

JAINSITE E-BOOKS LITERATURE

**JAIN HISTORY • JAIN GRANTH • JAIN SUTRA
JAIN VIDHI • JAIN STORY • JAIN ASTROLOGY**

And Many More Books in Gujarati, Hindi & English

જैનસાઇટ ઈ-બુક્સ લિટરેચર ના સંપૂર્ણ લાભાર્થી

શ્રી શૈવાભૂર મૂર્તિપૂજક જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

પાર્શ્વદર્શન બિલ્ડિંગ, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણા રોડ,
(જુના નાગરદાસ રોડ), અંધેરી (પૂર્વ), મુંબઈ - 400 066.

www.jainsite.com

Blessings : **P. P. PANYAS SHREE NIPUNCHANDRA VIJAYJI M. S.**

Inspired by : **MUNI BHAGYACHANDRA VIJAYJI M. S.**

Created by :

E-mail: info@jainsite.com • Tel.: 09867711171

॥ॐ श्री शंखेश्वर पार्श्वनाथाय नमः ॥

जैन ई-बुक्स ना संपुर्ण लाभार्थी
श्री शेत्काम्बर मूर्तिपूज्ञ जैन संघ, अंधेरी (पूर्व)

श्री शंखेश्वर पार्श्वनाथ जैन मंदिर

॥ ઊં શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ ॥

દ્રસ્ટની નોંધણી નં. F-4210 (BOM)

સોસાયટીની નોંધણી નં. Bombay 381/1976 G.B.B.S.D.

શ્રી શૈતામ્બર મૂર્તિપૂજક જેન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ)

પાર્શ્વદર્શન બિલ્ડિંગ, ડૉ. સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણા રોડ, (જુના નાગારદાસ રોડ),
અંધેરી (પૂર્વ), મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૬૮.

પ્રસ્તાવના

અનેક પરમોપકારક આચાર્ય દેવ જ્ઞાની, તપસ્વી મુનિરાજ, સેવાભાવી સાધ્વીજી ભગવંતોના અભિતિય-અદ્ભૂત-અવર્ણાનીય આશીર્વાદથી તથા મહાપવિત્ર મંત્રોચ્ચાર અને વિદ્યિ વિધાન દ્વારા સ્થાપિત આકર્ષક અલૌકિક અને અનેક મનમોહક રૂપમાં ભગવાન શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજી મનોરમ્ય, નેત્ર દિપક લાવણ્યમય પ્રતિમાજીને મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન કરેલ દેવવિમાન તુલ્ય તીર્થસમ જિનાલય એટલે મારું-તમારું અને આપણા સહૃદુનું શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજીનું શિખરબંધી જિનાલય તથા ધીર-વીર-ગંભીર-સરળ-ભક્તિ-ધાર્મિક પાપભીર દાનવીર અને ઉત્તમોત્તમ શ્રાવક-શ્રાવિકાઓથી બનેલો રૂપમાં તીર્થકર તરીકે ઓળખાતો શ્રી શ્રી. મૂ. જૈન સંઘ, અંધેરી (પૂર્વ) એટલે અમારો શ્રી અને સરસ્વતીથી સભર બનેલો વિનયી-વિવેકી અને ગુરુભગવંતોનો કૃપાપાત્ર બનેલ ચારે તરફ એ દશો દિશાઓમાં જૈનમૂર્તિ શાસનમૂર્તિ ની યશોગાથા નો વિજયદોષ ૧૪ રાજલોકમાં ગુંજતો કરનાર એટલે અમારો શ્રી શ્રી. મૂ. જૈન સંઘ અંધેરી (પૂર્વ) અનેક નાના મોટા ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો કરનાર શ્રી સંઘોને મદદરૂપ બનનાર, અનેક પાંજરાપોળોને સહાયભૂત થનારો અનેક સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોના વૈચાવચ્ચામાં સદાય અગ્રેસર, ગૃહ જિનાલયમાંથી શરૂ થયેલ આજે ઉત્તુંગ ગગનચુંબી આકર્ષક શિખરબંધી જિનાલય જેમાં દેવ-દેવીઓની દેવકુલિકાઓ શોભી રહી છે. શ્રી સંઘમાં કાયમી આયંબિલ ખાતું-બે બે પાઠ્શાળાઓ, જ્ઞાનભંડાર એટલે શ્રી સંઘ શક્તિનું નમૂનેદાર નજરાણું કહેવાય.

યુગાદિવાકર પ. પૂ. ઉપકારી ગાંધીજિના નાયક આ. ભ. શ્રી વિજય ધર્મસૂરીશ્વરજી મ. સા. ની શુભ પ્રેરણા. માર્ગદર્શક તથા તેમની શુભ નિશ્ચામાં નિર્ભિત અને સ્થાપિત શ્રી જિનાલય તથા પ. પૂ. શતાવધાની આ. ભ. શ્રી જયાનંદસૂરીજીની પ્રેરણાથી તા. ૪-૪-૧૯૭૬ માં શ્રી સંઘની સ્થાપનાના સુંદર વિચારોનું બીજ આજે ઘેઘુરો ઘટાદાર વૃક્ષ સમાન બન્યો છે. ચમત્કારી અને અલૌકિક મૂળનાયક શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાનના દર્શન કરીને જૈન-જૈનતરોની દ્રષ્ટાઓ ફળીભૂત થઇ છે.

નિસહાય-અભોલ બનેલા ટોરોની અને પાંજરાપોળોને અમારા શ્રી સંઘે ઉદાર હાથે મદદ કરી છે તથા હાલમાં કેળવણી ક્ષેત્રે, મેડીકલ ક્ષેત્રે, સાધર્મિક ક્ષેત્રે, અનુકર્પા ક્ષેત્રે પણ શ્રી સંઘની જ એક શાખા શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ફાઉન્ડેશન દ્વારા આર્થિક સહાય ચાલુ છે.

શ્રી શ્રી. મૂ. જૈન સંઘ વતી

પ્રમુખ

સંપર્યારો પર્વિકમળાની સરળ વિદ્યા શાનોક શ્રિગ્રો સાચે

... સંયોજક અને સંપાદક ...
પૂજય મુનિ શ્રી યશોવિજયજી

સંવચ્છરી પ્રતિક્રમણ

તેની

સરળ, સળગ વિધિ-૪૦ ચિત્રો સાથે

વાંચતા લવ અને પ્રતિક્રમણ થતું
ભય એ રીતે સ્ફુરો વગેરે આપ્યું છે.
જરૂરી સ્ફુરોની સમજણું પણ આપી છે

સંપાદક અને સંકબત કાર :—

પ્રમૃપૂજ્ય મુનિપ્રવર

શ્રીમહ યશોલિજયજ મહારાજ .com

જૈનમ જ્યાતિ શાસનમ.

પ્રકાશક :—

શ્રી લુલન - મણુ સદ્ગાયનમાળા ટ્રસ્ટ
બાલભાઈ મણીલાલ શાહ
અમદાવાદ.

મનુષાં :

શ્રી જીવન-મણિ સહયાચનમાળા ટૂસ્ટ
લાલભાઈ મણુલાલ શાહ
નવા વિકાસ ગૃહ એપેરા સોસામણી પાસે
કૃતોહનગર, અમદાવાદ-૭

પ્રાપ્તિસ્થાન :

નૈન મુકારાન ભાડિર
જશાવંતબાલ જિરખરબાલ શાહ
દોશીવાડાની પોળ
અમદાવાદ

જૈન સાઇટ

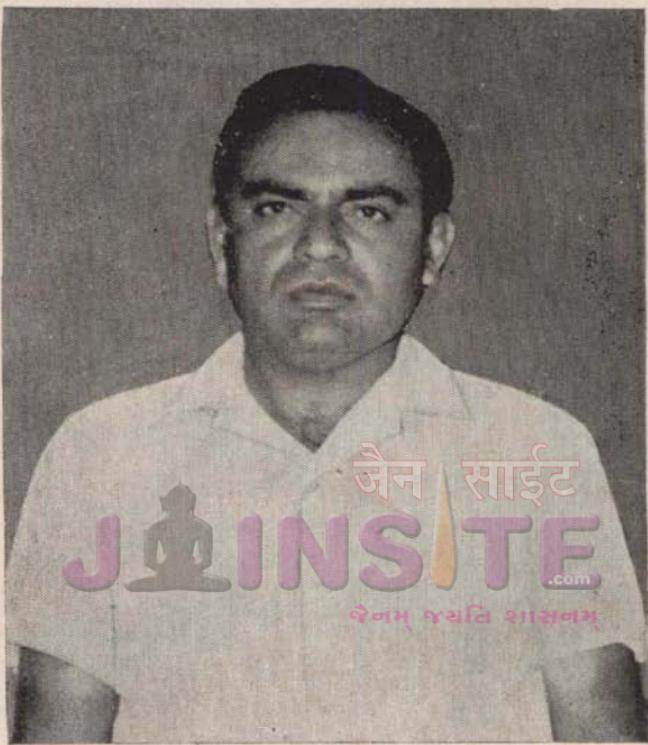
પુન : સુદ્રાય
વિ. સં. ૨૦૨૯
પાકા બાઈન્ડોગ સાથે
કિમત રૂ. ૩-૨૫

મુદ્રક :

દીલા પ્રીન્ટસ
દીપક લાલભાઈની કંપની
દરીયાપુર હરવાલ બાડાર
અમદાવાદ-૧૬

स. अतेन्द्रभाई रतीलाल

अतेन्द्रभाई भुवालाल

रहेण्ठाणु :-

सहकार निकेतन सोसायटी,

सरहार स्ट्रीयम पासे,

नवरंगपुरा,

अमहावाह

रंगनाला मारझीट,

मस्कती मारझीट,

अमहावाह

સ્વજનની યાદમાં

મારા એક અતિ નિકટના સ્વજન ! નેવા નિકટના એવા જ અભિનન્હણ્ય !

મારા કાયોના સદાના સાથી અને મારી ભાવનાઓના સહણ્ય જાણુકાર.

એ સ્વનામ ધન્ય સ્વજન તે શ્રી જિતેન્દ્રસાહ રદ્દિલાલ શાહ એ હતા તો મારા જમાઈ, પણ અમારા એ વચ્ચે પિતા-પુત્ર નેવો હેત-આદરલયોં નાતો હતો. એમનું શાણપણ, ગંભીરપણું અને કાર્યશીલપણું એવું હતું કે અનેક પ્રસંગોએ જોત મારાન્માટે ઠરેલ મિત્રનું કામ આપતા. મારો પડ્યો બોલ ગીલવા એ એક આગાંહિત પુત્રની નેમ, સદા તૈયાર રહેતા. અને એમની શાણી અને સાચી સલાહોનો હું હમેશાં આદર કરતો. નાની ઉંમરથી જ એમની કાર્યશક્તિ અને કાર્યસૂજ સારી રીતે ખાલી જરી હતી. લીધેલું કાર્ય ગમે તે બોગે પૂરું કરવાનો એમનો સ્વભાવ હતો.

આશરે હોઠ વર્ષ પહેલાં, ફૂલ છુટ વર્ષ નેવી નાની ઉંમરે જ, એમને કાળનાં તેડાં આબ્યાં અને જણે મારી એક શક્તિશાળી બાંધ સદાને માટે કપાઈ ગઈ ! મારા ચિત્તમાં આવા, જીવનના જ એક અંગરેખ બની ગયેલ, સાથીના કાયમી નિયોગથી જણે સુનકાર વ્યાપી ગયો.

જ્યારે જ્યારે શ્રી જિતેન્દ્રકુમારનું સમરણ થઈ આવે છે ત્યારે ત્યારે ચિત્ત વિચલિત અને ખિન્ન થઈ જાય છે. પણ વળી પાછી જીવનમા ધર્મની અદ્ભુત-સ્વલ્પ સમજણું કેળવી છે, એથી મનમાં ડાગી આવે છે કે, જ્યાં કાળબળ આગળ આપણે લાચાર હોઈએ ત્યાં, સ્વજન-સનેહીને માટે શોષ કે વિષાદ કરીને મનને આર્ત-રૌદ્ર ધ્યાનથી કહુષિત કરવાને બદલે, એમની યાદમાં કંઈક પણ શુભ કાર્ય કરીને એમને આપણી લાવાંજલિ અર્પણું કરવી ધે.

કંઈક આવી ધર્મભાવનાથી ગ્રેરાઈને શ્રી જિતેન્દ્રકુમારની યાદમાં સંવત્સરી પ્રતિકમળનું આ વિધિસહિત, સચિત્ત અને સુંદર પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે.

આ પુસ્તક પ્રગટ કરવાથી મારા ચિત્તનું ચેડુંક સમાધાન થશે એ એક લાલ છે; અને ખરેલાભ તો સંવત્સરી પ્રતિકમળ કરવા ઈચ્છનારાં ભાવિક ભાઈઓ-અહેનોની અનુકૂળતા સચવાશે એ છે. ધર્મકરણીમાં ભીજાને ચેડુંક પણ સહાયકૃત થશું એવી દૃષ્ટિથી આ પ્રકાશન કર્યું છે.

જૈનમ् જ્યાતિ શાસનમ्

પ્રતિકમળ કરવાની જરૂર સમજવતાં આપણું “વંદિતુસ્કુલ” માં કહેવામાં આવ્યું છે કેન્ન કરવા નેવાં કામેા કરીએ, કરવા નેવાં કામેા ન કરીએ, ભગવાનની ધર્મવાણીમાં અશ્રદ્ધા કરીએ અને ઘોટી-અધર્મપોષક વાતોનો પ્રચાર કરીએ તો આત્માને દ્વાર્ય લાગે છે; અને એ દ્વાર્યથી મુક્ત થવા માટે પ્રતિકમળ કરવાની જરૂર છે.

આઠલા માટે જ જૈન ધર્મની ધર્મકિયાળોમાં જીવનશુદ્ધિના પ્રેરણ પ્રતિકમળને ખૂબ મહત્વનું સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. અને તેથી જ પ્રતિકમળસ્કુલોનાં પુસ્તકો જૈન સંધની રોજની જરૂરિયાતઙ્ઘ બની ગયાં છે. અને દર વધે એની હળવો નકલો વેચાય છે તેમ જ વહેંચાય છે.

સંવત્સરી પ્રતિક્રમણુની આ આવૃત્તિ ખીજુ આવૃત્તિઓ કરતાં
એ રીતે જુદી પડે છે : એક તો એમાં પ્રતિક્રમણુની વિધિના કુમ
પ્રમાણે સૂત્રો આપવામાં આવ્યાં છે; અને ખીજું, પ્રતિક્રમણ વખતે
કરવી પડતી જુદી જુદી મુદ્રાઓનાં સુંદર ચિત્રો આપવામાં આવેલ છે.
વિધિ પ્રમાણે સૂત્રો તો ખીજુ આવૃત્તિઓમાં પણ મળે છે, પણ
જુદી જુદી મુદ્રાઓનાં ચિત્રો એ આ આવૃત્તિની અનોખી વિશેષતા
છે. અને એનો યથ પૂજ્ય મુનિરવ્યાશી યશોવિજયજી મહારાજની
કલારૂચિ અને ચિત્રકલા અંગેની સ્ક્રાને ઘટે છે.

આ પુરતક વડોદરાની શ્રી મુક્તિ-કુમળ-જૈન-મોહનમાળા
તરફથી પ્રગટ થયું છે. તેને શ્રી જિતેન્દ્રકુમારની સમૃતિમાં અમારા
દ્વારા દ્વારા તરફથી પ્રગટ કરવાની અનુમતિ આપવા બદલ હું પૂજ્ય
મુનિરાજશી યશોવિજયજી મહારાજનો તથા શ્રી મુક્તિ-કુમળ-જૈન-
મોહનમાળાના સંચાલકાનો હાર્દિક આભાર માટું હું.

JAIN SITE
.com

જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

લાલભાઈ મ. શાહ

૧૬૧ નવકાર ગણુવા માટે નવકાર મંત્રનો પાઠ

ખ

નમો અરિહતાણું, નમો સિદ્ધાણું,
નમો આયરિયાણું, નમો ઉવજાયાણું,
નમો લોચે સંવસાહ્લણું.
એસો પંચ નસુક્કારો, સંવપાવાપણાસણો,
મંગદાણું ચ સંવેસિં, પદમંહવર્ષ મંગલ.

૧૦,   ૨૦,   ૩૦,   ૪૦,   ૫૦,
૬૦,   ૭૦,   ૮૦,   ૯૦,   ૧૦૦,
૧૧૦, ૧૨૦, ૧૩૦, ૧૪૦, ૧૫૦,

૧૬૦ - ૧૬૧

ઉપરના અંકો સંખ્યાની ધારણા માટે આપ્યા છે.

આ પુસ્તકની જન્મકથા અને કાંઈકું કથાવિતબ્ય

હેલ્લા બાર વર્ષથી દરવર્ષે ચોમાસું એસે અને સંવત્સરી પ્રતિકમણુની વિધિની પ્રેસડેઝાપી મુદ્રણુચોઽય બનાવવાની ઈચ્છા વેગ પકડે પણ વિશેષ પુરુષાર્થી થાય નહીં અને સંવત્સરી વીતી જન્મ અને હવે આવતા વર્ષે અડપથી તૈયાર કરી લેશું એમ મનોમન નક્કી કરે. પણ મારી શિથિલતાના કારણે વર્ષેનાં વર્ષેં વીતી ગયાં. ડેઢ ડેઢ આત્માઓ આ માટે પ્રેરણું કરતાં, છતાં કાંઈ કૃળ ન આવ્યું.

વિ. સં. ૨૦૦૭માં પરમપૂજય પરમેપકારી ગુરુદેવ આચાર્યશ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ સાથે મુખ્યાર્થી ગોડીજ જૈન ઉપાશ્રયમાં ચાતુર્માસ કરવાને પ્રસંગ ઘન્યો લારે (૨૨ વર્ષ ઉપર) ભીંડી બજરના નાડે આવેલા શ્રી નેમિનાથ જૈન^ઓ ઉપાશ્રયમાં પર્યુષણાપર્વની આરાધના કરવા માટે મને આજા થઈ, હું મુનિવરશી જ્યાનદ્વિજયજી સાથે આરાધના કરવા ગયો. પર્યુષણામાં ચૌદસનું પાખી પ્રતિકમણું હતું, ઉપાશ્રય ચિક્કાર હતો. સામાયિક લઈ લીધા બાદ પ્રતિકમણું એટલે શું? એ ડેવી રીતે કરવું નેઈએ, વિધિ અને ભાવની શુદ્ધિ ડેવી જગવવી નેઈએ અને શાંતિ અને શિસ્તને હેવું માન આપવું નેઈએ? એ ઉપર બે શાખાએ કલ્લા, મુંબદ્ધવાસીઓને થયું કે ‘પ્રતિકમણુની બાળતમાં આ રીતે આજ સુધી ડેઈએ અમને હિતશિક્ષા આપી નથી. કયારેય અમને પોતાના ગણીને અમારા ઉપર ભાવદ્યા કરી પાંખમાં લીધા નથી.’ મેં નેયું કે મારી વાત અમને ગમી છે. એટલે મેં કર્યું કે આજનું પ્રતિકમણું બે કલાક ચાલે તેટલું છે. ને તમો અડધી કલાકનો સમય વહું આપવા તૈયાર હો. તો હું તમને પ્રતિકમણુના સ્ત્રોનો અતિ દૂર્દો ભાવ સ્ત્રો શરી

થતાં પહેલાં કણું, જેથી તમને થાડો સંતોષ અને આનંદ આવશે. પણ અમુક હા પાડે ને અમુકને તા ગમે તેમ હોય તો તમારો વહું સમય લેવાની મારી ઈચ્છા નથી. સહુને વિશ્વાસમાં લેવા મેં આમ કણું, એટલે ચારે ખાળું એથી ‘અમારી હા છે, અમારી હા છે’ એમ પ્રત્યુત્તર મળ્યો. નાના મોટા સહુને રાજુભુશાઠી કણું એટલે મને બળ મળ્યું. અને પછી મેં છ આવશ્યક શું? તે કહીને પ્રથમ આવશ્યક ‘સામાયિક’ કર્યું, ત્યાંથી સમજણું આપવાનું શર કર્યું. અને પ્રતિક્રમણુનાં તમામ સુત્રો અને સુદ્રાઓનો પરિચય આયો. અન્તમાં ‘સંતિકરં’ પુરું થયું ત્યારે ખાસા નાણું કલાક થવા પાગ્યા પણ મારે કહેવું જોઈએ કે ડાઈએ કશી ગરણડ કરી નહીં. અવાજ કર્યો નહીં, ડાઈએ અરદ્ધી દાખવી નહીં. પ્રતિક્રમણું પૂરું થતાં સહુને કણું કે જુંગીમાં પ્રતિક્રમણું શું છે તે આજે જ જાણવા મળ્યું, ખરેખર આજે અપૂર્વ આનંદ થયો. અમને એમ થતું કે મુનિરાજ અમને સુહૃપતી કપડાને ઉધાડ-બંધ કુમ કરાવે છે? વાંદળા વખતે કપાળ કુમ કુરાવે છે! અને તમે જાવ અને જ્યારે અમે કણું જ સમજણે નહીં ત્યારે સાવ વેણીયાવેઠ કરી લાગે, કંટાળો આવે, પછી ઉંઘીએ, વાતો કરીએ કે એક ખીજના મોઢાં જોતા બેસી રહીએ. અને નેલની સળની જેમ સમય પૂરો કરીએ.

આપે જે પ્રથા શરૂ કરી તે બધા મુનિરાજે અપનાવે તો અમારા નેવા અજ્ઞાન જીવાને આનંદ મળે ને ભાવ લગે. તે જ વખતે લોડાએ માગળું કરી કે ‘સંવચ્છરીએ પણ આ જ રીતે સમજ આપશો.’ મેં કણું કે સહુનો મત થશે તો મને વાંદ્યા જ નથી. આ વાતની અગાઉથી લોડાને જાણું થઈ ગઈ હતી. ચૌદશના પ્રતિક્રમણુની હવા પણ લોડાએ ખૂબ ફેલાવી હતી. એટલે સંવચ્છરીએ માણુસોનો છ્ઠી ન થયો હોય તેવો ધસારો થયો. સાંકદે માંકદે પણ જહુ બેઠા અને મેં ત દિવસે સંવચ્છરી પ્રતિક્રમણુની આરાધનાતી

મહાતા કહેવા સાથે ચૌદશની નેમ સમજાવ્યું. જનતાએ ખૂબખૂબ રસપૂર્વક સાંભળ્યું અને પ્રતિક્રમણ ઉઠયા પછી જનતાના આનંદાદાસની સીમા ન હતી. ખાસા ચારેક કલ્લાડે છિયા પૂરી થઈ.

આ પદ્ધતિ દાખલ કર્યા પછી પ્રારંભમાં તો આ પદ્ધતિ અમારા સંઘાડાના સાધુઓએ અપનાવી લીધી અને ધીમે ધીમે અન્ય સંઘાડાના સાધુઓએ પણ સારા પ્રમાણુમાં અપનાવી છે. હું જેણે હું કે આથી જનતાનો લાવોલ્લાસ ખૂબ જ વધે છે. અને કંઈક સમજુને કર્યાની આનંદ મેળવે છે.

આટલી પૌરાણિક ઘટના કહીને મૂલ વાત પર આવ્યું. હવે બધે સ્થળે સાધુ મહારાજ પ્રતિક્રમણ કરાવે એ શક્ય નથી હેતું એટલે મને એમ થયું કે હું પ્રતિક્રમણમાં જે કહું હું તે વાત થાડી વિસ્તારીને તેને સંવચ્છરીવિધિના પુસ્તક રૂપે ને છપાવવામાં આવે તો શહેરો માટે ખરેખર આશીર્વાદ ઇપ થઈ પડે. આ વિચારમાંથી આ પુસ્તકનું સર્જન થયું અને તેનું પ્રકાશન થયું. આ પુસ્તક જનતાને કેદું ગમ્યું તે વિગતો પ્રકાશકીય નિવેદનમાં જણાવી છે. એટલે મારે તે અંગે કશો નિર્દેશ કરવાની આવશ્યકતા નથી.

આ ખીજ આવૃત્તિમાં આપેલાં ચિત્રો ૧૨/૧૬ ની સાઈઝમાં ગોડિજુ વિજ્ઞય દેવસ્થર જૈન સંધ તરફથી ચીતરાવવામાં આવ્યા છે. જેનું પ્રદર્શન મુંબઈ ગોડિજુ ઉપાય્યમાં રાખવામાં આવ્યું હતું. આ એક અભૂતપૂર્વ પ્રદર્શનનો લાભ હજરોમાણુસોએ લીધો અને સહુને તે ધાર્યું ગર્યું હતું.

પછી આ ચિત્રોનું પ્રદર્શન ધર્મસ્નેહી લાઈ શ્રી મુક્તિલાલ વીરવાડીએ હસ્તક રાધનપુરમાં ચોણયું, પછી લાલર ચોણયું અને તે જનતાને સાચી સમજ-બોધ શાન આપી ગયું.

આ વખતનાં ચિત્રો પ્રદર્શન માટે બનાવેલાં મોટા ચિત્રો
ઉપરથી બનેલા બ્લોકોનાં આવ્યા છે નેથી જુના ચિત્રોથી આ જુદા
છે તેમ લાગશે જ અને આ વખતે તેને ફલરમાં છપાવ્યા છે. એથી
વહુ આકર્ષક લાગશે.

લગ્વાન શ્રી પાશ્ચિનાથ પ્રલુની સત્કૃપા અને પરમ પૂજય
ગુરુદેવેના આશીર્વાદ અને શિષ્યો-પ્રશિષ્યો તથા આત્મસ્નેહી જરો,
દીકા પ્રી-નર્સર્વાળા શ્રી લાલલાઈ વગેરેના સહકારથી નાનકડું પણ
આ પ્રકાશન બધી રીતે સુંદર થવા પાખ્ય તે માટે પ્રસન્નતા
અનુભવું છું અને ધર્મસ્નેહી શ્રી લાલલાઈને ધન્યવાદ આપું છું.

સહુ કોઈ આ પુસ્તિકાનો લૈબ ઉઠાવે છો જ મંગલ કામના !

તા. ૧૫-૭-૭૩

૪૧, રોજરેડ,

વાલકેશ્વર,

સુંઘર

જૈનમ् જ્યાતિ શાસનમ्

સુનિ યશોવિજય

પ્રતિક્રમણ એટલે શું અને તેની સમજ

સ્વસ્થાનાત્પરસ્થાનं પ્રમાદસ્યવશાદ् ગતः ॥

તત્ત્વૈવ ક્રમણ ભૂયઃ પ્રતિક્રમણમુચ્યતે ॥

અર્થ—આત્મા પ્રમાદનાવશ્યથી પોતાના (ક્ષમાદિદ્ય) સ્થાનમાંથી (ક્ષયાદિ ભાવ રૂપ) પરસ્થાનમાં ગયો હોય, તો તેવા આત્માને પાછો પોતાના સ્થાનમાં (ક્ષમાદિ ભાવમાં) લાવવો તેનું નામ ‘પ્રતિક્રમણ’ છે.

પ્રતિ=એટલે પાછું, ક્રમણ=એટલે હઠવું. એનો સ્થૂલ અર્થ એ કે પાપથી પાછા હઠવાની કિયા તેનું નામ પ્રતિક્રમણ. આ અર્થ પ્રતિક્રમણ શરૂઆતનો થયો. હવે પાછા હઠવું કહું તો શેનાથી પાછા હઠવું? તેનો જવાબ ઉપરનો ન્યોષ આપે છે, તેને આપણે સ્પષ્ટતાથી સમજુઓ.

સ્વસ્થાન—એટલે આત્મા પોતાના સંખ્યા, શ્રદ્ધા, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને અપ્રમત્તાદિ આત્મિક ભાવમાં ત્રિવિધ રીતે ત્રિકરણ ભાવે રમણુકરે, શુલ્યોગમાં રહે. સ્વ-ભાવ દશામાં રહે તે. આ આત્માનું સ્વસ્થાન કહેવાય.

પરસ્થાન—સ્વસ્થાનમાં જણુંવેલી બાળતોથી પ્રતિપક્ષી ગણુત્તા ભાવેમાં અથવા પરલાવ દશામાં અર્થાત વિરાધક ભાવમાં રમણું કરવું તે. આરંભ-સમારંભ અને પાપની સંસારીક પ્રવૃત્તિઓમાં ત્રિવિધ યોગને જોડવા, અશુલ્યોગમાં રહેવું એ બધી પરલાવ દશા છે.

ભગવાન શ્રી મહાવીરના સાધુઓ વડ અને ૪૩ સ્વભાવના હોવાથી તેમને અતિચારો-હોષેનો પૂરો સંભવ હોવાથી સપ્રતિક્રમણ ધર્મ હોય છે. એટલે તેમને પાપ હોષેની આલોચના-પ્રાયશ્ચિત્ત નિમિત્તે

૧. આ શરૂઆતનાં પડિક્રમણું, પડક્રમણું એવાં અપશ્રદ્ધ નામાન્તરોપણ પણ થયાં છે.

હુમેશાં અને નિયત કાલે પ્રતિકમણું કરવું જ જોઈએ. આવાં પ્રતિકમણો વર્ષ દરમિયાન પાંચ પ્રકારે કરવાનાં હોય છે. ૧. ફૈલસિક, ૨. રાત્રિક, ૩. પાક્ષિક, ૪. બાતુર્માસિક અને ૫. સંવચ્છરિક. એમાં અહીં સંવચ્છર પ્રતિકમણુનો વિધિ આપવામાં આવ્યો છે.

બાર બાર મહિના દરમિયાન આત્મા પ્રમાદ એટલે વિરાધકભાવને વશવતી થતાં સ્વભાવ દરશાની આરાધક ભાવની પ્રવૃત્તિ છોડીને પરાલાવદશાના પંચ દૂર સુદૂર સુધી ચાલી ગયો હોય છે. દૂરસુદૂર ગણેલા તે આત્માને, જેમાં હેવ, શુરૂ, અને શુતર્યાનતી ઉપાસના મહત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. તેવી, હિંસા, અસત્ય આદિ અનેકવિધ પાપો-હોષેનું શમન કરનારી અને ક્ષમા ભાગવા દ્વારા આત્માના કોધાદિ ક્ષાયોનું ઉપશમન કરનારી અને વિષયને વાસનાઓની પ્રશાન્ત કરનારી, આત્માને પુષ્ટ કરનારી એવી (પ્રતિકમણુની) કિયા દ્વારા પાછો તેના મૂલ સ્થાનમાં ભાવવો તેને ‘પ્રતિકમણું’ કહે છે.

જેને જ્યાંતિ શાશ્વતમ

આ કિયાને અન્તે ક્ષાય અને વાસનાના ભારથી ભારે એવું મન હળવાશ અનુભવે, મન શાન્ત-પ્રશાન્ત થાય, ચિત્ત અંતર્મુખ ખને, સર્વ લુચે પ્રત્યે મૈત્રી ભાવ પ્રગટે તો સમજવું કે પ્રસ્તુત કિયા હડી રીતે થઈ છે અને તેનું એષ્ઠ ઝણ મળ્યું છે.

વળી આનું ખોળ્યું નામ ‘આવશ્યક’ છે. એટલે કે અવશ્ય ચોક્કસ કરવા જેવી બાધત અને તે રોનેરોજ. આનો તાત્પર્યથી એ કે આ કિયા જૈન ભાગે રોને રોજ કરવી જોઈએ. રોનેરોજ બંધાતા પાપોનું રોનેરોજ પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું જોઈએ અને આધ્યાત્મિક શુષ્ણોનો ઉત્તરોત્તર વિકાસ સાધવો જોઈએ, જેથી આ જન્મના સુસંસ્કારોનો સરવાળો વધતો વધતો ડોધ જન્મને અંતે સફલ કર્મનો ક્ષય કરાવી મુક્તિ સ્થાને પહોંચાડે.

કિયાની આવશ્યકતા

જ્ઞાન અને કિયા એક જ રથના એ પૈડાં છે. એમાંથી એક પણ એકં નથ્યણું હોય તો આત્માદપી રથ મુક્તિના પંચે સરખ્યા ગતિ કરી ન શકે, માટે જ આપણે ત્યાં જ્ઞાન અને કિયા બંનેને સમાન મહત્વ આપવામાં આવ્યું છે. એથી જ 'જ્ઞાનથી જાણો અને કિયાથી આદરો' આ ઉક્તિ પ્રસિદ્ધિમાં આવી છે. વળી અપેક્ષાએ જ્ઞાન લલે સ્વલ્પ હરો તો તે ચાલશે પણ કિયાવાદનો અમલ બરાબર નહિ હોય તો તે નહીં ચાલે. જ્ઞાન તો ભીજાનું પણ આપણું (કિયા વગેરેમાં) કામ લાગશે પણ કિયા ભીજાની કરેલી ભીજાને ઉપયોગી કર્દિ થતી નથી. કિયા તો પોતાની જ પોતાને ફળ આપે છે. સહુની જાણુંની વાત છે કે ક્રીએ પણ વિદ્યા-કલા વગેરેના જાણુપણાનું ફળ પોતાના જાણુપણુંને અનુકૂલ પ્રવૃત્તિ કરવામાં રહેલું છે. આ એક જગળહેર નિર્વિવાદ સત્ય છે. ક્રીએ પણ બ્યાખીનું જ્ઞાન મેળવી લીધા બાદ તે જ્ઞાનને વાગોળ્યા કરવાથી, તે જ્ઞાનની ડાઢી ડાઢી વાતો કરવાથી કે તેના મનોરથી કરવા માત્રથી માનવી કરો. જ લાલ મેળવી શકતો નથી. એ સહુ ક્રીએનું અનુભવ સિદ્ધ, ક્રીએ પણ દ્વીપથી ઈન્કાર ન કરી શકાય તેવું આ સત્ય છે.

"આપણું" આ શરીર પણ એ સત્યને ટેકો આપે છે અને કહે છે કે આંખથી જુઓ અને પછી પંગથી ચાલો. તો છણ્ઠ સ્થાને પહોંચશો. આંખ જ્ઞાનના સ્થાને છે અને પગ કિયાના સ્થાને છે.

અરે! તરવાની કિયાનો અંધ જાણુકાર તરવેયો પણ પાણીમાં પડ્યા પછી તરવા માટે હાથ પગ ચલાવાની કિયા ને ન કરે તો તે પાણીમાં દૂખી જય. આ દૃષ્ટાંત સૂચિત કરે છે કે એકલું જાણુપણું કાઢી નથી અર્થાત् તેથી પૂરી સંજ્ઞા મળતી નથી.

અરે! શાખમાં તો સાપેક્ષ દ્રષ્ટિએ એમ પણ કહ્યું છે કે કદાચ સૂત્ર-કિયાનો અર્થ ન જાણુતો હોય પણ મહામંત્રાક્ષર નેવા મહર્ષિઓ-પરમર્ષિઓ પ્રાણીત એવા સૂત્રોનું અજ્ઞા રાખ્યાને લાવ્યાર્વક અવણું કરે.

તોય તેનું પાપ-કર્મ રૂપી જેર ઉતરી જય છે. અને એમાં તેઓ એક દ્રષ્ટાંત પણ ટાંકે છે કે-જેને સર્વનું જેર ચદ્રું હોય તે જીવ બેશુદ્ધ બને છે. તેની આગળ ક્રાદ્ધ વિષ ઉતારનારો ગાડી, ગાડી મંત્રથી ઓળખાતા મંત્રાને મનમાંજ જરૂરો હોય ત્યારે પેલા બેલાની આત્મા કથું સાંભળતો નથી, અને કદાચ ગાડી સુખથી ઉચ્ચારાને બેલે તોય તે સાંભળવાનો નથી, એમ છતાં તેનું જેર પેલા મંત્રના પ્રભાવે ઉતરી જય છે. અને તે નિર્વિષ બની જય છે. એવો જ પ્રભાવ આ સૂતમંત્રનો છે.

દૂંકમાં જણાવવાનું એ કે આ કિયા કરવા લાયક છે. અર્થની સાચી સમજ મેળવીને થાય તો સર્વોત્તમ છે કદાચ તેવી સમજ મેળવી ન હોય તો અદ્ધા અને ભાવપૂર્વક વિધિ મુજબ થાય તો પણ કર્મનો બોજ હળવો કરવા, મનને નિર્મણ બનાવવા આ કિયા કરવી જરૂરી છે. અસ્તુ !

જન સાહિત

પણ આવી ઉત્તમ કિયાએ ઉત્તમ ઇણ કથારે આપે ? તો દરેક કિયા વિધિની શુદ્ધિ અને ભાવની શુદ્ધિ આ બાનેની શુદ્ધિ જાળવીને થાય તો. વિધિની શુદ્ધિ એટલે કટોસણું, ચરવળા, સુહપત્તી આદિ ઉપકરણો-સાધનો રવચ્છ, અખ-દ-સારાં વાપરવાં, શુદ્ધસ્ત્રોચ્ચાર, તેમજ કાયાથી થતી સુદ્રા, આસનો વગેરે ને રીતે કરવાનું હોય તે રીતે કરવાં તે. આ વિધિ કે ભાલું શુદ્ધ કહેવાય છે અને ઉપયોગ લક્ષ્યની જગૃતિ પૂર્વક, મનને સૂત્રાર્થાદિકના ભાવ ઉપર ત્રિકરણુયોગે સાવધાન રહેવું તેને ભાવશુદ્ધ કર્યાય છે. આ રીતે કિયા કરવાની છે. આમેદ્દાનની રેકર્ડની નેમ સાંભળવાથી કે પોપટ પંખીની નેમ બોલી જવાથી વિશેષ લાભ થતો નથી. એટલે આ કિયામાં તક્ષીન બની પરમશાંતિ જાળવી વાતચિત કર્યા વિના, આડું અવળું નેથા વિના, કાયાને વારંવાર હલાન્યા વિના, મડદાલ નેવા નહિં પણ સ્વરસ્થ રહીને, રદ્દાર બની એ હાથ નેરી સાંભળો અને પ્રમાદ છોડીને ચરવળા રાખી સુખ વિધિએ ભલા જલા જ કરો. સંવચનરીના દિવસે

विशाळ समुदायमां सलानी शांति जगववा ते शक्य न होय तो
झक्त मुख्य मुख्य विधि (गुरु आदेश मेणवीने) जिला जिला करो.

★

★

★

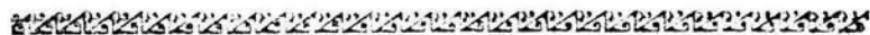
ऐक्षंदरे प्रतिकमणुना प्रकारो ज्ञे कु पांच छे पणु अडीया पांचमां
छेद्वा संवच्छरी प्रतिकमणु अंगे कंधक कहेवानुँ छे.

मूल वात :

भारतना भाग्निभाग्नगण सुंबधमां सेंकडो स्थगे संवच्छरी प्रति
कमणुनी आराधना थाय छे. समाजने पंदरेक आनी वर्ग वरसमां आ
ऐक्षंज प्रतिकमणु करतो होशे ऐवुं माइं अनुमान अतिशयोक्ति होए
रहित होशे एम कहुँ तो ओडुँ नहिं होय.

डेअ पणु आत्मा बार भिन्नामां मात्र ऐकज हिवस अने तेमांय
मात्र ग्रणु क्लाक्टी, पापथी पाठा हठवानी, पापनुं प्रायश्चित्त करनारी
जेवी भाजान अने पवित्र किया करे अने साथे साथे विधिनी अने भाव-
नी विशुद्ध घराणर जगवे तो किया करवा पाठ्यानो—बार भिन्नाना
पाप-होषोनी आलोचनानो—जे उद्देश ते जडर सइण करी शडे, किया
करीने जे लाल भेणववे छे ते भेणवी शडे.

आ त्यारे शक्य बने कु ज्यारे सत्र अर्थानुं घराणर जान होय
पणु आ जान (अने ते पाछुँ आ शहरमां) भेणववुं एतो तमने लारे
अशक्य जेवुं लागे, एटले आराधको यथाशक्ति साची समजणु
भूर्वक किया करी शडे, आत्मा बार भिन्नानां पापना लारथी हजवे
थाय, क्षमायाचना दारा कधायोनुँ उपशमन थतां आत्मा समतालाव
वाणो बने, अभिलविश्वना ज्व मात्र प्रत्ये भैत्रीनुँ सगपणु बांधी शडे
अने परिण्यामे पुराणां कमेनी निर्जरा अने नवा कमेनो संवर-अटकाव
थाय, आ कारणे जडरी सूत्रोनी दूँकी समजणु आपी शडे तेवा संवच्छरी
प्रतिकमणुनी सणंग विधिनी सवित्र पुस्तिकानी जडरीयात आजथी

આર વર્ષ ઉપર મને જણાઈ હતી અને તે વખતે આ વિધિ છાપવાની તૈયારી પણ કરી હતી, પણ એક યા ભીજા કારણે તે બન્ધું નહોં. આજે તે સુદ્રિત થઈને ખાર પડી રહી છે ત્યારે તેનો આનંદ અને સંતોષ ચાય તે સ્વાલાવિક છે. નેકે સળંગ અને સરળ પ્રતિકમણું વિધિની જુડ્ગે ભીજુ સંસ્થાઓ તરફથી પણ પ્રગટ છે. એમ છતાં આમાં સંખ્યાબંધ ચિત્રાના ઉપસ્થિતિ વગેરેથી આ પુસ્તિકા અનેરી ભાત પાડશે એમ માતું છું. આમાં ડેટલીક નીચે મુજબની નવીનતાઓ છે.

૧. મહત્વના સૂત્રોનો જરૂરી ભાવાર્થ અને તેની વિશેષ સમજ તે સૂત્રો વગેરેની પહેલાં જ આપી છે.

૨. તે તે સ્થળે તે તે કિયા કેવા આસને કે મુદ્રાથી કરવા તે માટેનાં ચિત્રો આચાયાં છે.

જૈન સાઇટ

૩. મુહુપત્તીનાં પચાસ બોલનાં (ચિ. ૧૦ થી ૨૨) ચિત્રો આચાયાં છે.

સમાજનો યૌદ પંદર આની વર્ગ પ્રકૃસણમાં, અને પંદરાનીથી વધુ વર્ગ સંવચછરીના દ્વિસે પ્રતિકમણું કરવા આવતો હોય છે.

સમાજનો એકાદ આની વર્ગ વ્યાપ્યાન શ્રવણ કરતો હશે પણ પણ તો ચાર આની વર્ગ પ્રતિકમણુના સૂત્રોને જાણુતો હશે. એમાંથી અર્થનું જાણુપણું એકાદ આની વર્ગને હશે. એ એક આનીની પણ જો પુરુષ-લ્લી વચ્ચે વહેંચણી કરીએ તો એ ભાગમાં લ્લીઓ અને એક ભાગમાં પુરુષો આવે. આ પરિસ્થિતિમાં પ્રતિકમણુના સૂત્ર અને તેના અર્થજ્ઞાનની સ્થિતિ શું હોઈ શકે તે, એમાંથી વળી પ્રતિકમણુના સૂત્રોની મુદ્રાઓ કે આસનોનું જાણપણું કેટલું હશે? તે સમજ શકાય તેવું છે.

બતાવેલાં આસનો-મુદ્રાઓ અપ્રમત્તાબાવ ટકાવી રાખવા, વિધો દ્વાર કરવા શારીરિક સ્વાસ્થ્ય જળવવા માટે છે અને એનું એજ ફળ છે.

આને સમય એવો અવતો રહ્યો છે કે લોકાની અનેક કારણોસર ધર્મ કિયાયો પ્રત્યેની અદ્ધા, ઇચ્છિ નિષ્પળી પડી છે. વળી ઉપાશ્રયમાં આવનારા, રોજ વ્યાપ્યાન સાંભળનારા વર્ગની પણ તે તરફથી ઉપેક્ષા વધી છે. આને મોટો લાગ સંસારિક ગડમથલમાં ગળાખુડ કુણી ગયો છે. આ સંનેગોમાં સૂત્રો શાખવાનો લાવ કયાંથી જાગે? લાવ જાગે તો સમય કયાંથી કાઢે, અરે! મૂલ શાખવાનું ન બને તો પણ સૂત્રોનો અર્થ લક્ષ્ય પૂર્વક વંચાય તો ય તેની અદ્ધા ઇચ્છિમાં વધારો થાય, પ્રવૃત્તિ તરફ પગલાં માંડવાનું મન થાય. સમજણુપૂર્વક કિયા થાય તો એથી એનો આનંદ અનેરો આવે. કિયાના ક્રેષ્ટ લાભો મેળવી શકે, એથી આધ્યાત્મિક ચેતના વધુ ને વધુ સતેજ થતી જાય. હવે એ તો બને લારે ખડે! પણ અમેઅએ અહીંઓ અમુક સૂત્રોનો જે ટૂંકી પરિચય સૂત્રોની આગળ આપ્યો છે તે સહૃદ્યે અગાઉથી વાંચ્યા લેવો જ નોઈએ અને પછી જ પ્રતિકમણ કરવું.

ચિત્રો ને આપ્યા છે તે સમજાય તેવાં છે. વાંદળના ચિત્રો અને મુહુપતીના પચાસ બોકનાં ચિત્રો બહુ ઉપયોગી થયિ તેવાં છે. તે સિવાય બીજાં ડેટલાંક ઉપયોગી ચિત્રો છે ને પહેલ વહેલાં જ પ્રકાશિત થાય છે.

આ. સુહિ અષ્ટમી
વિ. સં. ૨૦૨૮
ગોડીજ જૈન ઉપયોગ,
મુંબઈ.

—મુનિયશોવિજ્ય

પ્રતિકમણુમાં અનિવાર્ય ઉપયોગી સાધનો અને સૂચનો

[સૂચના—પ્રતિકમણુમાં વાપરવાનાં જરૂરી વિશે તથા જરૂરી ધર્મસાધનોની વ્યવસ્થા પર્વતું આગમન થતાં પહેલાં જ કરી લેવી જોઈએ, ચિત્તની પ્રસંગતા અને ભાવોક્ષાસમાં, સાધનોની શુદ્ધિ પણ એક કારણ છે, માટે સાધનો—ઉપકરણો ગંધા, મેલાં ન હોવાં જોઈએ. કટાસણું, મુહુપત્તી, ચરવલો વગેરે બથાશક્તિ સારાં, અખંડ અને સ્વચ્છ હોવાં જોઈએ.]

ધર્મ ભાવનાની વૃદ્ધિ કરે તેવાં સાધનોને ઉપકરણ કહેવાય છે. આ ઉપકરણો ધર્મભાવનાના પ્રતીકર્ષપ ગણણાય છે. સંવચ્છરી પ્રતિકમણુમાં આવકને ચાર પ્રકારનાં ઉપકરણોની અનિવાર્ય જરૂર પડે છે.

૧. સ્થાપનાળું કે સ્થાપનાચાર્યજી, કટાસણું, મુહુપત્તી, અને ચરવલો, આ ચાર વસ્તુઓની પ્રતિકમણુમાં અવસ્થ જરૂર પડે છે. પુરુષોને ચરવલો ગોલદાંડીવાળો વાપરવાનો અને ઝીંઘો માટે ચોરસ દાંડીનો વાપરવાનો છે.

—સ્થાપના—નવકાર પંચેનિદ્ય સૂત્ર નેમાં હોય તે, તે ન હોય તો જૈન ધર્મને લગતા સૂત્રો હોય તેવી અથવા સ્તવનાદિકની ચોપડીની પણ કરી શકાય છે. આ સ્થાપના બાનેહી ઉપર સાપડો મૂકીને કરવી, તેમ ન બને તો ઊંચા રહે તે રીતે વ્યવસ્થા કરવી.

—કટાસણું—કાંણા (વેન્ટિલેશન) વિનાનું, ફાટેલું ન હોય તેવું, સુતરાજ નહોં પણ ઉનનું હોવું જોઈએ અને સારી રીતે બેસી શકાય તેવા માપનું રાખવું.

—મુહુપત્તી સામાન્ય રીતે એક વેંત અને ચાર આંગળાની રાખવાની છે. અથવા મુખ આડે રાખી શકાય તેવી ઉચિત માપની રાખવી, મુહુપત્તી સુતરાઉ કાપડની હોવી જોઈએ. મુહુપત્તી મેલી, ગંદી ન હોવી જોઈએ, સ્વચ્છ હોવી જોઈએ. આથી ચોરસ કેલાંખ્યોરસ ચાલી શકે છે.

—ચરવલો એ સાધુ મહારાજના ઓધાની જ નાની આવૃત્તિ છે. આનું ભીજું નામ રનેહરણું છે. આ ચરવલો ઉનની દશાનો હોવો જોઈએ ચરવલો સામાન્ય રીતે તર અંગુલનો હોવો જોઈએ. એમાં ૮ આંગળ દશાનો ગુચ્છો અને ૨૪ અંગુલની દાંડી એ રીતે તર અંગુલ સમજવા.

આનો ઉપયોગ શા માટે અને કેમ કરવો ?

જૈન સાહિત્ય

(૧) ગુરુદેવની જેરહાજરીમાં સ્થાપનાચાર્યજીને જ શુરુ તુલ્ય કલ્પી કિયાના આદેશો કે ને આસ્તાએ લેવાની છે તે તેની પાસેથી જ લેવામાં આવે છે. સ્થાપનાજીની ચોપડી ફાટેલી, બગડેલી ન હોવી જોઈએ. ગુરુદેવની હાજરીમાં કિયા કરવાની હોય તો આવડોને આ સ્થાપના કરવાની હોતી નથી. બાંનેઠ, સાપડો એ સ્વચ્છ અને અખંડ હોવા જોઈએ. બહુમાનપૂર્વક એનો ઉપયોગ કરવો.

(૨) સૂક્ષ્મ જીવાની રક્ષા થઈ શકે માટે કોમળ ઉનનું કટાસણું રાખવું જરૂરી છે. પોતે ધર્મરાધન માટે પ્રતમાં બેડો છે એવો ઘ્યાસ મન ઉપર ટક્કો રહે અને શારીરિક આદિ સ્વચ્છતા જળવાય એ માટે કટાસણું જરૂરી છે.

(૩) મુહુપત્તી ઉડતા સૂક્ષ્મજીવો સૂત બોલતા હોય લારે કે બગાસું ખાતા હોય ત્યારે મુખમાં ચાલ્યા ન જાય અને સૂક્ષ્મ જીવાની રક્ષા થાય એ માટે, તેમજ ૨૪-ધૂળની પ્રમાર્જના કરી શકાય એ માટે રાખવાની છે.

આ મુહુપતીનું પચાસ બોલ બોલવા પૂર્વક પડિલેહણ થાય તો મુહુપતીનો ઉદ્દેશ યથાર્થ રીતે જળવાય. આ માટે મુહુપતીનાં ચિત્રો અને બોલ પણ આયાં છે તે બધું જાણ્ણું લેવું અને શાખી લેવું. ખરી રીતે તો જાણુકાર પાસેથી મુહુપતીનું પડિલેહણ શાખી લેવું નેઈએ.

(૪) ચરવલાનો ઉપયોગ કટાસણું પાથરતા પહેલાં ભૂમિની પ્રમાર્જના માટે તેમજ કિયામાં જિલ્લા થતાં કે બેસતાં શરીર ઉપર આવી પડતા સંપાતિમ સ્ફૂર્તમજીવોની જીવદ્યા પાળવા સારું ધીમેથા શરીરની પ્રમાર્જના કરવા માટે છે. આ ચરવલા વિના કિયામાં જિલ્લા થવાતું નથી. સામાયિક લીધા પછી થાપા કિંચા કરી શકતા નથી. ચરવલો લીધા વિના માત્રુ-પેસાખ આદિ કરવા જરૂર શકતાતું નથી.

આ ચરવલાનો ઉપયોગ ડેટલાક મહાનુભાવો પોતાના શરીરની સગવડતા કે સંભાળ માટે કરે છે. મચ્છર ઉડાડવા, ભીતને ટેકા દેવા શરીરને ઉંચું નીચું કરવા, અશિસ્તપણે બેસવા માટે કરે છે પણ તે યોગ્ય નથી. ચરવલાની વાસ્તવિક સફેલતા જિલ્લા જિલ્લા અપ્રમત્ત ભાવે કિયા કરવામાં છે.

જિલ્લા રહીને કાઉસ્સઙ્ગ કરે ત્યારે ચરવલો ડાબા હાથમાં અને મુહુપતી જમણ્ણા હાથમાં રાખવાનાં છે. ચરવલો અધ્યવચ્ચેથા પકડવાનો હોય છે અને બંને હાથે પગની નજીક રાખવાના હોય છે.

*

તે ઉપરાંત જેને ખલગમ કે શ્રેષ્ઠ કાઢવાની જરૂર પડે તેવું હોય તો તેને જડા કપડાનું એડીયું (નાનો ટૂકડો) રમાલ બગેરે લાવવું. તેના વધુ ઉપદ્રવવાળાએ રાખની નાનકડી કુંડી રાખવી પણ તે પુંઢાથી ઢાંડેલી હોવી નેઈએ.

—આરાધકોએ તો પદ્મબન્ધુપવ્ય પહેલાં જ તમામ ઉપકરણોની બરાબર વ્યવસ્થા કરી હેવી જોઈએ. મુહુપતિ ડેવી રીતે પડિલેહી, કાઉસ્સગ ડેમ કરવો તે શાખી હેઠું જોઈએ. પજુસણ પહેલાંના એ નણું દિવસોમાં મુનિરાજેએ પ્રતિક્રમણ ડેમ કરવું, શા માટે કરવું? તેની પૂરી સમજણું આપતાં સવારના વ્યાપ્યાનો રાખવા જોઈએ અને મુનિરાજેએ પુરુષોના અને સાધ્વીજીઓએ ફહેનોના રાતના વર્ગો પણ ચલાવવા જોઈએ. નેથી આરાધના વિધિથી શુદ્ધ અને ભાવથી શુદ્ધ કરી શકે.

ઉપકરણા કેવાં ન હોવાં જોઈએ?

૧. પુસ્તકાદિકાના સ્થાપનાચાર્યજી જે બાળોનું કે સાપડા ઉપર પધરાવે તે ગંઢી, મેલી, અશુદ્ધ ન હોવી જોઈએ, તૂટી ન હોવી જોઈએ. આ માટે અગાઉથી ધ્યાન આપવું. જેનમું જ્યાતિ શાસનમ्.

૨. કટાસણું એ સાવ નાતું કે ધાણું રહેણું હોય હેઠાં હોવું ન જોઈએ અનેક કાણુંએ (વેન્ટીલેશનો)વાળું, અત્યારે મેલું, ગંદું, શાટેલું ન હોવું જોઈએ.

૩. મુહુપતિ કે રહેંપતી વરસમાં એક જ દિવસ વાપરવાની હોય, અગાઉથી ધ્યાન ન આપ્યું હોય એટલે ગમે તેવા કટકાની લઈ આવે છે. ધાણી મહેંદી મુહુપતિ રાખવી યોગ્ય નથી. મુહુપતિ ડેવી વાળેલી હોની જોઈએ તે પણ અખર ન હોવાથી ચાર પડો ઝમાલની જેમ વાળાને રાખે છે. તૈયાર ઝમાલોને વાળી તેનાથી ચલાવી હેવામાં આવે છે પણ તે બરાબર નથી. ડેટલાક મહાતુલાવો મુહુપતી મહાગંડી દુર્ગાધ મારતી લઈને આવે છે. ખાર મહિને પણ એની અખર હેવાતી નથી, ગંઢી મેલી મુહુપતિ કદિ

વાપરવી ન જોઈએ. મુહૂરતી સુતરાઉ કપડાની હોવી જોઈએ. ઉપકરણો બધાં સ્વરૂપ અને સારાં હોવાં જોઈએ.

—મુહૂરતી કે કટાસણાં ઉપર લરતકામ કરવાની ડાઈ આવશ્યકતા નથી.

૪. ચરવલા ધણાના ધણાજ કાળાડુમ થદ ગાંઠેલા, દેખવા ન ગમે એવા અને ગંધાતા હોય છે. દશાએ મેદી થદ હોય તો તેને નિર્મિત કરવા ઉપયોગ રાખવો જોઈએ. સાવ ધસાએલા, તુટવી દશાએ—ગુચ્છાવાળા ચરવલા ન હોવા જોઈએ.

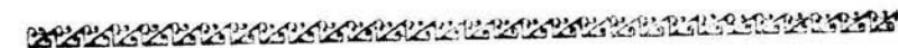
સૂત્રો કેવી રીતે બોલવાં જોઈએ ?

એ હાથ જોડી, મુહૂરતી મુખ ચાગળ રાખી, ચંચળતા છોડી, સ્થાપનાજ સંસુખ નજર રાખી, સ્થિર ભાવે, શુદ્ધ ઉચ્ચારપૂર્વક, મધુર સ્વરથી, ધીમે ધીમે, ભાવપૂર્વક, અર્થ ચિત્તન સહ, ગાથાએ ગાથાએ જરાક અટકી અટકીને પ્રતિકમણુનાં સૂત્રો બોલવાં જોઈએ.

આદું અવળું જોઈને બોલવું, ફંટીયર મેલની માફક સૂત્રોની ગાડી ગળડાવી દેવી, લપલાપ કરી પૂરા કરવા, ઉપયોગ વિના મુખપાહીની નેમ પાઠ બોલી જવો, એ કિયા પ્રત્યેનો અનાહર ભાવ છે, વેઠ ઉતારવા જેવું છે. એથી તો આ કિયા ગદ્ધામજૂરી જેવી બની જય છે. વિશેષ ડાઈ લાલ થતો નથી. માટે બદ્ધમાનપૂર્વક, અદ્ધા-ભાવપૂર્વક અંતરના સાચા જેડાણપૂર્વક સૂત્રોચ્ચાર-વિધિ-કિયા કરવાં જોઈએ.

ખમાસમણુ કેવું દેવું જોઈએ ?

ખમાસમણુ અડધું ન દેવું પણ પંચાગ પ્રથિપાત કરવાનો હોવાથી શરીરના પાંચે અંગો જમીન સુધી અડવાં જોઈએ, માટે માથું હેઠ

સુધી નમાવવું જોઈએ. ચરવલાવાગાયોએ દરેક ખમાસમણું પૂરેપૂરા ઉભા ધર્થને દેવાતું છે જેથી કિયાને આહર બહુમાન અને વિધિ જળવાશે અને કિયાતું ઇણ પ્રાપ્ત થશે. બેઠેલા લેણ્ડાએ માથું જમીન સુધી અડાડવું જોઈએ. મોટાભાગના લેણ્ડા માથું નમાવતા જ નથી, કેટલાક ડેક્ઝા નમાવશે, કેટલાક અડધું શરીર નમાવશે પણ તેમ ન કરતાં વિધિ પૂરે જળવશે.

કાઉસસગ (કાયોતસગ) અંગેની સૂચનાએ

કાયાની ઉપરની મમતા, મૂર્છા ઉતારવા માટે, અને આધ્યનતર તપની સાધના તથા ધ્યાન વગેરે કરવા માટે કાઉસસગ કરવામાં આવે છે. આ ધ્યેય સહુ જોઈએ પ્રથમ ધ્યાનમાં લેવું ધરે.

જેન સાઇટ

કાઉસસગમાં સ્થાપનાચાર્યજી ને નજરે પડતા હોય ત્યારે તો તેની સામે નજર રાખી ને કાઉસસગ કરવો, પણ સ્થાપનાજી બધાયને દેખાય જ એવું નથી જનતું, માટે ભીજાઓએ તાસિકાના અગ્રભાગમાં નજર રાખી કાઉસસગ કરવો.

ચરવલો હોય અને ઊભા ઊભા ને કાઉસસગ થાય તો તેનું ઇણ ધાણું શ્રેષ્ઠ મલે છે. ઊભા ઊભા કરનારે ચરવલો ડાળા હાથમાં અને મુહુપતી જમણા હાથમાં હોય એ રીતે હાથ ઢીંચણું સુધી લંબાવીને પગની નજીકમાં રાખવાના હોય છે. નીચે પગની પાનીએ વરંદે આગળના ભાગે ચાર આંગળ અંતર રહે અને પાછળ ચાર આંગળથી કંઈક ન્યૂન રહે એ રીતે પગ રાખવાના છે.

કાઉસસગમાં દાખલ થયા પણી સ્થિર ચિંતા, સ્થિર કાયા રાખી કાઉસસગ કરવાનો હોવાથી હાલવા ચાલવાનું કે ઊચા નીચા થવાનું હોતું નથી. સુન બોલતાં હોઈ પણ ફૂફડાવાના નથી. હાથ ઊચા

નીચા કરવાના નથી. ભીંત કે થાંબલાનો ટકા લેવાનો નથી અને દિલ્લી આડી અવળી કરવાની નથી તે ધ્યાનમાં રાખવું. એ વરતે ખીજની સાથે વાત કરવાની હોતી નથી. પગ બીંચા નીચા કરવાની મનાં છે. પર્વતની માઝું સ્થિર બની કાઉસસગ કરવાનો છે. મુખ્ય ગુરુ-મહારાજ કાઉસસગ પારી લે પણી જ ધીરેથી ‘નમો અરિહંતાણુ’ બોલવા પૂર્વીક કાઉસસગ પાળવાનો હોય છે. તે પહેલાં પાળવાનો હોતો નથી. માટે પાળવામાં ઉતાવળા ન થશું. કાઉસસગમાં સંઘ્યાની ધારણા માટે આંગળીના બેઢા ગણુવાના નથી હોતા. આ માટે હૃદયમાં નવ ખાનાનાં અષ્ટદશ કમલની કદ્યના કરી તે ઉપર સંઘ્યાની ધારણા કરવી. વધુ સમજણુ માટે ચિત્રો અને તેની સાથેની સમજ વાંચો.

મચ્છર આદિનો ઉપદ્રવ થાય તો પણ સહજે કરવાનો છે કારણ કે કાયાની મમતા મૂર્છા ઉતારવા માટે તા આ મહાન કિયા કરવાની છે. વળી સંવચનીના ૪૦ લોગસના કાઉસસગમાં છીંક ન ખવાઈ જય તેનું ખાસ ધ્યાન રાખવાનું છે.

જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

કાઉસસગ પાર્યા પણી ખીજાયો હજુ કાઉસસગ કરતા હોય ત્યારે પારનારાઓએ મૌનપૂર્વીક ખૂણ જ શાંતિ જાળવવાની છે. ચરવલો હોય શક્તિ હોય તો પ્રતિક્રમણ બિલા બિલા કરવું ચોઝ છે. છેવટે નેમ ગુરુ આદેશ કરે તેમ કરવું.

કાઉસસગ બિલા કે બેઢા ડેવી રીતે કરવો તે માટે જુઓ ચિત્ર. ૩

મુહુપત્તી પડિલેહણુ કેમ કરવું

જ્યારે ‘અહો-કાય’ ઇય સુગુરુ વાંદળા લેવાના આવે ત્યારે વાંદળા પહેલાં મુહુપત્તી અવશ્ય પડિલેહવાની આવવાની જ. કારણ કે ગુરુવંદન વરતે શરીરના જે ને અવયવો કામમાં લેવાનાં

છે તે તે અવયવોને જીવ જરૂરી રહિત કરવા તે તે અંગોની પ્રમાજના કરવાની છે. આ પડિલેહણા ૫૦, બોલ બોલીને કરવાની હોય છે. એમાં પ્રથમ મુહુપતીની પડિલેહણા અને પદ્ધી તે મુહુપતીથી શરીરની પડિલેહણા કરવાની છે. મને લાગે છે કે આ બોલ સેંકડે પાંચ ટકાનેથ આવડતા નહિં હોય, આવડતા હશે તો તેઓ પૂરા બોલતાએ નહીં હોય. પણ ૫૦ બોલ ન આવડતા હોય તો પણ વગર બોલે પણ મોટા ભાગના વર્ગને મુહુપતીનું પડિલેહણ ડેમ કરવું તે પણ શુદ્ધ આવડતું નથી એ હકીકત છે. કારણું કે મોટા ભાગે મુહુપતીને વાપરવાનો બાપ્ત બાર મહિને એકજ બાર આવતો હોય છે. પદ્ધી ભાઈસાહેણ દ્વારાની પાસે પહેલેથી શાખ્યા તો હોય જ શાના? એવા પણ ભાવિક્રા આવે છે કે નેઓ મુહુપતીનું પડિલેહણ જ કરતા નથી, તો ડેટલાક કર્યું ન કર્યા જેવું કરે છે. ડેટલાક અડધી બોલીને વાળી હે છે. આમ મુહુપતીની પડિલેહણા જત જત અને ભાત ભાતની રીતે થતી નેવા મળે છે. પણ તેથી અવિધિ થાય છે, દ્વાષ લાગે છે અને તનો મૂલ ઉદ્દેશ જળવાતો નથી. આ બાપ્ત માટે સાચી બાપ્ત એ છે કે પ્રત્યેક નૈને પડિલેહણા અગાઉથી જાણુકાર પાસેથી શરીરી દેવી નેઈએ અને એ જ સર્વોત્તમ માર્ગ છે.

આ માટે ચિન્તા નં. ૧૦ થી ૨૨ જુઓ અને તે ઉપરથી શરીરી લો.

‘સુગુરુ વાંદણું’ કેમ કરવાં? તે અંગે નીચેની દુંકી હકીકત ક્ષયાનમાં બરાબર લો.

ચિન્તા (નં. ૨૩ થી ૩૦ જુઓ) જુઓ

સૂચના:—ચરવલાવાનો હોય અને બિલા બિલા કિયા કરતો હોય તને બિલડક બેસી કરવું અને બેઠા બેઠા ને કરતા હોય તને

એહા એહા કરવું, પણ બંને જણુંઓને નીચેનો વિધિ સરળી રીતે કરવાનો છે. સુગુરુ વાંદળાં-એટલે ‘અહો-કાય-કાય’ વણી (બાર આવર્તાની) કહ્યા.

આ સૂત્ર ગુરુવંદનતું છે. પૂ. ગુરુદેવો પ્રત્યે પુન્જ્ય અને આદરભાવ વ્યક્ત કરવા અને કોધ કે કષાય ભાવેથી ને કંઈ અપરધિ-આશાતનાઓ અતિચારો લાગ્યા હોય તેની જાંડા અંતઃકરણુના ભાવથી ત્રિકરણ યોગે માફી માગવા માટેનું આ ખાસ સૂત્ર છે. આ સૂત્રમાં-

અ હો, કા યં, કા ય,
જ તા લે, જ વ ણ્ણ, જ જં ય લે,

જૈન સાઇટ

આ કહ્યા કેવી વિધિથી કરવી ? તેનાથી સમાજનો મોટો ભાગ અગ્નાત છે, તેથી જેને નેમ કાવે તેવી ચેષ્ટા કરી એક કામ પતાચ્યાનો સંતોષ લે છે, પણ એ અવિધિ હોય છે. તેથી પ્રતિકમણું અશુદ્ધ થાય છે. સમજવા માટે બણું નાની એવી બાબત એકવાર જે ધ્યાનમાં લઈ લેશો તો તેનો કાર્યમ લાલ ઉઠાવી શકશો. ૧૨, આવર્તો ખાદ થતા નમસ્કાર સાથેની કહ્યાને ‘યથાજલ મુદ્રા’થી ઓળખાવી છે. જત એટલે જન્મ સમયની મુદ્રા. યથાજલ મુદ્રાનો અર્થ કરતાં જન્મ થનારના જન્મ વખતે બે હાથ કપાળે લાગેલા હોય છે. એમ શિષ્યે ગુરુને વંદન કરતી વખતે રન્નેહરણ, મુહૂરતી અને ચોલપણી ત્રણ જ ઉપકરણ સાથે બે હાથ કપાળે અડાડીને વંદન કરવું જેઠીએ.

૧. બધા સૂત્રોના અર્થ એકવાર પણુસણુમાં કે તે પહેલાં જે વાંચ્યો જવાય તો પ્રતિકમણુમાં જે કંટાળો, જીંઘ, આળસ આવે છે તે નહિ આવે અને કહ્યા કરવામાં અનેરો આનંદ આવશે.

યથાજલ મુદ્રાનો યથાર્થભાવ ^૧સંફાસં ખમણિજ્જો (જુઓ ચિત્ર નં.) વખતે ખરાબર થાય છે. આ મુદ્રા વડે વંદ્દન વિધિ કરીને પ્રત્યેક વ્યક્તિ પેતાની જતને એમ જણુવે છે કે-તું ગમે એટલો ડાલ્હો, ફુંશિયાર કે વિદ્ધાન હો, પણ તારા ગુરુદેવ આગળ તારે તો-તાજું જન્મેલું બાળક જેવું અજ્ઞાત હોય છે તેવા ભાવે જ તારે જવનપ્રેત રહેવાનું છે એ ભાવ સદાય તારા હૈયામાં ટકાવી રાખવાનો છે, જેથી તને અહંકાર આવી ન જય અને શિષ્યભાવ ભૂલી ન જવાય અને એમાંથી ગુરુ આશાતનાનો પાપ પ્રસંગ ભિન્નો ન થઈ જય. વળી સાથે સાથે વડીલોએ પણ પેતાના શિષ્યોમાં ઉલ્લો ભાવ ન જન્મે એની જરૂરી ઐવના રાખવા એ એટલું જ અગત્યનું છે.

ત્યારે જુઓ ‘અહો કાય’ આવેત્યારે પ્રથમ મુહુપત્તીને તમારે ચરવલા ઉપર મૂકવી. આ મુહુપત્તીને તમારે ગુરુ ચરણુકમલ રૂપે કદ્ધપત્તી. અહો શબ્દનો ‘અ’ બોલતાં જેઠેલા હાથના બંને પંજને ઊંધા કરી મુહુપત્તીને અડાડવા, મુહુપત્તી ચરણુને સ્પર્શને તેની રૂપ શિરે ચઢાવતા હોય તેવો ભાવ ધારણ કરવો ‘હો’ બોલાય ત્યારે હાથના બંને પંજન્નાને,-હુથેળાને સવળા કરી લલાટે અડાડવા, એ જ રીતે કાય શબ્દ બોલતી વખતે સમજવું.

જ ત્તામે માં જ વખતે મુહુપત્તી ઉપર હાથના બંને પંજન્નો ઊંધા મુહુપત્તી ઉપર રાખવાના, ત્તા બોલવાની વખતે બંને પંજન્નાને સવળા કરી છાતી પાસે રાખવા, તે જ સવળા હાથ મે બોલવાની

૨. યથાજલ મુદ્રા પ્રારંભમાં ભિલા ભિલા થતા શીર્ષનમન વખતની સમજવી, બાર આવર્તના વંદ્દન વખતની સમજવી કે ‘સંદ્રાસં’ વખતના શિરોનમનની લેવી કે ત્રણેય વખતની ગણવી? આ બાબતની સ્પષ્ટતા મને જણવા નથી મળી. એટલે મેં ઉપરોક્ત વિધાન કર્યું છે.

સાથે જ લલાટે અડાડવા પછી એજ પ્રમાણે જવળિ, જંચમે નો વિધિ કરવાનો છે. તે કિયા. પછી ચરવલા સુધી માથું નમાવવાનું છે. શુદ્ધ પ્રત્યેનું સ્થાન જૈન સંધમાં ડેટલું આદર પાત્ર છે તેનો વાંદણાને આ ‘સુગુર વાંદણા’ નામના સુત્ર અર્થના મનતથી સમજનશે.

—વાંદણા ડેમ કરવા આ માટે ‘વાંદણા’ના ચિત્રો ખાસ જુઓ.

ધ્યાનમાં લેવા જેવી કેટલીક સૂચનાઓ

ઉપાયથોડે કે પ્રતિક્રમણું કરવાનાં ધાર્મિક સ્થાનો એ શાંતિના ધારો છે. પવિત્રતા પ્રાપ્ત કરવાનાં સ્થાનો છે. એટલે એ સ્થળોમાં પ્રવેશ કર્યો બાદ વિનય-શિસ્ત અને શાંતિના નિયમોને ખૂબ જ માન આપવું જોઈએ. બાળકો હોય, ચુવાનો હોય કે વૃદ્ધો હોય, સહુએ ખૂબ ખૂબ શાંતિ જગ્યાવાની જોઈએ. બોધાટ કે કાલાહલ કરવે ન જોઈએ. સાંસારિક કે કાઈ પણ જતની પાપની, વેપાર ધંધો કે આરંભ સમારંભને લગતી વાતો જરા પણ કરવી ન જોઈએ. કિયા ન ચાલતી હોય ત્યારે, અતિ જરૂર પૂરતી માત્ર ધાર્મિક બાધતની વાત કરવી પડે તેટલી જ છૂટ ભલે રાખે, તે સિવાય કાઈની નિંદા, ટીકા, કે ટાંટો-અધ્રો કંઈ ન કરવું જોઈએ, કાઈ તમારી જગ્યા જૂંટવી લે, દળાવી હે કે કાઈ અપમાન કરે તો પણ સહન કરવું જોઈએ, અને પરસ્પર સમજુતીથી કામ લેવું જોઈએ. પાપો છાડવાની જગ્યા રાખે! પાપ બાંધવાની ન બની જય એની કાળજી મન પર સતત રહેવા જોઈએ, જ્યારે સમભાવ ક્રોચવા આવ્યા હોય અને એ વખતે તમારી કસોટી ઉલ્લિ થાય, ત્યારે તો તમારે પરીક્ષામાં ખાસ પાસ થવું જ જોઈએ.

મુંબદી જેવા મેટા શહેરોમાં જગ્યા નાની અને આવનારે વર્ગ ધર્ષે વિશળ એટલે જગ્યા અંગે રગડા, જઘડા, ટંડા કે ફરિયાદો થવાના પ્રસંગો ડિલા થઈ જય છે. પવિત્ર સ્થળમાં જ જગ્યાની ગોલમાલો પણ થાય છે, તોઝાનો થાય છે, અને મામલો ક્યારેક તો મારામારી સુધી પહોંચ્યો પણ જન્ય છે. પણ આવું મુંબદી અમદાવાદ જેવા મેટા શહેરોમાં બને છે એ વખતે આ દિવસ કેવો મહાન અને પવિત્ર છે તેનું લાન કોધાન્દ બનતાં ભૂલી જવાય છે, કાઈની નક્કી કરેલી જગ્યાને કાઢ્યે પડાવી લેવાની અનીતિ કાદિ ન કરવી જોઈએ. પણ અજાનથી કાઈએ કદાય તેમ કર્યું હોય તા તે પ્રશ્નો-શાંતિથી નીવેડો લાવવો, પણ ગમે તેમ અધડા કરી કર્મ ન બાંધવા અને બીજાને બાંધવામાં નિમિત ન બનવું, આરાવનાનો ઉદેશ ને માર્યો જતોના હોય તો પછી આરાધના કરવાનો કે ઉપાયમાં આવવાનો અર્થ પણ શો રહેવાનો !

—ઉપાયમાં આવ્યા બાદ કટાસણું વગેરેને, જમીનને આંખથી જોઈ, પૂંજી, પ્રમાર્જને પાથરલું-મૂક્ષું જોઈએ નેથી જીવદ્યા પળાય.

—બને ત્યાં સુધી આવનારે ચરવલો લઈને આવવું એ બધી રીતે અયસ્કર છે. ન હોય તા તે વસાવી લેવો જોઈએ.

—પ્રતિક્રમણમાં પહેરવાનું ધોતીયું વગેરે વખ્તો જંગલ પેશાળ ગયા વિનાના અને સાદા વાપરવાના હોય છે ને વાત લગભગ સહુની જાણીતી છે.

—સામાન્ય રીતે પ્રતિક્રમણમાં ધોતીયા સિવાય બીજું વખ્ત વાપરવું ન જોઈએ. પણ જેમણે શરદી આદિ વ્યાધિના કારણે ધોતીએ એસ નાંખવો પડતો હોય તા પ્રતિક્રમણ પૂરું થતાં તેની આત્મ સાક્ષીએ ક્ષમા ભાગી લેવી જોઈએ.

— ધોતીયાં બંગાળી ઢેણે ન પહેરવાં જેથી પગમાં ભરાઈ જય અને ગળડી પડાય, ધોતીયું ટૂંકું જ (અસલ રિવાજ મુજબ નાલિથી નીચે અને ગુઠળુથી જરા ઉંચું) પહેરવું જેઠાંએ. વખતો પણ મોહ ઉતારવો જેઠાંએ.

— અમીસ, ગંજુફાક, કુડતું, બંડી વગેરે કંઈ પણ પહેરને પ્રતિક્રમણ કરી શકતું નથી. રોગાદિકનું કારણ હોય તો એસ એઠી શકે છે. સીવેલું વખત પહેરવાની સમૃત મનાઈ છે.

— થોડાક કલાક માટે પણ મમતા અને મોહનો ત્યાગ કરવાની કિયા કરવા જ્યારે આભ્યા હોઈએ ત્યારે જવેરાતના કે મોતાના અલંકારો, સાચા કે બનાવટી કંઈ પણ પહેરવા ન જેઠાંએ. શારિરિક નિભૂષાથી દૂર રહેવું જેઠાંએ. કંડા ઘણિયાળનો પણ મોહ તે દિવસે ઉતારવો જેઠાંએ. અર્થાત તે પણ ન પહેરવી જેઠાંએ. ઘડીઆળથી ચિત્તમાં ચંચળતા ઉલ્લિ થાય છે.

જૈનમ જ્યતિ શાસ્ત્રનમ
.com

પેસાળ-માત્રા માટે સમુદ્દર મંડાટો હોય ત્યારે ઝૂંડીએ વધારે રાખવી જેઠાંએ અને ચુનાવાળા પાણીની દીક વ્યવસ્થા કરવી જેઠાંએ. એ પાણી એવા જગ્યાએ રાખવું જેઠાંએ કે વરસાદ પડે તો પણ વરસાદનું પાણી ચુનાવાળા પાણીને ન બગાડે એવી પાકી વ્યવસ્થા કરવી ધરે. ઘણા સ્થળે માથે કંતાન નાંએ છે તેમને ખ્યાલ નથી રહેતો કે કંતાનમાંથી પાણી ગળીને ચુનાવાળા ભાજન ઉપર બધું પડે છે અને એથી અચિત પાણીને સચિત અનવાનો પ્રસંગ ભાબો થઈ જવાનો અને ધાનાર બધાયને એનો હોય લાગવાનો. માટે કાર્યકર્તાએએ અગાઉથી આવો બધી બાબતો પ્રત્યે દીર્ઘદિનથી ધ્યાન રાખવું.

પેસાળ કરનારાને ખુલ્લા આકાશ વચ્ચે થઈને જે જવાનું હોય તો, માથે ગરમ ટામલી એઠી જેઠાંએ, તે ન હોય તો છેવટે

વચારાનું કંઈ કટાસણું પણ માથે નાંખાને જ જવું નેઈએ. પણ ઉધાડા માથે ઝુલ્લા આકાશમાં જવાનું હોતું નથી. જય તો દોષ લાગે છે.

ધણીવાર નાના છોકરાએની સેના હજુ ૧૫/૨૦ મીનાટ પ્રતિકમણું ન ચાલ્યું હોય લાં બધા વચ્ચે આડા ઉતરી પેસાળ કરવા હોડી જય છે પણ મેટાએએ અગાઉથી જ સૂચના આપી દેવી નેઈએ કે પહેલેથી એ કિયા પતાવી આવે. ધણીવાર ગમ્મત ખાતર, ટીખલ ખાતર, હેખાદ્ધિભા, વગર શાંકાએ પણ ખાળોં અજ્ઞાન લાવે એવું કરતા હોય છે. પણ તેમના માણાપોએ તેમને ધરેથી જ પ્રતિકમણું અંગે સૂચના શિક્ષણ આપી દેવું નેઈએ નથી પ્રતિકમણમાં ડેળાણું ડિલું થાય નહિ, તેમજ બધાયને આડ પડે નહિ.

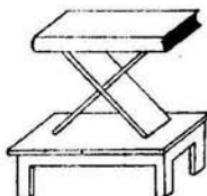
—ખાળોને જૂથમાં ન બેસાડવા અને વાતો કે ગરણડ ન કરે માટે અવસરે તેના ઉપર ઢોઈએ નજર રાખ્યા કર્યીએ.

—લીટને ટેઢા કે ઓફિંગણું લઈને પ્રમાદી કે મડદાલ નેવા થઈને ન બેસવું.

પતિકમણમાં જરૂરી વસ્તુઓનું ચિત્ર

ચિત્ર સ. ૧

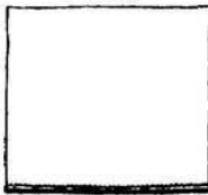
સ્થાપનાજી

મુહપત્તી

કટાસણું

ચરવલો

ન કરવાનાં કાર્યો

૧. પ્રતિકમણુભાં આવનારે દૈનિક, સાપ્તાહિક, પાદ્ધિક કે માસિક ડાઈ પણું પ્રકારનું છાપું લઈને ન આવવું.
૨. નવલકથાએઓ, કે વાંચવા માટેના ડાઈ પણું પ્રકારનાં પુસ્તકો ન લાવવાં.
૩. પ્રતિકમણુ ડેણાવવા માટે કાગળના ફૂચા કે કંકરા ન લાવવા.
૪. આ કિયા એ મહાન પવિત્ર અને ગંભીર કિયા છે માટે તેની અદૃષ્ટ અને બજુમાન જણવવું.
૫. વાતો કરવી નહિ, ગર્ભાં મારવા નહિ, હસવું નહિ, મરકરીએઓ કે છેડતી કરવી નહિ, મજનક વ ઉડાવવી પણ ડાવકાઈ અને ગંભીરતા જણવવી.
૬. પ્રતિકમણુ ભાણુવવાનો અવાજ સંભળાતો હોય તો તે તરફ કાન રાખી જિલા રહીને, (જિલા ન થવું હોય તો) પલાંડી વાળાને અથવા એ હાથ નેડી સૂત્રાને સંભળવાં, ન સંભળાય તેવું હોય તો પણ એ હાથ નેડી શાંતિ જણવવી, હાથ નેડયા વિના એસી રહેવું એ અનાદર છે. અવિધિ છે. માટે ઉપયોગ રાખવો નેથી વિરાધનાનું પાપ ન લાગે અને ચેતાનું કે બીજાનું પ્રતિકમણુ ડેણાય નહિ.

સામાયિક લીખા બાદ સભાજનોને ઉદેશીને પૂરુષ મુનિરાજેએ
સભાને આપવા માટેનો ખાસ ઘોધ

અન્યદિને કૃતં પાપં પર્વદિને બ્રજિષ્યતિ ।
પર્વદિને કૃતં પાપં વજલેપો ભવિષ્યતિ ॥

અર્થાત—આ શ્લોક એમ કહે છે કે ખીજ દિવસે કરેલાં
પાપોને ધોવા માટે જ્ઞાનાઓએ પર્વના દિવસે નિર્માણ કર્યા છે. ને
એ દિવસે પણ એનાં એ પાપો (કાપ મૂક્યા વિના) ચાહું રાખ્યાં
તો યાદ રાખને કે તે પાપો આત્મપ્રહરો સાથે વજલેપ નેવા
એવા અભેદ રીતે બંધારો કે ને ભોગવે જ છૂટકારો કરશે, ચોધાર
આંસુએ રોતા પણ નહીં છૂટી શકાય.

જૈન સાઇટ

મહાતુલાવો ! આજે સંવયછરીનો મહામંગલકારી, પવિત્ર અને
મહાન દિવસ છે. બાર બાર મહિનાનાં પાપોનાં ખાતાં ચૂકતે
કરવાનો ઉપકારક પર્વ દિવસ છે. એથી આજનો આપણા સહુનો
ઉત્સાહ, ઉલ્લાસ, આનંદ પણ અનેર્થું છે. આ પર્વની તો હોઠ
હોઠ મહિના અગાઉથી જહેરાતો કરવામાં આવે છે એવો તો એનો
મહિમા છે. તમે જણો છો કે દરેક સ્થળે લાભો જૈનો પોતપોતાના
સ્થાનમાં આજે ઉત્સાહપૂર્વક પાપના ભારથી હળવા થવા બેગા
થયા હોય.

આ બાર મહિનાના પાપ ત્યારે જ ધોવાય કે જ્યારે સાધુ—
મહારાજ ને જી સૂત્રાને બોલે તેને તમો ડાનથી બરાથર સાંલળો,
કદમ્ય ન સંલળાય તો હાથ જોડી શાંતિ જળવો. ચરવલો-હોય
અને શક્તિ હોય તો જિલા જિલા કિયા કરો, નહીંતર બેઠા બેઠા
કરો. પણ સહુ બે હાથ જોડી, મનને ધર્મધ્યાનમાં રોકોને આરા-
ધના કરો તો બાર મહિના દરમિયાન હિંસા, જુદી, ચોરી, મૈથુન,

પરિયહ, કોધ, માન, માયા, લેખ, રાગ, દેષ, કલહ, હોષારોપણ, ચાડીયુગલી, હર્ષ, શોક, પરનિંદા, માયા, મૃષાવાદ અને મિથ્યાત્મશલ્ય આ ૧૮ જાતનાં પાપો, જે રોને રોજ તમારા ઘરમાં, ધર્મધાર્માં કે દુનીયાદરીની પ્રવૃત્તિઓમાં ચાલુ જ છે તે પાપો, સાથે સાથે ચૌદ રાજલેઙ્કવતી જીવેની ત્રિકરણ યોગે હિંસા વળેરે કરવાની પણ તમે છૂટ રાખી છે તે, તેમજ જાતજાતનાં અન્ય જે કંઈ પાપ દોષો સેવ્યા કે સેવરાબ્યાં હોય તે, ગુરુ શિષ્ય વચ્ચે, ગુરાણી શિષ્યા વચ્ચે, આવક-આવક વચ્ચે, આવિકા-આવિકા વચ્ચે, વળી પતિ-પત્ની વચ્ચે, પિતા-પુત્ર વચ્ચે, નણુંદ-ભોજાઈ વચ્ચે, દેરાણી-નેઠાણી વચ્ચે, સાસુ વહુ સાથે, શેઠ-નોકર વચ્ચે, માત્રાક કે આહક વચ્ચે બાર બાર મહિના દરમિયાન જે કંઈ વેર વિરોધ કે વૈમનસ્યના પ્રસંગો બન્યા હોય તેમજ તેઓ સાથે ૫૨, ૫૪૮, છેતરપોંડી થઈ હોય, કદુવચ્ચેનો બોલ્યાં હોય તે, તેમજ અન્ય જે કંઈ અપરાધા થયાં હોય તે, તમામની તમારે આજે પરસ્પર, માત્ર શરહોથી જ નહિં પણ હુદ્ધયના સાચા અને ડાંડા ભાવથી, નમ્રતાપૂર્વક સરલતાથી, એ હાથ નેડો ‘મિચા મિ દુક્કડ’ બેલીને ક્ષમા માગવાની છે. જે કે ખરં તો એ છે કે સંવચ્છરી પ્રતિક્રમણ પહેલાં જ, જેની જેની સાથે ખાસ બોલચાલ થઈ હોય તેની ક્ષમા માગી લેવી એ જ વધુ ચોખ્ય છે. એમ ન કરી શક્યા હોય તો સંવચ્છરીના પ્રતિક્રમણમાં સહુને યાહ કરી મનમાં સાચા ભાવથી એ હાથ નેડો, મન દુઃખના પ્રસંગોની ક્ષમા માગી લેવાની છે. આથી આપણાં હુદ્ધો નિઃશલ્ય બનશો અને ભાર વિનાનાં હળવાં ફૂલ બની જશે. કારણ કે જ્યાં સુધી કોધ, માન આદિ કુષાય લાવો હુદ્ધમાં સળગતા એઠા છે ત્યાં સુધી પાપનાં કર્મ અંધન ચાલુ જ રહેવાના, સંસાર પરિબ્રમણની વૃદ્ધિ થતી રહેવાની મોક્ષ ભાર્ગ દૂર ને દૂર થતો જવાનો અને શાંતિ સો ગાઉ દૂર રહેવાની, માટે સહુએ કોધાહિ કુષાયોને ઉપશાંત કરવા અહંકાર.

तजु, विनम्र भनी, क्षमा मागवी ज नेईओ अरो रीते तो साचा वैरी
साथे माही मागतां आनंदना अशु आववा नेईओ, अनुं नाम ज
भरा अंतरनी क्षमापना. एटलुं ध्यान राख्युं के आ माही मागवी
अने माही आपवी 'शो' करवा के हेखाव करवा पूरती मागवानी
नथी. वणी सवार पडे पाछो एनो ए ज विशेष ने सणगतो
रहे तो माही माज्यानी किंभते नथी. अथो तो खाणे हेखाव करीने
जलने हुयानुं पाप बांधवानुं ए वधारामां. आ तो पेला क्षुल्लक
साधु गुनो करता जय अने पाछी वारंवार कुंलारनी माही मागता
जय, आ पण् एना नेवुं ज इत्य गण्याय. माही माज्या पछी तो
गैनी भाव थवो ज नेईओ. हुद्य हण्वुं कुल अने कुण्डुं जनवुं
ज नेईओ. पण् ए त्यारे ज शक्य बने के मान दशानो उपशम
थाय. एटला माटे तो शास्त्रकारो जैतमने तैयारि करवा, नअ जना-
ववा सात फ़िवस अगाउथी पर्वाधना शर करवा जण्यान्वुं छे.
शड्यानना त्रिष्ठु फ़िवसना व्याख्यानमां व्याख्यानकार, -व्याख्यान
श्रवण, तपश्चयो, कृत्यसूत्र जेवा बमहासूत्रानुं श्रवणम्, पूजा, दान,
पुण्य, परोपकार वगेरे धर्माङ्कत्यो करवा इरभावे छे. जेथा तमारा
मनमांथी मानवजलनो महा हुश्मन गण्यातो अहंलाव के अभि-
माननो बरइ ओगणी जय. पुनः जण्यावुं के जेनी साथे खरेखर
बोलचाल थई ढोय ते व्यक्ति जेडे तो धरे जहने क्षमापना करी
लेने, सामो आत्मा क्षमा आपेके न आपे ते तमे न जेने. कृष्ण-
सूत्रानुं व्ययन छे के-जो उवसमझ तस्स अतिथ आराहणा, जो न उवसमझ
तस्स नतिथ आराहणा, ने उपशमे छे तेने आ पर्वनी आराधना
छे, ने नथी भमतो तेने आ पर्वनी आराधना नथी. माटे दरेक
व्यक्तिओ जिनेश्वर हेवनी आज्ञा शिरोधार्य करीने स्वकर्तव्य अज्ञववुं.

वणी आ पर्व तो आत्मानी हिवाणानुं पर्व छे. तमारा
वडेवारनी हिवाणामां जेम चोपडा चोइभा करा छे, नक्ष-तोटानी

તારવણી કરો છો, તેમ આપણી આ આત્માની હિવાળીના દ્વિસે આત્મ સાધનાના નક્કા-તોટા તારવવાના છે. બાર બાર મહિના દરમિયાન અઠાર પાપસ્થાનકો કેવા અને કેટલા પ્રમાણુમાં સેવ્યાં અને ન સેવ્યાં તો કેટલા પ્રમાણુમાં નથી સેવ્યાં? વિવિધ પ્રકારના જીવેની હિંસાઓ કેટલી કરી અને બચાવ્યા કેટલાને? દેવદર્શિન, ચુરુવંદન, વ્યાપ્યાન અવણ, સામાયિક, દાન,' પુણ્ય, પરોપકાર, ક્ષમા, નમ્રતા, નિર્દ્દેશાની અવણ, સામાયિક, દાન,' પુણ્ય, પરોપકાર, કૃપાયોને કેટલા પ્રમાણુમાં સેવ્યા? અથવા તો કેટલા ન સેવ્યા? એનું સરવૈચું કાઢવાનો આ દ્વિસ છે. નહોં કર્યો છે, તુકશાન થયું છે કે ખાતું સરભર કર્યું છે? તેનું આત્મ નિરીક્ષણ કરીને પછી આત્મ પરીક્ષણ કરવાનું છે, પાસ નાપાસનો નિર્ણય કરવાનો છે. નહોં થયો હોય તો આનંદ અને અનુમેદનાની વાત, તુકશાન થયું હોય તો તે એદ અને ચિંતાની વાત બનવી જેઈએ. ખાતું સરભર થયું હોય તો એમ હુમ બન્યું? તે શાધીને આખાતિમક આચરણ તરફ વિશેષ પુરુષાર્થ કરવા કટિબદ્ધ બનવાનો નિર્ણય સહુંમે કેવા જેઈએ.

તમે સંસારનો મોહ છોડીને ત્રણ ત્રણ કલાક સુધી પાપ-દોષોથી હળવા થવા તમે અહીં આવ્યા છો, ને ઉદેશથી અહીં આવ્યા છો. તે ઉદેશ તમારે સફળ કરીને જ ને ઘરે જવું હોય અને ત્રણ ત્રણ કલાકની મહેનતને લેખે લગાડવી હોય તો અહીંયાં ને ને સૂત્રા મુનિરાજ ખોલે, તેના ઉપર બરોખર ધ્યાન રાખો, દૂરના કારણે ન સંભળાય તો એ હાથ નેડી શાંતિ જળવો અને તમારું મત બહારનાં વિષયોમાં દોડાદોડ કરતું હોય તેને પકડીને ધર્મદ્વિયામાં સ્થિર બને તે પ્રમાણે અપ્રમત્ત લાવે જગૃત રાખતા રહો.

આજની ડિયા પાપથી પાછા હક્કવાની અથવા તો પાપનું પ્રાયશ્રિત કરવાની મહાન ડિયા છે. આત્મા પોતાની સ્વભાવદ્વારાને

છોડીને પ્રમાહભાવથી વિલાન દ્શામાં દોડી ગયો છે. તેને પાછો સ્વભાવ દ્શામાં લાવવા માટેની આ કિયા છે, માટે તેની મહાનતા, ગંભીરતા સમજુને આ કિયા પ્રત્યે આદરભાવ રાખી તેની પૂરેપૂરી અદળ જણવને.

પલાંડીવાળી, એ હાથ જોડી, આડા-અવળાં, આજુભાજુ ડાંફાલીયા કે નજરો નાંખ્યા વિના, આન્ને તો મન વચન કાયાને એકાગ્ર બનાવી, આજની કિયામાં ઝુકાવી હેને. તમારા મનને શારીરિક ચેષ્ટાઓનો ત્યાગ કરને. શરીર ઉપરની મોહ-મમતા આન્ને ન રાખને અને હંદ્યના શુદ્ધ ભાવની ચીનગારી એવી પ્રગટાવને કે બાર બાર મહિનાના લાગેલા પાપના ઢગલાને ખાખ કરીને તમો ઘરે જઈ શકો. આથી તમારા આત્માના ચોપડા ચોક્કા થઈ જશે. પણ સાથે સાથે એકસૂચના કરે છું કે પાછા અહીંથી બિલા થતાંની સાથે ચોપડાનું બિધાર ખાતું લખવું શકે ન થઈ જય તેનો પણ તીવ્ય ઉપયોગ રાખને.

વાતો ન કરને, ડેઢ કરે તો હળવાશથી, પ્રેમાળભાવે અટકાવને. મર્સ્ટી, તોઝાનો, હાંસી, ઠંડા, ઉચ્ચ સ્વરે બોલવું વગેરે કરું નકરને. તમો તમાં પ્રતિક્રમણું તોળશો નહિં, ખીજનું તોળાવશો નહિં, નહીંતર શરૂઆતમાં કંદું તેમ પાપ છોડવાની જગ્યાએ પાપ બાંધી જશો તો વજ લેપ નેવા બંધાશે. એ રોતાંએ નહીં છૂટે, એટલું આત્મીય ભાવે સૂચન કર્યું છે તે લક્ષ્યમાં રાખને.

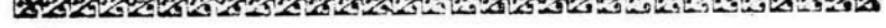
અન્તમાં એક ખીજ સૂચના ખાસ ધ્યાનમાં રાખો કે આજની છીંક ધણી જ નેખમવાળી ગણ્યાય છે માટે છીંક ખવાઈ ન જવાય તેનો પણ પૂરે પૂરો ઉપયોગ - ખ્યાલ રાખને.

ચાલો ત્યારે હવે સહુ ટટાર ઐસી સજજ બની જવ ઉત્સાહમાં આવી જવ, કરેકી સૂચનાઓને અમલમાં મૂકી, સતત ઉપયોગવંત બની પાપતું પ્રાયશ્ચિત કરવામાં લાગી જવ.

—યશોવિજય

जैन साइट
www.jainsite.com
२०१८ ज्येष्ठ शक्ली चतुर्दशी

रवमासमणुं केम देवुं ते.
पंचांगप्रणिपातरूपं
'रवमासमण' मुद्रा

प्रथम स्थिति. [प्रारंभ]

द्वितीय स्थिति. [अन्त]

जैन साइट

JAIN SITE .com

जैन ज्यति शासन

* पंचांग - बे हाय बे पग अने मस्तक - ते वडे प्रणिपात - नमस्कार

भमासमणुं केम हेवुं ते

आपणी तमाम कियाओमां भमासमणुं आववानुं ४. खीजु
चित्र खराणर जुओ, अने तमे ने रीते भमासमणुं हो छो।
तेनी साथे सरभावो अने खामी होय तो दूर करो। वधु समजणु
मेणवां प्रारंभमां छापेलुं 'भमासमणुं केम हेवुं' ते लभाणु वांच्यो।

काउसग केम करवो तेनी मुद्रा.

‘अप्पाणं वोसिरामि.’

जिनमुद्रा ↓

[ठभा काउस्सङ्गनी]

[बेठा ‘कायोत्सर्ग’ नी मुद्रा]

—काउसग केम करवो तेनी मुद्रा—

बेठा काउसग करनारे हाथ केम राखવा, चरवलो केम राखवो ते, डिला काउसग करनारे ऐ पगनां आगला भाग वच्चे केटलुं अंतर राखवुं ते, मुहुपती चरवलो क्या हाथमां राखवो, हाथ ज़ंधानी पासे केम राखवा

अने ध्यानने लगती मुखमुद्रा केम राखवी ते आ चिन्त्य समज्ञशे.

સંવર્ણશરી પ્રતિકમણનો

સરળ અને સળગ વિધિ

(ચિત્રો સાથ)

‘પ્રથમ આવશ્યક’ દ્વાપ

સામાયિક લેવાનો વિધિ

સૂચના:-આવક તથા આવિકાએ સામાયિક લેતા પહેલાં થોડીક શારીરિક-બાલશુદ્ધ કરવાની હોય છે. સૌથી પ્રથમ હાથ-પગ ધોઈ અને જગ્ગલ ડે પેશાખ ન કર્યા હોય એવા શુદ્ધ વાખ પહેરીને સામાયિક ડે પ્રતિકમણ કરવાનું હોય છે. વળી જે જગ્યાએ પ્રતિકમણ કરવાનું હોય તે જગ્યાને પુંજને પછી ગરમ કપડાનું કટાસણું-આસન પાથરીને સામાયિકનો વિધિ કરવાનો હોય છે. આ બાબત સૌંદ્રે પ્રથમ ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ. સામાયિકમાં જોઈતાં ઉપકરણોની યાદી જુદી છાપી છે તે જોઈ લેવી.

૭ આવશ્યકરૂપ પ્રતિક્રમણું :

પ્રતિક્રમણું-પડિક્રમણું કે આવશ્યક કિયા એ ત્રણે ય એક જ અર્થના વાચક શબ્દો છે. આ પ્રતિક્રમણુમાં મુખ્યત્વે છ ‘આવશ્યક’ ની આરાધના કરવાની હોય છે. અવશ્ય કરવા લાયક કર્તાબ્યને ‘આવશ્યક’ કહેવાય છે. એટલે પ્રત્યેક નૈતને આ ધર્માનુષ્ઠાન અવશ્ય કરવું જોઈએ.

આવશ્યક છ પ્રકારનાઃ— ૧ સામાયિક, ૨ ચલ્લવીસત્યો (દોગસ્સ), ૩ વંદ્દણક (સુગુરુવાંદ્યા), ૪ પડિક્રમણું (વંદિતુ), ૫ કાઉસ્ટસર્ગ અને ૬ પચ્ચામાણ (આહારપાણી અંગેનો ધોથાચિત ત્યાગ). એટલે કાઈપણ પ્રતિક્રમણુની કિયા કરતાં પહેલાં ‘સામાયિક’ નામનું પહેલું આવશ્યક અવશ્ય કરવું પડે છે. ત્યાર-પછી જ અન્ય આવશ્યકોની આરાધના કરવાની હોય છે.

જે સાધુ-સાધીણ મહારાજની હાજરી હોય તો, આ સામાયિક તેમની પાસેના સ્થાપનાચાયાં સમક્ષ કરવાનું હોય છે. જોપણ સાધુ-સાધીનો યોગ ન હોય, તો ઉંચા ખાનેઠ ઉપર કુંડાઈ ઉચ્ચાસન ઉપર પુસ્તકાદિ મૂકીને અથવા સાપડા ઉપર પુસ્તક મૂકીને એક હાથની સ્થાપન મુદ્રાથી એટલે જમણો હાથ ઉંઘો રાખીને ડાઢો હાથ મુહૂપત્તી સહિત મુખ આડો રાખીને એક નવકાર, પંચિદ્ય ગણીને પ્રસ્તુત ચીજની સ્થાપના કરી લેવાની હોય છે. અને તે સ્થાપના સમક્ષ તમામ આવશ્યકો કે પ્રતિક્રમણુની કિયા કરવાની હોય છે.

ઉપર જણાયું તે પ્રમાણે પુસ્તકની સ્થાપના કરીને જમણો હાથ સ્થાપનાની સામે ઉંઘો રાખી ડાળા હાથમાં મુહૂપત્તી મુખ પાસે રાખી, નીચે મુજબ નવકાર પંચિદ્ય સૂત્ર બોલવાં.

—નવકાર (મંત્ર) સૂત્ર.

નમો અરિહંતાણં, નમો સિર્જાણં, નમો આયરિયાણં,
નમો ઉવજાયાણં, નમો લોચે સંવસાહુણં, એસો પંચ-

નમુક્કરો, સંવધાવપ્પણાસણો, મંગલાષું ચ ભૂવેસિં,
પદમં હવદું મંગલં.

—પંચિદિય સ્ત્રો

પંચિદિયસંવરણો, તહે નવવિહુખંલચેરગુનિધરો;
ચડવિહુકસાયમુક્કો, ધર્મ અર્દોરસગુણુહિં સંજુતો; ૧. પંચ-
મહિલ્યબળુતો, પંચવિહુધારપાલણસમથ્યા; પંચસમિયો
તિગુતો, છતીસગુણો ગુરુ મજજુ. ૨.

(આટલું બોલ્યા પછી નીચે મુજબ ખમાસમણું બોલવું)

—ખમાસમણું સ્ત્રો

ધૂઢામિ ખમાસમણો! વંદિઓ જાબળિજળાયે, નિસી-
હિદ્યાયે, મત્થએણું વંદામિ.

(પછી નીચેનાં સૂત્રો બોલવાં)

જન સાઇટ

—ઈરિયાવહિયાં સ્ત્રો

જેનમ જ્યતિ શાસનમ

ધૂઢાકરેણું સંદિસહું ભગવન! ધરિયાવહિયાં પડિ-
ક્કમામિ? ધૂઢાં, ધૂઢામિ પડિક્કમિઓ. ૧. ધરિયાવહિયાયે,
વિરાહણાયે. ૨. ગમણાગમણે. ૩. પાણુક્કમણે, બીયક્કમણે,
હરિયક્કમણે, એસા-ઉત્તિંગ-પણુગણગ-મણી-મકડાસંતાણુ-
સંક્કમણે. ૪. જે મે લ્લા વિરાહિયા. ૫. એગિંદિયા,
બધિદિયા, તેઈદિયા, ચડરિદિયા પંચિદિયા. ૬. આલિહયા,
વત્તિયા, લેસિયા, સંબાઈયા, સંબહિયા, પરિયાવિયા,
કિલામિયા, ઉદ્વિયા, ઠાણાયો ઠાણું સંકામિયા, લવિયાયો
વવરોવિયા, તસ્સ મિન્ધા મિ હુક્કડાં. ૭.

—તસ્સ ઉતરી સ્ત્રો

તસ્સ ઉતરીકરણેણું, પાયચિંતકરણેણું, વિસોહી-

કરણેણું, વિસદ્ધીકરણેણું, પાવાણું કરમાણું નિઃબાયણુંદુંએ,
ઠામિ કાઉસસગું. ૧.

—અજત્થ સૂત્ર

અજત્થ ઊસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
ભીએણું, જંલાધએણું, ઉર્ડુએણું, વાયનિસંગેણું, લમલીએ,
પિતમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં, સુહુમેહિં ઘેલ-
સંચાલેહિં, સુહુમેહિં હિટ્ટિસંચાલેહિં. ૨. એવમાધએહિં,
આગારેહિં અભગ્ના અવિરાહિએ હુજજ મે કાઉસસગ્ના. ૩.
જાવ અરિહંતાણું, લગવંતાણું, નમુક્કરેણું ન પારેમિ, ૪.
તાવ કાયં ઠાણેણું, માણેણું, આણેણું, અચ્ચાણું વોસિરામિ. ૫.

અહિં એક લોગસસનો કાઉસસગું ‘ચંદ્રસુ નિઃમલયરા’ સુધી
નીચે મુજબ કરવો.

જૈનમુખ જ્યતિ શાસન

—લોગસસ સૂત્ર

લોગસસ ઉજનોએગારે, ધર્મતિથયરે જિણુ; અરિહંતે
કિટાઈસસ, ચઉવીસં પિ કેવલી. ૧. ઉસલમજિચં ચ વંહે,
સંલવમલિષુંદણું ચ સુમર્દીચ; પહેમચ્ચેષ સુપાસં, જિણું
ચ ચંદ્રચ્ચેષ વંહે. ૨. સુવિહિં ચ પુખ્રદંતં, સીઅલસિજજંસ
વાસુપુજજં ચ; વિમલમણુંતં ચ જિણું, ધર્મં સાંતિ ચ
વંદામિ. ૩. કુંચું અરં ચ મહિ, વંહે સુણિસુવ્યં નમિ-
જિણું ચ; વંદામિ રિદુનેમિં, પાસં તષ વર્જમાણું ચ. ૪.
એવં મણે અલિષુચા, વિહુયરયમલા, પહીણજરમરણા;
ચઉવીસં પિ જિણુવરા, તિથયરા મે પસીયંતુ. ૫. કિત્તિય
વંહિય મહિયા, ને એ લોગસસ ઉત્તમા સિદ્ધા; આરુગ્ન
પ્રાહિલાલં, સમાહિવરમુતમં હિતુ. ૬. ચંદ્રસુ નિઃમલયરા,

પછી ‘નમો અરિહંતાણુ’ બોલીને પારીને નીચે મુજબ પ્રગટ લોગસ્સ સૂત્ર બોલતું.

લોગસ્સ ઉજાનેઅગરે, ધર્મતિત્થયરે જિણે; અરિહંતે કિતાભસ્સં, ચાઉવીસંપિ કેવલી. ૧. ઉસભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમલિણુંદ્ધણું ચ સુમજ્ઞચ; પઉમઘેણું સુપાસં જિણું; ચ ચંદ્રપણું વંદે. ૨. સુવિહિ ચ પુરુષેણં, સીઅલ સિજજંસ વાસુપુજ્જં ચ; વિમલમણુંંતં ચ જિણું; ધર્મં સંતિ ચ વંદ્ધામિ. ૩. કંશું અરું ચ ભક્તિ, વંદે સુણિસુખ્યં નમિ-જિણું ચ; વંદ્ધામિ રિદુનેમિ, પાસં તહ વજ્ઝમાણું ચ. ૪. એવં મણે અલિથુઆ, વિહૃથરયમલા પહીણુજરમરણા; ચાઉવીસં પિ જિણુવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૫. કિતિય વંહિય ભલિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિંજા; આરુગા બ્યાહિલાલં, સમાહિવરમુત્તમં હિંતુ. ૬. ચંદ્રસુ નિમલયરા, આઈચ્છેસુ અહિયં પથાસયરા; સાગરવરગંલીરા, સિંજા સિંહિ મમ હિસંતુ. ૭.

જેનમ् જ્યતિ શાસનમ्

ધર્ઘામિ અમાસમણ્ણો ! વંહિડિ જાવણિજાએ, નિસી-હિઓએ, મત્થઅણું વંદ્ધામિ.

ધર્ઘાકારેણું સંહિસહ લગવન ! સામાયિક મુહુપત્તી પડિલેહું ? ધર્ઘણં.

કહી, ૫૦ બોલ આવડતા હોય તેણે બોલ બોલવા સાથે મુહુપત્તી પડિલેહી. મુહુપત્તી પડિલેલ્લા પછી નીચે મુજબ અમાસ-મણુ દેવું.

ધર્ઘામિ અમાસમણ્ણો ! વંહિડિ જાવણિજાએ નિસી-હિઓએ, મત્થઅણું વંદ્ધામિ.

ધર્ઘાકારેણું સંહિસહ લગવન ! સામાયિક સંહિસાહું ? ધર્ઘણં.

ધૂઢ્ઘામિ ખમાસમણો ! વંદ્દિં જવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ, મથ્યાએ વંદામિ.

ધૂઢ્ઘાકરેણુ સંહિસહ લગવન ! સામાધિક ઠાઉ ? ધૂઢ્ઘં.

બોલાને બે હાથ નેડી નીચે મુજબ નવડાર ગણુંબો.

નમો અરિહંતાણુ, નમો સિજાણુ, નમો આયરિયાણુ,
નમો ઉવળજાયાણુ, નમો લોએ સંવસાહુણુ, એસો પંચ-
નમુક્કારો, સંવપાવરપણાસમણો, મંગલાણુ ચ સંવેસિ,
પદમં હવધ મંગલં.

ધૂઢ્ઘકારી લગવન ! પસાચ કરી સામાધિક ફંડક
ઉવ્યરાવોણ.

(ગુરુ, વત્ધારી પુરુષ અથવા તો કોઈ વડીલ પુરુષ હોય તો
તે નીચેનો પાઠ જાંલણાવે-ઉવ્યરાવે, નહિંતર જતે ‘કરેમિ ભંતે’
નો પાઠ નીચે મુજબ બોલે.)

—કરેમિલંતે સત્ત્ર
જેનમ જ્યાન શાનનમ

કરેમિ ભંતે સામાધિયં, સાવજજ જેગં પચ્ચાફ્ખામિ,
જાવ નિયમં પજજુવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણું, મણુણું
વાયાએ કાચેણું, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે પડિ-
કુમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપાણું વેસિરામિ.

ધૂઢ્ઘામિ ખમાસમણો ! વંદ્દિં જવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ, મથ્યાએ વંદામિ.

(હવે નીચે બેસવા માટે ગુરુની પાસે આજ્ઞા માગે)

ધૂઢ્ઘાકરેણુ સંહિસહ લગવન ! બેસણે સંહિસાહુ ?
ধૂઢ્ઘં.

ધૂઢ્ઘામિ ખમાસમણો ! વંદ્દિં જવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ, મથ્યાએ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણુ સંહિસહ લગવન ! એસણે ઠાઉં ? ઇચ્છા-

ઇચ્છામિ અમાસમણો ! વંહિઉં જવણિજજાએ નિસી-
હિઆએ, મતથાણુ વંદામિ.

(સ્વાધ્યાય માટે ગુરુ આજા માગે)

ઇચ્છાકારેણુ સંહિસહ લગવન ! સજાય સંહિસાહુ ?
ઇચ્છાં.

ઇચ્છામિ અમાસમણો ! વંહિઉં જવણિજજાએ નિસી-
હિઆએ મતથાણુ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણુ સંહિસહ લગવન ! સજાય કરું ? ઇચ્છા-

(અહિ એ હાથ જોડીને નીચેનો નવકારમંત્રનો પાઠ ત્રણ
વખત બોલવો.)

નમો અરિહતાણું, નમો સિક્ષાણું, નમો આયરિયાણું,
નમો ઉવજાયાણું, નમો લોએ સંવસાહુણું, એસો પંચ-
નસુક્ષરે, સંવ્યપાવપ્પણાસણો, મંગદ્વાણું ચ સુવ્યેસિં,
પદમ હૃવધ મંગલં.

પછી પાણી વાપયું હોય તો મુહુપત્તી પડિલેહવી અને આહાર
વાપર્યો હોય, તો વાંદળાં એ વખત દેવાં, તે નીચે પ્રમાણે-

સુગુરુવંદનસૂત્ર

(પહેલી વાર)

ઇચ્છામિ અમાસમણો ! વંહિઉં જવણિજજાએ નિસી-
હિઆએ. ૧. અણુજાણુહ મે મિઉગણું. ૨. નિસીહિ. અહો-
કાય-કાય-સંદ્રાસં અમણિજજો લે ! ડિલામો, અપકિલંતાણું
બદુસુલેણું લે હિવસો વધકુતો ? ૩. જતા લે ૪. જવણિજજું

ચ લે ૫. ખામેભિ ખમાસમણો ! હેવસિએં વધકુભમં ૬. આવ-
સિસાયાએ પડિક્કમાભિ ખમાસમણાણું હેવસિએં આસા-
યણુાએ તિતીસન્નયરાએ, જંકિચિ મિચાએ, મણુદુક્કડાએ,
વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ. કોહાએ, માણાએ, માયાએ,
લોલાએ, સંવકાલિએએ, સંવમિચ્છાવયારાએ, સંવ-
ધમાદુક્કમણાએ, આસાયણાએ જો મે અધયારો, કંચો,
તસ્સ ખમાસમણો ! પડિક્કમાભિ, નિંદાભિ, ગરિહાભિ
અપાણું વોસિરાભિ ૭.

સુગુરુવંદન

(બીજુ વાર)

ધર્ઘાભિ ખમાસમણો ! વંદું જવણિજનાએ નિસી-
હિએએ. ૧. અણુળાણુહ મે મિજુગુહં. ૨. નિસીહિ, અહે-
કાયં કાય-સંક્રાસં ખમણિજનો લે ! કિલામો અપ્પકિલંતાણું
ખડુસુલેણુ લે ? હિવસો વધકંતો ? ૩. જતા લે ? ૪.
જવણિજનું ચ લે ? ૫. ખામેભિ ખમાસમણો ! હેવસિએં
વધકુભમં. ૬. પડિક્કમાભિ ખમાસમણાણું હેવસિએં આસા-
યણુાએ તિતીસન્નયરાએ જંકિચિ મિચાએ, મણુદુક્કડાએ,
વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ, કોહાએ, માણાએ, માયાએ,
લોલાએ, સંવકાલિએએ, સંવમિચ્છાવયારાએ, સંવ-
ધમાદુક્કમણાએ, આસાયણાએ જો મે અધયારો કંચો તસ્સ
ખમાસમણો ! પડિક્કમાભિ નિંદાભિ ગરિહાભિ અપાણું
વોસિરાભિ. ૭.

ધર્ઘકારી લગવન ! પસાય કરી પર્યાદ્યાણનો આદેશ
દેશોળ.

પ્રતિક્રમણ શરૂ કરતાં પહેલાં રાતના પચ્ચેખખાણું કરવાનાં હોય છે. એથી કરીને અહીં ‘પચ્ચેખખાણું આવશ્યક’ કરી લેવામાં આવે છે. પચ્ચેખખાણો નીચે મુજબ છે.

સૂર્યાસ્ત પછી કરવાનાં પચ્ચેખખાણો

સામાન્ય સૂર્યનાઃ—નહાની કે ગ્રહાટી-એટલે બેસાણું, એકાસાણું, આધારિક, ઉપવાસ, છઠ, અફુમ વગેરે ડાઈ પણ પ્રકારની તપસ્યા કરવારાઓ ભારે, નીચેનાં એ પચ્ચેખખાણો એ હાથ જેડી કરવાનાં હોય છે. ગુરુદૈવ હોય તો તેમની પાસે જ કરે; નહીંતર વડીલ પાસે કરવું, છેવટે પોતે કરી લેવું.

અનાજ અને પાણી વગેરેના સંપૂર્ણ ત્યાગવાળો ‘ચઉબિહાર ઉપવાસ’ કર્યો હોય તો ‘સૂરે ઉગાએ ચઉબિહાર’ થી આજખાતું નીચેનું પચ્ચેખખાણું કરવું.

સૂરે ઉગાએ ચઉબિહાર-ઉપવાસના

પચ્ચેખખાણુનો પાઠ શાસનનું

સૂરે ઉગાએ અખલતાદું પચ્ચેખખાધિ,—

ચઉબિહારિ આહાર, અસણ પાણ ખાઈમ સાઈમ

- ‘ચઉબિહાર’ આ પ્રાકૃત શબ્દનું સંસ્કૃત ‘ચતુર્વિધ આહાર’ થાય અને તેનું ગુજરાતી ઇપ ‘ચાર પ્રકારનો આહાર’ થાય. એ ચાર પ્રકારના આહારનો જેમાં ત્યાગ સૂચિત થતો હોય તે પાઠને, કે તે વતને ચઉબિહાર ઉપવાસ કહેવાય છે. ચાર પ્રકારનો આહાર કર્યો? ૧. અશન=તમામ પ્રકારના ભોજનના પદાર્થો, ૨. પાણી=પાણીથી તમામ પ્રકારના પેય-પ્રવાહીદ્વયો, ૩. ખાઈમ=તમામ પ્રકારના ખામ વગેરે સુકા મેવાઓ, ૪. સ્વાદિમ=એટલે એલાયચી, લવીંગ આદિ મુખવાસની ચીને. પ્રાય: વિશ્વના ખાદ્ય-પેયાદિ તમામ પદાર્થનિં ઉક્ત ચારે જોતામાં સમાવેશ થઈ જય છે.

અજ્ઞત્થણુલોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સ૦૧-
સમાતિવત્તિયાગારેણું, વેસિરદ (-વેસિરે)

સૂચનાઃ—પાણી પીવાની છૂટ રાખીને ઉપવાસ કર્યો હોય. તેમજ આયંબિલ, નીવિ, એકાસણું, એસણું વગેરે તપશ્ચર્યા કરી હોય, તે સહુએ પાણી પીવાની રાખેલી છૂટ સુર્યાસ્ત થયા બાદ ખંધ કરવાની હોવાથી ‘પાણુહાર’ શબ્દથી એળખાતું નીચેનું પચ્ચયકુખાણું કરવાતું હોય છે.

પાણુહાર પચ્ચયકુખાણુનો પાડ

પાણુહાર, દ્વિવસચરિમં પચ્ચયકુખાઈ,—

અજ્ઞત્થણુલોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સ૦૧-
સમાહિવત્તિયાગારેણું, વેસિરદ

સામાન્ય સૂચનાઃ—કોઈપણ પ્રકારની તપશ્ચર્યા કરી ન હોય, છુંદું જ મેહું રાખ્યું હોય તો તેને પ્રતિકુમણુ કિયાના નિયમ મુજબ કંઈ ને કંઈ ‘પચ્ચયકુખાણુ’—નિયમ કરવો પડે છે; તા તેને ત્રણું પ્રકારના પચ્ચયકુખાણુમાંથી અનુકૂળતા પ્રમાણે ઢાઈ પણ એક પચ્ચયકુખાણું કરવાતું હોય છે. ૧. ચલવિહાર, ૨. તિવિહાર કે ૩. દુવિહાર.

પૈઠ સૂચનાઃ—જે લોડા છૂટે મોઢે (તપસ્યા વિનાના) છે,

૨. ઉત્કૃષ્ટ વિધિએ તો તપસ્યા કરનારા આત્માઓએ સુર્યાસ્ત અગાઉ બે ઘડી (૪૮ મીનિટ) બાકી હોય ત્યારે પાણી વાપરી (પી) લેવું જોઈએ.

૩. એસણુંથી એણા તપને ‘તપ’ના વિશિષ્ટ અર્થમાં ‘તપ’ નથી કલ્યો. તેથી નવકારસી પોરસી આદિ કરનારા અથવા નહીં કરનારા માટે ઉપરનું કથન છે.

તેમણે દ્વિસ દરમિયાન આહાર-પાણી વગેરેની ને છૂટ રાખી હતી તે સુર્યાસ્ત પણીથી લઈને સવારના સૂર્યોદય થતા સુધીના સમય માટે અંધ કરવાની હોય છે. તે માટે 'ચઉવિહાર' થી ઓળખાતો નીચેનો પાઠ હાથ નેડી બોલવાનો ડે સાંલગ્રામનો હોય છે.

ચઉવિહાર પચ્ચાકુખાણુનો પાઠ

દ્વિસચરિમં પચ્ચાકુખાઈ,—

ચઉવિહારંપિ આહારં—અસણું પાણું ખાઈમં સાઈમં અજ્ઞત્થણુંભોગેણું સહસાગારેણું મહત્તરાગારેણું સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું બોસિરઈ.

સૂચનાઃ—અશન, પાન, ખાદિમ, સ્વાદિમ આ ચાર જાતના બોજય અને પેય પદાર્થેમાં વિશ્વના (પ્રાય:) તમામ બોજય-પેય પદાર્થો આવી જય છે. અહીંઆ ડેરી વ્યક્તિને રાતે પાણી પીવાની છૂટ રાખવી છે, કારણું ડે એના વિનાને રહી રાડ તેમ નથી. એટલે તે બાકીના અશન, ખાદિમ, સ્વાદિમ આ ત્રણ જ પદાર્થેનો ત્યાગ રાજ્યશીથી કરવા ઈચ્છે છે, એટલે તેને માત્ર પાણીની છૂટવાળું નીચેનું 'તિવિહાર' (ત્રણ આહારના ત્યાગવાળું) થી ઓળખાતું પચ્ચાકુખાણું કરવાનું હોય છે.

તિવિહાર પચ્ચાકુખાણુનો પાઠ

દ્વિસચરિમં પચ્ચાકુખાઈ,—

તિવિહારંપિ આહારં—અસણું ખાઈમં સાઈમં અજ્ઞત્થણુંભોગેણું, સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું, બોસિરઈ.

સૂચના:—કોઈને શારીરિક કે માનસિક બિમારીના કારણે નિર્દ્દિષ્ટ દવા કે મુખવાસ લેવું પડે તેમ હોય તો, તેવાઓએ એ (અશન અને ખાદિમ) પ્રકારના આહારનો ત્યાગ કરીને પાણી અને સ્વાદિમ એટલે કે મુખવાસ વગેરેની છૂટ રાખીને ‘દુવિહાર’થી એળાખાતું પરચ્યકુખાણું કરવાનું હોય છે, જેનો પાઠ નીચે મુજબ છે:—

દુવિહાર પરચ્યકુખાણુનો પાઠ

દિવસચરિમં પરચ્યકુખાઈ,—
દુવિહં પિ આહારં—અસણું આઈમં અજ્ઞતથણુલોગેણું
સહસાગારેણું, મહત્તરાગારેણું, સંવસમાહિવત્તિયાગારેણું,
વોસિરં.

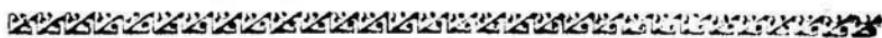
આહોઆ પહેલું ‘સામાયિક’ આવશ્યક અને છુદું ‘પરચ્યકુખાણ’ આવશ્યક આ બંન્નેની આરાધના થઈ ગઈ.

સામાયિક લીધા બાદ હવે પ્રતિક્રમણની કિયા શર થાય છે. જે કે એનો ખરો પ્રારંભ તો ચાર થોય પૂરી થયા બાદ ઢાવવાનો વિધિ થશે ત્યારથી થવાનો છે.

આ એષ અને કલ્યાણકારી કિયા કરવા અગાઉ મંગલ નિમિત્તે ‘ચૈત્યવંદન’ થી એળાખાતી કિયા કરવાની હોય છે. એ માટે ચૈત્યવંદનાં કરવામાં આવે છે. બીજી શર્ષોમાં તેને ‘દેવવંદન’ પણ કહી શકાય.

૪. તથાપ્રકારના રોગાદિકના કારણે જ આ છૂટ છે. સશક્ત અને નીરોગી માણુસોએ છૂટ લેવી યોગ્ય નથી. બાકી વિશેષ ગુરુગમથી જાણી લેવું.

નેતી અંદર ૨૪ તીર્થાંકરદૈવ વગેરેની સ્તુતિ રહેલી છે. તે ‘સકલાડહ્રીત’નો સ્તુતિ પાઠ અહીં પ્રારંભમાં બોલવાનો છે.

અહીંએ ચરવલાવાળાઓએ જિલ્લા થઈ શરીર આસન વગેરેને પુંજીને પદ્ધતિ (અને ચરવલા વગરના ભાઈ-પદ્ધેનોએ પણેઠા બેઠા જ) એક ખમાસમણું હેવું. એ દઈને ડાબો પગ જિબો કરી, યોગમુદ્રાની નેમ (જુઓ ચિત્ર પૃ. ૧૬) પેટ ઉપર બે ડાણુઓએ રાખી, હાથમાં મુહુપતી રાખી, નેતેલા બને હાથે મુખ આગળ રાખી, એકાઅચિતથી ‘સકલાડહ્રીત’ થી આળખાતું ચૈત્યવંદન કરવાતું છે. તે પહેલાં દરેક ચૈત્યવંદન બોલવા અગાઉ વિશિષ્ટ મંગલાચરણું તરીકે બોલાતી ‘સકલકુશલવક્ષી’ આ પંક્તિથી શરૂ થતી શ્રી શાંતિનાથ અને શ્રી પાર્વતીનાથ ભગવાનની સ્તુતિ બોલવી. દશ્ચિ સ્થાપનાર્થાળ ઉપર અથવા દૂરવાળાએ સ્થાપનાળું દિશા તરફ અથવા નાસિકાના

૫. બાર મહિને એકાદ દિવસ પ્રતિક્રમણું કરવા આવનારા મહાતુલાવો આ ક્રિયાનાં રહ્યાં રહ્યાં રીતલાતથી અણુણણું હોય છે, તેથી આ ક્રિયા દરમિયાન કેમ બેસવું, ઉલા રહેવું કે વર્તવું, કઈ મુદ્રાથી કઈ ક્રિયા કરવી એનો લગભગ કશો ઘ્યાલ નથી હોતો, એટલે ચરવલાવાળા લાઈએને નેદીને તેઓ પણ જિલ્લા થઈ જાય થઈ ખમાસમણું કે અન્ય ક્રિયાઓ કરવા મંડી જય છે. કટાસણું છિપર ઉલાડક થઈ પુંદેથી-કુલાથી ઉંચા થઈ જય છે. પણ નિયમ એવો છે કે ચરવલો નેમની પાસે ન હોય તેનાથી પાછળના થાપાથી ઉંચા થવાય નહીં પગ જાંચો નીચો કરી શકાય નહીં. સર્વથા જમીનથી જાંચા ન જ થવાય. તો પદ્ધતિ જિલ્લા થવાની કે ચાલવાની વાત જ ક્યાંથી હોય. માટે ચરવણા વગરના ભાઈએઓ આ વાત ભૂલવી ધેરે નહીં. અન્યથા પ્રતલંગ થવા પામે છે ને તેથી દોષ લાગે છે.

અગ્રલાગે રાખવી, એકાયતા ટડાવવા માટે દણિને આડી અવળી જ્યાં ત્યાં ચંચળપણે ભમાવવી નહીં.

અમાસમણુ સૂત્ર (થોભવંદન)

હૃદ્ઘામિ અમાસમણું ! વંહિં જવણ્ણિજજાએ નિસી-
હિઓએ મત્થએણુ વંહામિ.

આ બોલીને, જૈનધર્મમાં આજા વિના કંઈ પણ કરવું ન છેએ
માટે આદેશ-અતુર્ણા માગવા નીચે મુજબ પાડ બોલવાનો છે.

હૃદ્ઘાકરેણુ સંહિસહ ભગવન् ! ચૈત્યવંદન કરું ?

‘હૃદ્ઘા,’ કહી નીચે મુજબ ચૈત્યવંદન કરેદાટ

૬. આ પુસ્તિકામાં આપેલો વિધિ મુખ્યત્વે આવક-આવિકાના
માટેનો છે. એથી અહીં એ બાળને લક્ષ્યમાં રાખ્યા નીચે વિધિ બતાયો
છે. અહીં એક વાત ધ્યાનમાં રાખ્યા ધરે કે એકલા સાધુ-સાધીજીએ પ્રતિકમણુ
કરતા હોય (અથવા તો તેમની સાથે આવક-આવિકા
નેડાએલા હોય) ત્યારે ‘આદેશા’ માગવાના પ્રસંગે એ વાર
આદેશ માગવામાં આવે છે. પ્રથમ આદેશ સ્થાપનાચાર્યજી સમક્ષ
ગુરુ-વડીલ માગે અને પછી એ જ આદેશ શિષ્ય માગે તે પછી જ
સૂત્ર બોલાય, પણ માત્ર આવક કે આવિકાએ પ્રતિકમણુ કરતા
હોય ત્યારે ગુરુ-શિષ્યની નેમ એ વાર આદેશ માગવાનો નથી હોતો,
એમ વૃદ્ધી પાસેથી જાણુવા મળ્યું છે એટલે અહીં એક જ વારનો
આદેશ નોંધ્યો છે. ને કે આ વિધિમાં કચાંક સાધુ-સાધીજ માટેનો
વિધિ બતાયો છે ખરો, પણ તે આવકને સાધુઓના વિધિની
સમજણુ મળે તે ખાતર આપ્યો છે.

श्रीशांतिनाथ तथा श्रीपार्थनाथनी स्तुति.

(चैत्यवंदन समुदायमानी योग्य वडील व्यक्तिए बोलवूँ)

सकलकुशलवल्ली—पुष्टरावत्मिष्ठा,—
दुरितिभिरभावुः कृपवृक्षोपमानः;
सवज्जननिधियेतः सर्वसंपत्तिष्ठेतुः,
सभवतु सततं वः श्रेयसे शान्तिनाथः.
श्रेयसे पार्थनाथः ॥

सकलाऽर्हत्—चैत्यवंदन

(२४ तीर्थं करादिनी स्तुति)

सकलाऽर्हत्प्रतिष्ठान-भविष्ठानं	शिवश्रियः;	१
भूर्भूवः स्वः त्रयीशान-मार्हन्त्यं प्रणिहृदमहे.		
नामाङ्गुतिशब्दलावैः, पुनतः त्रिजगन्जगनम्;		२
क्षेत्रे काले च सर्वस्मिन्,—नर्हतः समुपासमहे.		
आहिम् पृथिवीनाथ-माहिमं निष्परिश्चाहम्;		३
आहिमं तीर्थनाथं च, ऋषस्मासामिनं स्तुमः.		
आहुं तमजित् विश्व—कमलाकरभास्करम्;		४
अम्लानकेवलादर्श—सांकान्तजगत् स्तुवे.		
विश्वस्मृत्यजनाराम-कुल्यातुल्या जयंति ताः;		५
देशना समये वाचः, श्रीसंभवजगत्पतेः.		
अनेकान्तमतांसाधि—समुद्धासनयं दमः;		
हृषाहमंहमानंहं, भगवान्लिनंहनः.		६

७. प्राचीन समाचारीमां आ बोलातुं न हतुं.

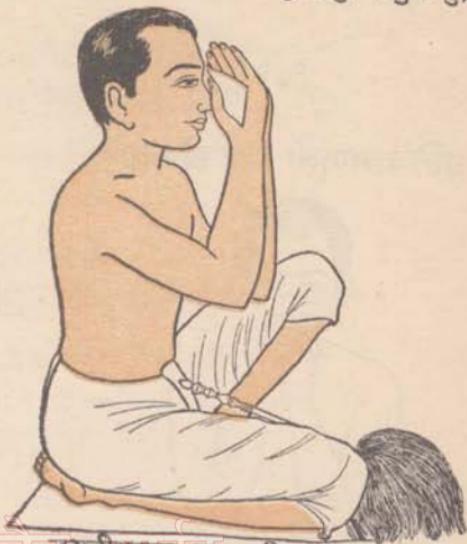
- घुसतिरीथशाष्ट्रात्रा - तेजितांधिनआवलिः;
भगवान् सुमतिस्वामी, तनोत्वलिभतानि वः. ७
- पद्मप्रलप्लोर्हेष-लासः पुष्टुं तु वः श्रियम्;
अंतर्गारिमथने, केपटोपादिवारेषुः. ८
- श्रीसुपार्थजिनेऽदाय, भण्डं दमहितांधये;
नमश्चतुर्वर्ष्णसंघ—गगनालोगसास्वते. ९
- चंद्रप्रलप्लोक्यं द—भरीचिनियेऽजनवला;
भूर्तिभूर्तसितध्यान-निर्भितेव श्रियेऽस्तु वः. १०
- करामलकवद्धिथः, कलयन् केवलश्रिया;
अचिंत्यमाहात्म्यनिधिः, सुविधिर्विधयेऽस्तु वः. ११
- सत्त्वानां परमानं—केवलेनवांस्युद्धः;
स्याद्वाग्मृतनिष्यं दी, शीतलः पातु वो जिनः. १२
- भवरेणात्तर्जुं तूना—भण्डं कारहर्षनः;
निःश्रेयसश्रीरमण्डः, श्रेयांसः, क्षेयसेऽस्तु वः. १३
- विश्वोपकारकील्लूत—तीर्थकृत्कर्मनिर्भितिः;
सुरासुरनरैः पूज्यो, वासुपूज्यः पुनातु वः. १४
- विमलस्वामिनो वाचः, कलक्षेऽसेहराः;
जयंति त्रिजग्न्येतो—जलनैर्मल्यहेतवः. १५
- स्वयं भूरमण्डुपद्धिं—करुणारसवारिष्टाः;
अनंतजिह्नांतां वः, प्रयच्छतु सुखश्रियम्. १६
- कल्पदुमसधर्मण्डु—मिथप्राप्तौ शरीरिषामः;
अतुर्दी धर्महेष्टारः, धर्मनाथसुपासमण्डु. १७
- सुधासोहरवाङ्ग्योत्सना,-निर्भद्रीकृतहिङ्मुखः;
भुगलक्ष्मा तमःशांत्यै, शांतिनाथजिनेऽस्तु वः. १८

चैत्यवंदनना प्रारंभथी 'उवसमग्हरः सुधीनी-
'योगमुद्रा'

चैत्यवंदननी आसन- मुद्रा

जयवीयराय! थी आभवम्-सुधी, मुक्ताशुक्लिमुद्रा।

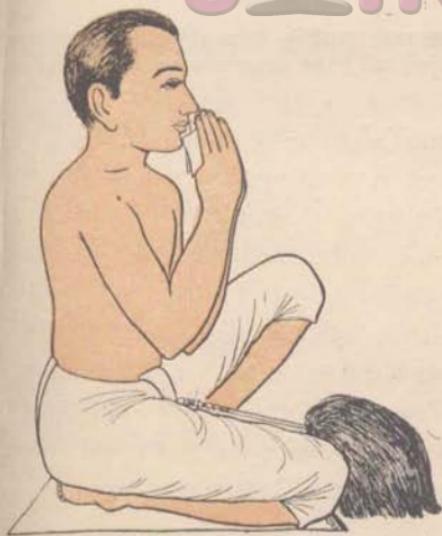

जयवीयराय वर्खतनी मुद्रा.

वारिजज्ञः थी 'जैन जयति शासनम्' सुधी।

जैनम् जयति शासनम्

अधीजयवीयराय बोल्या पछीनी हाथनी मुद्रा।

च. ४-३-६-७

अमा रखीने प्रतिक्रमण करनारे विन मुजब मुद्राने जाळवी उआ रहेयु

प्रतिक्रमण्यमां उआ रही रहेय त त
चरवलो। सुहृपती केम राख्यां ते ज्याए।

चि. ८

प्रतिक्रमणमां बेठा हो त्यारे.

बे हाथ जोड़ी, एकाग्र चित रासवी प्रतिक्रमण करवुं।

चि. ९

अतिक्रमणमां काळवस्तते माथे कामली ओढ़ीने जजो.

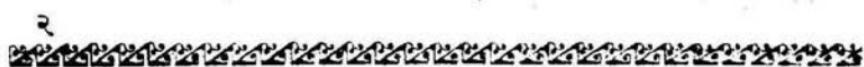

जैन
रासवा
INSTE

कालवस्ते लघुनीति - पेसाब वगेरे कारणे स्वल्पा आकाशमा
जबुं पडे त्यारे चित्रमां बतावा मुजब माथे कामली ओढ़ीने जबुं

मातदं-पेशाख-लघु शंकाहि करवा जबुं पडे
जबुं अने ते वर्षते कामलीने काल अध गया होय
(मुं अधमां हो अने ४४ वाणी गया होय)
त्यारे, अथवा वरसाहनी कर कर होय त्यारे,
कामली ओढ़ीने ज मातदं जबुं नेशये.
कामली भूली गया होय तो कोइहनी पासेथी
मांगी केवी अथवा श्री संघ ओढ़वानी धारणा
राखवी, मुहूर्ती कठे ओसनी, चरवलो
अगलमां राखवा, मातदं कर्या पछी अचित
पाणीथी डाढ द्वेष नांभवा.

श्री कुंथुनाथो भगवान्, सनाथोऽतिशयर्जितिः;
सुरासुरनृनाथाना—भेकनाथोऽस्तु वः श्रिये. १६
अरनाथस्तु भगवां—श्रतुर्थर्षनलोरविः;
श्रतुर्थपुरुषार्थश्री—विलासं वितनेतु वः. २०
सुराऽसुरनराधीश—भयूरनववारिहम्;
कर्मद्वृन्मूलने हस्ति,—मह्यं महिमलिष्टुमः. २१
जगन्महामेहनिदा,—प्रत्यूषसमयोपमम्;
सुनिसुप्रतनाथस्य, देशनावयनं स्तुमः. २२
लुठंतो नमतां भूर्दिन, निर्भालीकारकारथुम्;
वारिप्रलवा धृव नमेः, पांतु पाहनभांशवः. २३
यद्वंशासमुद्रेन्दुः, कर्मक्षङ्कुताशनः;
अरिष्ठनेभिर्लोगवान्, भूयाद् वेऽरिष्ठनाशनः. २४
कमठे धरणुन्दे य, स्वेच्छितं कर्म दुवृति;
प्रलुस्तुव्यमनेवृतिः, पार्थिनाथः श्रियेऽस्तु वः. २५
श्रीमते वीरनाथाय, सनाथायाद्भुतश्रिया;
महानंहसरोराज—मरालायाहृति नमः. २६
दृतापराधेऽपि जने, दृपामंथरतारयेः;
धृष्टद्वाण्पाद्योर्भद्रः, श्रीवीरजिननेत्रयेः. २७
जयति विजितान्यतेजः, सुराऽसुराधीशसेवितः श्रीमान्;
विभलभासविरहित—भिलुपनचूडमणिभिर्लोगवान्. २८
वीरः सर्वसुरासुरेऽभमहितो वीरं युधाः संश्रिताः;
वीरेषुलिखतः स्वकर्मनिययो वीराय नित्यं नमः;
वीरातीर्थभिः प्रवृत्तमतुलं, वीरस्य घारं तये,
वीरे श्रावृतिकीर्तिकांतिनिययः, श्रीवीर! अदं द्विशा. २९

અવનિતલગતાનાં, કૃત્રિમાડકૃત્રિમાનાં,
વરભવનગતાનાં દ્વિવ્યવૈમાનિકાનામ;
ઈહ મનુજ—કૃતાનાં દેવરાજચિતાનાં,
જિનવરભવનાનાં ભાવતો હં નમામિ. 30

*સર્વેષાં વેધસામાધ-માહિમં પરમેષિનામ;
દેવાધિક્રેષ સર્વજ્ઞં, શ્રીવીર પ્રણિદ્ધમહે. 31

દેવોડનેકલવાજિતો જિતમહાપાપપ્રદીપાનલો,
દેવ: સિદ્ધિવધૂવિશાલહૃદ્યા લંકારષારોપમઃ;
દેવોડધારશદોષસિન્ધુરબ્યાનિર્ભેદ્યાનનો,
ભવ્યાનાં વિહ્યાતુ વાંછિતક્ષલં શ્રીવીતરાગો જિન:. 32

ખ્યાતોડધાપહૃપર્વતો ગજપદ: સમેતશૌલાલિધઃ,
શ્રીમાન રૈવતક: પ્રસિદ્ધમહિમા શત્રુજયો મંડપઃ;
વૈભાર: કનકાચલોડધૂર્મિણિઃ શ્રીચિત્રકૂરાદ્ય— *
સ્તત્ર શ્રીઋડધલાદ્યો જિનવરાઃ, કર્વાંતુ વો મંગલમ. 33

૭. કિંચિ

(ત્રિલોકવર્તી જિનબિંદોને વંદના)

૭. કિંચિ નામતિથં, સર્જો પાયાલિ માણ્ણસે લોચે;
જાઈ જિણુંબિંબાઈ, તાઈ સંવાદું વંદ્દામિ. ૧

સૂચનાઃ—ઉપરનું સુત્ર પૂર્વ થતાં, અહીંઓ ચૈત્યવંદન બોલનાર
ગુરુ શ્રી સ્વયં પ્રતિકુમણુ લણ્ણાવવા માગતા હોય તો તેઓ ચેતે ૭
લણ્ણાવી શકે. નહીંતર શિષ્યો આદેશ માગે અને ગુરુ નેતે આગા
આપે તે ‘તહતિ’ કહીને બોલે, ગુરુની ગેરહાજરી હોય અને આવક

* ધાર્ણીવાર ૩૧ મી ગાથા સુધી પણ આ સ્તુતિ બોલી, ‘૭. કિંચિ’
બોલાય છે. સ્તોત્રમાં સંધિનો નિયમ જણાયો નથી.

आविका ७ मात्र होय तो त्यां पणु ते रीते समजवुं. एटले के मुख्य व्यक्ति होय तो ते बोले कां अन्य व्यक्ति रज लઈने बोले. नेनो उच्चार शुद्ध होय, सारो-म्हेठो अवाज होय, स्त्री शुद्ध आवडतां होय अने कियानो थोडो अनुसवी पणु होय, तेवा महातुलावोमे आहेश मागवो योऱ्य छे. आपनारे पणु समज्जने आज्ञा करवी योऱ्य छे.

‘नमुत्थुणू’ सूत्र

(अरिहंतानी प्रार्थना)

नमुत्थुणूं अरिहंताणूं लगवंताणूं (१) आळिगराणूं, तित्थयराणूं, सयंसंभुद्धाणूं (२) पुरिसुत्तमाणूं, पुरिस-सीषाणूं, पुरिसवरपुंडरिआणूं, पुरिसवरंधुत्थीणूं (३) लेणुत्तमाणूं, लेणनाहाणूं, लेणहिआणूं, लेणपैठवाणूं, लेणपञ्जेअगराणूं (४), अलयह्याणूं, यश्चमुह्याणूं, भग्गह्याणूं, सरष्टुह्याणूं, घाळिह्याणूं (५), धम्भह्याणूं, धम्भहेसयाणूं, धम्भनायगाणूं धम्भसारहीणूं, धम्भवर-आहिरंतर्यक्षवद्दीणूं (६), अप्पिह्यवर-नाणूं-हंसाणूंधराणूं विअहृत्तिमाणूं (७), जिष्णाणूं जावयाणूं, तिनाणूं तार-याणूं; युद्धाणूं घोड्याणूं, मुताणूं गोअगाणूं (८). सव्वन्नूणूं, सव्वहरिसीणूं, सिव-मयल-मरुभ-माणूं-त-मङ्गभय-मव्वाभाह-मपुष्टुराविति-सिद्धिगाठनामधेयं ठाणूं. संपत्ताणूं, नमो जिष्णाणूं जिअलयाणूं (९), वे अ अळिआ सिद्धा, वे अ लविस्संति ष्टागामे काले; संपैठ अ वहमाणूं, सव्वे तिविहेणूं वंद्वाभि (१०).

७. आनुं खीजुं नाम ‘शक्तस्तव’ छे. धन्द दारा कराती अरिहंतानी प्रार्थनाना कारणे आ नाम प्रसिद्धिने पाच्युं छे.

સૂચના:—અતુરૂપતા હોય તો ચરવળાવણાએએ જિલ્લા થઈ જવું. અને બધી કિયા બને ત્યાં સુધી જિલ્લા જિલ્લા કરવા ઉપયોગ રાખવો. ચરવળા વિનાના હોય તેઓએ ડાણો પગ પ્રથમ છતો તે રીતે કરી નાખવો. અર્થાત્ પલાંડી વાળવી. જિલ્લા થયા બાદ નીચેનાં સત્રો બોલીને એક નવકારનો કાઉસસગ કરવો (જુઓ ચિત્ર નં. 3).

આરહંતચેદયાણું સૂત્ર (ચૈત્યસ્તત્વ)

(જિનપ્રતિમા સ્તુતિ)

અરિહંતચેદયાણું, કરેમિ કાઉસસગં (૧). વંદશુ-
વત્તિયાએ, પૂર્યાણવત્તિયાએ, સક્કારવત્તિયાએ, સમ્માણુ-
વત્તિયાએ, બોહિલાભવત્તિયાએ, નિરુવસગવત્તિયાએ
(૨). સંજ્ઞાએ, મેહાએ, ધિનાએ, ધારણાએ, આણું એહાએ,
વર્ઝુમાણીએ; ડામિ કાઉસસગં (૩).

ચૈત્યસ્તત્વ સૂત્ર

(કાચેતસર્ગ સૂત્ર) વચ્ચે શાસનમ्

અન્તથ ડીસસિએણું, નીસસિએણું, આસિએણું,
શ્રીએણું, જંલાઈએણું, ઉડકાએણું, વાય-નિસગોણું ભમ-
દીએ, પિતામુખાએ (૧). સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં, સુહુ-
મેહિં ઘેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિન્દિસંચાલેહિં (૨). અવ-
માધાએહિં આગારેહિં, અભજો અવિરાહિએ, હુજજ મે
કાઉસસગો (૩), જાવ અહિંહતાણું અગવંતાણું નસુકારેણું
ન પારેમિ (૪), તાવ કાયં ઢાણુણું, મોણુણું, આણુણું,
અપ્યાણું વેસિરામિ (૫).

સૂચના:—અહીંએ મનમાં, હાલ્યા ચાલ્યા વિના, આંદું અવળું
નેયા વિના શાંતિથી એકાબ મને એક નવકારનો કાઉસસગ કરવો.
તે નીચે સુજાપ—

નમો અરિહંતાષું, નમો સિદ્ધાષું, નમો આયરિયાષું,
નમો ઉવજાયાષું, નમો લોચે સંવસાહૃષું, એસો પંચ
નમુક્કરો, સંવપાવઘણાસણો, મંગલાષું ચ સંવેચિં,
પદમ્ હૃવદ્ધ મંગલં.

અહીંઆ કાઉસસગ, થોય સાંભળાને પારવાનો હોવાથી ને
વ્યક્તિને 'સનાતસ્યા-'ની સ્તુતિ બોલવાની હોય તે પારે. બાકીના
ડેઢાંએ પારવો નહીં. થોય બોલનાર વ્યક્તિ નીચે મુજબ 'નમોડહ્તો'
બોલી, બે હાથ નેડી થોય બોલે. અને ખીજાઓ કાને સાંભળે. તે
સાંભળ્યા બાદ સહુએ પારવો.

નમોડહ્તો સૂત્ર

(પંચ પરમેષ્ઠને નમસ્કારદિપ)

નમોડહ્તસિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વસાહૃદ્યઃ ॥

સનાતસ્યાની પ્રથમ સ્તુતિ .com

(શ્રી મહાવીરન સ્તુતિ) શાસનમ्

(શાર્દૂલવિકીડિત)

સનાતસ્યાપ્રતિમસ્ય મેરુશિખરે, શચ્યા વિલોઃ શૈશવે,
દ્વાપાલેકનવિસમયાહૃતરસ—ભ્રાંત્યા ભ્રમચ્યક્ષુધા;

૮. ડેઢ પણ થોય-નેડા (સ્તુતિ-ચતુર્ષ) - માં સામાન્ય રીતે
અવે. નિયમ નક્કી થયેલો છે કે પહેલી સ્તુતિ ડેઢ પણ એક
તીર્થંકરને કે ડેઢ એક વસ્તુને ઉદેશને રચયામાં આવે છે. ખીજ
સ્તુતિ એકથી અનેક તીર્થંકરાને કે એકથી અનેક વસ્તુઓને ઉદેશને
હોય છે. ખીજ સ્તુતિ શુતર્ણાનને લગતી હોય છે. અને ચોથા
સમ્યગ્દષ્ટિ દેવ દેવીને લગતી હોય છે. બહુધા આ નિયમનું પાલન
થતું આવ્યું છે.

ઉન્મૃષ્ટં નથનપ્રભાધવલિતં ક્ષીરોદકાશં કયા,
વક્ત્રં ચસ્ય પુનઃ પુનઃ સ જથુતિ શ્રીવર્ઝ્માનો જિનઃ. ૧

સૂચનાઃ—સ્તુતિ બોલનાર સ્તુતિ પૂરી કરે એટલે કાઉસંગ
કરનાર સફુ ધીમા અવાજે 'નમો અરિહંતાણુ' બોલીને પારી દે
એટલે એ હાથ ઉંચા કરી એ હાથ નેડી આગળનાં સૂત્રોનું ભાવ-
પૂર્વં અવણુ કરે. પછી—

લોગસસ

(૨૪ તીર્થંકરોની સ્તુતિ)

લોગસસ ઉજનોઘરે, ધ્રમતિથયરે જિણે;
અરિહંતે કિતાઈસસં, ચઉવીસાંપિ કેવલી. ૨
ઉસભમજિયં ચ વંહે, સંભવમભિષુંદ્ધાણું ચ સુમદ્ધં ચ;
પઉમધ્યહું સુપાસં, જિણું ચ ચંહાધ્યહું વંહે. ૩
સુવિહિં ચ પુઢુંહંતં, સીઅલ સિજજસ વાસુપુજજં ચ;
વિમલમધુંતં ચ જિણું, ધર્મં જાતિ ચ વંહામિ. ૪
કુંથું અરં ચ મહ્િં, વંહે મુખ્યસુબ્બયં નમિજિણું ચ;
વંહામિ રિદુનેમિ, પાસં તાહ વંહમાણું ચ. ૫
એવ મણે અલિશુચા, વિહુચરયમલા પહુણુજરમરણા;
ચઉવીસાંપિ જિણુવરા, તિથયરા મે પસીયંતુ. ૬
કિતિયવંહિયમહિયા, જે એ લોગસસ ઉતમા સિદ્ધા;
આરુગ્ગાણ્યાહિલાલં, સમાહિવર સુતમં હિતુ. ૭
ચંહસુ નિમલયરા, આઈચ્ચેસુ અહિયં પચાસયરા;
સાગરવરગંલીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં ભમ હિસંતુ. ૮

અરિહંત ચેઠિચાણું

સંવદોએ અરિહંત ચેઠિચાણું, કરેમિ કાઉસંગં

વધુવત્તિઅએ, પૂઅધુવત્તિઅએ, સક્કારવત્તિઅએ,
સમાધુવત્તિઅએ, પોહિલાલવત્તિઅએ, નિરૂવસગ-
વત્તિઅએ. (૨) સન્જાએ, મેહાએ, ધિધાએ, ધારણાએ,
આણુધેહાએ, વર્દુમાણીએ ઠામિ કાઉસસગા. (૩)

અન્તથ

(કાયોત્સર્વસત્ત્ર, અપવાહા)

અન્તથ ઉસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું જંભાઈએણું ઉડુકએણું, વાયનિસગોણું, લમલીએ,
પિતમુંછાએ (૧). સુહુમેહિં અંગસાલેહિં, સુહુમેહિં
ખેલસાલેહિં, સુહુમેહિં હિન્દિસાલેહિં (૨). એવમાધ્યેહિં
આગારેહિં અભગ્નો અવિરાહિઅા હુજજ મેહિં કાઉસગ્નો
(૩). જાવ અરિહંતાણું અગવંતાણું નસુકારેણું ન પારેમિ
(૪). તાવ કાયં ઠાણેણું માણેણું આણેણું અચ્ચાણું
વોસિરામિ. (૫).

જેનમ જ્યતિ શાસનમ्

પૂર્વવત્ત એક નવકારનો કાઉસગા કરવોં થોય બોલનારે
કાઉસગા પારીને સનાતસ્થાની ખીળ થોય બોલવી.

સ્તુતિ ભીજ

[સર્વ તીર્થંકરોની સ્તુતિ]

(શાર્વલવિકીડિત)

હંસાંસાહતપદરેણુકપિશક્ષીરાણુવાંલોલૃતૈઃ,
કુલૈસરપસરસાં પથૈધરલરપ્રદ્રિલિઃ કાંચનૈઃ;
યેથાં મંદરતનશૈલશિખરે જન્માલિષેકઃ કૃતઃ,
સર્વેઃ સર્વસુરાસુરેશ્વરગણૈસ્તેથાં નતોડહં કેમાન. ૨

થોય પૂરી થયે 'નમો અરિહંતાણુ' બોલીને કાઉસસંગ પારી દેવો.

પુકુખરવરહીવડ્ઢે સૂત્ર

(શ્રુતજ્ઞાનની સ્તુતિ)

પુકુખરવરહીવડ્ઢે, ધાયઈસંતૃ એ જંથૂદીવે એ;

ભરહેરવયવિદ્ધે, ધમ્માધિગરે નમંસામિ. ૧

તમતિમિરપડલવિદ્ધં-સાણુસસ, સુરગાણનરિદ્ધમહિયસસ;

સીમાધરસસ વંહે પર્દેાડિયમોહજલસસ. ૨

જંજંજરામરણુસોગપણુસણુસસ,

કંદ્ધાણુપુકુખરલવિસાલસુહાવહેસસ;

કેં હેવદાણુવનરિદ્ધગાણુચિચ્ચયસસ,

ધમ્મસસ સારસુવલથભ કરે પમાય? ૩

સિદ્ધે લો પથએ ણુમો જિણુમએ, નંદી સયા સંજમે,

હેવં નાગસુવનનકિનારગાણુ-સંભૂતુમલાવચિચ્ચએ;

દોગો જંથ પણ્ણુએ જગમણું, તેલુકુમચ્ચાસુરં,

ધમ્મએ વહૃં સાસએ વિજયએ, ધમ્મુતરં વહૃં. ૪

સુઅસસ ભગવાએ કરેમિ કાઉસસંગાં (૧). વંદ્ધણવત્તિ-
આએ, પૂઅણવત્તિઆએ, સકારવત્તિઆએ, સમ્માણવત્તિ-
આએ, બોહિલાભવત્તિઆએ, નિરુવસંગવત્તિઆએ, (૨).
સંજાએ, મેહાએ, ધિંઘાએ, ધારણાએ, આણુપેહાએ, વહૃ-
માણીએ ઠામિ કાઉસસંગાં (૩).

આનંદ

આનંદ ઉસસિએણુ; નીસસિએણુ; આસિએણુ;
છીએણુ; જંભાધાએણુ; ઉદ્ધાએણુ; વાયનિસંગેણુ; ભમ-
દીએ, પિતમુચ્છાએ (૧). સુહુમેહિ અંગસંચાલેહિ સુહુ-

ચેહિ ખેલસંચાલેહિ, સુહુમેહિ હિન્દુસંચાલેહિ (૨). એવ-
માછઅહિ આગારેહિ અભજો. અવિરાહિએ હુંજી મે
કાઉસ્સજો. (૩). જાવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુક્કારેણું
ન પારેમિ (૪). તાવ કાયં હાણેણું મોણેણું જાણેણું અપાણું
વોસિરામિ. (૫).

પૂર્વવત્ત એક નવકારનો કાઉસ્સજી કરવો. અને તે નીચેની
થાય સાંભળાને પાળવો.

ત્રીજી સ્તુતિ

[શુતજ્ઞાનની]

(સુધરા)

આર્થિવક્ત્ર-પ્રસૂતં ગણુધરરચિતં ક્રાદ્ધાર્ણં વિશાલં,-
ચિત્રં બધૂવર્થ-ચુક્તાં મુનિગણુષુપલૈધર્મિતં બુદ્ધિમદ્ધાલિઃ;
મોક્ષાન્દ્રારભૂતં પ્રતયરણેન્દ્રલં જેયાવપ્રદીપં,
ભક્ત્યા નિત્યં પ્રપદે શુતમહમણિલં સર્વાદીકસારેમ. ૩

સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું સૂત્ર

(સિદ્ધાત્માએ વગેરેની સ્તુતિ)

સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું, પારગયાણું પરંપરગયાણું;
લોચણામુવગયાણું, નમો સયા સંવસિદ્ધાણું. ૧
ને હેવાણું વિ હેવો, જી હેવા પંજદી નમંસંતિ;
તં હેવહેવમહિએ, સિરસા વંહે મહાવીરં. ૨
ધક્કો વિ નમુક્કારો, જિણુવરવસહસ્સ વદ્માણુસ્સ;
સંસારસાગરાએ, તારેછ નરં વ નારિં વા. ૩
ઉનિજીંતસેલસિહરે, દિકખા નાણું નિસીહિએ જસ્સ;
તં ધર્મભયક્ષવહિં, અરિદૂનેમિં નમંસામિ. ૪

ચત્તારિ અદૃ હસ હોય, વંહિયા જિષુવરા ચઉંવીસં;
પરમહુનિદ્રિઓડૂ, સિંકા સિંકિ મમ દિસંતુ. ૫

વૈધાવચ્ચગરાણું સૂત્ર

વૈધાવચ્ચગરાણું, સંતિગરાણું, સમમહિદ્રિસમાહિ-
ગરાણું કરેમિ કાઉસસજ્જાં.

અભ્રતથ

અન્નતથ ડાસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસસિએણું,
શીએણું, જાલાધાએણું, ઉદ્ડાએણું, વાયનિસંગેણું, લભ-
લીએ, પિતામુચ્છાએ (૧). સુહુમેહિ ઘંગસંચાલેહિ, સુહુ-
મેહિ ખેલસંચાલેહિ, સુહુમેહિ દ્રિદ્રિસંચાલેહિ (૨). એવમા-
ધુમેહિ આગારેહિ અલગે, એવિરાહિએ હુજજ મે કાઉ-
સસજ્જા (૩). જાવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નસુકરેણું ન
પારેમિ (૪). તાવ કાયં ઠાણુણું, માણુણું, ઝાણુણું અપ્યાણું
વોસિરામિ (૫).

જેનમુ જ્યતિ શાસનમ्

પૂર્વવત એક નવકારનો કાઉસસજ્જ કરવો. નીચે મુજબ થોય
સાંભળવી પહેલી અને છેલ્લી થોય ‘નમોઝર્દત્તો’ બોલીને બોલવાની
હોય છે. તથી—

નમોઝ્રત સિંકાચાર્યોપાદ્યાય-સર્વસાહુલ્ય: ॥

થોય ચોથી

[સર્વાનુભૂતિયક્ષની સ્તુતિ]

(સંધરા)

નિષ્પંકવ્યોમનીલઘુતિમલસદ્ધાં, બાલચંદ્રાભંધ્રં,
મતાં ઘંદારવેણું પ્રસૂતમદજ્જલં પૂર્યંતં સમન્તાત;

આદ્ધો હિવ્યનાગં વિચરતિ ગગને કામદ્દઃ કામડીપી,
યક્ષઃ સર્વાનુભૂતિર્દિશતુ ભમ સહા સર્વકાર્યેષુ સિદ્ધિમ. ૪

ચરવળાવાળા બીજા હોય તે કટાસથ્ય ઉપર, શક્ષસ્તવ-નમું
ત્યુણંની મુદ્રા કરવા એ પગ ઉંઘા રાખી, એ ઓઠી ઉપર શરીરને
ટેકીને અથવા ન ફાંચે તો નીચે પલાંડી વાળાને એસે, પછી નીચેનું
સૂત્ર એક જણુ એલે અને બીજા સાંલણે.

નમુંથ્યાણ સૂત્ર

નમુંથ્યાણ અરિહંતાણું, ભગવંતાણું (૧). આઈગરાણું
તિત્થયરાણું; સથંસંયુક્તાણું (૨). પુરિસુતમાણું, પુરિસસી-
હાણું, પુરિસવરપુરીભાણું, પુરિસવરગંધહતીણું (૩).
લોચુતમાણું; લોગનાહાણું, લોગહિભાણું, લોગપથીભાણું,
લોગપજનભેભગરાણું (૪). અભયદ્વયાણું, અદ્યુદ્વયાણું, ભગ-
દ્વયાણું, સરણુદ્વયાણું, પોાહિદ્વયાણું (૫). ધર્મમહદ્વયાણું, ધર્મમહેસ-
યાણું, ધર્મનાયગાણું, ધર્મમસારહીણું, ધર્મમવરચાઉરંતથક-
વહીણું (૬). અપદિષ્યવરનાણું-કંસાણુધરાણું, વિઅદ્ધઉમાણું.
(૭). જિથ્યાણું જાવયાણું; તિનનાણું તારયાણું; યુક્તાણું, પોહ-
યાણું; મુતાણું મોઅગાણું (૮). સાધનન્દ્યાણું સાધવદરિસીણું;
સિવ-મયદ-મરુઅ-માણું-ત-મક્ષય-મદ્વાયાણુ-મપુણુરાવિત્તિ-
સિદ્ધિગાઈનામધેયં ઠાણું સંપત્તાણું, નમો જિથ્યાણું, જિઅ-
ભયાણું (૯). જે અ અપુઅા સિદ્ધા, જે અ ભવિસસંતિ
ખાગએ કાલે; સંપદ અ વહેમાણા, સંવે તિવિહેણ
વંદામિ (૧૦).

પછી સહૂએ એકી સાથે વ્યવસ્થિત રીતે, ચાર અમાસ-

મણું દેવાનાં છે. એક એક ખમાસમણે વંદનસૂત્રનું એક એક ૩૫૬
બોલવાનું છે. તે નીચે મુજબ—

ખમાસણુપૂર્વક તીર્થીંકરાદિકને નમસ્કાર કરવાનું
‘લગવાન્હ’ સૂત્ર

(૧)

ધૃદ્યામિ ખમાસમણો! વંદિઉં જવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ, મત્થએણુ વંદામિ.

લગવાન્હ

(૨)

ધૃદ્યામિ ખમાસમણો! વંદિઉં જવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ, મત્થએણુ વંદામિ.

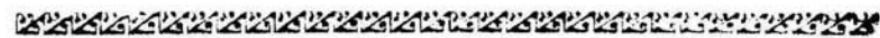

(૩) નમ જ્યતિ શાસનમ्

ધૃદ્યામિ ખમાસમણો! વંદિઉં જવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ, મત્થએણુ વંદામિ.

ઉપાદ્યાય-હુ

૮. લગવાન્હ આદિ ચાર સૂત્રો મોટા ભાગના લોડાને આવ-
ડતા નથી હેતા, તો ને સમુદ્દરની સુખ્ય વ્યક્તિ પેતાનો વિધિ કરી
લઈને, પછી સલા પાસે ખમાસમણ દેવરાવીને, પેતે એક એક ૫૬
ઘાલે, તે સાંલળાને સલા તેનો પુનઃ ઉચ્ચાર કરે. એ રીતે ચારે
વાડ્યોને ગ્રીલાવે તો સલાજનોને બહુ આનંદ થશે ને સમજપૂર્વક
કંઈક કરી રહ્યા છીએ તેનો આછો સંતોષ થશે. અથવા સહુ
સાથે ઉચ્ચારિને વ્યવસ્થિત રીત એક તાલથી ઘાલે તો પણ ચાલે.

(૪)

હુચ્છામિ ખમાસમણો ! વંહિંદ જવણિજજાએ નિસી-
હિઅાએ, મતથાએણ વંડામિ.

સર્વસાધુ-હં

પઢી વડીલ નીચે સુજાપ આદેશ માગે—

[પ્રતિકમણ સ્થાપના]

હુચ્છાકરેણ સંહિસહ લગવન ! હેવસિઅપાડિક્કમણ
ઠાઉં ? ‘હુચ્છ’ બોલી સ્થાપના સત્ત બોલે.

પઢી બધાય લોકાએ (સુહી વાળા સિવાય) જમણો હાથ
ચરવલા કે કટાસણો ઉપર થાપવો. અને માધું ડેઠ સુધી નમાવવું
નીચેનું સ્ત્રો સુખ્ય વ્યક્તિ બોલે અને ભીજા તે સાંલળે. અને
વડીલ અન્તમાં ‘મિચામિ દુક્કડ’ બોલે ત્યારે સહુ ધીમા અવાજે
‘મિચામિ દુક્કડ’ બોલી શકે છે.

કેનમ જ્યતિ શાસનમ्

પ્રતિકમણ સ્થાપના સૂત્ર

સંવસસવિ હેવસિય દુચ્ચિંતિય દુષ્ટાસિય દુચ્ચિંદ્રિય
મિચામિ દુક્કડ.

પઢી ચરવળાવાળાઓ નેમને ઉલા થવાની અનુકૂળતા હોય
તે બિલા થઈ જય ને પઢી પ્રતિકમણ લણાવનાર નીચેનાં સ્ત્રો
શરુ કરે અને સહુ બે હાથ નેડી ભાવપૂર્વક સાંલળે.

[પહેલું સામાયિક અને ભીજું ચંદ્રીસત્યા આવસ્યક]

કરેમિ લંતે સૂત્ર

કરેમિ લંતે ! સામાધ્યં, સાવજજ જેગં પચ્ચાદ્યામિ,
જવ નિયમ પનજીવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણં, મણેણં,

વાયાએ, કાચેણું, ન કરેભિ, ન કારવેભિ, તરસ લાંતે !
પાડિકમાભિ, નિધાભિ, ગરિષ્ઠાભિ અપાણું વોસિરાભિ.

ધ્યાનાભિ ઠાભિ સૂત્ર

ધ્યાનાભિ ઠાભિ કાઉસસગાં, જે મે હેવસિએા આપુઓારો
કાએા, કાપુઓા, વાપુઓા, માણુસિએા, ઉસુતો, ઉમ્મગો,
આકુરોએા, એકરેણિજાનો, હુજાઓએા, હુદ્વિચિંતિએા, અણ્ણાયારો,
અણ્ણુચિંથબ્બો, અસાવગપાઉંગો, નાણે, હંસણે, ચરિતા-
ચરિતે, સુએ, સામાધાએ, તિષ્ઠદું ગુતીણું, ચઉષ્ઠદું કસાયાણું
પંચણુહમણુલ્બયાણું, તિષ્ઠદું ગુણુલ્બયાણું, ચઉષ્ઠદું સિદ્ધા-
લ્બયાણું, ખારસવિહુસસ સાવગધમસેસ, જું અંડિએં જું
વિરાહિએં, તરસ મિચા મિ હુક્કડાં.

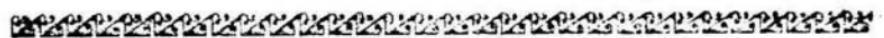
તરસ ઉત્તરીકરણુણું સૂત્ર

તરસ ઉત્તરીકરણુણું પાયચિંઠકરણુણું, વિસોહીકરણુણું,
વિસદ્ધીકરણુણું, પાવાણું કર્મમાણું નિગંધાયણુટોએ ઠાભિ
કાઉસસગાં (૧).

અન્નત્થ સૂત્ર

અન્નત્થ ઊસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસસિએણું,
છીએણું, જુંલાધાએણું, ઉદ્ધાએણું, વાયનિસગેણું, લભલીએ-
પિતમુચિંઠાએ. ૧. સુહુમેહિ અંગસંચાલેહિ સુહુમેહિ એલ-
સંચાલેહિ, સુહુમેહિ દિહુસંચાલેહિ. ૨. એવમાધાહિ,
આગારેહિ અલગો અવિરાહિએ હુજજ મે કાઉસસગો. ૩.
જવ અરિણંતાણું, લગવંતાણું, નમુકરેણું ન પારેભિ. ૪.
તાવકાયં ઠાણેણું, મોણેણું, ઝાણેણું, અપાણું વોસિરાભિ ૫.

એમ કહી અતિચારની આઠ ગાથાનો નીચે મુજબ કાઉ-
સસગ કરવો.

અતિચારની આઠ ગાથા સૂત્ર

નાણુભિમ દંસણુભિમ અ ચરણુભિમ તવભિમ તહ ય વીરિયભિમ;
આયરણું આયારો, ધ્રુમ એસો પંચહા લણુંએ। ૧

કાલે વિષુએ ખડુ માણે, ઉવહાણે તહ અનિષ્ટહવણે;
વંજણુઅત્થતહુભએ, અર્દુવિહો નાણુમાયારો। ૨

નિસ્તસંકિઅ નિક્ષ્યભિમ, નિવિતિગિચ્છા અમૂઢદિદ્ધિ અ;
ઉવવૂહ થિરીકરણે, વચ્છદ્વિપભાવણે અર્દુ। ૩

પણ્ણુહાણુનેગળુતો, પંચહિં સમિચહિં તીહિં ગુતીહિં;
એસ અરિતાયારો, અર્દુવિહો હોધ નાયવો। ૪

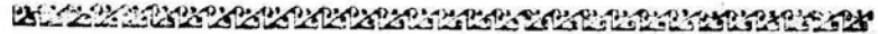
ખારસવિહુભિમ વિ તવે, સખિલંતરણાહિરે કુસલદિદ્ધે;
અગિલાદ અણુઅણી, નાયવો સો તવાયારો। ૫

અણુસણુમૂણોઅચિયા, વિતીસંખેવણું રસચચાયો;
કાયકિલેસો સંદી-શુયા ય ખજો તવો હોધ। ૬

પાયચિંતાં વિષુએ, વેયાવગચ્યં તહેવ સજીઝાએા;
આણું ઉસસજો વિ અ, અધિલંતરણો તવો હોધ। ૭

અણુગ્રહિઅભલવીરિયો, પરક્ષમધ જે જહુતમાઉતો;
જુંજું અ જહાથામં, નાયવો વીરિયાયારો। ૮

અહીંએ મનમાં અતિચાર (આચાર?) ની આઠ ગાથા
બોલવાઇપ (અને તે ગાથાએ ન આવડે તો આઠ નવકારનો) કાઉસસગ કરે. તે પૂરો થાય એટલે સલાના વડીલે પાર્યા પછી ધીમા
અવાને ‘નમો અરિહંતાણુ’ બોલીને પારે. પછી ત્રીજી ‘ચણીવીસત્થે’
આવશ્યકની આરાધના કરવા (અપર નામરૂપ) ‘લોગસ્સ સ્નત્ર’ બોલે.

લોગસ્સ સૂત્ર

લોગસ્સ ઉજાલેઅગરે, ધર્મતિત્થયરે જિણું;
 અરિષ્ટાંતે કિતાદસસં, ચઉવીસં પિ કેવલી. ૧
 ઉસભમજિયં ચ વંદે, સંભવમલિણંદણું ચ સુમર્દીચ;
 પઉમચપહું સુપાસં, જિણું ચ ચંદ્રપહું વંદે. ૨
 મુવિહિ ચ પુઢુંતાં, સીઅલ સિજજાંસ વાસુપુજજાં ચ;
 વિમલમણુંતાં ચ જિણું, ધર્મમં સાંતિ ચ વંદામિ. ૩
 કુંઘું અરં ચ મહિં, વંદે મુણિસુવ્યચં નમિજિણું ચ;
 વંદામિ રિકુનેમિ, પાસં તહુ વદ્ધમાણું ચ. ૪
 એવં માચે અલિથુઆ, વિહુયરથમલા, પહૃણુજરમરણુા;
 ચઉવીસં પિ જિણુવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૫
 કિત્તિય વંદ્ધિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉતામા સિજા;
 આકૃગગણાહિલાસં, સમાહિવરમુતમં હિતુ. ૬
 ચંદ્રસુ નિમલયરા, આઈચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
 સાગરવરગંલીરા, સિજા સિજિં મમ હિસંતુ. ૭

ત્યાર ખાદ ત્રીજા ‘વંદળુ આવશ્યક’ ની આરાધના પહેલાં
 મુહુપતીનું પડિલેહણુ કરે, એટલે સલામાંથી એક બ્યક્તિ બ્યાલે છે
 કે ‘ત્રીજા આવશ્યકની મુહુપતી પડિલેહો’. મુહુપતીનું પડિલેહણુ
 કેમ કરવું તે અગાઉથી શાખી લેખું જેઠાં. ન શિખ્યા હોય તેઓએ
 બાળુના જાણુકાર લાઈ જેમ કરે તે રીતે કરવું જેઠાં. પાંચેય
 પ્રતિકુમણોમાં ત્રીજા અને છઢા એ આવશ્યક પઢી અને પદ્ધભી
 વગેરેમા મુહુપતી પડિલેહવાનો અધિકાર એ વાર વધારે આવે છે.
 અહીંયા એવું છે કે મુહુપતી પડિલેહણુ પઢી તરત જ સુગુરુ
 વાંદળા—જે ગુરુવંદનશ્રે કહેવાય છે તે કહેવાના છે. એ વંદન

ચ. ૧૦-૧૧

મુહપતી અને શરીરની ૫૦, પડિલેહણ અને ૫૦, બોલ.

સૂચના:- ઘરવલાવાળાનેજ ઉભડક બેસીને પડિલેહણ કરવાને
અધિકાર છે. ન હેય તેને બેસીને પડિલેહણ કરવી.

નં. ૧ થી ૧
મુહપતી પડિં
૧- દિશિપડિલેહણા

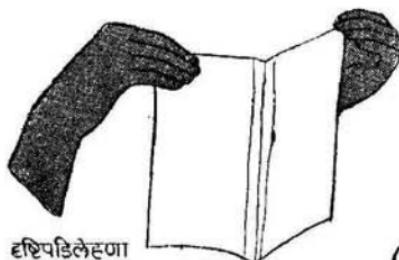
૧. ઉભડક બેસો,
૨. હાથ બે પગની અંદર રારવો,
૩. મુહપતીને રવોલો,
૪. પછી અવલોકન કરો-
તે સાથે 'સૂત્ર' આ બોલને
મનમાં બોલો.

①

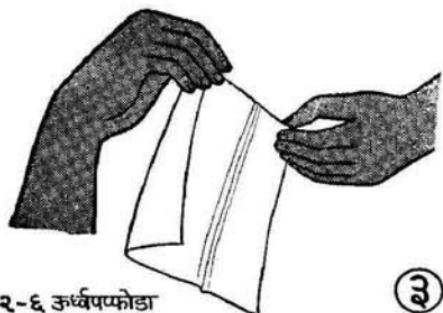
JAIN SITES
જૈનમ् જ્યાતિ શાસનમ्
.com

હવે મુહપતીને બીજી
બાજુએ ફેરવી, પ્રમાર્જના
કરવાની સાથે-
અર્થત્તપકરીસદ્હં' બોલો.

②

चि. १२-१३

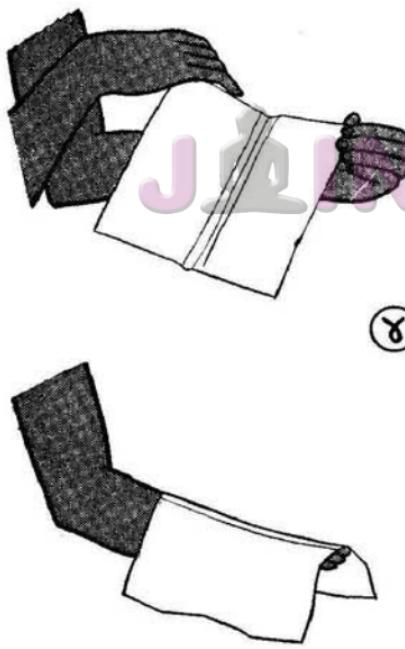

२-६. ऊर्ध्वपप्फोडा

③

“सम्यक्त्व मोहनीय,
मिश्र मोहनीय,
मिथ्यात्व मोहनीय परिहर्सं”

आ बोल बोलीने मुहपतीना ऐक
छेडाने त्रणवार रखरवेरवो.

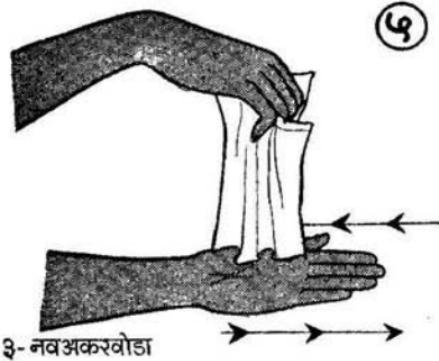
④

जैन साइट

“काम राग, स्नेह राग,
दृष्टि राग परिहर्सं”

आ बोल बोलीने मुहपतीना बीजा
छेडाने त्रणवार रखरवेरवो. पछी
चित्र मुजब डाबा हाथना कांडाउपर
नारववी.

(५)

मुहपत्तीने चित्रमां बताव्या मुजब
आंगलीओमां भरावो. पछी आंगलाथी
कांडा तरफ अने फरी कांडाथी आंगला
तरफ मुहपत्ती वडे त्रण त्रणवार प्रमार्जना
करो, साथे नीचेना बोल बोलो-

“सुदेव, सुगुरु, सुधर्म आदर्स्”
“कुदेव, कुगुरु, कुधर्म परिहर्स्”,
ज्ञान दर्शन यारित्र आदर्स्,

(६) “ज्ञान विराधना, दर्शन विराधना,
यारित्र विराधना परिहर्स्”.

“मनो गुप्ति, वचन गुप्ति,
काय गुप्ति, आदर्स्”, “मनोदंड,
वचन दंड, कायदंड परिहर्स्”.

पछी जमणा हाथना पृष्ठभागे
मुहपत्ती (छाडा चित्र मुजब) फेरवतां

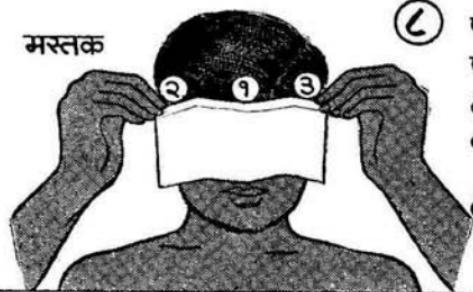
(७) “हास्य, रति, अरति
परिहर्स्” बोलो.

पछी डाबा हाथमां मुहपत्ती भरावीने
जमणा हाथना पृष्ठभागे फेरवतां
“भय, शोक, जुगुप्सा
परिहर्स्” बोलो.

चि. १७-१८-१९

शरीरनी २५, पडिलेहणामां मस्तकादिनी पडिलेहणा.

मस्तक

⑦ पछी मुहपत्तीना बे छेडाने बे हाथथी पकडीने मस्तकनी वच्चोवच अने तेनी बंने बाजुओ पडिलेहणा करतां अनुक्रमे- “कृष्ण लेश्या, नील लेश्या, कापोत लेश्या, परिहर्सु,” बोलो.

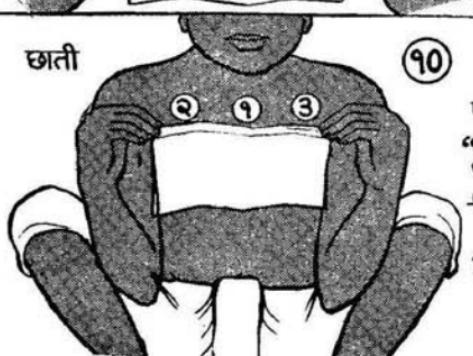
मुख

९

जैन सार्विक
NSI
पछी मुखनी प्रमार्जना करतां-
“संसगारव, रिद्धिगारव,
सातागारव परिहर्सु.” बोलो.

छाती

१०

पछी छातीनी पडिलेहणा करतां-
“मायाशाल्य, नियाणशाल्य,
मिथ्यात्वशाल्य परिहर्सु.”
आ बोलने मनमां बोलो.

चि. २०-२१-२२

⑪

बंने रवभा

बंने पगो

⑫

रवभा अने पगनी पडिलेहणा.

ते पछी मनमां नीचेना बोल
बोलवा पूर्वक जमणा रवभानी
पडिलेहणा करो-
“क्रोधमान परिहस्त,”
डाबा रवभे करतां-
“मायालोभ परिहस्त,”
बोलो.

जैन सार्विट

चरवलाथी अथवा मुहपतीथी
जमणा पगनी (झार) प्रमार्जना करतां
“पृथ्वी काय, अपकाय,
तेझकायनी रक्षा करू,”
अने डाबा पगो करतां
“वायुकाय, वनस्पतिकाय,
त्रसकायनी रक्षा करू.”
बोलो.

| साध्वीजीने नं १० अने ११ नी अने आविकाओने
| ८, १०, ११ नंबरनी पडिलेहणा होती नस्ती.

चि. २३

सुगुरुवंदनना प्रारंभनुं

जैन इंसाइट
JAINISTE.com
जैनम् ज्यति शासनम्

अवनतवन्दन [प्रारंभनुं शीर्षनमन]

सूचनाः—प्रतिक्रियाभावां जिला जिला करवाना। किया जिला जिला ज्ञ करवाना।
होय छे. पण आजनी परिस्थिति एनी कमनसीझा लरा छे क सेंकडो,
ऐंसा था नेहुं टडा खेडा जिला थवा भाटेना सीधनल नेवो। चरवलो
लावता नथा. अटले घेठा घेठा बहुं करे छे.

अહिंआ जिला जिला वांछण्या शह करो त्यारे प्रारंभमां आ मुद्रा
करवानी छे.

'सुगुरुंवंदन' प्रसंगना ६ आवर्तो.

आवर्तो, चित्र-१

हो. यं. य.

गुरु चरणकमल

अ.का.का!

वांछणां वर्खते मुहपती, ऐ हाथ अने चरवलेऽ क्यां अने झुवा रीते राखवा
ते चित्रमां बुझो।

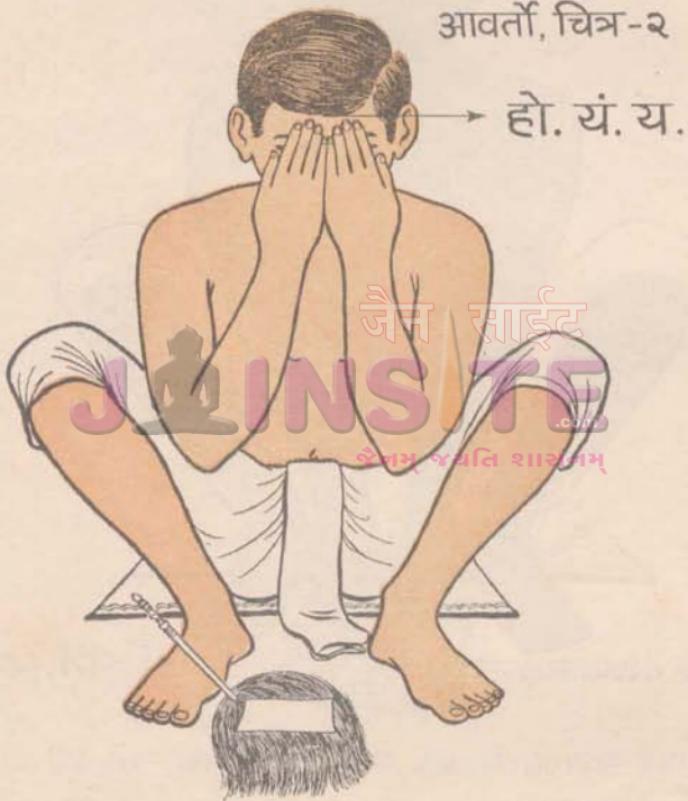
अ भोलती वर्खते ऐ हाथ क्यां भूङवा अने हो भोलती वर्खते क्यां भूङवा,
भीज अक्षरो शरीरना क्या स्थान पासे जोलवा ते तथा, यथान्त भुद्रा सूचित
शीर्षनमन वगेरे डेम करवुं ते अहींथा शह थता ६ चित्रामां भताव्युं छे।

वांछणानी वंडु समज माटे प्रारंभना पंहरमा पानां उपरनुं लभाणु वांचो,
नेथी विधिपूर्वक वांछु करो शंडा।

चि. २५

आवर्तो, चित्र-२

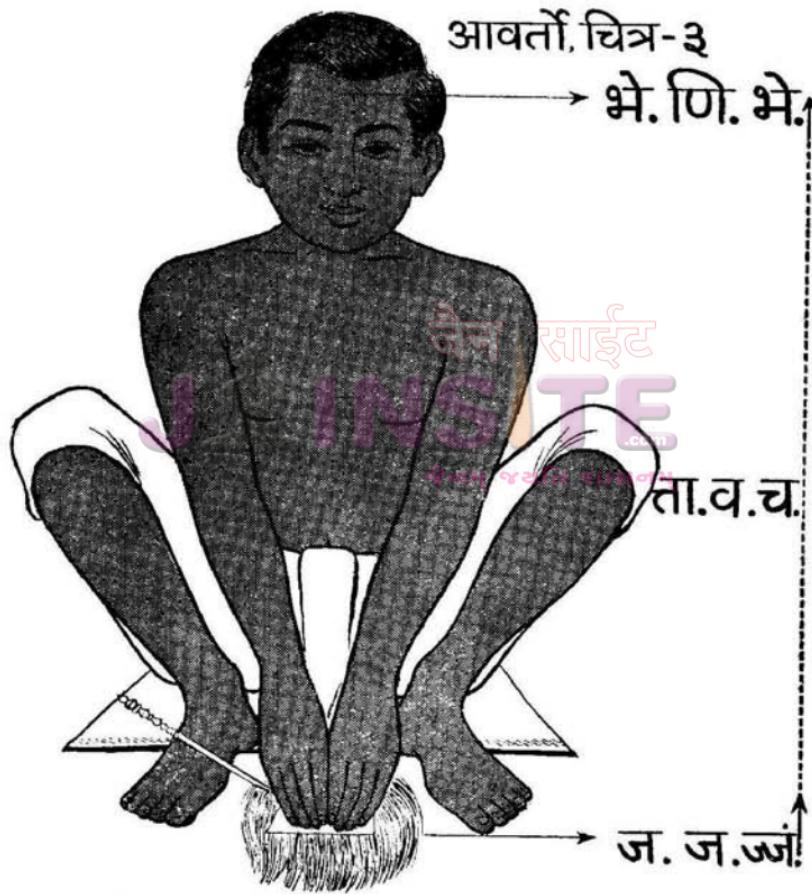
हो. यं. य.

चि. २६

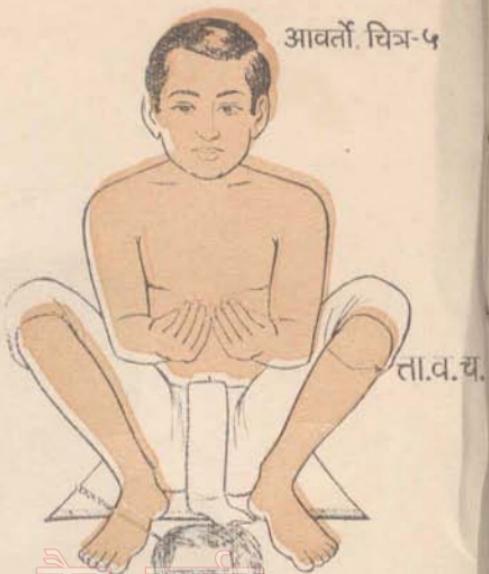
आवर्तो. चित्र-३

→ भे. पि. भे.

चि. २७

चि. २८

चि. ३९ JAIN SITE .com

सुगुरुवंदन आवर्तो चित्र-६

'संफासं रवमणिज्जोः' रवामेमि:

[यथाजातमुद्रा]

संफासं' वरवते मुहपती उपर सवला हाथ शरवीने
तमस्कार करवो. पछी 'रवमणिज्जो' बोलतां तेमज 'खामेमि'
पाठ बोलतां चित्रमां दर्शव्या मुजब नमस्कार करवो

चि. ३१

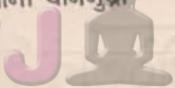
चि. ३२

'नमुत्थुणं' वरवते अन्य प्रकारे कराती बीजी बे योगमुद्राओ.

'नमुत्थुणं' वरवते करवानी योगमुद्रा
(प्रकार २)

चि. ३३

'नमुत्थुणं' वरवते करवानी योगमुद्रा
(प्रकार ३)

चि. ३४

.com

'विदित्सूत्रं'नुं प्रचलित आसन.

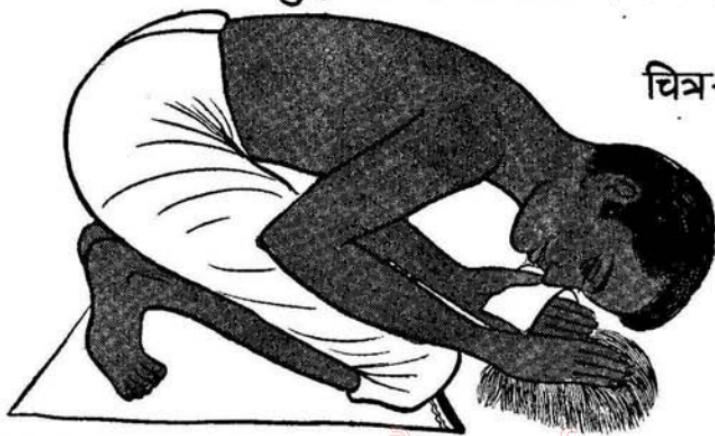

'विदित्सूत्रं' नुं मुरव्य आसन 'वीशसन.'

चि. ३५

चरवलावाळो 'अब्भुट्टिओ' केवी रीते खामे ते.

चित्र-१

मूलमुद्रा

जेन स्थापवालो हाथ जमणे.

JAINTE

बेरेलानुं 'अब्भुट्टिओ'

जन्म जयति शासनम्

चित्र-२

चि. ३६

चि. ३७

जैन साइट

JAIN SITE

जैनम् ज्योतिर्लक्षणम्

अगुद्ध रीते करातुं आसन अने मुद्राओनो एक नमूनो।

आवा अशुद्धिनां ते अनेक चित्रे आपी शक्तयः।

વખતે શરીરના ભાગોને ઉંચા નીચા કરવાના હોવાથી હવામાં ઉડતા અતિસ્કુદમ જરૂરુંઓ કદાચ શરીર ઉપર એટલા હોય અને કદાચ તેની હિંસા ન થઈ જાય એટલા માટે શરીરને જ્યાણપૂર્વક હળવેથી પ્રમાર્જવું-સાફ કરવું જોઈએ એટલા માટે સુહૃપતીનું પડિલેહણ કરવાનું છે. આ પડિલેહણ એટલે સુહૃપતીના કપડા દ્વારા ધીરેથી પૂર્ણીને શરીર ઉપરના સૂક્ષ્મ જરૂરુંઓને દૂર કરવાના છે. એ કરી લીધા પછી ચરવલાવાળા ઉલા થધ જાય. પછી ગુરુવંદનનો પાઠ બોલે; બોલનાર આ પાઠમાં ‘મે મિહિગાહ’ નિસીહિ સુધીનો પાઠ ઉલા ઉલા જરાક નમાને બોલે. પછી આગળ-પાછળ શરીર પૂર્ણ ગુરુ-આજાપૂર્વક અવગણમાં આવે, ગુરુ કે સ્થાપનાચાર્યની નજીક આવીને પછી નીચે ઉલડક પગે બેસે, એ હાથ એ પગની વચ્ચે રાખે, ગૃહસ્થ સુહૃપતી ચરવલા ઉપર તેના છેડા ડાખા હાથ તરફ રહેણે રીતે રાખે, ને બીજાઓ કટાસણા ઉપર રાખે. આ સુહૃપતી ગુરુચરણની સ્થાપના-દ્વારે સમજવાની છે પછી ‘ચ્યા-હો, કા-ય’, ‘કા-ય’ નો પાઠ બોલે ત્યારે સહુએ ‘ચ્ય’ અક્ષર બોલાય ત્યારે એ હાથના પંચ ઉંઘા, ગુરુચરણદ્વારા સુહૃપતી ઉપર સુકીને ચરણસ્પર્શ કરી રહ્યો છું તેવા ભાવ ચિંતબી તુરત જ હો અક્ષર બોલાય ત્યારે લલાટે અડાડે, પછી “કાય”, કાય” આ એ શબ્દોના પ્રત્યેક અક્ષરે પણ એ જ રીત ચેષ્ટા કરવી.

પછી ‘સંઝાસં’ શબ્દ બોલાય ત્યારે એ હાથ લલાટે અડાડી મસ્તક નમેલું રાખી આગળનું વાક્ય પૂરું કરે.

પછી ‘જ-તા-લે, જ-ય-ણિજ,-જ-ચ-લે’ આ નણ નણ

૧. અનુદૂત એટલે ધીમા અવાને, ૨. સ્વરિત એટલે મધ્યમ અવાને અને ૩. ઉદાત એટલે વજનપૂર્વકના ઉંચા અવાને બોલાય છે.

અક્ષરોના વિધિ 'અહે'ની નેમ જ છે, ઇકત વચ્ચેથી અક્ષર અંજલિ-
મુદ્રાપૂર્વક અધવરચે બોલવાનો છે.(જુઓ ચિત્ર ૨૫). એ બોલી
લીધા પણી 'આમેમિ અમાસમણો દેવસિઅં વદ્ધક્રમં' આ પાઠ
બોલીને પણી પાછળાના ભાગે શરીર પૂંજુ જીબા થઈ 'આવસ્સિસાએ'
બોલી અવગણમાંથી બહાર આવે અને બાકીનું સૂત બે હાથ નેડી
વિનય અને નઅતાપૂર્વક પૂર્ણ કરે.

વાંદળાં

(પહેલી વાર)

ધ્રુષ્ટામિ અમાસમણો ! વંહિઉ જાવણ્ણિજજાએ નિસી-
હિઓયાએ. ૧. અણુજાણ્ણાહ મે મિઉગ્ગાહં. ૨. નિસીહિ. અહે-
કાયં કાય-સંક્રાસં અમણ્ણિજનો બે ! કિલામો, અપ્પકિલંતાણું
ખડુસુલેણું બે દ્વિવસા વદ્ધક્રમો ? ૩. જતા બે ? ૪. જવણ્ણિજજાં
ચ બે ? ૫. આમેમિ અમાસમણો ! દેવસિઅં વદ્ધક્રમં ૬. આવ-
સ્સિસાએ પડિક્રમામિ અમાસમણાણું દેવસિયાએ આસા-
યણાએ તિતીસનનયરાએ, જંકિચિ મિચાયાએ, મણુદુક્કડાએ,
વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ. કોહાએ માણાએ માયાએ
લોભાએ, સંવ્યકાલિયાએ સંવ્યમિચ્છાવયારાએ સંવ-
ધમાઈક્રમણાએ, આસાયણાએ બે મે અદૃયારો કાયો,
તરસ અમાસમણો ! પડિક્રમામિ, નિંહામિ, ગરિહામિ,
અપાણું વોસિરામિ ૭.

વાંદળાં

(ભીજ વાર)

ધ્રુષ્ટામિ અમાસમણો ! વંહિઉ જાવણ્ણિજજાએ નિસી-
હિઓયાએ. ૧. અણુજાણ્ણાહ મે મિઉગ્ગાહં. ૨. નિસીહિ. અહે-
કાયં કાય-સંક્રાસં અમણ્ણિજનો બે ! કિલામો અપ્પકિલંતાણું

ખડુસુલોણ બે ! હવિસો વધકંતો ! ૩. જર્તા બે ? ૪. જવાણિજજ ચ બે ? ૫. આમેમિ અમાસમણો ! હેવસિએ વધકમં. ૬. પડિક્કમામિ અમાસમણાણ હેવસિએએ આસાયણાએ તિતીસનનયરાએ જંકિચિ મિંચાએ, મણુદુક્કડાએ, વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ. કોણાએ માણુએ ભાયાએ લોભાએ, સંવકાલિએ સંવભિંછાવયારાએ સંવધભમાઈકમણુએ, આસાયણાએ જો મે અધ્યારો કાએ, તરસ અમાસમણો ! પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અપાણ વોસિરામિ. ૭. (અહીં ત્રીજુ 'વંદનક' આવશ્યક પૂર્ણ થયું)

વંદનસૂત્ર બોલ્યા પઢી ને કિયા આવે છે તે મહત્વની હોવાથી તમામ ચરવળાવાળાઓએ તોભા થઈ જવું જોઈએ.

(અહીંથી ચોથું 'પ્રતિક્કમણુ આવશ્યક' શરૂ થાય છે)

પઢી વડીલ આદેશ મારે—

મુંચાકારેણ સંહિસહ લગવન ! હેવસિએ આલોઉં ?

આ પ્રમાણે આદેશ મારીને લણવનાર નાચેનું સૂત્ર બોલે.

ઈચ્છામિ ડામિ

(અતિચાર આલોચના)

મુંચ ! આલોએમિ જો મે હેવસિએ અધ્યારો કાંચા કાંચાએ, વાઈએ, માણસિએ, ઉસુતો, ઉસુગો, અકરો, અકરણિજજો, હંજાએ, હવિવચિતિએ, અણ્ણાયારો, અણ્ણુચિચિઅવ્યો, અસાવગ-પાઉગો, નાણુ, હંસણુ, ચરિતાચરિતે, સુઅ, સામાધાયે, તિષ્ણ ગુતીણ, ચઉણહ કસાયાણ, પંચણહ મણુબ્યાણ, તિષ્ણ ગુણુબ્યાણ,

ચલેણું સિક્રીખાવવાણું, આરસવિહસસ સાવગધ્રમસસ
જ અંડિએ જ વિરાહિએ તસ્સ મિચ્છા મિ ઝુક્કડ.

આ સૂત્ર પૂર્ણ થયે પૌષ્ઠ બતવાળા (પોસાતી) લાદિએ હોય
તેમાંથી એક જણું ગુરુને આદેશ મેળવવાપૂર્વક, સહુ બે હાથ
નેરીને 'ગમણાગમણે' સૂત્ર દારા આલોચના કરે. ગમણાગમણેનો
પાઠ નીચે ટીપ્પણુંમાં આપ્યો છે.*

સૂચના:—સહુને જીવનું અને સુખ બંને પ્રિય છે. મૃત્યુ કે
દુઃખ અપ્રિય છે. માટે અભિલ વિશ્વ (ચૌહારાજ લેાક) ના ૧૦૮૪

* સાંધુ મહારાજ હોય તો તેઓ સાંધુધર્મના અતિચાર બોલે છે.

* (પ્રશ્ન) ધર્માકારેણું સંદિસહ ભગવન ! ગમણાગમણે આલોડિં ?

(ગુરુ-વડીલ જવાબ આપે) 'આલોઝે' પછી ખીજાએ 'ધર્મ'

બોલે. પછી આલોચના કરે—

ઇર્યાસમિતિ, ભાપાસમિતિ, અષણાસમિતિ, આદાનલંડમત-
નિઝેવણું સમિતિ, પારિધાપનિકા સમિતિ, મનોગુસ્તિ, વદ્ધન-
ગુસ્તિ, કાયગુસ્તિ, એ પાંચ સમિતિ જણું ગુમિ, એ અષ્ટ પ્રવચન
માતા આવકતણે ધર્મે સામાયિક પૌષ્ઠ લીધે રુડી પેરે પાલી
નહીં, ને કંઈ ખંડના-વિરાધના થઈ હોય તે સવિ હું મન,
વચન, કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડ.

૧૦. આમ તો જીવોનાં ઉત્પત્તિ સ્થાન અસંઘ્ય છે. પરંતુ અહિંયા
માત્ર ૮૪ લાખ જ ને કલ્લાં તે સરખાં ૨૦૮, ગંધ, સ્વાદ,
સપર્શવાળી અને સમાન આકારવાળી નેટલી નેટલી યોનિએ
હતી તેને એક એક ગરુને કલ્લાં છે. એ રીતે ગણ્યતાં
ત્રિકાળ જાનીએએ પોતાના જાનથી સમાન વણ્ણાદિ અતુલ
તથા આકારની અપેક્ષાવાળી ૮૪, લાખ જ યોનિએ જોઈ
તથી ઉપરોક્ત સંખ્યાનો વ્યવહાર ચાલે છે.

લાખ જીવયોનિવતીં જીવો જેઠે મૈત્રીભાવ રાખવો જેઠુંએ. નેથી ખીજની મનથી, વચ્ચનથી કે કાયાથી પાપરપ હિંસા ન થઈ જાય. એમ છતાં તેવો ભાવ રહી શક્યો ન હોય, રહ્યો હોય અને ક્ષતિઓ આવી ગઈ હોય તો, એકાગ્ર ચિન્તથી એ હાથ જેઠી પાઠ સાંભળી, અન્તમાં સહુએ મસ્તક નમાવી, હાર્દિક ભાવપૂર્વક ‘મિચ્છામિ દુક્કડ’ દારા ક્ષમા માગવી જેઠુંએ. જેની સાથે હિંસાના પ્રસંગ બન્યા હોય તેઓને તો મનમાં ખાસ યાદ કરીને તેમની ક્ષમા માંગવી.

સાત લાખ (જીવહિંસા આલોયણુ)

સાત લાખ પૃથિવીકાય, સાત લાખ અદ્દકાય, સાત લાખ તેઉકાય, સાત લાખ વાઉકાય, હસ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય, ચોહ લાખ સાધારણુ વનસ્પતિકાય, એ લાખ બહી દ્રિય, એ લાખ તેઈદ્રિય, એ જલાખ વ્યકૃતિન્દ્રિય, ચાર લાખ હેવતા, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ તિર્યાંચ પચેન્દ્રિય, ચોહ લાખ મનુષ્ય, www.jainsite.com ચોરાશી લાખ જીવયોનિમાંહિ મારે જીવ જે કોઈ જીવ હુલ્યો હોય, હણ્ણાંયો હોય, હણ્ણતાં પ્રત્યે અનુમોદો હોય, તે સાચિ હું મને, વચ્ચને, કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડ.

સૂચના:—જેનું સેવન કરવાથી અથવા જે પરિણામમાં રહેવાથી પાપો બંધાય તેને ‘પાપસ્થાનક’ કહેવામાં આવે છે. આવાં પાપસ્થાનકો અનેક હેવા છતાં તે બંધાયતું વર્ગીકરણુ કરીને ઇકત ૧૮ માં જ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. ગૃહસ્થજીવનમાં આ બંધાં પાપો આછે-વરો અંશે રોજેરોજ કે અવર-નવર થતાં જ હોય છે. એ પાપોને યાદ કરી નીચેના ગુજરાતી ભાષાનો પાઠ ભાવનાપૂર્વક બોલી મસ્તક નમાવી, સેવેલાં-સેવાતાં પાપોની ક્ષમા માગવી.

૧૧. આજ કાલ ‘એવંકારે’થી લઈને શેષ પાઠ સહુ ધીમા સ્વરે સમૂહડેપે બોલે છે.

અદાર પાપસ્થાનક

પહેલે પ્રાણુત્તિપાત, બીજે મૃપાવાહ, ત્રીજે અહના-
હાન, ચાથે મૈથુન, પાંચમે પરિઅહ, છઠ્ઠે કોધ, સાતમે
માન, આठમે માયા, નવમે લોલ, દશમે રાગ, અગ્નારમે
ક્રેપ, બારમે કલહ, તેરમે અહયાખ્યાન, ચૌહમે પૈશુન્ય,
પંહરમે રતિ અરતિ, સોલમે પરપરિવાહ, સતરમે માયા-
મૃપાવાહ, અદારમે મિથ્યાત્ત્વશાલ્ય; એ અદાર પાપસ્થાનક-
માંહિ મારે જીવે જે કોઈ પાપ સેવ્યું હોય, સેવરાવ્યું
હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમેદું હોય, તે સવિ હું મને, વચને,
કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડ.

તે પછી વડીલ નીચેનું સૂત્ર બોલે—

જૈન સાઇટ

સાવ્યસ્સવિ સૂત્ર (પ્રતિક્રમણ સ્થાપના)

સાવ્યસ્સવિ, દેવસિદ્ધ, દુનિયાતિદ્ધ, દુષ્ટભાસિદ્ધ, દુનિય-
દુદ્ધ ધૂચછાકારેણ સાહિસાહ જલગંગન! “ધૂચછ” તરસ
મિચ્છા મિ દુક્કડ.

આટલું બોલી હવે પછી ‘વંદિતુ સૂત્ર’ બોલવાનું હોવાથી
તેની સાથે સંખ્યા ધરાવતી શાખમાં કહેલી શારીરિક મુદ્રાપૂર્વક
બોલવાનું તે સાંભળવાનું છે, તેથી ફક્ત ચરવળાવાળાઓએ કટોસણા
ઉપર ધનુર્ધારીના નેમ ‘દ્વિરાસને’ બેસવાનું છે. એ આવડતું
ન હોય કે એ રાતે બેસવાનું મન ન હોય તો પછી, જમણો ઢીંચણું
અનો કરી ડાખો પગ ઉંઘો વાળો તેને કુલા (થાપા) નીચે રાખો

૧૨. નેમ ધનુર્ધારી ધનુષ્યકારા શત્રુનો નાશ કરે છે તેમ આરાધક
કિયાડાર આ સૂત્રકારા દ્વારા-પાપોર્પી શત્રુઓનો ક્ષય કરે છે. આ
હેતુ આ આસન કરવા પાણી રહેલો છે (જુઓ ચિત્ર નં. ૩૩).

મુહુપત્તી બે હાથમાં મુખ આગળ રાખી ઉપરોગપૂર્વક શુદ્ધ લાવથી ‘પદિક્કમણું’ નામતું ચોથા આવશ્યકના મધ્યણિંદુ સમું ‘વંહિનું સૂત્ર’ બોલે. (જુઓ ચિત્ર)

આ સૂત્ર આવકણું સૂત્ર છે. આમાં મુખથત્યે બાર વ્રતધારી તથા વ્રત વિનાના આવક-આવિકાના જીવનવહેવારો ડેવા હેવા જોઈએ, જીવનમાં કયા કયા અતિચારો-પાપ-દોષો લાગે છે તે, પંચાચારના આચરણમાં લાગેલી ક્ષતિઓ, આ બધાયતું નિંદા-ગર્હા દ્વારા પ્રતિક્રમણ કરવાતું અતાંયું છે. જાતાજાતના દોષોથી આત્મા વિરામ પામે અને આધ્યાત્મિક વિકાસમાં આગળ વધી શકે એ માટે આરાધણાએ સૂત્રના અર્થતું ગંભીરપણે વાંચન અગાઉથી કરી લેવું જોઈએ.

નવકારૈન સાઇટ

નમો અરિહંતાણું, નમો સિદ્ધાણું, નમો આયરિયાણું, નમો ઉવજાયાણું, નમો લાંબ સવ્વસાહુણું, એસો પંચ-નમુક્કારો, સવ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણું વ્યસવેણિં, પદમં હવદ્ધ મંગલં.

કરેભિ ભંતે !

૧૩. કરેભિ ભંતે ! સામાજિયિં, સાવજજ લોગાં પચ્ચદ્ધાભિ, જવ નિયમં પજજુવાસાભિ, દુવિહં તિવિહેણં, મણેણું વાયાએ કાચેણું, ન કરેભિ, ન કારબેભિ તરસ ભંતે ? પદિક્કમાભિ, નિંદાભિ, ગરિહાભિ, અધ્યાણું વોસિરાભિ.

૧૪. બોલનાર પોપાતી હોય તો ‘જવનિયમં’ના જગ્યાએ ‘જવ પોસહ’ બોલે. પોપાતી હોય પણ શુદ્ધ આવડતું હોય, સહુ સાંભળી શકે તેવું ગળું હોય તે જ બોલે.

ધૃચ્છામિ ઠામિ

ધૃચ્છામિ પડિક્કમિઉં, જો મે હેવસિએા અઈઓરો
કાઈએા, કાઈએા, માણસિએા, ઉસુતો, ઉમગો,
અકરોએા, અકરણિજનો, હજાએા, હવિબિન્દિએા, અણાયારો,
અણિચ્છાયબ્દો, અસાવગપાઉગો, નાણે, હંસણે, ચરિતા-
ચરિતે, સુએ, સામાઈએ, તિખણ ગુતીણું, ચઉખણ કસાયાણું,
પંચણહુમણુભ્વયાણું, તિખણ ગુણભ્વયાણું, ચઉખણ સિકુખ-
ભ્વયાણું; બારસવિહસ્તસ સાવગધમસ્તસ, જ અંડિએં જ
વિરાહિએં, તસ્તસ મિન્ધા મિ હુક્કડં.

શ્રાદ્ધ-શ્રાવક અતિક્રમણું અથવા વંદિતું સૂત્ર

વંદિતું સંવસિષે, ધમભાન્યરિએ અ સંવસાહુ અ;
ધૃચ્છામિ પડિક્કમિઉં, સાવગધમાનુઅારસ્તસ. ૧
કેનમ જ્યતિ શાસનમ

જો મે વયાઈઓરો, નાણે તહ હંસણે ચરિતે અ;
સુહુમો અ ભાયરો વા, ત નિંહે ત ચ ગરિહામિ. ૨

હુવિહુ પરિગાહમી, સાવજને ઘણુવિહુ અ આરંભે;
કારાવણે અ કરણે, પડિક્કમે હેસિએં સંવં. ૩

જ અદ્ધમિંહિએહિં, ચઉહિં કસાએહિં અપ્પસત્યાહિં;
રાગણુ વ હેસેણુ વ, ત નિંહે ત ચ ગરિહામિ. ૪

આગમણે નિગમણે, ઠાણે અંકમણે અણાલોગે;
અલિએગે અ નિચોગે, પડિક્કમે હેસિએં સંવં. ૫

સંકા કંઅ વિગિચ્છા, પસંસ તહ સંથવો કુલિંગીસુ;
સમતસંદિએરો, પડિક્કમે હેસિએં સંવં. ૬

छक्कायसभारंले, पयणे अ पयावणे अ जे होसा;
अताहु य परहु, उभयहु चेव त निहे. ७

पञ्चलुहमाणुव्ययाणुः, गुणुव्ययाणुः अ तिषुहमध्यारे;
सिंहाणुः अ अउलुहुः, पडिक्कमे हेसिअः सब्दः. ८

पठमे आणुव्यभी, थूलगपाणुहिव्यविरक्तिए;
आयरियमप्पसत्थे, इत्थ पमायप्पसंगेणुः. ९

वहु अधु छविच्छेअ, अहलारे लतापाणुवुच्छेअ;
पठमव्यसंसह्यारे, पडिक्कमे हेसिअः सब्दः. १०

थीअे आणुव्यभी, परिथूलगमलियव्याणुविरक्तिए,
आयरियमप्पसत्थे, इत्थ **जैन शास्त्राङ्क** पमायप्पसंगेणुः. ११

सहसा रहस्य हारे, मोसुवअेसे अ झुडलेहे अ;
थीअव्यसंसह्यारे, पडिक्कमे हेसिअः सब्दः. १२

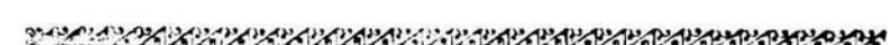
तहुअे आणुव्यभी, थूलग-परहवहुरणुविरक्तिए;
आयरियमप्पसत्थे, इत्थ पमायप्पसंगेणुः. १३

तेनाहुपचारे, तप्पडिवे विकुञ्जगमणे अ;
झुडुलझुमाणे, पडिक्कमे हेसिअः सब्दः. १४

अउत्थे आणुव्यभी, निर्व्य परदारगमाणुविरक्तिए;
आयरियमप्पसत्थे, इत्थ पमायप्पसंगेणुः. १५

अपरिगाहिया कृतर, अणुंगवीवाहतिव्यमाणुरागे;
अउत्थव्यसंसह्यारे, पडिक्कमे हेसिअः सब्दः. १६

कृतो अणुव्यमे पञ्च-मभी, आयरियमप्पसत्थमिम;
परिमाणु-परिच्छेअ, इत्थ पमायप्पसंगेणुः. १७

ધ્યાનબનામિતવત્થુ, દૃપ્યસુવન્ને એ કુનિવ્યપરિમાણે;
હુપચે ચુપ્યામી, પાંડિકમે હેસિઅં સંવ્યં. ૧૮

ગમણુસ્સસ ઉપરિમાણે, હિસાસુ ઉઠું એહે એ તિરિઅં ચ;
ભુડી રાઈઅંતરદ્ધા, પઠર્માંમ ગુણુલ્યાં નિંહે. ૧૯

મજજમિમ એ મંસમિમ એ, પુરુષે એ ઝલ્લે એ ગંધમલ્લે એ;
ઉવલોંગ, પરિલોંગ, ભીયમિમ ગુણુલ્યાં નિંહે. ૨૦

સચિયાં પાંડિઅંદે, એપોલિ હુપોલિઅં ચ આહારે;
તુચ્છાસહિલકુખણ્યા, પાંડિકમે હેસિઅં સંવ્યં. ૨૧

ઈગાદી-વણુ-સાડી-ભાડી-કેડીસુ વજજાંએ કર્માં;
વાણુજજાં ચેવ હંત-લકુખરસકેસવિસવિસયં. ૨૨

એવં એ જંતપિણુણુ-કર્માં નિદ્રાંછણું ચ હવાશાણ;
સરહાહતલાયસાસ, એસાંપોસ ચ વજજજજા. ૨૩

સત્થણિગમુસલજંતગ-તણુકર્દ્દે ભંતમૂલલોસજનો;
હિન્ને હવાવિએ વા, પાંડિકમે હેસિઅં સંવ્યં. ૨૪

નહાણુલણુવન્નનગ-વિલેવણુ સહરવરસગંધે;
વથાસણુઆભરણુ, પાંડિકમે હેસિઅં સંવ્યં. ૨૫

કંહરેપે કુકુકુદ્ધાએ, મોહરિ એહિગરણ લોગચાઈ રિટો;
હંડમિમ આણુદ્દીએ, તદ્ધિઅમિમ ગુણુલ્યાં નિંહે. ૨૬

તિવિહે દુધણિહાણે, આણુલ્લાણે તાહા સંગવિહુણે;
સામાંઅ વિતહુકાએ, પઠે સિકુખાવાએ નિંહે. ૨૭

આણુલ્લાણે પેસવણે, સદે રૂવે એ પુરુણલક્ષેવે;
હેસાવગાસિઅમભી, ભીએ સિકુખાવાએ નિંહે. ૨૮

સંથારુચ્યારવિહી-પમાય તાહ ચેવ ભોયણુલેઅએ;
પોસહનિહિ વિવરીએ, તઈએ સિકુખાવએ નિંહે. ૨૬
સચિયતે નિક્રિખવણે, પિહિણે વવઅસ મંછરે ચેવ;
કાલાધક્કમહાણે, ચઉથે સિકુખાવએ નિંહે. ૩૦

મુહિએસુ અ હુહિએસુ અ, જ મે અસસ-જાએસુ અણુક-'પા;
રાગેણુ વ દાસેણુ વ, તં નિંહે તં ચ ગરિહામિ. ૩૧
સાહુસુ સંવિલાગો, ન કાએ તવચરણકરણજીતેસુ;
સંતે ફાસુઅદ્ધાણે, તં નિંહે તં ચ ગરિહામિ. ૩૨

કષ્ટદોાએ પરલોએ, જવિઅ-મરણે અ આસ-સપએગો;
પંચવિહો અધિઅારો, મા મજાં હુજા મરણુંતે. ૩૩
કાણેણુ કાઈઅસ્સ, પાઠિક્કમે વાઈઅસ્સ વાયાએ;
મણુસા માણુસિઅસ્સ, સંબ્બરુસ વયાઈઅારસ્સ. ૩૪

વંદ્ધણુ-વય-સિકુખા-ગારવેસુ, સત્તાકસાયદંતેસુ;
ગુતીસુ અ સમિક્ષાસુ અ, જો અધિઅારો અ તં નિંહે. ૩૫
સમમદિદ્ધી લુંબો, જઈ વિ હુ પાવં સમાયરે કિંચિ;
અર્થો સિ હેઠ અંધો, જેણુ ન નિર્ધંધસ હુણુદ્ધ. ૩૬

તં પિ હુ સપાઠિક્કમણું, સપરિઅાવં સઉનરણું અ;
ખિઅં ઉવસામેદ્ધ, વાહિ વ્ય સુસિક્રિખાએ વિજળો. ૩૭
જહા વિસં હુંગાયં, મંતમૂલવિસારયા;
વિજળ હણુંતિ મતેહિ, તો તં હવદ્ધ નિવિસં. ૩૮
અવં અરુવિહું કરુમં, રાગહોસસમજિઅં;
આલોઅંતો અ નિંહંતો, ખિઅં હણુદ્ધ સુસાવાએ. ૩૯

કયપાવો વિ ભણુસસો, આદેશાઈએ નિંહિએ ગુરુસગાસે;
હોએ અદ્ધ રેગલહુએઓ, એાહરિએલાસુ વથ લારવહો. ૪૦

આવસસએણુ એએણુ, સાવએઓ જધવિ ખહુરએઓ હોએ;
હુક્માખુમંતકિરિએ; કાહી અચિરેણુ કાદેણુ. ૪૧

આદેશાએણુ ખહુવિહો, નથ સંભરિએ પડિક્કમણુકાલે;
મૂલગુણઉત્તરગુણે, તં નિહે તં ચ ગરિહામિ. ૪૨

(પણી જિલા થઈને અથવા તો જમણો પગ નીચો રાખી
નીચેની આઠ ગાથાઓ બોલવી.)

તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિપન્તતસ્સ,

અખલુદ્રિઠએ મિ આરાહણ્ણાએ, વિરએમિ વિરાહણ્ણાએ;
તિવિહેણુ પડિક્કંતો, વંદ્ધમિ જિણે ચઉંબીસં. ૪૩

જવાંતિ ચેદ્ધાઈ, ઉદ્ધને ચ અહે ચ તિરિએલાએ ચ;
સંબ્વાઈ તાઈ વંહે, ધૃહ સંતો તત્થ સંતાઈ. ૪૪

જવાંત કે વિ સાહુ, ભરહેરવયમહાવિહેણે ચ;
સંવેસિ તેસિં પણુએ, તિહંડવિરયાણં. ૪૫

ચિરસંચિયપાવયણાસાહુિધ, ભવસયસહસ્રમહાખુિએ;
ચઉંબીસાજિષુવિષુગય-કહાઈ વોલંતુ મે હિએહા. ૪૬

મમ મંગલમરિહંતા, સિદ્ધા સાહુ સુઅ' ચ ધમ્મો ચ;
સમાદિઠી હેવા, હિંતુ સમાહિ' ચ બોહિ' ચ. ૪૭

પડિસિદ્ધાણ' કરણે, કિચ્ચાણુમકરણે પડિક્કમણ';
અસદહણે ચ તહો, વિવરીએપરવણાએ ચ. ૪૮

ખાગેભિ સવલુવે, સવે જીવા ખમંતુ મે;
મિતી મે સવલ્લાયેસુ, વેરં મજજ ન કેષ્ટક. ૪૮

એવમહં આલોધિય, નિદિય ગરહિય હુગાંછિયં સરમં;
તિવિહૃણ પડિકંતો, વંદ્ધામિ જિણે ચઉવ્વીસં. ૫૦

સૂચના:— દિવસ દરમિયાન થતાં પાપોનાં પ્રાયશ્રિતરંપે
હુમેશા સંજનું દૈવસિક પ્રતિક્રમણું કરવું જ જોઈએ, એક પણ
દિવસ તે વિધિ જતો કરી નથી શકાતો એટલે વચ્ચમાં પાણી,
ચઉમાસી કે સંવચ્છરીનું પ્રતિક્રમણ આવે તો તે પર્ય સંબંધી
કે કિયા તે લલે જુદી થાય પણ દૈવસિક પ્રતિક્રમણની કિયા તો તે
નિત્ય નિયમાનુસાર સાથે થવી જ જોઈએ.

એટલે અહીંએ અસાર સુધી દૈવસિક (-દિવસ સંબંધી)
પ્રતિક્રમણની કિયા સહુએ કરી અને હજુ એ કિયા બાકી રહી છે
જે આગળ ઉપર શરૂ થવાની છે. એ દરમિયાન વચ્ચગાળામાં,
દૈવસીની કિયા મુલતવી રાખ્યાને સંવચ્છરી પ્રતિક્રમણની કિયા કરી
દેવાની છે. તથી બાર મહિનામાં આડાં અવળાં, અનેક જાતનાં
લાગેલાં પાપોનો ક્ષય કરવા અને આત્મક શુદ્ધિ મેળવવા અહીંથી
આ કિયાનો પ્રારંભ થાય છે.

આમ તો આ મહાન દિવસે પ્રારંભથી જ છીકનો ઉપયોગ
રાખવાનો છે. આ દિવસની છીક સહુને માટે ભારે જોખમંદ્ય
બનતી હોય છે, માટે તેનો ખૂબ જ ઉપયોગ રાખવાનો છે.

ચરવળાવાળાએ જિલા થઈ જ્વં. શુરુમહારાજ કે વડીલ
ખમાસમણું આપીને નીચે મુજબ અનુગ્ય માગે—

દૈવસિય આલોધિય પડિકંતા દુચ્છાકરેણ સંદિસહ
ભગવન ! સંવચ્છરી મુહુપત્તી પડિલેહું ? કહીને “દુચ્છા”

બોલવું, પછી અંગો પૂંજુને, ઉભડક બેસીને, એ હાથ એ ધુંરણ વરચે રાખી, અગાઉની જેમ મુહુપતીનું પડિલેણું કરવું. તે કર્યા બાદ એ વખત 'વાંદણા' લે.

૧૪ વાંદણા

(પદેકી વાર)

ધ્રષ્ટામિ અમાસમણ્ણા ! વંદ્રિં જાવણિજનાએ નિસી-
હિચાએ. અણુનાણુહ મે મિઠુંગાહં. નિસીહિ. અહો કાયં,
કાય-સંકાસં, અમણિજનો લે ! કિલામો, અપદિલંતાણં
બહુસુલેણુ લે સંવચ્છરો વધકુંતો ? જતા લે ? જાવણિજન
ચ લે ? આમેમિ અમાસમણ્ણા, સંવચ્છરિયું વધકુંમં,
આવસ્તિસચાએ, પડિકુંમામિ. અમાસમણ્ણાણું સંવચ્છરિયાએ,
આસાયણ્ણાએ તિતોસજ્ઞયરાએ, જંકિચિ મિચણાએ, મણુ-
હુકુડાએ, વયદુકુડાએ, કાયહુકુડાએ. કોહાએ માણ્ણાએ
માયાએ લોભાએ સંવકાલિચાએ સંવમિચ્છાવયારાએ
સંવચ્છેમાધુકુમણ્ણાએ, આસાયણ્ણાએ જે મે અઈચારો,
કચો, તસ્સ અમાસમણ્ણા ! પડિકુંમામિ, નિંહામિ, ગરિહામિ,
અર્પાણું વેસિરામિ

વાંદણા

(ખીજ વાર)

ધ્રષ્ટામિ અમાસમણ્ણા ! વંદ્રિં જાવણિજનાએ નિસી-

૧૪. અહીંઆ વાંદણાના પાઠમાં ત્રણુ જગ્યાએ પાઠ બદ્લાશે.
‘દિવસો’ની જગ્યાએ ‘સંવચ્છરો’, ‘દેવસિય’ની જગ્યાએ
‘સંવચ્છરિયુ’ અને ‘દેવસિયાએ’ની જગ્યાએ ‘સંવચ્છરાઓએ’
બોલવાનું છે. આ ફેરફારનો ખાસ ઉપયોગ રાખવો.

હિન્દુએ, (૧). અણુજાણું મે મિલિગાહં. (૨). નિસીહિ અહેં કાય-સંક્રાસં ખમણુંને લે! કિલામો અપ્પ-કિલંતાણું ખહુ-સુલેણું લે? સંવચ્છરે વધકૃતો? (૩). જતા લે? (૪). જવણુંન્ ચ લે? (૫). આમેમિ ખમાસમણે! સંવચ્છરિચ્યં વધકૃતમં. (૬). પદિક્રમામિ ખમાસમણાણં, સંવચ્છરિયાએ, આસાયણુાએ, તિત્તીસજયરાએ જંકિયિ મિચ્છાએ, મણુદુક્કડાએ, વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ. કોહાએ માણુએ માયાએ લેલાએ, સંવકાલિએ સંવચ્છેચાવયારાએ સંવચ્છેખમાઈકમણુએ, આસાયણુએ જે મે અધ્યારે કાએ, તસ્સ ખમાસમણે! પદિક્રમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અરપાણું વેસિરામિ. (૭).

સૂચના:—પછી ગુરુદેવ સાથે ને કંઈ અવિનય, અવિવેક, અપરાધ, આશાનનાદિ થયું હોય તેની ક્ષમા માગવા માટે ગુરુ ક્ષમાપનારૂપ ‘અભુદુંઘે’ સૂત્ર ખામવાનું હેવાથી ચરવળાવાળા સહુ જિલા થઈ જય. (ગુરુદેવ હોય તો પ્રથમ તરેણી સ્વયં એકલા અભુદુંઘે ખામે, તે પછી સાથેના શિષ્ય જ્યારે ગુરુને ખમાવવા જિલા થાય ત્યારે સકલ સંધને તેની સાથે ગુરુને ખમાવવાનું છે. અંતમાં સકલ સંધ ‘મિદુક્કડ’ ધીમે સ્વરે બોલી શકે છે.)

અભુદુંઘે ખામવાની કિયા ચરવળાવાળાએ પ્રથમ જિલા હોય તો નમુખુણુંની નેમ પગ રાખી, ચરવળા ઉપર જમણો! હાથ ભાંધો થાપી, માથું ડેઠ સુધી નમાવી, મુહૂપતીનાણો ડાખો હાથ મુખ આડો રાખી સૂત્રને સાંલળે.

બેસી રહેલા ચરવળાવાળા ડે ચરવલા વગરના, કટાસણું ઉપર જમણો. હાથ થાપી મુહૂપતીનાણો, ડાખો હાથ મુખ આડો રાખીને સૂત્ર સાંલળે. અભુદુંઘે સૂત્ર એક જણું સહુ સાંલળે તેમ ઉંચે સ્વરે બોલે અને ખીજ સાંલળે.

અખલુદ્ધિઓ સૂત (ગુરુ ક્ષમાપનિકૃપ) બિલા થઈને ક્ષમાપના માટે નીચેનો આદેશ માર્ગે.

અખલુદ્ધિઠિઓ સૂત્ર

દુઃખાકારેણ સંહિસહ ભગવન् ! ૧૫સંયુક્તા આમણ્ણા
અખલુદ્ધિઠિઓમિ અધિભતર સંવચ્છરિત્યં આમેઉં ?
દુઃખં આમેમિ સંવચ્છરિત્યં.

પછી નીચે ખમાસમણુંની મુદ્રાની નેમ માથું નમાની, ચરવળા ઉપર ઢે કટાસણા ઉપર જમણો હાથ સ્થાપી માથું નમાનીને—

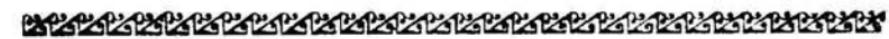
બારમાસાષ્ટં, ચોવીશ પદ્માષ્ટં, ત્રણસો સાડ રાઇહિયાષ્ટં
(હિવસાષ્ટં) જાંકિચિ અપત્તિચ્યં, પરપત્તિચ્યં, લતે, પાણે,
વિષ્ણુચ્ય, વેચ્યાવચ્યે, ચ્યાલાવે, સંલાવે, ઉચ્ચાસણે, સમાસણે,
અંતરલાસાચ્યે, ઉવરિલાસાચ્યે, જાંકિચિ મજજ વિષ્ણુય-
પરિહીષ્ટં, સુહુમં વા, ખાયરં વા, તુહંલે જાણહુ અહું ન
જાણ્ણામિ, તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

પછી બિલા થઈને પદ્મભીની નેમ બારમાસી-સંવચ્છરી આલોચના કરે. એ માટે, નીચેનો આદેશ માર્ગી ‘અતિયાર આલો-
ચના’થી ઓળખાતું સૂત્ર બોલે.

દુઃખાભિ ઠામિ

દુઃખાકારેણ સંહિસહ ભગવન् ! સંવચ્છરિત્યં આલોઉં ?
દુઃખં આલોઅમેમિ ને મે સંવચ્છરિત્યો અદ્યચ્યારો

૧૫. અખલુદ્ધિઠિઓના આદેશના શબ્દોનાં કાલવાચી શબ્દોમાં
વિકલ્પો છે. પણ આહીંઆ તો અમે ને બોલીએ શીંગ તેને
ન્યાય આપ્યો છે.

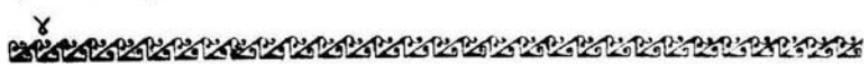

કાયો, કાધાયો, વાધાયો, માણુસિયો, ઉસ્સુતો, ઉભમજો, અકર્પો, અકરણિજળે, હંજાયો, હુબ્બિચિંતિયો, અખાયારે, અષ્ટુચિંભઅવ્યો, અસાવગપાઉંયો, નાણે, હંસણે, અરિતા-ચરિતે, સુએ, સામાધાયો, તિષ્ણં ગુતીષ્ણું, ચઉષ્ણહું કસાયાણું, પંથ્યષ્ણહુમણુંવ્યાણું, તિષ્ણહું ગુણુંવ્યયાણું, ચઉષ્ણહું સિક્કાયાણું, આરસવિહુસસ સાવગધમસસ, જી ખુંડિયું જી વિરાહિયું, તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

[સૂચનાઃ—અહીંચા ગુરુમહારાજ જેઠે ને પ્રતિક્રમણું કરતા હોઈએ તો પ્રથમ ગુરુદેવ આદેશ બોલે અને પછી નિયમ મુજબ શિષ્ય આદેશ માગે અને ગુરુ રજ આપે એટલે ને સાંધુ અતિચાર બોલવાના હોય તે ‘સાંધુધર્મ’ ને લગ્નતા અતિચારો બોલે. એ પૂરા થયા બાદ શ્રાવકને તેના પોતાના અતિચાર બોલવાના હોય છે.

એક બાધ્યત એ સમજવી ધટે કે સાંધુમહારાજ શરૂઆતના ચારિત્રાચાર સુધીના ને અતિચારો બોલે છે એમાં સાંધુ બેગા શ્રાવકના પણ અતિચારોનો પાઠ આવી જતો હોવાથી, ત્યાં સુધી સંયુક્ત આદેશના થાય છે અને એથી જ શરૂઆતમાં અતિચારોનો એક આલાવો પૂરો થતાં અન્તમાં “સંવચ્છરી દિવસમાંદી સૂક્ષ્મ બાદર જાણુતાં અન્નાણુતાં” —પાઠથી શરૂ થતાં અને “ મિચ્છામિ દુક્કડં ” શર્ઘદથી પૂરા થતા પ્રસ્તુત પાઠને સાંધુ-શ્રાવક બેગા થઈને બોલે છે અને એ હાથ જોડી મસ્તક નમાવી, અતિચારોના દ્વારોની ક્ષમા માગે છે. એથી શરૂઆતના ચારેય અતિચારની આદેશના બેગી થાય છે.

ચારિત્રાચારના આલાવા=પાઠ પછી માત્ર સાંધુના જ શૈખ ચાર આલાવા બોલાય છે. એમાં માત્ર ૧૮ સાંધુ મહારાજાઓને જ ૧૮. એ જ પ્રમાણે સાધ્વીજ સાથે ખીએ કરતી હોય તો તે રીતે સમજ લેવું.

મસ્તક નમાવી દુઃ્ખતની ક્ષમા માગવાની છે. એ વખતે આવકોને ‘મિચામિ દુક્કડ’ માગવાનું નથી, માત્ર અતિયાર શ્વરૂપ કરી સાધુ. ‘મિચામિ દુક્કડ’ બોલે ત્યારે આવકોએ મોટે અવાજે ‘ધન મુનિવરા’ કે ‘ધન્ય મુનિવરા’ બોલી ઉત્તમ શ્રમણ ધર્મ પાલનાર મુનિવરેને ધન્યવાદ આપવાનું કર્તાંય બળવવાનું છે.

સાધુના અતિયાર પૂરા થતાં આહેશ લેનાર આવક જીભા જીભા જ આવકધર્મના અતિયાર સ્પષ્ટ રીતે, જરા ધીમે, સહુ સાંલળે, સમજે, તે રીતે બોલે. શક્તિ હોય તો ચરવળાવળાઓએ જીભા થઈને સાંલળવા યોગ્ય છે.

અતિયારમાં વ્રતધારી આવકને વ્રતોના પાલનમાં અતિયારે લાગ્યા હોય તેને યાદ કરીને અને અવતી આવકોને ગુહસ્થાશ્રમનું પાલન કરતાં પૈસો, સ્વપરિવાર, કુદુર્ય, મિત્રા, ધંધો, ધર, પ્રવાસ, મેજશોખ, વૈલવ વગેરે અંગે, હિસા, જુઠ, ચોરી, દુરાચાર, અંગહં-વૃત્તિ વગેરે જલજલતનાં ડેવાં ડેવાં પાપમય વિચારો, conવાણી અને વર્તનો કરવામાં આવે છે, તેને યાદ કરીને તની ક્ષમાપનામ માણી, કરી તેવાં પાપો ન કરવાં માટે આત્મા જાગૃત રહે, તેવી અધી વાતો જુની ગુજરાતી ભાષામાં કહેલી છે. અને લગભગ સમજય તેવી છે. તેથી અતિયારે બરાબર સાવધાન થઈને કાનથી સાંલળવા જોઈએ અને અન્તમાં બોલાતું ‘મિચામિ દુક્કડ’ સહુએ બે હાથ જોડી મસ્તક નમાવી બોલવું જોઈએ. આ અતિયારનો સમય, પ્રમાણીએ, કિયા-કુચિ ન ધરાવનારાએ કે અણુસમજુ જુવો માટે લાંખી રિસેસ-ક્ષી જેવો બની જય છે.

તેણો આડા-અવળા વિચારતરંગોમાં હાખલ થઈને શન્ય અનીને બેસી રહે છે. આરાધનાના ઉદ્દેશને જળવતા નથી. ઉંઘવા માંડે છે. પણ આરાધક આત્માઓએ તો તેવો પ્રમાદ કહિ ન સેવવો. વાતો કરવી નહીં અને ખૂણજ શાંતિ જળવવી.

અતિચાર ન આવડે તો સીધે સીધું ‘વંદિતુ સૂત’ એક જણુ જીલા જીલા બોલે અને ખીજ સાંલળે. (‘વંદિતુ’ માટે જુઓ પાઠુ ૪૦.)

સૂચના:—અહીંચા સંપૂર્ણ અતિચાર આયા છે. નોંધાડુ મહારાજ હોય તો આવક ‘નિરોધતઃ ચારિત્રાચારે’ થા બોલે.

ઈચ્છાકારેણ સંહિતાણ ભગવન! સંવચ્છરી અતિચાર આણોડુ? ‘ઈચ્છા’ એમ કહી નીચે છાપેલા અતિચારો બોલવા. અહીં રહોટા અતિચાર આયા છે.

સાંવત્સરિક અતિચાર

નાણુભિમ હંસણુભિમ એ, ચરણુભિમ તવભિમ તહ ય વીરિ-
યભિમ, આયરણું આયારો, પ્રચ એસો પંચહા ભષિઓ (૧).
જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર, વીરાચાર
એ પંચવિધ આચારમાંહિ અનેરો ને કોઈ અતિચાર
સંવચ્છરી દિવસમાંહિ સૂક્મ આહર, જણુતાં-અજણુતાં
હુએ હોય, તે સવિહુ મને, વન્યને, કાયાએ કરી મિચ્છા
મિ હુક્કાં (૨).

[જ્ઞાનાચારના અતિચારો]

તત્ત્વ જ્ઞાનાચારે આઠ અતિચાર—

કાલે વિષુએ ખાડુ માણે, ઉવહાણે તહ અનિષ્ટહણે;
વંજણ અતથ તહુલએ, અર્દુવિહો નાણુમાયારો ॥૨॥

જ્ઞાન કાળવેળાએ ભણ્યો ગુણ્યો નહીં, એકાણે ભણ્યો.
વિનયહીન, ખાડુ માનહીન, યોગ ઉપધાનહીન, અનેરો કંન્હે
ભણી અનેરો ગુરુ કહ્યો. દેવ-ગુરુ-વાંદણે, પદિક્કમણે સજાય
કરતાં, ભણુતાં, ગુણુતાં કુડો અક્ષર કાને માત્રાએ અધિકો
આણો ભણ્યો, સૂત કુડું કહું, અર્થ કુડો કહ્યો, તહુલય

કુદાં કહ્યા, ભાણીને વિસાર્યાં. સાંધુતણે ધર્મે કાળે અણ-
ઉદ્ધર્યે, હાંડો અણપડિલેહુ, વસતિ અણશોધે, અણપવેસે,
અસજાય અણોજાયમાંહે શ્રી દરાવૈકાલિક પ્રમુખ સિદ્ધાંત
ભજ્યો ગુજ્યો; આવકતણે ધર્મે સ્થવિરાવલિ, પદિક્ષમણ,
ઉપદેશમાળા પ્રમુખ સિદ્ધાંત ભજ્યો ગુજ્યો. કાળવેળાએ
કાળે અણઉદ્ધર્યે પદ્યો. જાનેપગરણ, પાઠી, પોથી, દવણી,
કુલી, નેકારવાલી, સાપડા, સાપડી, દસ્તરી, વહી,
એણિયા પ્રમુખ પ્રત્યે પગ લાગ્યો, થૂંક લાગ્યું, થૂંકે કરી
અક્ષર માંજ્યો, એશીસેં ધર્યો, કન્હે છતાં આહાર-નીહાર
કીધ્યો. જ્ઞાનદ્રવ્ય અક્ષતાં ઉપેક્ષા કીધી. પ્રજ્ઞાપરાધે વિષ્ણુસ્યો,
વિષ્ણુસતો ઉવેઘ્યો, છતી શક્તિએ સારસંભાળ ન કીધી.
જ્ઞાનવાંત પ્રત્યે દ્રો-મત્સર ચિત્તવ્યો, અધ્યજ્ઞા આશાતના
કીધી. કેદ પ્રત્યે અણતાં ગણુતાં અંતરાય કીધ્યો, આપણા
જાણપણુતણેં ગર્વ ચિત્તવ્યો. મતિજ્ઞાન, શ્રતજ્ઞાન, અવધિ-
જ્ઞાન, મનઃપર્યવજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, એ પંચવિધ જ્ઞાનતણી
અસહખ્યા કીધી. કેદ તોતો બોખડો હેખી હસ્યો, વિતકર્યો,
અન્યથા પ્રરૂપણા કીધી.

જ્ઞાનાચારવિષધએ અનેરો જે કેદ અતિચાર સંવન્ધિરી
હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ બાહર જાણતાં-અજાણતાં હુએ હોય તે
સવિહુ મને, વચ્ચેને, કાયાએ કરી મિંચા મિ દુક્કડં.

[દર્શનાચારના અતિચારે]

દર્શનાચારે આડ અતિચાર—

નિસ્સાંકિય નિકંભિય, નિબ્વિતિગિંચા અમૂઢદિટી અ;
ઉવવૂહ-ચિરીકરણે, વચ્છદ્વિ પલાવણે અરુ ॥૩॥

हेवणुकुधर्मतष्णे विषे निःशांकपञ्चुः न कीर्तुः, तथा एकांतनिश्चय न कीर्त्या, धर्म संबन्धीयां इगतष्णे विषे निःसंहेष युद्धि धरी नहीं, साधु-साध्वीनां मलमलिन गात्र हेष्ठी हुगंच्छा निपञ्ची, कुचारित्रीया हेष्ठी चारित्रिया उपर अलाव हुआ, भिथ्यात्वीतर्थी पूजा प्रसावना हेष्ठी मूढदृष्टिपञ्चुः कीर्तुः, तथा संबमांहे गुणवंततर्थी अनुपर्युक्तस्तु कीर्ती. अस्त्रिकरणु, अवात्सव्य, अप्रीति, अलक्षि निपञ्ची; अष्टहु मान कीर्तुः, तथा हेवद्रव्य, गुरुद्रव्य, ज्ञानद्रव्य, साधारणद्रव्य लक्षित उपेक्षित प्रज्ञापराये विष्णास्यां, विष्णुसतां उवेष्यां, छती शक्तिये सारसंभाण न कीर्ती, तथा साधर्मिक साथे कलहु कर्मधंध कीर्त्या. अधोती, अष्टपद सुखकेश पापे हेवपूजा कीर्ती, विष्णुप्रत्ये वासुकंपी धूपधारुः कलशतष्णे हेष्ठके लाभ्यो, विष्णु हाथथकी पाठयुः, उसासनीसास लाभ्यो, हेष्ठे-उपाश्रये मलस्तेष्माद्विक लोह्युः, हेष्ठरामांहे हुस्य, घेल, केलि, कुतूहल, आहार-नीहार कीर्तां, पान, सोपारी, निवेदीयां आधां, हेवणुयरिय हाथथकी पाठया, पडिलेहवा विसार्याः, जिनलवने चेचाराशी आशातना, गुरु-गुरुष्ठी अत्ये तेत्रीश आशातना कीर्ती होय, गुरुवयन तहति करी पडिवज्ञयुः नहीं.

दर्शनाचार विष्ट यो अनेरो जे कोई अतिचार संवच्छरी हिवसमांहि सूक्ष्म-याद्वर जाष्टता अजाष्टतां हुआ, होय, ते सविहु मने, वयने, कायाए करी भिष्णा भि हुक्कडः २.

[चारित्राचारना अतिचार]

चारित्राचारे आठ अतिचार—

पणिहाष्टज्ञेगणुतो, पंचहि समिद्धि हिं तीहि गुतीहि;
अस चरिताचारे, अदृविहो होई नायव्यो ॥४॥

કૃયાસમિતિ-તે અણુનેથે હિંદ્યા, ભાષાસમિતિ તે સાવદ્ર વચ્ચન બોલ્યાં. અષણાસમિતિ-તે ગુણ, ઉગલ, અન્ન, પાણી અસૂજતું લીધું, આદાનભંડમતનિદ્રખેવણાસમિતિ-તે આસન, શયન, ઉપકરણ, માતરં પ્રમુખ અણુપુંલું જીવાકુળ ભૂમિકાએ મૂક્યું, લીધું, પારિધાપનિકાસમિતિ-તે મળ, મૂત્ર, ક્ષેળેભાદ્રિક અણુપુંલું જીવાકુળ ભૂમિકાએ પરઠવ્યું, મને-ગુમિ-મનમાં આર્ત્ત-રૌદ્ર ધ્યાન ધ્યાયાં, વચ્ચનગુમિ-સાવદ્ર વચ્ચન બોલ્યાં. કાયગુમિ-શરીર અણુપડિલેદું હલાંબ્યું, અણુપુંલે બોલા. એ અષ્ટ પ્રવચન માતા સાંદુતણે ધર્મે સહેવ અને શ્રાવકતણે ધર્મે સામાયિક પોસહ લીધે રૂઢી એરે પાણ્યા નહીં, અંદ્ધા વિરાધના હુઈ.

ચારિત્રાચાર વિષાધાં અનેરો કે કેંદ્ર અતિચાર સંવચ્છરી દિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ધ્યાદર જાણુતાં અજાણુતાં હુંઓ હોય, તે સવિહુ મને, વચ્ચને, કાયાએ કરી મિચ્છા મિ હુક્કડ. ૩.

જેનમ જ્યતિ શાસનમ्

સૂચના:—સાંદુ મહારાજ બન્ધુ પ્રતિકમણ હોય લારે શ્રાવકને અહીંથી અતિચાર બોલવાના હોય છે.

[સમ્યકૃતવના અતિચાર]

*વિશેષત: શ્રાવકતણે ધર્મે શ્રીસમ્યકૃત મૂલ ખાર પ્રત સમ્યકૃતવતણા પાંચ અતિચાર, સંકા-કાવિગિચ્છાં શંકા-શ્રી અરિહંતતણાં બળ, અતિશય, જ્ઞાનલક્ષ્મી, ગાંલીર્યાદિક ગુણ, શાધ્યતીપ્રતિમા, ચારિત્રીયાનાં ચારિત્ર શ્રી જિનવચ-

* ખારેનુંનો અધિકાર ચારિત્રાચારમાં ગણ્ય છે. એટલે ચારિત્રાચારના અનિચારો પૂરા થયા બાદ તપાચારના શર થશે.

નતણો સંદેહ કીધો. આકંક્ષા-અલા, વિષણુ, મહેશ્વર, ક્ષેત્ર-
પાળ, ગોગો, આરાપાલ, પાદરહેવતા, ગોત્રહેવતા, અહૃપૂજા,
વિનાયક, હતુમંત, સુશ્રીવ, વાલીનાહ ઈત્યેવમાદિક દેશ,
નગર, ગામ, ગોત્ર, નગરી, જુણુઅા હેવ-હેહરાનાં પ્રભાવ
હખી રોગ-આંતક-કષ્ટ આવ્યે ઈહલોક-પરલોકાર્થી પૂજયા
માન્યા. સિદ્ધ વિનાયક જીરાઉલાને માન્યું, પ્રચ્છણું. બૌદ્ધ
સાંખ્યાદિક, સાંન્યાસી, ભરત, ભગત, લિંગિયા, જોગી,
દરવેશ અનેરા દર્શાનીયાતણો કષ્ટ મંત્ર અમતકાર હેખી પરમાર્થ
જાણ્યા વિના ભૂલાય્યા, મોહ્યા. કુશાસ્ત શ્રીઓયાં, સાંભળયાં.
શાસ્ક, સંવત્સરી, હોળી, ઘણેવ, માહિ પૂનમ, અજાપડવો,
પ્રેતભીજ, ગૌરીત્રીજ, વિનાયક ચોથ, નાગપંચમી, જીલણા
છુટી, શીલ સાતમી, ધ્રુવ આઠમી, નોલી નવમી, અહુવા
દશમી, પ્રત અંધ્રારસી, વત્સ બારશી, ધનતેરશી, અનંત
ચઉદ્ધરી, અમાવાસ્યા, આહિત્યવાર, ઉત્તરાયણ, નૈવેદ કીધાં.
નવોદક, યાગ, લોગ ઉતારણાં કીધાં, કરાવ્યાં, અતુમોદાં,
પીંપળે પાણી ઘાલ્યા, બલાય્યા. ઘર બાહીર ક્ષેત્રે, ખલે, કુવે,
તળાવે, નદીએ, દહે, વાવીએ, સસુદ્રે, કુંડે, પુષ્યહેતુ સ્નાન
કીધાં, કરાવ્યાં, અતુમોદાં. હાન દીધાં. અહુણુ, શાનૈશ્વર
માહમાસે નવરાત્રિએ નાદ્યા, અજાણુતાં થાચ્યાં, અનેરાદ્ધ
પ્રતપ્રતોલાં કીધાં, કરાવ્યાં. વિતિગિચ્છા-ધર્મસંભાયાં
ઝળતણે વિષે સંદેહ કીધો. જિન અરિહંતધર્મના આગાર,
વિશ્વોપકારસાગર, મોક્ષમાર્ગના હાતાર, પ્રસ્યા, જુણુભણું ન
માન્યા, ન પૂજયા. મહાસતી, મહાત્માની ઈહલોક પરલોક
સંભાયા લોગવાંછિત પૂજા કીધી, રોગ આંતક કષ્ટ આવે
ખીણ વચ્ચેન લોગ માન્યાં, મહાત્માનાં ભાત, પાણી, મલ
શોભાતણું નિશા કીધી, કુચારિત્રીયા હેખી આરિત્રીયા ઉપર

હુલાવ હુંએ, મિથ્યાતીતણી પૂજા-પ્રલાવના હેઠી પ્રચાંસા કીધી, પ્રીતિ માંડી, દાક્ષિણ્ય લગે તેહનો ધર્મ માન્યો, કીધે.

શ્રી સમ્યકૃત્વ વિષઠ્ઠ એ અનેરો કે કંઈ અતિચાર સર્વઅછરી દ્વિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ધારે જાણુતાં અજાણુતાં હુંએ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચે, કાયાએ કરી મિંદા મિ દુક્કડં. ૪

[પહેલા વતના અતિચાર]

પહેલે સ્થૂલ પ્રાણુત્પત્તિપાત વિરમણુ મંતે પાંચ અતિચાર-વહ્નાંધાંધાંવિચ્છેઅં દ્વિપદ ચતુર્ભદ્ર પ્રત્યે રીસવશૈ ગાઢો બાવ બાવ્યો, ગાઢે બાંધને ખાંધ્યો, અધિક ભાર બાલ્યો, નિર્લાંઘન કર્મ કીધાં, આર્ય-પાણીતણી વેળાએ સારસંભાળ ન કીધી, લેહણે-હેહણે કિણુણી પ્રત્યે લંઘાબ્યો, તેણે ભૂંયે આપણે જમ્યા. કન્હે રહી મરાબ્યો. બંહીખાને બલાબ્યો. સહયાં ધાન્ય તાવડે નાંખ્યાં, હળાબ્યાં, ભરડાબ્યાં, શોધી ન વાવર્યાં. હંધણુ-છાણું અણુશોધ્યાં ખાએયાં; તે માંહિ સાપ, વિષી, ખજૂરા, સરવળા, માંકડ, જૂઓયા, ગીગાડ સાહતાં મુખ્યા, દુહબ્યા, ઇડે સ્થાનકે ન મૂક્યાં, કીડી-મંકોડીના ઈડા વિણાદ્યાં. લીખ ઝોડી, ઉદ્દહિ, કીડી, મંકોડી, ધીમેલ, કાતરા, ચૂડેલ, પતાંગીયાં, હેડકાં, અલસીયાં, ધયલ, કંતા, ડાંસ, મસા, બગતરા, માખી, તીડ પ્રમુખ જીવ વિષુદ્ધી. માળા હલાવતાં-ચલાવતાં પંખી, ચકલાં, કાગતણ્ણાં ઈડાં ઝોડ્યાં. અનેરા એકંદિયાદિક જીવ વિષ્ણાસ્યા, ચાંખ્યા, દુહબ્યા; કંઈ હલાવતાં ચલાવતાં, પાણી છાંટાં, અનેરાં કંઈ કામકાજ કરતાં નિધર્યાંસપણું કીદું. જીવરક્ષા ઝડી ન કીધી,

અખારો સૂકૃત્યો, રૂડું ગલાણું ન કીધું, અણુગળ પાણી વાવણું, રૂડી જયણા ન કીધી. અણુગળ પાણીએ જીવ્યા, લુગડાં દોયાં, ખાયલા તાવડે નાંયા. જાયક્યા, જ્વાફુલ ભૂમિ લિંગી, વાણી ગાર રાખી. હળણે, ખાંડણે, લિપણે રૂડી જયણા ન કીધી, આઠમ-ચૌહશના નિયમ ભાંગ્યા. ધૂળી કરાવી.

પહેલે સ્થૂલ પ્રાણુત્પાત વિરમણ પ્રત વિષદ્ધિએ અનેરો જે કેાદ અતિચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ખાદ્ર જાણુતાં અજાણુતાં હુએ હોય, તે સવિહુ મને, વચ્ચે, કાયાએ કરી મિચ્છા મિ હુક્કડં ૪.

[બીજા પતના અતિચાર]

બીજે સ્થૂલ મૃષાવાદ વિરમણ પ્રતે પાંચ અતિચાર-સહસા રહસ્યાદરો

સહસાતકારે કુણુહી પ્રત્યે અજણુગતું આળ અલ્યાખ્યાત દીધું, સ્વદારા મંત્રલેખ કીયા, અનેરા કુણુહીનો મંત્ર આલોચ્ય મર્મ પ્રકાર્યો, કુણુહીને અનથ્ર પાડવા રૂડી યુદ્ધ દીધી, રૂડો લેખ લાખ્યો, રૂડી સાખ ભરી, થાપણુમોસો કીયો, કન્યા, ગૌ, ઢાર, ભૂમિ સંબંધી લેહણેદેહણે બ્યવસાયે વાંવઠવાડ કરતાં મોટકું જૂહું બોલ્યા, હાથ-પગ તણી ગાળ દીધી, કડકડા મોડયા, મર્મ વચ્ચે બોલ્યા.

બીજે સ્થૂલ મૃષાવાદવિરમણપ્રત વિષદ્ધિએ અનેરો જે કેાદ અતિચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ખાદ્ર જાણુતાં અજાણુતાં હુએ હોય, તે સવિહુ મને, વચ્ચે, કાયાએ કરી મિચ્છા મિ હુક્કડં ૫.

[ત્રીજી વર્તના અતિચાર]

ત્રીજે સ્થૂલ અહતાદાન વિરમણ પ્રતે પાંચ અતિચાર, તેના હડ્પચોગે ઘર ખાહિર ક્ષેત્રે ખલે પરાઈ વસ્તુ અણુ-મેઢલી લીધી, વાવરી, ચોરાઈ વસ્તુ વહોરી, ચાર-બાડ પ્રત્યે સંકેત કીધી, તેહને સંભળ દીધું, તેહની વસ્તુ લીધી, વિરુદ્ધ રાજ્યાતિકમ કીધી, નવા, પુરાણા, સરસ, વિરસ, સળવ નિર્જીવ વસ્તુના લેળસ-લેળ કીધાં. કૂડે કાઠલે, તોલે, માને, માધે વહોર્યાં. દાણુચોરી કીધી, કુણુહીને લેખે વરાંસ્થો, સાટે લાંચ લીધી, કૂડો કરહો કાઠચો, વિદ્યાસબ્બાત કીધી, પર-વંચના કીધી, પાસંગ કૂડાં કીધાં, ઢાંડી ચડાવી, લહે-તહેકે કૂડાં કાઠલાં માન માપાં કીધાં, સાતા, પિતા, પુત્ર, ભિત્ર, કલત્ર વંચી કુણુહીને દીધું, જુહી ગાંડ કીધી, શાપણ ઓળાવી, કુણુહીને લેખે-પલેખે ભૂલબ્યું. પડી વસ્તુ ઓળાવી લીધી.

ત્રીજે સ્થૂલ અહતાદાન વિરમણ પ્રતિ વિષધીએ અનેરો જે કોઈ અતિચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ખાદર જાણુતાં-અજાણુતાં હુએ હોય તે સવિ હુ મને, વચને, કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં. ઈ.

[ચોથા વર્તના અતિચાર]

ચોથે સ્વદ્ધારા સંતોષ, પરસ્ખીગમન વિરમણ પ્રતે પાંચ અતિચાર, અપરિણાહિયા ધતરો અપરિણુહીતાગમન, ધતર-પરિણુહીતાગમન કીધું, વિધવા, વેશયા, પરસ્ખી, કુલાંગના, સ્વદ્ધારા શોકતણે વિચે દાષ્ટિવિપર્યાસ કીધી, સરાગ વચન બોલ્યાં. આઠમ, ચૌદશ અનેરી પર્વતિથિના નિયમ લઈ ભાગ્યા. ઘરઘરણાં કીધાં, કરાવ્યાં, વર-વહૂ વખાણ્યાં, કુવિકલ્પ ચિત્તવ્યા, અનંગકીડા કીધી, જીનાં અંગોપાંગ નિરખ્યાં,

પરાયા વિવાહ જોયા, ધીંગલા-ધીંગલી પરણાબ્યાં, કામ-
ભોગતણે વિષે તીવ્ર અભિવાખ કીયો. અતિકમ, વ્યતિકમ,
અતિચાર, અનાચાર સુહુણે-સુમાંતરે હુએ. કુસ્વમ લાદ્યાં,
નાટ, વીટ, સ્લીશું હાંસું કીધું.

ચોણે સ્વધારાસંતોષ પરસ્તીગમન વિરમણુંપ્રત વિપ-
દ્ધાયા અનેરો જે કોઈ અતિચાર સંવન્ધરી હિવસમાંહિ
સૂક્ષ્મ-બાદર જાણતાં અજાણતાં હુએ હોય તે સવિહુ
મને, વચ્ને, કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડાં. ૭.

[પાંચમા વતનાં અતિચાર]

પાંચમે પરિથાહ-પરિમાણ ગ્રતે પાંચ અતિચાર, ધણુ-
ધત્તાખિત વાઠું, ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર, વાસ્તુ, ઇથ્ય, સુવણ્ણુ, કુણ્ણ,
ક્રિપદ, ચતુર્પદ, એ નવવિધ પરિથાહતણાં નિયમ ઉપરાંત
વૃદ્ધિ હેઠી મૂચ્છાં લગે સંક્ષેપ ન કીયો, માતા, પિતા, પુત્ર,
સ્ત્રી તણે લેણે કીયો, પરિથાહ-પરિમાણ લીધું નહીં, લેઈ ને
પદ્ધું નહીં, પદ્ધું વિસારું, અલીધું મેલ્યું, નિયમ
વિસાર્યાં.

પાંચમે પરિથાહ-પરિમાણ ગ્રતે વિપદુએ અનેરો જે
કોઈ અતિચાર સંવન્ધરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-બાદર જાણતાં
અજાણતાં હુએ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ને, કાયાએ
કરી મિચ્છા મિ દુક્કડાં. ૮.

[છઠા વતનાં અતિચાર]

છદ્દે હિદ્દપરિમાણ ગ્રતે પાંચ અતિચાર, ગમણસસુય
પરિમાણું ઊર્ધ્વાદિશિ, અધોદિશિ, તિર્યગ્રાદિશિએ જવા-
આવવાતણાં નિયમ લાભ લાંઘ્યા, અનાલોગે વિસ્મૃતિ લગે
અધિક ભૂમિ ગયા, પાઠવણી આધી-પાધી મોકલી, વહાણ-

વ્યવસાય કીધો. વર્ષકાળે ગામતરં કીદું; ભૂમિકા એક ગમા સંક્ષેપી, બીજી ગમા વધારી.

છદ્દે હિંપરિમાણુ પ્રત વિષાઈએ અનેરો જે કોઈ અતિચાર સંવચની હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ ખાફર જાણતાં અજાણતાં હુએ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચે, કાયાએ કરી મિન્ધા મિ હુક્કડં. ૬.

[સાતમા પ્રતના અતિચાર]

સાતમે લોગોપલોગ વિરમણપ્રતે લોજન આશ્રી પાંચ અતિચાર અને કર્મ હુંતી પંદર અતિચાર; એવં વીશ અતિચાર, સચિયતે પડિઅંઝેઠ સચિત નિયમ લીધે અધિક સચિત લીદું, અપ્રદ્વાહાર, હુષ્પક્રવાહાર, તુચ્છોપથિતાણું ભક્ષણ કીદું, આળા, ઉંધી, પોંડ, પાપડી આવાં.

સચિયતદ્વાવિગાઈ-વાણુહતંઘોદવત્થકુમેસુ;
વાહણુસયણુવિલેવણુ-ભાલહિસિનહાણુભતેસુ. ૧

એ ચૌદ નિયમ દ્વિનગત રાત્રિનગત લીધા નહીં, લેઈને ભાંગ્યા. ખાવીશ અલક્ષ્ય, ખત્રીશ અનંતકાયમાંહિ આડ, મૂલા, ગાજર, પિંડ, પિંડાલુ, કચૂરો, સુરણ, કંઈ આંખલી, ગળો, વાચરડાં આધાં, વાર્ઢી કઠોળ, પોળી, રોટલી, ત્રણ હિવસનું આહન લીદું, મધુ, મહુડાં, માપણ, માટી, વેંગણ, પીલુ, પીચુ, પાપાયા, વિષ, હિમ, કરહા, ઘોલવડાં અજાણ્યાં ફળ, ટીંખર, ચુંહા, મહોદ, પોળ અથાણું, આંખલ-બોાર, કાચું મીઠું, તિલ, અસખસ, કોડિંખડાં આધાં, રાત્રિલોજન કીદું, લગલગ વેળાએ વાળુ કીદું, હિવસ વિષુઓ શીરાબ્યા. તથા કર્મતઃ પંદર કર્માહાન, દુંગાલ-

કર્મે, વાણુકર્મે, સાડિકર્મે, ભાડિકર્મે, હૈડીકર્મે એ પાંચ કર્મે, હંતવાણિજને, લક્ષ્મવાણિજને, રસવાણિજને, કેસ-વાણિજને, વિસવાણિજને, એ પાંચ વાણિજ્યે, જંતપિત્તાણુ-કર્મે, નિદંશુકર્મે, હવળિગાવણુયા, સરહંહ-તલાયસોસણુયા, અસદ્યપોસણુયા, એ પાંચ સામાન્ય, એવં પંદર કર્માદાન ખડુ સાવધ, મહારંભ, રંગણુ, લીહાલા કરાવ્યા, હંટ, નિલાડા પચાવ્યા, ધાણી, ચણા, પદ્ધવાન કરી વેચ્યાં, વાણી માખણુ તવાવ્યાં, તિલ વહેણ્યો, ફાગણુ માસ ઉપરાંત રાગ્યા, હલીદા કીધો, અંગીડા કરાવ્યા, ધાન, બીલાડા, સૂડા, સાલહી પોણ્યા, અનેરા જે કાંઈ ખડુ સાવધ ખરકર્માદિક સમાવ્યર્યા, વાણી ગાર રાખી, લીપણુંપણે મહારંભ કીધો, અણુરોધ્યા ચૂલા સંધ્રક્યા, ધી, તેલ, ગોળ, છાશતણું ભાજન ઉથાડાં મૂક્યાં, તે માંહિ માખી, હુંતી, ઉંદર, ગિરેણી પડી, કીડી ચીડી, તેની જયણ્ણા ન કીધી.

નિદંશુ
નિદંશુ

જેનમ् જ્યતિ શાસનમ्

સાતમે લોગાપલોગ વિરમણુનું વિષઠ એ અનેરા જે કાંઈ અતિચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષમ-ખાડર જાણુતાં અજાણુતાં હુંએ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચે, કાચાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૧૦

[આઠમા નતના અતિચાર]

આઠમે અનર્થહંડ વિરમણુ પ્રતે પાંચ અતિચાર, કંદ્રાએ કુદ્રકુદુંએં, કંદ્ર્ય લગે વિદ્યેષા, હાસ્ય, ઘેલ, કેલિ, હૃતૂહલ કીધાં, પુરુષ-લોના હાવસાવ, રૂપ, શૃંગાર, વિષય-રસ વખાણ્યા, રાજકથા, ભક્તાકથા, દેશકથા, લોકથા કીધી, પરાઈ તાત કીધી તથા પૈશુન્યપણું કીધું, આર્ત-રૌદ્રધ્યાન

ધ્યાયાં, ખાંડા, કદાર, કેશ, કુહાડા, રથ, ઓખલ, મુશલ, અમ્રિ, બરંટી, નિચાહ, હાતરણાં પ્રમુખ અવિકરણ મેલી દાક્ષિણ્ય લગે માણ્યાં આખ્યાં, પાપોપહેશ દીધો, અષ્ટમી અતુર્દશીએ ખાંડવા દળવાતણા, નિયમ લાંઘ્યા, સુઅર-પણાલગે અરાધન વાક્ય બોલ્યાં, પ્રમાણાચરણ સેવ્યાં, અંધ્યાં, નાહણે, દાતણે, પગદોયણે, ખેલ, પાણી, તેલ છાંધ્યાં, જીલણે જીલ્યા, જીવણે રમ્યા, હિંચાણે હિંઘ્યા, નાડક-પ્રેક્ષણક જોયાં, કણુ, કુવર્સુ, હાર દેવરાવ્યાં, કર્કશ વચ્ચન બોલ્યાં, આડેશા કીધ્યા, અણોલા લીધ્યા, કરકડા મેઝા, મંચર ધર્યો, સંભેડા લગાડ્યા, શાપ દીધ્યા, લેંસા, સાંઠ, હુક, હુકડા, થાનાદિક કુજાર્યા, કુજતાં જોયા, આહી લગે અહેખાઈ ચિંતવી, માટી, મીહું, કણુ, કપાશિયાં કાજવિષુ ચાંધ્યા, તે ઉપર બેઢા, આલી વનસ્પતિ ખુંદી, સૂઈ શસ્ત્રાદિક નિપળવ્યાં, બણ્ણી નિદ્રા કીધી, રાગદેષ લગે એકને ઋદ્ધિ પરિવાર વાંછી, એકને મૃત્યુહાનિ વાંછી.

આઠમે અનથેંડ વિરમણ પ્રત વિષઠ્યો અનેરો જે કોઈ અતિચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહી સૂક્ષ્મ-ધાર્દર જાણુતાં અજાણુતાં હુએ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચને, કાયાએ કરી મિચા મિ હુક્કડં. ૧૧.

[નવમા પ્રતના અતિચાર]

નવમે સામાયિક પ્રતે પાંચ અતિચાર, તિવિહે દુઃખ-ખુહાણે૦, સામાયિક લીધે મને આહુદ હોહુ ચિંતવ્યું, સાવદ વચ્ચન બોલ્યાં, શરીર અણુપદિલેણું હલાવ્યું, છતી વેળાએ સામાયિક ન લીધું, સામાયિક લઈ ઉધાડે મુખે બોલ્યા, ઉબ આવી, વાત, વિકથા, બર તણ્ણી ચિંતા કીધી, વીજ-

દીવાતણી ઉજાણેહી હુદ્ધ, કણ, કપાશીયા, મારી, મીઠું, અડી,
ધાવડી, અરણોટો, પાષાણ પ્રમુખ ચાંચા, પાણી, નીલ રૂલ,
સેવાલ, હરિયકાય, ગીયકાય હત્યાહિક આલાઝાં, સ્વી-તિર્યંચ-
તણા નિરંતર પરંપર સંબંધ હુંચા, સુહુપતિએ સંબંધી,
સામાયિક અણુપૂર્ણું પાણું, પારવું વિસાણું.

નવમે સામાયિક પ્રતે વિષઠ એ અનેરો જે કોઈ અતિ-
ચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષમ-બાદર જાણતાં અજાણતાં
હુંએ હોય તે સવિહુ ભને, વચ્ચે, કાયાએ કરી મિચ્છા
મિ હુક્કડં. ૧૨.

[દ્વસમા વ્રતના અતિચાર]

દ્વસમે દેશાવકાશિક પ્રતે પાંચ અતિચાર, આણુવણુ
પેસવણે૦, આણુવણુપ્રગ્રાંગે, પેસવણુપ્રગ્રાંગે, સહાણુવાઈ,
રૂવાણુવાઈ, ઘણીયાપુળપઙ્ગલપઙ્ગલે, નિયમિત ભૂમિકામાંહિ
ખાહેરથી કંઈ અણાબણું, આપણ કનહે થકી ખાહેર કંઈ
મોકલ્યું, અથવા રૂપ હેખાડી, કંકરો નાખી, ખાદ કરી,
આપણુપણું છતું જણાબણું.

દ્વસમે દેશાવકાશિકપ્રતે વિષઠ એ અનેરો જે કોઈ અતિ-
ચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષમબાદર જાણતાં અજાણતાં
હુંએ હોય તે સવિહુ ભને, વચ્ચે, કાયાએ કરી
મિચ્છા મિ હુક્કડં. ૧૩.

[અગિયારમા વ્રતના અતિચાર]

અગિયારમે પૌપધોપવાસપતે પાંચ અતિચાર, સંથારુ-
ચારવિહિ૦, અપાદિલેહિય, દુપાદિલેહિય, સિજગત-સંથા-

રએ, અપાદિલેહિય દુષ્પાદિલેહિય ઉચ્ચારપાસવણ્ણભૂમિ, પોસહ લીધે સંથારાતણી ભૂમિ ન પુંજી. ખાહિરલાં લહુડાં વડાં સ્થાંડિલ દિવસે શોધ્યાં નહીં, પડિલેદ્યાં નહીં. માતરે અણપુંજું હલાવ્યું, અણપુંજી જીવાકુલ ભૂમિકાએ પરઠવ્યું, પરઠવતાં “અણુંજાણું જરસુંગાણો” ન કહ્યો. પરઠવ્યાં પુંડે વાર ત્રણ “વાસિરે વાસિરે” ન કહ્યો. પોસહશાલા-માંહિ પેસતાં “નિસીહિ” નિસરતાં “અાવસ્સહિ” વાર ત્રણ ભણી નહીં, પુછ્વી, અપ, તેઉ, વાઉ, વનસ્પતિ, ત્રસ-કાયતણા સંબંધ, પરિતાપ, ઉપદ્રવ હુંવા. સંથારા પારિસી-તણો વિધિ ભણુંવો વિસાર્યો, પારિસીમાંહે ઉંધ્યા, અવિધિ-એ સંથારો પાર્થર્યો, પાસણુંહિકતણી ચિતા કીધી, કાળવેળાએ હૃવ ન વાંધા, પાદિક્ષમણું ન કીદું, પોસહ અસુરો લીધો, સવેરો પાર્થ્યો, પર્વતિથિએ પોસહ કીધો નહીં.

અધ્યારમે પૌષ્ટ્યાપવાસ પ્રત વિષઈએ અનેરો જે કોઈ અતિચાર સંવચ્છરી દિવસમાંહે સૂક્ષ્મ-ખાદર જાણુતાં અજાણુતાં હુંએ હોય તે સવિહુ મને, વચને, કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કં. ૧૪.

[બારમા પ્રતના અતિચાર]

ખારમે અતિથિસંવિલાગ પ્રતે પાંચ અતિચાર, સચિયતે નિહિઅવણું, સચિયત વસ્તુ હેડ ઉપર છતાં મહાત્મા મહાસતી પ્રત્યે અસૂજતું દાન દીદું, દેવાની બુદ્ધિએ અસૂજતું ઝેડી સૂજતું કીદું, પરાયું ઝેડી આપણું કીદું. અણુદેવાની બુદ્ધિએ સૂજતું ઝેડી અસૂજતું કીદું, આપણું ઝેડી પરાયું કીદું. વહોરવા વેળા ટળી રહ્યા, અસુર કરી મહાત્મા તેજા, મતસર ધરી દાન દીદું, ગુણવંત આવ્યે

અક્તિ ન સાચવી; છતી શક્તિએ સાહભિમબ્રચ્છ્વિ ન કીદું,
અનેરા ધર્મક્ષેત્ર સીધાતાં છતી શક્તિએ ઉદ્ધર્યાં નહીં;
દીન-ક્ષીણ પ્રત્યે અતુક્પાદાન ન હીદું.

ભારમે અતિથિસંવિલાગ પ્રત વિષધાએ અનેરો જે
કોઈ અતિચાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ખાડર જાણતાં
અજાણતાં હુએ હોય તે સવિહુ મને, વચને, કાયાએ
કરી મિચા મિ હુક્કડં. ૧૫.

[સંલેખણાના અતિચાર]

સંલેખણાતથ્યા પાંચ અતિચાર, ઈહલોએ પરલોએં,
ઇહલોગાસંસ ઘપએં, પરલોગાસંસ ઘપએં, જીવિચાસંસ-
ઘપએં, અસ્થાસંસ ઘપએં, કામલોગાસંસ ઘપએં, ઈહલોકે
ધર્મના પ્રભાવ લગે રાજક્રિય સુખ, સૌભાગ્ય, પરિવાર
વાંચ્યાં, પરલોકે હેવ, હેવેન્દ્ર, વિધાધર, ચક્રવર્તીતાથી પહ૱ણી
વાંચી, સુખ આવે જીવિતબ્ય વાંચ્યું, હુંખ આવે મરણ
વાંચ્યું, કામલોગાતથ્યી વાંચા કીધી,

સંલેખણા પ્રત વિષધાએ અનેરો જે કોઈ અતિચાર
સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ખાડર જાણતાં અજાણતાં
હુએ હોય તે સવિહુ મને, વચને, કાયાએ કરી મિચા
મિ હુક્કડં. ૧૬.

[તપાચારના અતિચાર]

તપાચાર ભાર લેદ, છ ખાંધ, છ અલ્યંતર, અણુસણુ-
મૂળોઅર્થિયાં અણુસણુભાણી ઉપવાસ વિશેષ પર્વતિથિએ
છતી શક્તિએ કીધે નહીં; ઊણોદરી પ્રત તે ક્લાણીયા

પાંચ-સાત ઊંઘા રહ્યા નહિં, વૃત્તિસંક્ષેપ તે દ્વયભાષી સર્વ વસુનો સંક્ષેપ કીધો નહીં, રસત્યાગત તે વિગ્યાત્યાગ ન કીધો, કાયક્લેશ લોચાહિક કષ સહન કર્યાં નહીં, સંદીનતા-આગોપાંગ સંકોચી રાજ્યાં નહીં, પચ્ચાદ્યાષું ભાંગ્યાં, પાઠલો ડગમગતો ફેઝો નહીં, ગંડસી, પોરિસી, સાઠપોરિસી, પુરિમહું, એકાસણું, બેચાસણું, નીવિ, આંખિલ પ્રમુખ પચ્ચાદ્યાષું પારવું વિસાયું, બેસતાં નવકાર ન ભણ્યો, ઉઠતાં પચ્ચાદ્યાષું કરવું વિસાયું, ગંડસીઓ ભાંગ્યું. નીવિ, આંખિલ; ઉપવાસાહિક તપ કરી કાચ્યું પાણી પીછું, વમન હુએ.

બાધ્ય તપ વિષટ્ઠએ અનેરો જે કોઈ અતિયાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ધાર જાણુતાં અજાણુતાં હુએ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચને, કાયાએ કરી મિથ્યા મિ હુક્કડાં. ૧૭.

જાનકારી
JAINSITE.com

જેનમ જ્યાતિ શાસનમ्

આદ્યાંતર તપ-પાયચિત્તાં વિષ્ણુએં, મનશુદે યુરુ કન્હે આલોયણું લીધી નહીં; યુરુહત પ્રાયશ્ક્રિત તપ લેખાશુદે પહુંચાડ્યો નહીં; હેવ, યુરુ, સંઘ, સાહમ્ભી પ્રત્યે વિનય સાચબ્યો નહીં; ખાળ, વૃષ્ટ, જ્લાન, તપસ્વી પ્રમુખનું વેયાવચ્ય ન કીદું; વાચના, પૃથ્બિના, પરાવર્તના, અનુપ્રેક્ષા, ધર્મકથા લક્ષ્ણ પંચવિધ સ્વાધ્યાય ન કીધો; ધર્મધ્યાન, શુક્લધ્યાન ન ધ્યાયાં; આત્મધ્યાન, રીત્રધ્યાન ધ્યાયાં, કર્મક્ષય નિમિત્ત લોગસસ દશ-વીશનો કાઉસસા ન કીધો.

આદ્યાંતર તપ વિષટ્ઠએ અનેરો જે કોઈ અતિયાર સંવચ્છરી હિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ધાર જાણુતાં અજાણુતાં

હુએ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચે, કાયાએ કરી ભિંભા
મિ દુક્કડાં. ૧૮.

[વીર્યાચારના અતિચાર]

વીર્યાચારના ગ્રંથ અતિચાર, અણિગ્રહિઅખલવીરિએાં
પઢવે, ગુણવે, વિનય, વૈયાવચ્ચ, હેવપૂજા, સામાયિક;
પોસહ, હાન, શીલ, તપ, ભાવનાદિક ધર્મકૃત્યને વિષે
મન, વચ્ચે, કાયાતણું છતું બળ, છતું વીર જોપણું.
કુંડાં પંચાંગ ઘમાસમણું ન દીવાં, વાંદ્ધણાતણું આવર્તન-
વિધિ સાચવ્યા નહીં; અન્યચિત નિરાફરપણે બેઠા,
ઉતાવળું હેવવંહન-પદિક્કમણું કીદું.

વીર્યાચાર વિષાઈએ અનેરો કે કેદી અતિચાર સંવચ્છરી દિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-ખાદેર જાણુંં અજાણુંં હુએ
હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચે, કાયાએ કરી ભિંભા મિ
દુક્કડાં. ૧૯.

નાણાઈ-અહું પદ્ધતિ, સમુ-સંલેહણ-પણુ-પજરકમેસુ;
ખારસતપ વીરિએ-તિગાં, ચઉંવીસ-સય અધ્યારા. ૧.

પડિસિદ્ધાણું કરણેઠં, પ્રતિષેષ અલક્ષ્ય, અનંતકાય,
ખહુઅનીજભક્ષણ, મહારંભ, પરિથિહાદિક કીધાં, લુલાળવા-
દિક સૂક્ષ્મ વિચાર સદહ્યા નહીં; આપણું કુમતિ લગે
ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા કીધી. તથા પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાહ,
અફતાદ્યાન, મૈથુન, પરિથિ, કેદી, માન, માયા, લોલ,
રાગ, ક્રેષ, કલહ, અલ્યાખ્યાન, પૈશુન્ય, રતિ અરતિ,
પરપરિવાહ, માયામુષાવાહ, મિથ્યાત્યશાલ્ય; એ અદાર પાપ-
સ્થાનક કીધાં, કરાવ્યાં, અનુમોદાં હોય, હિન્કૃત્ય.

પ્રતિકમણું, વિનય, વેચાવચ્ચા ન કીથાં. અનેરો જે કાઈ વીતરાગની આજા વિરોધ કીથું, કરાવ્યું, અનુમોદું હોય.

એ ચિહું પ્રકાર માંહે અનેરો જે કોઈ અતિચાર સંવચ્છરી ડિવસમાંહી સૂક્ષ્મ-ખાફર જાણુતાં અજાણુતાં હુંઓ હોય તે સવિહુ મને, વચ્ચે; કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૨૦.

સૂચના:—આ અતિચાર પૂરા થતાં વડીલ શ્રાવક અને અન્ય સહુ મસ્તક નમાવીને રહે, વડીલ નીચેનો પાઠ ને બોલે તે સાંલળે અને અન્તમાં સહુ ‘મિચ્છામિ દુક્કડ’ આપે.

એવંકારે શ્રાવકશે ધર્મો શ્રીસમ્યહૃત્વ મૂલ ખાર પ્રત એકસો થાવીશ અતિચારમાંહી, અનેરો જે કોઈ અતિચાર સંવચ્છરી ડિવસમાંહી સૂક્ષ્મ-ખાફર જાણુતાં અજાણુતાં હુંઓ હોય તે સવિહુ મને-વચ્ચેને કાયાએ કરી તરસ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

પછી વડીલ શ્રાવક ‘સંવસસવિ’ સૂત્ર બોલે—

સંવસસવિ સૂત્ર

સંવસસવિ, હેવસિય, દુચિંબતિય, દુભલાસિય, દુચિયાટિય, ધૃદ્યાકારેણું સાદિસહ લગ્બન ! ‘ધૃદ્યા’ તરસ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

પછી જિલ્લા જિલ્લા જ નીચે મુજબ વડીલ પ્રતિ વિનાંતિ કરે—

ધૃદ્યાકારી લગ્બન ! પસાય કરી સંવચ્છરી તપ પ્રસાદ કરશોણ.

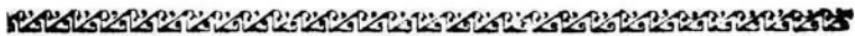
ત્યારે વડીલ આવક, કર્સવાયોજ્ય સંવચ્છરી એટલે કે વાર્ષિક તપની સભા સન્મુખ નીચે મુજબ જાહેરાત કરે.

“સંવચ્છરી લેખે એક અદ્દુમ અથવા ત્રણુ ઉપવાસ, છ આયાધિત, નવ નીચિ, ભાર એકસાંશાં, ચ્યાવીશ એ-આસાંશાં, છ હજાર સજાય-દ્યાન કરી પહોંચાડ્યોલુ.”

આ પ્રમાણે આજા કરે ત્યારે ને લોડાએ અદ્દમતાપ કર્યો હોય (અથવા પૂરું કરવાને માટે તેના પ્રારંભ કરી દીધો હોય) તેઓ જવાબદેપે મન્દસ્વરે ‘પછટુઓ’ (-એટલે પ્રવેશ કર્યો છે) એમ બોલે. અથવા હવે પછી વાળી આપવાની લાવના હોય તો ‘તહતી’ (-આજા પ્રમાણે કરશું) એમ ઉચ્ચારે અને ડોઈ કારણુસર ન કરવો હોય તેઓ મૌન રહે.

જૈન ગાંધી
.com
જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

નાંધઃ—વર્ષ દરમિયાન બંધાતા કર્મોના ક્ષય માટે અથવા પ્રાયશ્ચિત તરીકે તપાચારનું પાલન કરવું જોઈએ. અનિકાચિત કરતાં નિકાચિત ડાર્ટિનાં કર્મોની નિર્જરા માટે તેમજ મંગલ અને ફલ્યાણુ માટે એ અમોઘ ઉપાય છે. જૈનકુળમાં જન્મ લીધેલાં શક્તિશાલી આત્માએ વર્ષ દરમિયાન આ વાર્ષિક તપ જરૂર કરી આપવો જ જોઈએ. અદ્દમ કે ત્રણુ ઉપવાસ ન કરી શકે તેના માટે ઉપરની આદ્યામાં જુદા જુદા સાનુક્રૂળ તપો પણ બતાવ્યા છે. રોળી, માંદા, અશક્તો માટે છ હજાર ગાથાનો પાઠ બોલી જવાનું કહ્યું છે. પાઠ કરતાં જ ન આવડાં હોય તો છેવટે ૬૦ બાધી માળા પણ ગણુને ‘આવક’ તરીકેની નામનાને સફળ બનાવી શકાય છે. આ થઈ ગયા બાદ પહેલાંની માઝું બે વખત સુશુપુ વાંદળ્યા લેવા.

વાંદળાં

(પહેલી વાર)

દુઃખામિ ખમાસમણો ! વાંદળ જવણિજનાએ નિસી-
હિંચાએ, ૧. અણુજાણુહ મે મિઉગ્ગાહં, ૨. નિસીહિ. અહો-
કાય' કાય-સ'કાસ' ખમણિજનો લે ! કિલામો, અપકિલ'તાણ'-
ખડુસુલેણ લે સ'વચ્છરો વઠક'તો ? ૩. જતા લે ? ૪. જવણિજજ'-
ચ લે ? ૫. ખામેમિ ખમાસમણો ! સ'વચ્છરિચ્ય' વઠક'મ' ૬. આવ-
સિસચાએપડિક્કમામિ ખમાસમણાણ' સ'વચ્છરિચ્યાએ ચાસા-
યણાએ તિત્તિસનનયરાએ, ૭. કિંચિ મિંચાએ, મણુહુકડાએ,
વયદુકડાએ, કાયદુકડાએ. ડોહાએ માણાએ માયાએ
લોલાએ, સંવકાલિચાએ સંવમિચ્છાવયારાએ સંવ-
ધમાઈક્કમણાએ, આસાયણાએ જો મેઘાઈચારો કચો,
તસ્સ ખમાસમણો ! પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ,
અપાણ' વોસિરામિ ૭.

જેનમ્ જ્યતિ શાસનમ् .com

વાંદળાં

(ભીજ વાર)

દુઃખામિ ખમાસમણો ! વાંદળ જવણિજનાએ નિસી-
હિંચાએ, ૧. અણુજાણુહ મે મિઉગ્ગાહં, ૨. નિસીહિ. અહો-
કાય' કાય-સ'કાસ' ખમણિજનો લે ! કિલામો અપકિલ'તાણ'-
ખડુસુલેણ લે ! સ'વચ્છરો વઠક'તો ! ૩. જતા લે ? ૪.
જવણિજજ'-ચ લે ? ૫. ખામેમિ ખમાસમણો ! સંવચ્છરિચ્ય'
વઠક'મ' ૬. પડિક્કમામિ ખમાસમણાણ' સંવચ્છરિચ્યાએ ચાસા-
યણાએ તિત્તિસનનયરાએ ૭. કિંચિ મિંચાએ, મણુહુકડાએ,
વયદુકડાએ, કાયદુકડાએ. ડોહાએ માણાએ માયાએ

જેનમ્ જ્યતિ શાસનમ્ .com

લોભાએ, સંવકાળિયાએ સંવભિષ્ઠોવયારાએ સંવધનમાઈક્ષમણ્ણાએ, આસાયણ્ણાએ જે એ અદ્વિતીયો કાયો, તસ્સ અમાસમણ્ણો ! પહિક્ષમાભિ નિંહાભિ ગરિહાભિ અપાણું વોસિરાભિ. ૭.

સૂચનાઃ—હવે સંવર્ચણી ખામણું કરવાનાં હોવાથી પ્રથમ શુરૂહેવો સાથે અવિનય, આશાતના, વૈર, વિરોધ આદિ થયું હોય તેની અને તે બાદ સમગ્ર વિશ્વના પ્રાણીમાત્ર પ્રત્યે કોધાદિ કષાય થઈ ગયા હોય, જે કંઈ તિરસ્કાર કે કડવાશો ઉત્પન્ન થઈ હોય, મનદુઃખ થયાં હોય, વૈર-વિરોધાદિ બન્યું હોય તે બધાની ક્ષમાપના માગવાની છે. માટે ચરવળાવાળાઓએ જિલા થઈ જવું. પ્રથમ શુરૂ સ્વયં સ્વગુરુને અભિષ્ઠિયો કરા ક્ષમાપના કરે અને પછી શિષ્ય ૧૮ ઊંચા અવાજે અભિષ્ઠિયો ખામે, શ્રીસંઘ તેની સાથે જ ક્ષમાપના કરે.

(**સૂચનાઃ**—ગુહસ્થેનું જ પ્રતિક્રમણ હોયતો સહુએ ભેગા થઈને એક જ અભિષ્ઠિયો ખામવાનું છે.) **નમ જ્યતિ શાસનમ्**

અભિષ્ઠિયો પૂરું થતાં આપણું જાણુંનું અને માનીતું

“મિચ્છાભિ હુક્કડં”

પરસ્પર ચતુર્વિધ સંદે અંદરો અંદર માંગવાનું છે. અને તે નાટકીય ટેચે નહિં પણ ગંભીરતા અને પ્રસંગતાપૂર્વક હૃદયના ઊંડા ભાવથી, ઉદારતાથી વૈર-વિરોધની ક્ષમા અન્ય જુવો પ્રત્યે

૧૮. સાંધુઓ જે ચાર હોય તો એકજવાર અને પાંચ હોય તો (શુરુનું છાડીને) ત્રણ વખત અભિષ્ઠિયો ખામવામાં આવે અને સાંધુ સાત હોય તો પાંચ વખત એમ ઉત્તરોઉત્તર સંઘ્યા પ્રમાણે અમાવાનું પ્રમાણું વધે છે. નહાના સાંધુઓએ રહેઠા સાંધુઓને અમાવાના હોય છે.

માગી લેવાની છે. ડોઈ મારે દુઃખન નથી, હું ડોઈને દુઃખન નથી. સમગ્ર વિશ્વના ગ્રાણીઓ પ્રત્યે મારે મિત્રતા છે. વગેરે ભાવ ભાવી નત મસ્તકે ક્ષમા માંગવી. કર્મના કે વિરોધના ભારથી હળવા કુલ જેવા બની જવું. અને વાતાવરણને ગ્રેમબય બનાવી દેવું. આ રીતે વિધિ કરવાનો છે. હવે પછી સંવચ્છરીનું પ્રત્યેક ખામણું ખામવાનું છે જે નીચે મુજબ છે.

અહિતુદ્ધિતો સૂત્ર

દુઃખાકારેણ સંહિતણ અગવન ! પતેચામણુણં
અહિતુદ્ધિતોમિ અધિભતર સંવચ્છરિત્યં ખામેઉં ?
દુઃખં ખામેમિ સંવચ્છરિત્યં. **જૈન સાઇટ**

ચરવળા ઉપર કે કટોસણા ઉપર જમેણું હાથ સ્થાપિતે—

ખાર માસાણં, ચોવીશ પદુખાણં, ત્રણસેન સાડ રાઈહિચાણં (હિવસાણં) જંકિચિ અપત્તિઅં, પરપત્તિઅં, ભત્તે, પાણું, વિષુએ, વેચ્ચાવચ્ચે, આલાવે, સંલાવે, ઉચ્ચાસણે, સમાસણે, અંતરભાસાએ, ઉવરિભાસાએ, જંકિચિ મજજ વિષુય-પરિહીણં, સુહુમં વા, ખાયરં વા, તુખ્લે જાણુણ અહું ન જાણુામિ, તરસ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

ત્યારપછી સહુએ—ખારમાસી ક્ષમાપના સૂત્ર ‘મિચ્છામિ દુક્કડં’ (મારા અનુચિત વર્તનની ક્ષમા આપો) ગંભીરતાપૂર્વીક, અંતરના સાચા ભાવથી આપવું અને લેવું.

પછી નીચે મુજબ બે વાંદળાં દેવાં.

સુગુરુવંદન

(પહેલી વાર)

કૃચ્છામિ અમાસમણો ! વંદ્રિં જવણિજજાએ નિસી-
હિઆએ, અણુજાણુહ મે ભિઉગાહં. નિસીહિ. અહો કાયં,
કાય-સંકાસં, અમણિજનો લે ! કિલામો, અપ્પકિલંતાણું
ખહુસુલેણુ લે ! સંવચ્છરેં વધક્કટો ? જતા લે ? જવણિજજ
ચ લે ? આમેમિ અમાસમણો, સંવચ્છરિયં વધક્કમં,
આવસ્તિસચાએ, પદિક્કમામિ અમાસમણુણું, સંવચ્છરિયાએ,
આસાયણાએ તિતીસન્નયરાએ, જંકિચિ ભિચ્છાએ, મણ-
હુકડાએ, વયહુકડાએ, કાયહુકડાએ. કોહાએ માણાએ
માયાએ લોભાએ, સંવચ્છાલિયાએ સંવચ્છમિચ્છાયારાએ
સંવચ્છમાઈક્કમણાએ, આસાયણાએ જો મે અદ્ધારો,
કચો, તરસ અમાસમણો ! પદિક્કમામિ, નિંહામિ, ગરિહામિ,
અપ્પાણું વોસિરામિ.

જેનમ જ્યતિ શાસનમ्

સુગુરુવંદન

(બીજી વાર)

કૃચ્છામિ અમાસમણો ! વંદ્રિં જવણિજજાએ નિસી-
હિઆએ, ૧. અણુજાણુહ મે ભિઉગાહં. ૨. નિસીહિ
અહો કાયં કાય-સંકાસં અમણિજનો લે ! કિલામો અપ્પ-
કિલંતાણું ખહુ-સુલેણુ લે ! સંવચ્છરેં વધક્કટો ? ૩.
જતા લે ? ૪. જવણિજજ ચ લે ! ૫. આમેમિ
અમાસમણો ! સંવચ્છરિયં વધક્કમં. ૬. પદિક્કમામિ
અમાસમણુણું, સંવચ્છરિયાએ, આસાયણાએ, તિતીસન્ન-
યરાએ જંકિચિ ભિચ્છાએ, મણહુકડાએ, વયહુકડાએ,

કાયદુક્કડાએ, કોણાએ માણાએ માયાએ લોલાએ, સવ્વ-
કાલિઅાએ સવ્વમિશ્રાવયારાએ સવ્વથ્રમાઈકમણ્ણાએ,
આસાયણ્ણાએ જે મે અચૂયારો કંએ, તરસ અમાસમણ્ણો !
પદિકમાભિ નિંદાભિ ગરિછાભિ અચ્ચાણું વોસિરાભિ. ૭.

પછી નીચે મુજબ આદેશ માગો.

હેવસિચ આલોઈચ પદિકંતા ઈચ્છાકારેણ સંહિતાઃ
ભગવન ! સંવચ્છરિચં પદિકમાભિ (અથવા પદિકમું) ?
‘ઈચ્છ’ સ્થભમં પદિકમાભિ,

એમ બોલીને નીચેનાં સૂત્રો બોલે.

કરેભિ લંતે ! સામાઈયં, સાવજોજાં જોગાં પચ્ચાદ્ભાભિ,
જાવ નિયમં પજળુવાસાભિ, હુવિહં તિવિહેણું, મણેણું
વાયાએ કાચેણું; ન કરેભિ, ન કારવેભિ તરસ ભંતે !
પદિકમાભિ, નિંદાભિ, ગરિછાભિ, અચ્ચાણું વોસિરાભિ.

ઈચ્છાભિ ઠાભિ

ઈચ્છાભિ પદિકમિઉં, જે મે સંવચ્છરીએ અઈચ્છારો
કંએ, કાઈએ, વાઈએ, માણસિએ, ઉસુત્તો, ઉમગ્ગો,
અક્રોષા, અકરણિજો, હજાએ, હુવિવચ્ચિતિએ, અણ્ણાયારો,
અણ્ણિચ્છિઅન્યો, અસાવગપાઉંગો, નાણે, હંસણે, અરિતા-
અરિતે, સુએ, સામાઈએ, તિજુહું ગુતીણું, ચઉણુહું કસાયાણું,

પંચણહુમણુબ્વયાણું, તિણહું ગુણુબ્વયાણું, બઉણહું સિંહખા-
વયાણું; બારસવિહુસસ સાવગધમસસ, જી ખાંડિએં જી
વિરાહિએં, તસ્સ મિચ્છા મિ હુક્કડાં.

[સૂચના]:—સાધુ સાધીજી હોય તો જી, હવે પછીની કિયામાં
સંવચ્છરી સૂત્ર બોલવામાં આવે છે. આ સૂત્ર મહામંગલકારી છે.
તો અમણું સાધુઓનું સૂત્ર સમજુને બેદરકારી ન સેવવી પણ આ
સૂત્રને બે હાથ નેડીને બરાબર અવણું કરવું. અને શાંતિ^{૧૮} જાળવવી.

શુરુ મહારાજ નીચે મુજબ આદેશ મારો પછી શિષ્ય મારો
અને બ્લાંબા બ્લાંબા ગણું નવકાર બોલવા પૂર્વક સંવચ્છરી સૂત્રે લાણે.

પ્રથમ ખમાસમણું દઈને શુરુ—**જૈન સાઇટ**

ઈચ્છામિ અમાસમણેં! વંદિં જાનણિજ્જામે નિસી-
હિએણ્યાએ, મત્થએણ્ય વંદામિ. જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

ઈચ્છાકારેણું સંહિસહ ભગવન्! ‘સંવચ્છરી સૂત્ર’ કંદું?

પછી શિષ્ય એ જી શબ્દોમાં શુરુ પાસે આદેશ મારો ત્યારે
શુરુ કરે ‘કઢો’. એટલે શિષ્ય ‘ઈચ્છ’ બોલી સ્વસ્થમને, સ્થિરતાથી,
બહુમાનપૂર્વક હાથ નેડી, મુહપતીનો ઉપયોગી રાખ્યો, સંવચ્છરી સૂત્ર
(પદ્ધતી સૂત્ર) ભાવ પૂર્વક બોલે. અન્ય સાધુઓ સાવધાન રહીને
અવણું કરે.]

૧૮. સંવચ્છરી સૂત્ર, પદ્ધતી (પાક્ષિક) સૂત્ર, ચોમાસી સૂત્ર એ
એક જ સૂત્રનાં નામો છે. ઇક્તા તે તે દિવસને અનુલક્ષી લિન્ન
લિન્ન નામથી બોલાય છે.

સાધુ ન હોયતો સંવર્ચણી સુત્રની જગ્યાએ આવક ઉભો થઈને
ત્રણ નવકાર બોલવાપૂર્વીક 'વંદિતુ સત્ર' કહે અને ખીજા સંબળે.

પ્રથમ ત્રણ વાર નવકાર બોલવા.

નવકાર—નમસ્કાર સૂત્ર

નમો અરિહંતાણું, નમો સિજ્ઞાણું, નમો આયરિયાણું,
નમો ઉવળજ્ઞાયાણું, નમો લોએ સંવસાહૂણું, એસો પંચ-
નમુક્કારો, સંવ્યપાવપ્યણાસણો, મંગલાણું ચ સંવેસિં,
પદમં હવઈ મંગલં.

આઙ્ક અતિકુમણુ અથવા વંદિતુ સૂત્ર

વંદિતુ સંવસિકે, ધૂમમાયરિએ એ સંવસાહૂ એ;
દુઃખાભિ પદિક્કભિ, સાવળજે ધૂમાધૂમારસ્તસ. ૧
ને મે વયાધિયારો, નાણે તાહ હંસણે ચરિતે એ;
સુહુમો એ બાયરો વા, તં નિંહે તં ચ ગરિહાભિ. ૨
હુવિહે પરિગણભી, સાવળજે ધહુવિહે એ આરંભે;
કારાવણે એ કરણે, પદિક્કમે દેસિએ સંવં. ૩
જં ધદ્ધમિંહિએહિં; ચઉહિં કસાએહિં એપ્સસત્યહિં;
રાગેણુ વ હાસેણુ વ, તં નિંહે તં ચ ગરિહાભિ. ૪
બ્રાગમણે નિગ્ગમણે, ઠાણે ચંકમણે અણુલોગે;
અલિએગે એ નિએગે, પદિક્કમે દેસિએ સંવં. ૫
સંકા કંઘ વિગિષ્ઠા, પસંસ તાહ સંથવો કુલિંગીસુઃ;
સરમતાસંદર્ભારે, પદિક્કમે દેસિએ સંવં. ૬

છક્કાયસમારંબે, પયણે અ પયાવણે એ જે હોસા;
અતાં ય પરદ્દા, ઉલ્લયદ્દા ચેવ તં નિંહે. ૭

પાંચાંશુમણુલ્લયાણં, ગુણુલ્લયાણં ચ તિષ્ઠુમદ્ધયારે;
સિંખાણં ચ અઉણું, પડિક્કમે હેસિઅં સંબ્બં. ૮

પદમે અણુલ્લયમ્ભી, થૂલગપાણાઈવાયવિરદ્ધિઓ;
આયરિઅમઘસત્યે, ધૃત્ય પમાયઘસંગેણં. ૯

વહુ અંધ છવિચ્છેણે, અધિલારે ભતાયાણુનુચ્છેણે;
પદમલ્લયસસંધિયારે, પડિક્કમે હેસિઅં સંબ્બં. ૧૦

ધીએ અણુલ્લયમ્ભી, પરિથૂલગઅલિયલ્લયાણુવિરદ્ધિઓ;
આયરિઅમઘસત્યે, ધૃત્ય જૈન પમાયઘસંગેણં. ૧૧

સહસા રહેસ ડારે, માસુવણેમે એ કુડલેહુ અ;
ધીઅલ્લયસંધિયારે, પડિક્કમે હેસિઅં સંબ્બં. ૧૨
નેનમ् જ્યતિ શાસનમ्

તાઢાએ અણુલ્લયમ્ભી, થૂલગ-પરદ્દલ્લયસાણુવિરદ્ધિઓ;
આયરિઅમઘસત્યે, ધૃત્ય પમાયઘસંગેણં. ૧૩

તેનાહુદઘાણેજે, તાઘડિદ્વે વિરુદ્ધગમણે અ;
કુડતુલકુડમાણે, પડિક્કમે હેસિઅં સંબ્બં. ૧૪

અઉથે અણુલ્લયમ્ભી, નિંબાં પરદારગમણુવિરદ્ધિઓ;
આયરિઅમઘસત્યે, ધૃત્ય પમાયઘસંગેણં. ૧૫

અપરિગાહિયા દીતાર, અણુંગવીવાહતિલ્લયઅણુરાગે;
અઉથુલ્લયસંધિયારે, પડિક્કમે હેસિઅં સંબ્બં. ૧૬

દીતો અણુલ્લયએ પાંચ-મઘ્મી, આયરિઅમઘસત્થનિમ;
પરિમણુ-પરિચ્છેણે, ધૃત્ય પમાયઘસંગેણં. ૧૭

વાણિજનાભિતવત્થુ, ઇપ્પસુવન્ને એ કુવિઘ્રપરિમાણે;
હુપણે અઉધ્યમી, પડિક્કમે દેસિઅં સંવં. ૧૮

ગમણુસસ ઉપરિમાણે, દિસાસુ ઉર્દું એહે એ તિરિઅં એ;
તુર્દી સંઈયંતરદ્વા, પઠમણિમ ગુણુંબણે નિંહે. ૧૯

મજજમિમ એ મંસમિમ એ, પુર્ઢે એ કુલે એ ગંધમલે એ;
ઉવલોાગે પરિલોાગે, ભીયમિમ ગુણુંબણે નિંહે. ૨૦

સચ્ચિયંતે પડિયંદે, એપોલિ દુર્પોલિઅં એ આહારે;
તુર્દોસહિલકુખણ્યા, પડિક્કમે દેસિઅં સંવં. ૨૧

દીગાલી-વણુ-સાડી-ભાડી-કેડીસુ વજજણે કર્મં;
વાણિજનજં એવ હંત-લકુખરસકેસવિસવિસયં. ૨૨

એવ એ જંતપિણિષુ-કર્મં નિંદ્રિંધણું એ હવહાણું;
સરહણતલાયસોસં, અસંઈપોસં એ વજજનજા. ૨૩

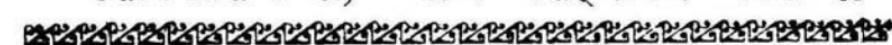
કેનમ् જ્યતિ શાસનમ्
સત્થગિમુસલજંતગ-તણુકદ્દે મંતમૂલભેસજનજે;
હિન્ને હવાવિએ વા, પડિક્કમે દેસિઅં સંવં. ૨૪

નહાણુવહૃણુવન્નંગ-વિલેવણું સદરવરસગંધે;
વથાસણુઅભરણુ, પડિક્કમે દેસિઅં સંવં. ૨૫

કંદ્રપે કુરુકુદીએ, મોહરિ અહિગરણ ભોગાયાઈરિતે;
હંડમિમ અણુટુએ, તદીયમિમ ગુણુંબણે નિંહે. ૨૬

તિવિહે દુર્પણિહાણે, અણુવટુણે તહા સંઈવહુણે;
સામાઈઅ વિતાહુએ, પઠમે સિકુખાવએ નિંહે. ૨૭

આણુવણુ પેસવણુ, સદે ઇવે એ પુર્ગાલક્ષેવે;
દેસાવગાસિઅમી, ભીએ સિકુખાવએ નિંહે. ૨૮

સંથારુચ્યારવિહી-પમાય તહ ચેવ બોયણુભોયે;
પોસહવિહી વિવરીએ, તઈએ સિક્ખાવએ નિંહે. ૨૯
સંચ્યતે નિક્ષિખવણે, પિલ્લિણે વવએસ મન્ધરે ચેવ;
કાલાધ્રકમદ્ધાણે, ચઉથે સિક્ખાવએ નિંહે. ૩૦
સુહિએસુ અ હાહિએસુ અ, જ મે અસ્સંજાએસુ આણુક'પા;
રાગેણુ વ હોસેણુ વ, તં નિંહે તં ચ ગરિહામિ. ૩૧
સાહૂસુ સંવિલાગો, ન કએ તવચરણુકરણુળુતેસુ;
સંતે કાસુઅદ્ધાણે, તં નિંહે તં ચ ગરિહામિ. ૩૨
ઇહલોએ પરલોએ, જાવિઅ-મરણે અ આસંસપએગે;
પંચવિહો અધારો, મા મજજુ' હુજુ મરણુ'તે. ૩૩
કાએણુ કાઈઅસ્સ, પડિક્કમે જોધાઈઅસ્સવાયાએ;
મણુસા માણુસિઅસ્સ, સંબુસ્સ વયાઈઅસારસ્સ. ૩૪
વંદણુ-વય-સિક્ખા-ગારવેસુ, સત્તાકસાયદ'દેસુ;
ચુતીસુ અ સમિક્ષાસુ અ, જો અદ્ધારો અ તં નિંહે. ૩૫
સમમદિદી લ્લો, જઈ વિ હુ પાવ' સમાયરે કિચિ;
અર્પો સિ હોઈ અ'દ્વો, જેણુ ન નિંદ્રધસ' હુણુઈ. ૩૬
તં પિ હુ સપડિક્કમણુ', સઘરિચાવ' સઉતરણુણુ' અ;
ખિય' ઉવસામેઈ, વાહિ વ્ય સુસિક્ખિઅએ વિજાનો. ૩૭
જહા વિસ' હુણુગય', મંતમૂલવિસારયા;
વિજા હણુ'તિ મંતેહિ, તો તં હવક્ક નિવિસ'. ૩૮
અવ' અરૂવિહુ' કમા', રાગહોસસમજિજાય';
આલોઅંતો અ નિંહંતો, ખિય' હણુઈ સુસાવએ. ૩૯
કયપાવો વિ માણુસ્સો, આલોઈઅ નિંહિઅ ગુરુસગાસે;
હોઈ અ'રેગલહુએ, આહરિઅભરુંબ ભારવહો. ૪૦

આવસસાંગેણું એગેણું, સાવએ જઈવિ બાહુરએ હોઈ;
દુક્ખાણમંતકિરિયાં, કાહી અચિરેણું કાલેણું. ૪૧

આલોચણા બાહુવિહા, નય સંભરિયા પડિક્કમણુકાલે;
મૂલયુણુંતારણુણે, તં નિંહે તં ચ ગરિષામિ. ૪૨

(પછી જીલા થઈને અથવા તો જમણો પગ નીચો રાખી
નીચેની આડ ગાથાએ બોલવી.)

તસ્સ ધમમસ્સ કેવલિપન્તતાસ્સ,
અળભુદ્ધિએ મિ આરાહણુંએ, વિરએ મિ વિરાહણુંએ;
તિવિહેણું પડિક્કંતો, વંદામિ જિણે ચઉંવીસં. ૪૩

જાવંતિ ચેદચાઈ, ઉદ્દે ચ અહે ચ તિરિયલોચે ચ;
સંબંધ તાઈ વંહે, ધર સંતા તત્ત્વાસંતાઈ. ૪૪

જાવંત કે વિ સાહુ, ભરહેરવયમહાવિહેણે ચ;
સંવેસિ તસિ પણુંએ, તિવિહેણું તિદંડવિરયાણં. ૪૫

ચિરસંચિયપાવપણાસાખીએ, ભવસયસહસ્રમહણીએ;
ચઉંવીસાજિષુવિષુંગય-કણીઈ વોલંતુ મે હિચાહા. ૪૬

મમ મંગલમરિહંતા, સિંધા સાહુ સુચ્યં ચ ધમો ચ;
સમમદિઠી દેવા, હિંતુ સમાહિ ચ બોહિં ચ. ૪૭

પડિસિજાણું કરણે, કિચ્ચાણુંમકરણે પડિક્કમણું;
અસદહણે ચ તહા, વિવરીઅપરવણુંએ ચ. ૪૮

ખામેમિ સંબળું, સંબે જવા ખમંતુ મે;
મિત્તી મે સંબલુંએસુ, વેરં મજજું ન કેણુરી. ૪૯

અવમહં આલોઈએ, નિહિએ ગરહિએ દુગાંછિએ સમે;
તિવિહેણું પડિક્કંતો, વંદામિ જિણે ચઉંવીસં. ૫૦

વંદિતું પુઃ થયા પણી સમગ્રસંધ એકી સાથે વ્યવસ્થિત રીતે
નીચેની થાથ બોલે,

સુઅદેવયા ભગવઈ, નાણાવરેણુય-કૃમસંબાયં;
તેસિં ખવેઉ સથયં, જેસિં સુઅસાયરે ભર્તી. ૧

પણી નીચે બેસી જમણો હીંચણ ઉભો રાખી નીચે મુજબ
એક નવકાર, કરેમિલંતે, ધર્યામિ પડિક્કમિં કહીને વંદિતું કહેવું.

નવકાર

નમો અરિહંતાણું, નમો સિજાણું, નમો આયરિયાણું,
નમો ઉવજાયાણું, નમો લોએ સંવસાહૂણું, એસો પંચ-
નમુક્કારો, સંવપાવરપણાસણો, મંગલાણું ચ સંવેસિં
પદમં હુવઈ મંગલં.

કરેમિ ભંતે ! સામાધયં, સાવજજ જોગં પચ્ચાદ્યામિ,
જય નિયમં પજળુવાસામિ, દુવિહં તિવિહુણું, મણુણું,
વાયાએ, કાયેણું, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, તરસ ભંતે !
પડિક્કમામિ, નિદામિ, ગરિહામિ અચ્છાણું વેસિરામિ.

ધર્યામિ પડિક્કમિં

ધર્યામિ પડિક્કમિં, જો મે સંવચણરિએ, અધ્યારો
કાએ, કાઈએ, વાઈએ, માણુસિએ, ઉસુતો, ઉમગ્ગો,
અકરોપો, અકરણિજને, દુજાએ, દુદ્વિચિત્રિએ, અણુ-
યારો, અણિચ્છાયબો, અસાવગપાઉંગો, નાણો, હંસણો,
ચરિતાચરિતે, સુએ, સમાધિએ, તિષ્ઠં ગુતીણું, અઉષ્ઠં
કસાયાણું, પંચણહમણુંબયાણું, તિષ્ઠં ગુણુંબયાણું,

ચઉણહં સિક્રાખાવયાણં, બારસવિહસુસ સાવગધમમસુસ, ૭.
અંડિઅં જં વિરાહિઅં, તસુસ મિન્ધા મિ દુક્કં.

વંહિતુ સૂત્ર

વંહિતું સંવસિષે, ધર્મમાયરિએ અ સંવસાહુ અ;
ધિંધામિ પડિક્કમિઉં, સાવગધમમાધારેસુસ. ૧

જો એ વયાધિઅારે, નાણે તહે ફંસણે અરિતે અ;
સુહુમે અ ખાયરે વા, તં નિંહે તં અ ગરિષ્ઠામિ. ૨

દુવિહે પરિગાહમભી, સાવજને ખાહુવિહે અ આરંભે;
કારાવણે અ કરણે, પડિક્કમે સંવચ્છરિઅં સંવં. ૩

જી અદ્વિભિંદિઅહિં, ચઉહિં કસાએહિં અપસત્થેહિં;
રાગેણુ વ હોસેણુ વ, તં નિંહે તં અ ગરિષ્ઠામિ. ૪

અાગમણે નિગમણે, ઢાણે નાયકમણે ||૨|| અણૂલોગે;
અલિએગે અ નિએગે, પડિક્કમે સંવચ્છરિઅં સંવં. ૫

સંકા કંઅ વિગિંધા, પસંસ તહે સંથવો કુલિંગીસુઃ;
ધર્મમતાસસહિઅારે, પડિક્કમે સંવચ્છરિઅં સંવં. ૬

છક્કાયસમારંભે, પથણે અ પયાવણે અ જે હોસા;
અતાહૂ ય પરદૂ, ઉભયદૂ ચેવ તં નિહે. ૭

પંચણહુમણુંબ્યાણું, ગુણુંબ્યાણું અ તિણહુમણીયારે;
સિક્રાખાણું અ ચઉણહં, પડિક્કમે સંવચ્છરિઅં સંવં. ૮

પથમે અણુંબ્યયમભી, થલગપાણ્ણાઈવાયવિરદ્ધા;
અાયરિઅમપસત્થે, ધૃત્ય પમાયપસગેણું, ૯

વહુ ખંધ છવિચ્છેણે, અપુલારે ભજપાણુવુચ્છેણે;
પઠમવયસ્તસદ્ગ્યારે, પડિક્કમે સંવચ્છરિએ સંવં. ૧૦

થીએ આણુભવયમ્ભી, પરિથૂલગઘલિયવયણુવિરદ્ધેણો;
આયરિએમઘપસત્થે, ધર્તથ પમાયઘપસંગેણું. ૧૧

સહ્સા રહસ્ય હારે, મેસુવનેસે એ કુડલેહે એ;
થીએવયસ્તસદ્ગ્યારે, પડિક્કમે સંવચ્છરિએ સંવં. ૧૨

તથાએ આણુભવયમ્ભી, થૂલગ-પરહબહુરણુવિરદ્ધેણો;
આયરિએમઘપસત્થે, ધર્તથ પમાયઘપસંગેણું. ૧૩

તેનાહુદ્ધપણોગે, તઘડિર્વે વિરુદ્ધગમણે એ;
કુડલકુડમણે, પડિક્કમે સંવચ્છરિએ સંવં. ૧૪

ચઉત્થે આણુભવયમ્ભી, નિષ્ટા પરહારગમણુવિરદ્ધેણો;
આયરિએમઘપસત્થે, ધર્તથ પમાયઘપસંગેણું. ૧૫

અપરિગાહિએ ઈતર, આણુંગવીવાહતિબવાણુરાગે;
ચઉત્થવયસ્તસદ્ગ્યારે, પડિક્કમે સંવચ્છરિએ સંવં. ૧૬

ધીતો આણુભવએ પંચ-મભ્મી, આયરિએમઘપસત્થાનિમ;
પરિમાણુ-પરિચ્છેણે, ધર્તથ પમાયઘપસંગેણું. ૧૭

ધણુધનભિત્તથુ, ઇપસુવને એ કુવિઅપરિમણે;
હુપણે ચઉપ્પયમ્ભી, પડિક્કમે સંવચ્છરિએ સંવં. ૧૮

ગમણુસ્ત ઉપરિમાણે, દિસાસુ ઉર્દું એહે એ તિરિએં એ;
શુરૂઢી સદ્ગ્યાંતરદ્વા, પઠમણિમ ગુણુભવએ નિંહે. ૧૯

મજજાનિમ એ મંસાનિમ એ, પુચ્છે એ કુલે એ ગંધમલે એ;
ઉવલોગે પરિલોગે, થીયાનિમ ગુણુભવએ નિંહે. ૨૦

સચિયતે પડિયાએ, અપોલિ દુર્પોલિઓ ચ આહારે;
તુંછાસહિલાકુષ્ણયા, પડિયે સંવચ્છરિઓ સંવ્યા. ૨૧

દીગાદી-વણુ-સાડી-ભાડી-હોડીસુ વજજાએ કર્મા;
વાણુજજા ચેવ હંત-લક્ષ્મિસકેસવિસવિસયા. ૨૨

એવ ખુ જંતપિદ્વિષુ-કર્મા નિદ્વિષુણુ ચ દવહાણુ;
સરહંતલાયસોસા, અસર્ધપોસ ચ વજજજજા. ૨૩

સત્થગિમુસલજાતગ-તણુકદ્ધે મંતમૂલસેસજને;
દિનને દવાવિએ વા, પડિયે સંવચ્છરિઓ સંવ્યા. ૨૪

નહાણુવણુવનનગ-વિલેવણુ સદ્વવરસગાંધે;
વત્થાસણુઓભરણુ, પડિયે સંવચ્છરિઓ સંવ્યા. ૨૫

કંદપે કુરુકુદ્ધાએ, ભોહરિ અહિગરણુ ભોગાય્યારિતે;
દંડનિમ અણુદ્ધાએ, તઠાયાનિમ ગુણવ્યાએ નિંહે. ૨૬

જનમ જ્યાત શાસનમ्
તિવિદે દુર્પણિહાણુ, અણુવણુણુ તહા સંગવિહાણુ;
સામાચાર્ય વિતહકાએ, પઠમે સિક્રાખાવાએ નિંહે. ૨૭

આણુવણુ પેસવણુ, સદે ઇવે અ પુગાલકૃપેવે;
દેસાવગાસિયમી, થીએ સિક્રાખાવાએ નિંહે. ૨૮

સંથારુચ્યારવિહી-પમાય તહ ચેવ ભોયણાલોએ;
પોસહવિહિ વિવરીએ, તઠાએ સિક્રાખાવાએ નિંહે. ૨૯

સચિયતે નિક્ષિખવણુ, પિહિણુ વવાએસ મચ્છરે ચેવ;
કાલાધક્કમદાણુ, ચઉથે સિક્રાખાવાએ નિંહે. ૩૦

સુહિએસુ અ દુહિએસુ અ, જ મે અસસજાએસુ અણુકપા;
રાગેણુ વ હોસેણુ વ, તં નિંહે તં અ ગરિષ્ઠામિ. ૩૧

સાહૂસુ સંવિલાગો, ન કચો તવથરણુકરણુજુતેસુ;
સંતે ઝસુઅધાણે, તં નિંહે તં ચ ગરિહામિ. ૩૨
ઇહલોએ પરલોએ, જીવિઅ-મરણે અ આસંસપચોગે;
પંચવિહો અધુઅયારો, મા મળજં હુજુ મરણુતે. ૩૩
કાચેણુ કાઈઅસ્સ, પદિક્કમે વાઈઅસ્સ વાયાએ;
મણુસા માણુસિઅસ્સ, સંવસ્સ વયાઈઅયારસ્સ. ૩૪
વંદ્ધણુ-વય-સિક્કખા-ગારવેસુ, સભાકસાયદંતેસુ;
યુતીસુ અ સમિદ્ધસુ અ, જો અધુઅયારો અ તં નિંહે. ૩૫
સમમહિદી જીવો, જઈ વિ હુ પાવં સમાયરે કિંચિ;
અર્પો સિ હોઈ બંધો, જેણુ ન નિર્ધંધસં હુણુઈ. ૩૬
તં પિ હુ સપદિક્કમણું, સઘપરિયાવં સઉતરણુણું અ;
ખ્રિયં ઉવસામેઈ, વાહિ વ્ય સુસિક્કખયો વિજાનો. ૩૭
કેન્મ જ્યતિ શાસનમ्
જહા વિસં હુદુગયં, મંતમૂલવિસાર્યા;
વિજા હણુંતિ મંતેહિ, તો તં હવર્દી નિવિસઃ. ૩૮
અવં અહુવિહું કર્મં, રાગહોસસમજિજ્ઞઅ;
આદોઅંતો અ નિંદંતો, ખ્રિયં હણુઈ સુસાવયો. ૩૯
કયપાવો વિ મણુસસો, આદોઈઅ નિહિઅ યુરુસગાસે;
હોઈ અઈરેગલાહુઅયો, ઓહરિઅભરુંવ ભારવહો. ૪૦
આવસસએણુ એએણુ, સાવયો જઈવિ અહુરયો હોઈ;
દુષ્ખખાણુમંતકિરિઅં, કાહી અચિરેણુ કાલેણુ. ૪૧
આદોઅણુ અહુવિહુા, ન ય સંભરિઅયા પદિક્કમણુકાલે;
મૂલગુણુઉતારણુણે, તં નિંહે તં ચ ગરિહામિ. ૪૨

(पक्षी जिला थઈने अथवा तो जमણે પગ નીચો રાખ્યા
નીચોની આઠ ગાથાંચો બોકલી.)

તરસ ધ્રમસસ કેવલિપત્રાસરસઃ,

અધભુદ્ધિંચો મિ આરાહણાએ, વિરાણા મિ વિરાહણાએ;
તિવિહુણુ પડિકંતો, વંધામિ જિણે ચઉંવીસં. ૪૩

જાવંતિ ચૈધાઈ, ઉદ્દે એ અહે એ તિરિઅલોએ એ;
સંવાઈ તાઈ વંહે, ધ્રહ સંતો તત્થ સંતાઈ. ૪૪

જાવંત કે વિ સાહુ, ભરહેરવયમહાવિહેણ એ;
સંવેસિં તેસિ પણુંચો, તિવિહુણુ તિહંડવિરયાણં. ૪૫

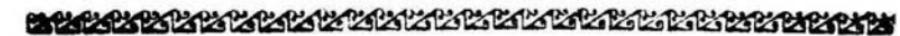
ચિરસંચિયપાવપણાસણીઠ, ભરવસયસહસ્રમહણીએ;
ચઉંવીસજિણુવિષુગય-કહાઈ વાલંતુ એ હિયાહા. ૪૬

મમ મંગલમરિહંતા, સિજા સાહુ સુએ એ ધર્મો એ;
સમદિદી હેવા, હિંતુ સમાહિં એ પ્રાહિં એ. ૪૭

પડિસિજ્જાણં કરણે, કિચ્ચાણુમકરણે પડિકમણું;
એસદહણે એ તહા, વિવરીઅપરવણાએ એ. ૪૮

ખામેમિ સંવળવે, સંવે જવા અમંતુ એ;
મિતી એ સંવભૂસેસુ, વેર મજજ ન કેણુઈ. ૪૯

એવમહં આલોઈએ, નિહિએ ગરહિએ દુગંછિએ સમે;
તિવિહુણુ પડિકંતો, વંધામિ જિણે ચઉંવીસં. ૫૦

ચાલીસ લોગસસના કાઉસ્સણ આંગે-

સૂચના:—હવે સહુનો જાણીતો અને પ્રતિકુમણુમાં નેની રાહ નેવાતી હોય છે તે ૪૦ લોગસસનો કાઉસ્સણ આવી રહ્યો છે. એટલે પેશાબ કરવા જવું હોય તેમણે તે કિયા પતાવી દેવી. કાઉસ્સણની વચ્ચે જવાય નહીં અને ખીજના આડું ઉત્તરાય નહીં માટે સહુએ સ્વસ્થ બની જવું. હીડનો પૂરો ઉપયોગ રાખવો. નેની શક્તિ હોય તે આ મહાન કાઉસ્સણને જિલા જિલા જ કરે, ન શક્તિ હોય તે એઠા એઠા કરે. હાલ્યા—ચાલ્યા સિવાય, હોઠ ફક્તાલ્યા સિવાય, આડું અવળું જોથા વિના ટઢાર એસી, એકાથચિત રાખી કાઉસ્સણ કરવાનો હોય છે. આ મહાન ગંભીર કિયા છે. પરી રીતે લોગસ્સ કે નવકારનો અર્થ શિખી લેવાય તો કાઉસ્સણ કરતાં અનેરો આનંદ પ્રાપ્ત થાય.

જૈન સાઇટ

હવે કાઉસ્સણ એવી ચીજ છે કે તે ખરી રીતે તો જિલા જિલા જ કરવાથી તેનું યથાર્થ ઇઝ મળે છે. તો ચરવળા સાથે જિલા થઈ જવું. એ પગનાં તળીયાં નજીક રાખવાં. બન્ને વચ્ચે આંગળા પાસે ચાર આંગળ અને એડી પાસે તેથી જરાક ઓછું. અંતર રાખી જિલા રહેવાનું છે, ચરવળા ડાખા હાથમાં દાંડી આગળ અને દશીનો ગુંચો પાછળ રહે એ રીત રાખવો અને સુહપત્તી જમણું હાથમાં બન્ને હાથો જંધાની લગભગ રાખવા. દશ્ચિ સ્થાપનાચાર્યજી કે નાસિકાં પર રાખવી. (જુઓ ચિત્ર અને કાઉસ્સણની સમજણ આપતું લખાય.)

કાઉસ્સણ ગણુની વેઢાથી કરી ન શકાય. માટે નવપાંખડીના કમલાકારવાળું નવપદળનું નવ ખાનાનું ધંત્ર હુદ્યકમળમાં કદ્યપું, એક એક ખાને એક એક નવકાર ગણુંબો. ચાર વખત ગણુવાથી તે થાય, ઉપર ચાર ગણી આપે એટલે ૪૦ ગણાય જાય.

જેને લોગસ્સ ન આવડે તેને અપવાહે નવકાર ગણી આપવાના છે.
આરલી સુચનાએ ધ્યાન પર લઈને કાઉસ્સંગની કિયા કરવી.

કરેમિ ભંતે

કરેમિ ભંતે ! સામાધયં, સાવજજ જોગં પદ્બયકખામિ,
જાવનિયમં પજળુવાસામિ, હુવિહં તિવિહેણું, મણેણું
વાયાએ કાચેણું, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે ! પડિ
જીમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્યાણું વોસિરામિ.

દુચ્છામિ ઠામિ

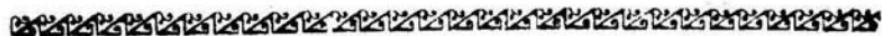
દુચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સંગાં, જો મેસં વચ્છરિએ અકૃત્યારે
કાએ, કાધાએ, વાધાએ, માણુસિએ, ઉસુતો, ઉભમજોા,
અકર્પો, અકરણુજો, હુજાએ, હુવિચિંતિએ, અણુયારે,
અણિચિંથયદ્વો, અસાવગપાદજોા, નાણુ, હંસણુ, અરિતા-
ચરિતે, સુઅ, સામાધયે, તિષ્ણું ગુતિણું, ચઉષ્ણું કસાયાણું;
પંચણુહમણુલ્બયાણું, તિષ્ણું ગુણુલ્બયાણું, ચઉષ્ણું સિકુખા-
યાણું; બારસવિહુસ્સ સાવગધમમસ્સ, જં અંડિયં જં
વિરાહિયં, તસ્સ મિચ્છા મિ હુકડં.

તસ્સ ઉતારીકરણેણું

તસ્સ ઉતારીકરણેણું પાયચિંઠકરણેણું, વિસોહીકરણેણું,
વિસદ્ધીકરણેણું, પાવાણું કર્માણું નિંબાયણુફૂઅ ઠામિ
કાઉસ્સંગાં (૧).

અજ્ઞત્ય

અજ્ઞત્ય ઊસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જં ભાધાએણું, ઉડુકુએણું, વાયનિસંગોણું, ભમલીએ,
પિતમુચ્છાએ. ૧ સુહુમેહિ અંગસંચાલેહિ, સુહુમેહિ ઘેલ-

સંચાલેહિ, સુહુમહિ દિન્દિસંચાલેહિ. ૨. એવમાઈએહિ, આગારેહિ અભગો. અવિરાહિએ હુજુ મે કાઉસસગો. ૩ જાવ અરિહંતાણું, ભગવંતાણું, નમુક્કરેણું ન પારેબિ. ૪ તાવ કાયં ઢાણેણું, મેણેણું, જાણેણું, અપ્પાણું વોસિરાબિ. ૫

સહુએ કાઉસસગ કરવો. લોગસ્સ આવડતો હોય તેઓએ ૪૦ લોગસ્સ 'ચંદ્રસુ નિમલયરા'^{૨૦} સુધી ગણુવા. ઉપર એક નવકાર. લોગસ્સ નેમને ન આવડતો હોય તેમણે ૧૬૧^{૨૧} નવકાર ગણુવા.

ચુરુ પાર્યા બાદ પારવો. બેસવું હોય તો પ્રગટ લોગસ્સ બેલી બેસવું. એઠા પછી મૌન રાખવું. જેથી ભીજના ચાલુ કાઉસસગમાં વિક્ષેપ ન પડે. બધા પારી લે એટલે પ્રતિક્રમણ ભણુવનાર પ્રગટ લોગસ્સ બેલે.

જૈન સાઇટ

લોગસ્સ JAIN SITE .com

લોગસ્સ ઉજ્જોયગરે, વધમતિથયરેનમ જિણે;
અરિહંતે કિતાઈન્સ, ચઉવીસ પિ કેવલી. ૧
ઉસભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમલિણુંદણું ચ સુમંદું ચ;
પદુમચ્યણું સુપાસં, જિણું ચ ચંદ્રચ્યણું વંદે. ૨
મુવિહિ ચ પુઢુંતં, સીચલ સિજજંસ વાસુપુજજં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિણું; ધર્મ સાંતિ ચ વંદ્ધાબિ. ૩

૨૦. ૧૦૦૮ ખાસેબણ્ણવાસ પ્રમાણ જળવવાનું હોવાથી.

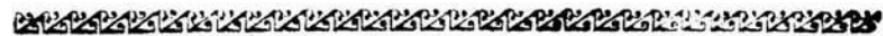
૨૧. ૧૬૧ નવકાર ગણુવાનું વિધાન વધુ યોગ્ય છે કેમકે લોગસ્સ ગણુવાવાંગો ૪૦ લોગસ્સ અને નવકાર ગણે છે. તો ૪૦ લોગસ્સના ૧૬૦ નવકાર અને ઉપરનો એક નવકાર ઉમેરતાં નવકાર ગણુવારે ૧૬૧ અણુવા જોઈએ.

કુંઘું અરં ચ ભણ્યિ, વાંદે મુણ્યિસુબ્વયં નમિજિષ્ટું ચ; વાંદામિ રિદુનેમિ, પાસં તહે વદ્ધમાણું ચ. ૪ એવં મને અલિથુઅા, હુવિયરયમલા, પહીણુજરમરણા; અઉવીસં પિ જિષુવરા, તિથવરા મે પસીયંતુ. ૫ કિત્તિય વાંદિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા; આકુળા ષોહિતાલં, સમાહિવરમુતમં હિતુ. ૬ ચાંદેસુ નિમ્મમલયરા, આઈચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા; સાગરવરણાંલીરા, ચિદ્ધા સિદ્ધિ મમ હિસંતુ. ૭

પછી મુહપતીનું પડિલેહણ અગાઉ બતાન્યું તે મુજબ ઉલાડક કે બેસીને કરે. પછી નીચે મુજબ બે વાંદણાં આપવા—

ઇચ્છામિ અમાસમણો! વાંદિઓ જાવણિજજાએ નિસી-હિંદ્યાએ. ૧. આણુભાણુહ મે મિલુગાહં. ૨. નિસીહિ. અહો કાય-કાય-સ-કાસ અમણિજને લે કિલામો, અરપકિલંતાણું ખહુસુલેણ લે! સંવચ્છરો વઠકુંતો? ૩. જતા લે? ૪. જવણિજજાં ચ લે? ૫. ખામેમિ અમાસમણો! સંવચ્છરિયું વઠકુંમં. ૬. આવસિસાએ પડિકુમામિ અમાસમણાણું; સંવચ્છરિયાએ આસાયણાએ તિતીસન્નયરાએ જાંકિયિ ભિંચાએ, મણુહકડાએ વયહકડાએ કાયહકડાએ, કોહાએ માણુએ માયાએ લોલાએ, સંવકાલિયાએ સંવમિંછો-વયારાએ સંવધમાઈકુમણુએ આસાયણાએ, જો એ અઈયારો કાએ, તસ્સ અમાસમણો, પડિકુમામિ, નિહામિ, ગરિહામિ, અરપાણું વોસિરામિ.

વાંદળાં

(બીજુ વાર)

ઈંગ્લાન્ડ અમાસમણેણ ! વંડિઓ જવણિજજાએ નિસી-
હિસાએ, ૧. અણુજાણુહ મે ભિંગાહં. ૨. નિસીહિ,
અણે કાયંકાય—સંક્રાસ અમણિજનો લે કિલામો, અપકિલ-
તાણ ખડુસુલેણ લે ! સંવચ્છરે વર્ધકંતો ? ૩. જરા
લે ? ૪. જવણિજજ ચ લે ? ૫. આમેમિ અમાસમણેણ !
સંવચ્છરિયાએ આસાયણુએ તિતીસન્નયરાએ જંકિય
મિંચાએ, મણુદુક્કડાએ વયદુક્કડાએ કાયદુક્કડાએ. કોહાએ
માણુએ માયાએ લોલાએ, સંવ્યકાલિયાએ સંવ્યમિંચા-
વયરાએ સંવ્યધમાધુકમણુએ આસાયણુએ, જો મે અધુ-
યારો કચ્ચો તસ્સ અમાસમણેણ, પદિકમામિ, નિદામિ,
ગરિહામિ, અપણાણ વોસિરામિ.

જુનમ् જ્યતિ શાસનમ्

પઢી અભુદ્ધિએ સૂત ખામે.

અભુદ્ધિઠાં

ઈંગ્લાકરેણ સંહિસહ ભગવન ! ^{૨૨}સમાતખામણુણ
અભુદ્ધિએમિ અધિલંતર સંવચ્છરિયં ખામેહ ? ‘ઈંગ્લા’
આમેમિ સંવચ્છરિયં.

ચરવળા ઉપર કે કટાસણા ઉપર જમણેણ હાથ સ્થાપી—

*ભાર માસાણ ચોવીસ પદ્ધાણ નણસો સાઠ રાઈ હિયાણ.
જંકિય અપત્તિયં, પરપત્તિયં, ભર્તે, પાણે, વિણુએ,

૨૨. ‘અભુદ્ધિએ’ હ ‘સમત ખામણુણ’ આ રીતે પણ બોલાય છે.

* આ પાઠમાં પણ વિકલ્પ આવે છે.

વેચાવણે, બાલાવે, સંલાવે, ઉચ્ચાસણે, સમાસણે, અંતરલાસાએ, ઊવરિલાસાએ, જ' કિંચિ મજજુ વિષુય-પરિહીણં, સુહુમ' વા, ખાયર' વા, તુફલે જાણુણ અહેં ન જાણુામિ, તસ્સ મિથ્યા મિ દુક્કડ.

ત્યાર બાદ સકળ સંઘમાંથી વડીલ આવક નીચે પ્રમાણે આવક યોગ્ય ચાર ખામણુંને ખામે, ખમાસમણું સહુ એક સાથે ઉચ્ચ સ્વરે બોલી શકે છે.

*સાંવત્સારક ખામણાં

(૧) ધર્છામિ ખમાસમણો ! વંદ્દિ જવણિજજાએ નિસીહિઅાએ, મત્થચેણ વંદામિ.

ધર્છાકારેણ સાંદ્રસહ ભગવન ! સાંવર્ણરી ખામણાં ખામું ? ધર્છાં.

કહી જમણો હૃથ ચરવળા ઉપર કે કટાસણા ઉપર મૂકીને ચાર ખામણું ખામવા. તે આ રીતે—

જન સાહિત
જનમ् જ્યતિ શાસનમ्

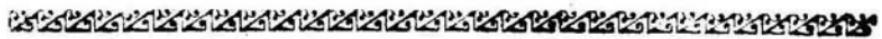
નવકાર

નમો અરિહંતાણું, નમો સિદ્ધાણું, નમો આયરિયાણું, નમો ઉવજાયાણું, નમો દોષે સબ્વસાહુણું, એસો પંચ-નમુક્કરો, સબ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણું ચ સબ્વેસિં, પદમ' હવઈ મંગલં.

સિરસા મણુસા મત્થચેણ વંદામિ.

(૨) ધર્છામિ ખમાસમણો ! વંદ્દિ જવણિજજાએ નિસીહિઅાએ, મત્થચેણ વંદામિ.

* સાંધુમહારાજની નિશામાં ખામવાના ખામણું જુદાં હોય છે.

નમો અરિહંતાણું, નમો સિદ્ધાણું, નમો આયરિયાણું,
નમો ઉવળજાયાણું, નમો લોએ સંવસાહૂણું, એસો પંચ-
નમુક્કરો, સંવપાવષ્પણાસણો, મંગલાણું ચ સંવેસિં,
પદમં હૃવક્ત મંગલં.

સિરસા ભણુસા મત્થએણ વંદામિ.

(3) ધ્યાભામિ ખમાસમણો ! વંદિઉં જાવણિજજાએ
નિસીહિઓએ, મત્થએણ વંદામિ.

નમો અરિહંતાણું, નમો સિદ્ધાણું, નમો આયરિયાણું,
નમો ઉવળજાયાણું, નમો લોએ સંવસાહૂણું, એસો પંચ-
નમુક્કરો, સંવપાવષ્પણાસણો, મંગલાણું ચ સંવેસિં,
પદમં હૃવક્ત મંગલં.

તરસ મિચ્છા મિ દુક્કડં, કેનમ્ જ્યબિ શાસનમ्

ધ્યાભામિ ખમાસમણો ! વંદિઉં જાવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ, મત્થએણ વંદામિ.

નમો અરિહંતાણું, નમો સિદ્ધાણું, નમો આયરિયાણું,
નમો ઉવળજાયાણું, નમો લોએ સંવસાહૂણું, એસો પંચ-
નમુક્કરો, સંવપાવષ્પણાસણો, મંગલાણું ચ સંવેસિં,
પદમં હૃવક્ત મંગલં.

સિરસા ભણુસા મત્થએણ વંદામિ.

ધ્યાભામો આણુસટ્ટિં, સંવચ્છરિયં સમતાં, દેવસિયં
લાણિજજાહિ.

હવે અહીંએ સંવચણી પ્રતિકમણું પહેલા દૈવસિક વંદિતું મોટાં ખાદ ને કિયા શરૂ કરી હતી તે અહીંએ પરિપૂર્ણ થાય છે. એ થતાં સંવચણી-સાંવત્સરિક પાપના પ્રતિકમણું-અંદોચનાની મંગલ વિધિ પૂરી થાય છે. જે ભાવની શુદ્ધિ અને વિધિની શુદ્ધિ આ બનને પ્રકારની શુદ્ધિ જળવીને આત્મા ઉત્તમ રીતે કિયા કરે તે કર્મના લારથી આત્મા હળવે બની અસાધારણ ડેટિના ડોઈ અનેરા આનંદનો આસ્વાદ મેળવે છે.

હવે બાકી રહેલું દૈવસિક-દૈવસિ પ્રતિકમણું અહીંથી શરૂ થાય છે.

(પહેલી વાર)

દુર્ઘાસિ અમાસમણો ! વંદિતિ જવણિજજાને નિસી-હિયાએ. ૧. અષ્ટુજાણાંહ મે મિલુગાહં. ૨. નિસીહિ. અષ્ટો-કાય-કાય-સંક્રાસં, અમણિજને લે ! કિલામો, અષ્પકિલંતાણું ખહુસુલેણું લે ! દિવસો વધકૃતો ? ૩. જતા લે ? ૪. જવણજજં અ લે ? ૫. ખામેમિ અમાસમણો ! દૈવસિએ વધકૃમં, ૬. આવસ્તિસાયાએ, પડિક્ષમામિ અમાસમણાણું, દૈવસિએ, આસાયાણુએ તિતીસજયરાએ, જંકિચિમિચણાએ, મણુદુક્કડાએ, વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ. કોહાએ માણાએ માયાએ લોલાએ, સંબ્વકાલિયાએ સંબ્વમિચ્છોવયારાએ

સંવરદ્ધકી માટ્યાએ, આસાયણાએ ને મે અદ્ધારો, કચો, તરસુ ખમાસમણો ! પડિક્કમાભિ, નિંદાભિ, ગરિષ્ઠાભિ, અપ્યાણું વોસિરાભિ.

સુગુરુવંદન

(ભીજુ વાર)

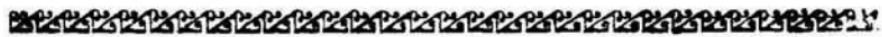
ઈચ્છાભિ ખમાસમણો ! વાંદ્હિં જવણ્ણિજજાએ નિસી-હિદ્ધાએ, ૧. અણુજાણુહ મે મિઉગણુ : ૨. નિસીહિ, અહો, કાય-સંક્રાસ ખમણ્ણિજજો બે ! કિલામો અપ-કિલાંતાણું ખડુ-સુલેણુ બે ! દિવસો વધક્કટો ? ૩. જરતા બે ? ૪. જવણ્ણિજજાં ચ બે ! ૫. આમેભિ ખમાસમણુણું, હેવસિઅાએ આસાયણાએ, તિતીસજ્યરાએ જંકિચિ મિચ્છાએ, મણુહ-ક્કડાએ, વયહુક્કડાએ, કાયહુક્કડાએ, કોહાએ, માણુએ, માયાએ, લેલાએ, સંવકાલિઅાએ સંવભિચ્છોવયારાએ સંવધમાટ્યક્કમણુએ, આસાયણાએ ને મે અદ્ધારો કચો, તરસુ ખમાસમણો ! પડિક્કમાભિ નિંદાભિ ગરિષ્ઠાભિ અપ્યાણું વોસિરાભિ.

પછી ચરવળાવાળા બધા જિલા થધ અખલુદ્ધિએ ખામે. એ માટે નીચેનો પાઠ બોલે—

અખલુદ્ધિ કચો

ઈચ્છાકારેણુ સંહિસહ લગવન ! અખલુદ્ધિએભિ અધિલંતર હેવસિઅં ખામેહ ? ઈચ્છાં, ખામેભિ હેવસિઅં,

(જમણો હાથ ચરવળા કે કટાસણા ઉપર સ્થાપીને—)

જંકિચિ અપત્તિએં; પરપત્તિએં, ભતે પાણે, વિષુએ,
વેચાવચે, આલાવે, સંલાવે, ઉચ્ચાસણે, સમાસણે,
અંતરભાસાએ, ઉવરિભાસાએ, જંકિચિ મજા વિષુય-
પરિહીણ સુહુમ વા, બાયર વા, તુલ્લે જાણુહ ચાહ ન
જાણામિ તરસ મિચા મિ દુક્કડ.

પછી નીચે મુજબ એ વાંદળાં આપવા—

વાંદળાં

(પહેલી વાર)

જાણામિ અમાસમણો! વંદહિ જાવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ. ૧. અણુજાણુહ મે મિઉગાહં. ૨. નિસીહિ. અહો-
કાય કાય-સંકાસ અમણિજજે લે ! કિલામા, અપકિલ તાણુ-
ખહુ સુલેણુ લે ! હિવસે વાઈકંતો? ૩. જતા લે? ૪. જવણિજજ-
ચ લે? ૫. આમાંમિ અમાસમણો! હૃવસિએ વાઈકંમ ૬. આવ-
સિસાએ પહિકમામિ અમાસમણાણુ હૃવસિએ, આસા-
યણાએ તિતીસનનયરાએ, જંકિચિ મિચાએ, મણુદુકડાએ,
વયદુકડાએ, કાયદુકડાએ. કોહાએ માણાએ માયાએ
લોલાએ, સંવકાલિએ સંવમિચ્છાવયારાએ સંવ-
ધમાઈકમણાએ, આસાયણાએ લો મે અદ્યારો કાએ,
તરસ અમાસમણો! પહિકમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ,
અપાણ વોસિરામિ ૭.

વાંદળાં

(બીજી વાર)

જાણામિ અમાસમણો! વંદહિ જાવણિજજાએ નિસી-
હિઓએ. ૧. અણુજાણુહ મે મિઉગાહં. ૨. નિસીહિ. અહો-

કાઉસગ્ગ કરતાં પહેલાં આ વાંચો

વરસમાં એકાદ એ હિબસ મતિઠમણુ કરનારા માડાનુભાવોને ૪૦ લોગસ્સ
કે ૧૯૨ નવકારની ગણુની ચાદ રાખવી ભારે સમશ્વા ઝપ છે. પરિણામે
સેંકાડા અજિયો પૂરી સંગ્યામાં કાઉસગ કરતી નથી, કેટલાક એવા પણ છે
કે મગજને જરાય અમ આપવા તૈયાર નથી, જ્યારે ચાદ રહે તેમ નથી તો
કરીને શું કરવું છે? એટલે ગણે જ નહીં.

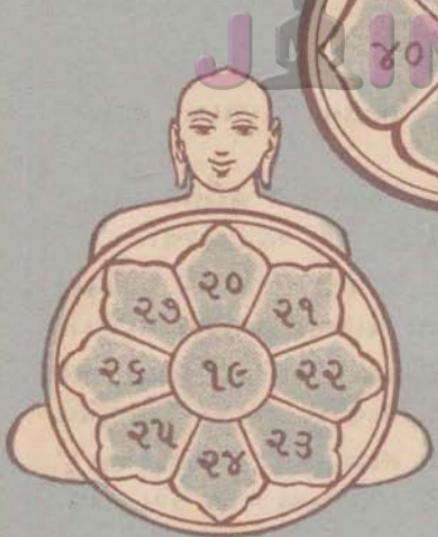
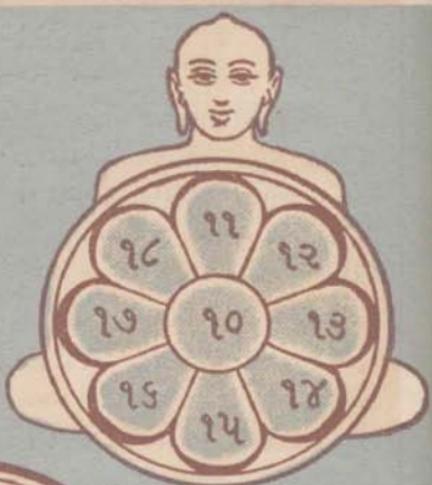
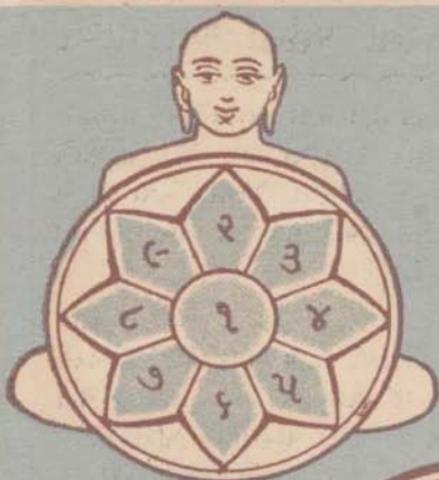
આ માટે નવ ખાનાંના નવપહળની ધારણા રાખવાનું ગણુનીના
સરલતા માટે કહેવામાં આવે છે પણ તે બધાથી રાકય નથી હોતું. એટલે
તેઓ માળા લથને આવે છે અને તેનાથી સંગ્યા પૂરી કરે છે કેટલાક વેઢાં
ગણે છે. પણ આ પદ્ધતિ નિયમથી વિરુદ્ધ છે એટલે વાસ્તવિક પરિસ્થિતિને
લક્ષ્યમાં લઈને લાભાલાભના કારણે આ તદ્દન નવીન પદ્ધતિ દાખલ કરી છે.
આકાંક્ષા માળામાં રાખવાનું અને વરચે વરચે સંગ્યાની ધારણા કરતા
જવાની. આ પદ્ધતિ એડા એડા કાઉસગ્ગ કરનાર માટે ઉપયોગી હોય.

હવે સૂચનાઓ વાંચો : JNSITE.com

૧. કાઉસગ્ગ કરતી વખતે કાર્ડને પોતાના જોગામાં અથવા
ચરવળા ઉપર રાખવું.
૨. પછી હરેક ખાનામાં જાપ કરતાં અરિહંતની મૂર્તિની કલૃપના
કરવા સાથે ખાનામાં નજર કેન્દ્રિત કરી જાપ કરવો.
૩. જાપ કરતાં અરિહંતની મૂર્તિની કલૃપના કરો અને નવકાર
પૂરો પોલાય ત્યાં સુધી ખાનાંની ધારણા ખરાખર રાખો.
૪. લોગસ્સ આવડતો હોય તો તેઓએ (ચંહેસુનિર્મલયરાં
સુધી) એજ ગણુંબો. ન આવડતો હોય તો જ નવકાર ગણુંબો.
૫. ટટાર એસો, ટેકો ન લો, ઊંચા નીચા થાવ નહિ. આડું
અવળું જુઓએ નહિ, બીજા સાથે જરા પણ વાત કરો નહિ.
૬. મનની શુદ્ધિ અને એકાથતા જળવો.

४० लोगस्सना काठस्सग्गगणवामाटेनुं साधन (नं. १)

४०, लोगस्स गाँया भाई थोक नपकार गाँयो.

૪૦ લોગસ્સના કારુસસગગણવામાટેનું સાધન (નં.૨)

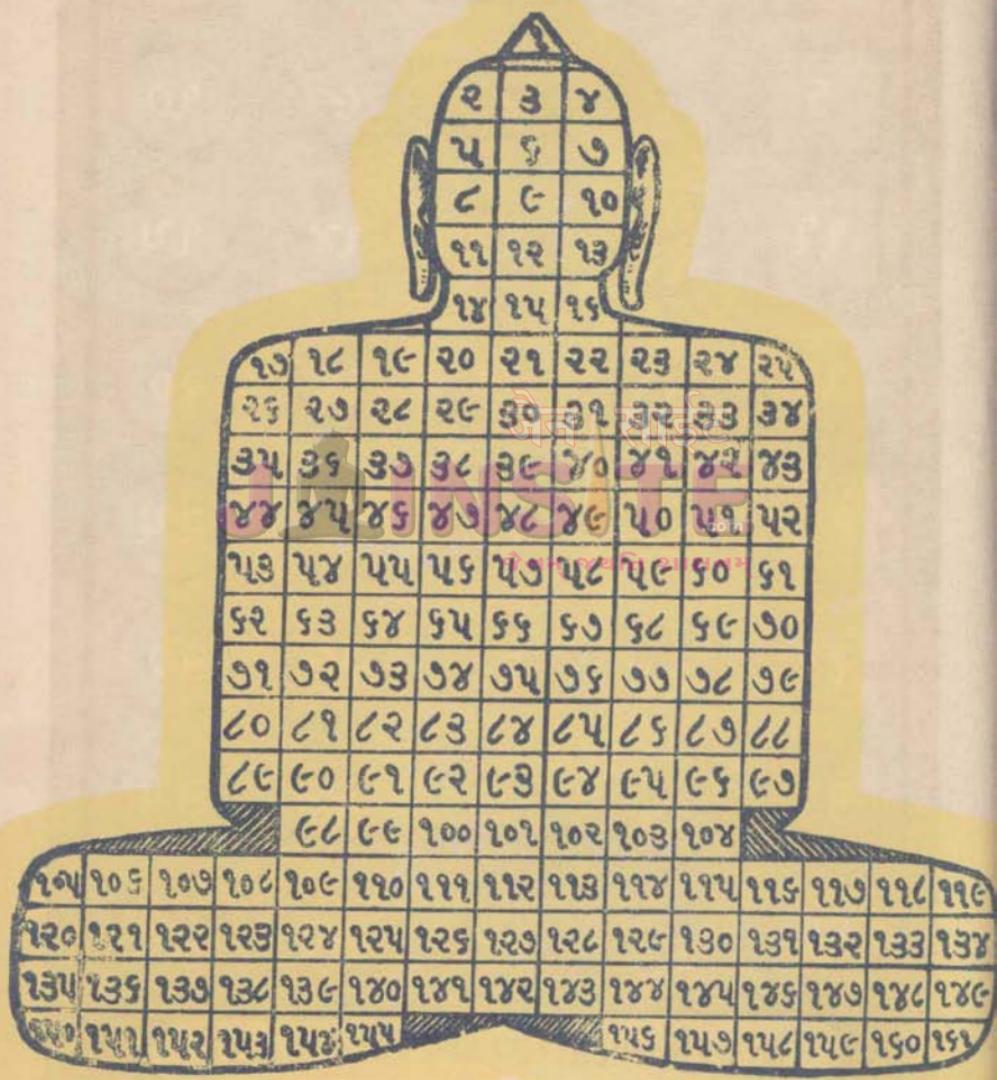

અધ્યે-એક નથકાર ગ્રાહકો. ૫

આ ચિત્રમાં આંકે ગુરુદ્વારા, જીલ વગેરે ખાંચ તત્ત્વોના

આકારાદ્યમાં સુધ્યમિત કરેલા હો.

१६१ नवकारनो काउस्सग्ग गणवामाटेनुं साधन.....(नं ३)

અહેં કાયં કાય-સંક્રાસં અમણિજને બે ! કિલામો અપે-
કિલાંતાણં બહુ-સુલેણુ બે ! ૧૮સો વઈક્રંતો ? ૩.
જતા બે ? ૪. જવણિજજં ચ બે ? ૫. ખામોભિ
અમાસમણો ! દૈવસિદ્ધિં વઈક્રમં ૬. પડિક્રમામિ
અમાસમણાણં; દૈવસિદ્ધાએ, આસાયણાએ, તિતીસત્ત-
યરાએ જાંકિચિ મિચ્છાએ, મણુદુક્કડાએ વયદુક્કડાએ
કાયદુક્કડાએ, ડોહાએ માણાએ માચાએ લોલાએ, સંવ-
કાલિચાએ સંવભિન્નાવયારાએ સંવધમાઈક્રમણાએ,
આસાયણાએ ને મે અદ્ધ્યારો કંઓ, તરસ અમાસમણો !
પડિક્રમામિ નિંદામિ ગરિહામિ, અર્પાણં વોસિરામિ. ૭.

વાંદળા પણી બીલા થધ જવું અને બે હાથ લલાટે રાખી
જરા મસ્તક નમાવી અમણુસંધના વિલિન અંગેને તથા સર્વ
જવરાશિ વગેરેને અમાવવાના ભાવાર્થવાળું નીચેનું સૂત્ર બોલવું.

આયરિય ઉવજાએ

આયરિય-ઉવજાએ, સીસે સાહમિનો તુલગણે અ;
ને મે કેચ કસાયા, સંવે તિવિહેણુ ખામોભિ ૧. સંવસસ
સમણુસંઘસસ, ભગવાએ અંજલિં કરિએ સીસે; સંવ
અમાવધતા, અમાભિ સંવસસ અહૃયંપિ ૨. સંવસસ
જવરાસિસસ, ભાવાએ ધર્મનિહિચનિચનિતો; સંવ
અમાવધતા, અમાભિ સંવસસ અહૃયંપિ ૩.

સૂચના:—હવે અહિંથી દૈવસિક પ્રતિક્રમણના ‘કાઉસ્સર્ગ’—
કાયેત્સર્ગ નામના પાંચમા આવસ્થ્યકની આરાધના શરૂ થાય છે.

કરેમિલંતે

કરેમિ લંતે સામાધ્યં, સાવજજં જોગં પચ્ચદ્ધામિ,
જવ નિયમં પજગુવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણું, મણેણું

વાયાએ કાચેણું, ન કરેભિ ન કારવેભિ, તરસ્સ ભાંતે પડિ-
કમાભિ, નિંડાભિ, ગરિષ્ઠાભિ અપ્પાણું વોસિરાભિ.

દુચ્છાભિ ઠાભિ

દુચ્છાભિ ઠાભિ કાઉસસગાં, જે મે હેવસિએ અદ્યારે।
કાચો, કાઈએ, વાઈએ, માણ્સિસિએ, ઉસ્મુતો, ઉમ્મગો,
અકૃપો, અકરણિજનો, હુજાએ, હુવિવચિતિએ અણ્ણાયારે।
અણ્ણિચ્છાયંવો, અસાવગપાઉંગો, નાણે દંસણે ચરિતાચરિતે
સુએ સામાઈએ તિણુહં ગુંઠીણું ચઉણુહં કસાયાણું, પંચણુહ-
મણુંબ્યાણું, તિણુહં ગુણુંબ્યાણું, ચઉણુહં સિકુખાયાણું,
ખારસવિહસ્તસ સાવગધમસ્તસ, જી અંહિએ જી વિરાહિએ,
તરસ મિંદા ભિ દુકું.

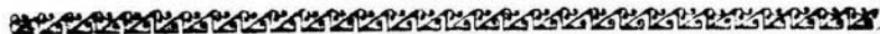
જૈન સાઇટ

તરસ ઉતરીકરણેણું, પાયચિંતાકરણેણું, વિસોહીકર-
ણેણું, વિસદ્ધીકરણેણું, પાવાણું કર્મમાણું નિઃબાયણુંએ
ઠાભિ કાઉસસગાં ૧.

અજાતથ

અજાતથ ઊસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જંલાઈએણું, ઉડુકેણું વાયનિસગોણું, ભમલીએ
પિતામુચ્છાએ ૨. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિ, સુહુમેહિં
ઘેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં હિન્દુસંચાલેહિં ૩. એવમાં-
એહિ આગારેહિં અભગો, અવિરાહિએ હુજજ મે કાઉ-
સસગો ૪. જાવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નસુકારેણું ન
પારેભિ ૫. તાવ કાયં ઠાણેણું મોણેણું જાણેણું અપ્પાણું
વોસિરાભિ. ૫.

અહીંચા ‘યદેસુ નિમલયરા’ સુધી એ લોગસ્સનો અથવા લોગસ્સ ન આવડતો હોય તો આડ નવકારનો કાઉસ્સગ ફરવો.

કાઉસ્સગમાં ખોલવાનું લોગસ્સ સૂત્ર

નીચેનો ‘લોગસ્સ’ એ વાર ખોલવાનો.

લોગસ્સ ઉજાનોચ્ચગરે, ધ્રમતિત્થયરે જિષુ;
અરિહંતે કિતાઈસસ, ચઉબીસં પિ કેવલી. ૧
ઉસલમજિયં ચ વં હે, સંભવમલિષું હણું ચ સુમધું ચ;
પઉમધ્યહું સુપાસ, જિષું ચ ચંદ્રપધ્યહું વં હે. ૨
સુવિહિં ચ પુઢેદંતં, સીયલ સિજજંસ વાસુપુજજં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિષું, ધ્રમં સાંતિં ચ વંદ્ધામિ. ૩
કુંધું અરં ચ મહ્િં, વં હે સુણિસુવ્યચં નમિજિષું ચ;
વંદ્ધામિ રિદુનેમિ, પાસં તહે વર્જમાણું ચ. ૪
એવં મચ્ચે અલિથુચા, વિહુયરથમલા પહૃણુજરમરણા;
ચઉબીસં પિ જિષુવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૫
કિતિય વંહિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરુંગ—ઘોલિલાલં, સમાહિયરમુતમં દિંતુ. ૬
યદેસુ નિમલયરા.

લોગસ્સ ન આવડે તને આડ નવકાર પૂરા થઈ જય એટલે
સુખ્ય વ્યક્તિ-વડિલના પાર્યા ખાદ ‘નમો અરિહંતાણુ’ બોલી કાઉ-
સ્સગ પારી લેવો, પછી એ હાથ નેડી પ્રગટ ‘લોગસ્સ’ બોલવો.

લોગસ્સ

લોગસ્સ ઉજાનોચ્ચગરે, ધ્રમતિત્થયરે જિષુ;
અરિહંતે કિતાઈસસ, ચઉબીસં પિ કેવલી. ૧

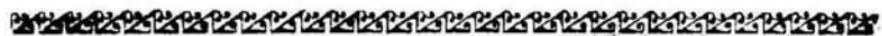
ઉસલમજિયાં ચ વંહે, સંભવમલિણુંદ્વષું ચ સુમર્હિયાં;
પઉમઘ્રહં સુપાસં, જિણું ચ ચંદ્રપછું વંહે. ૨
સુવિહિં ચ પુરુષુંતં, સીઅલ સિજજાંસ વાસુપુજજાંયાં;
વિમલમણુંતં ચ જિણું, ધર્મમં સંતિ ચ વંદ્ધામિ. ૩
કુંથું અરં ચ મહિં, વંહે સુણિસુષ્વયાં નમિજિણાં ચ;
વંદ્ધામિ રિદુનેમિ, પાસં તહે વદ્ધમાણાં ચ. ૪
એવં મયે અલિથુચાા, વિહૃયરયમલા પહીણજરમરણા;
ચાઉવીસં પિ જિણુંચરા, તિત્થયરા મે પરીયંતુ. ૫
કિન્તિય વંહિય મહિયા, જે એ લોગસસ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરુગા ઓહિલાલં, સમાહિવરમુત્તમં હિતુ. ૬
ચંહેસુ નિમલયરા, આદુચ્ચેચુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગાંલીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિ મમ હિસંતુ. ૭

અરિહંત ચેઠિચાણાણં શાસનામ्

સંવલોચ્યે અરિહંતચેઠિચાણાણં કરેમિ કાઉસસગાં ૧.
વંદ્ધણુવતીચાચ્યે, પૂર્વાણુવતીચાચ્યે, સક્ષારવતીચાચ્યે, સમ્મા-
ણુવતીચાચ્યે, ઓહિલાલવતીચાચ્યે, નિલુનસગગવતીચાચ્યે.
૨. સંજ્ઞાચ્યે, મેહાચ્યે, વિદ્ધાચ્યે, ધારણાચ્યે, આણુપોહાચ્યે,
વર્ઢમાણીચ્યે હામિ કાઉસસગાં ૩.

અન્તથ

અન્તથ ઊસસિઅણાં, નીસસિઅણાં, ખાસિઅણાં,
થીઅણાં, જંલાઈઅણાં; ઉડુઅણાં, વાયનિસગણાં, અમ-
લીઅણે, પિતમુચ્છાઅણે ૧. સુહુમેહિ આંગસંચાલેહિ સુહુ-
મેહિં એલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં હિદ્દિસંચાલેહિં ૨. એવ-
માઈઅહિં આગારેહિં અલગો અવિરાહિઅા હુજજ મે

કાઉસ્સણો. ૩. જવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુક્કારેણું
ન પારેમિ ૪. તાવ કાયં ઢાણેણું મોણેણું આણેણું અરપાણું
વોસિરામિ. ૫.

અહિ એક લોગસ્સનો કાઉસ્સણગ 'ચંહેસુ નિમ્મલયરા' સુધા
નીચે સુજાય કરવો. ન આવડે તો ચાર નવકારનો કાઉસ્સણગ કરવો.

લોગસ્સ

લોગસ્સ ઉજાનેઅગરે, ધ્રમતિત્થયરે જિણું;
અરિહંતે કિતાઈસિસં, ચઉવીસં પિ કેવલી. ૧
ઉભાભમજિઅંચ વંહે, સંભવમભિણુંદ્ધણું ચ સુમધું ચ;
પઉમઘણું સુપાસં, જિણું ચ ચંહઘણું વંહે. ૨
સુવિહિં ચ પુષ્ટેદ્ધંતં, સીઅલ સિજજંસ નાસુપુજજં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિણું, ધ્રમં સંતિં ચ વંદામિ. ૩
કુંશું અરં ચ મહિં, વંહે સુણિસુલ્બયં નમજિણું ચ;
વંદામિ રિદુનેમિ, પાસં કત્થ જ્વાલાં વંદમાણું ચ. ૪
એવં મંત્રે અલિથુઆ, વિહુયરવ્યમલા પહીણુજરમરણ્ણા;
ચઉવીસં પિ જિણુવરા, તિત્થયરા એ પસીયંતુ. ૫
કિતિય વંહિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરુળા ષાહિલાલં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ. ૬
ચંહેસુ નિમ્મલયરા.

પૂરો થયે પૂર્વવત 'નમો અરિહંતાણુ' ખોલી પારી લીધા પછી—

પુરુખરવરહીવડીઠે

પુરુખરવરહીવડીઠે, ધાયકિસંતે અ જરૂરીવે અ;
ભરહેરવયવિદેહે, ધ્રમાઈગરે નમંસામિ. ૭

તમતિમિરપડલવિજં-સાણુસંસ, સુરગણુનરિદ્ધમહિયસંસ;
સીમાધરસંસ વંહે, પદ્મોડિઅમેષાજાલસંસ.

૨

જાહુજરામરણુસોગપણાસાણુસંસ,
કદ્વાણુપુદ્ધલવિસાલસુહાવનહુસંસ;
કો હેવણાણુવનરિદ્ધગણુચિચ્યાયસંસ,
ધર્મસંસ સારસુવલભલ કરે પમાય?

૩

સિદ્ધે લો પયએા ણુમેા જિણુમાએ, નંહી સયા સંજમે,
હેવં નાગસુવન્નકિન્નરગણુ-સણભૂયાવચિચ્યાએ;
લેણા જત્થ પણુંએા જગમિણું, તેલુક્કમચ્યાસુરં,
ધર્મમેા વહૃઉ સાસએા વિજયએા, ધર્મસુતરં વહૃઉ.

૪

સુઅસંસ ભગવાયો

સુઅસંસ ભગવાયો કરેમિ કાઉસસગાં ૧. વંદ્ધણુવત્તિ-
આએ, પૂર્યાણુવત્તિઆએ, સક્કારવત્તિઆએ, સમ્માણુવત્તિ-
આએ, બ્રાહ્મિલાલવત્તિઆએ, નિરુવસગ્ગવત્તિઆએ ૨.
સાઙ્કાએ, મેહાએ, ધિર્ધાએ, ધારણાએ, અણુર્પેહાએ, વહૃ-
માણુંએ ઠામિ કાઉસસગાં ૩.

અન્તર્થ

અન્તર્થ ઊસસિઅણું, નીસસિઅણું, ખાસિઅણું,
છીઅણું, જંભાઈઅણું, ઉદ્ધાઈઅણું, વાયનિસગ્ગેણું, ભામ-
લીએ, પિતમુંછાએ ૧. સુહુમહિ અંગસંચાલેહિ, સુહુ-
મહિ ઐલસંચાલેહિ, સુહુમહિ હિંદુસંચાલેહિ, ૨. અવ-
માધાએહિ આગારેહિ, અલગો અવિરાહિએ, હુજજ મે
કાઉસસગો ૩. જાવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુકારેણું
ન પારેમિ ૪. તાવ કાય ઠાણેણું, મોણેણું, જાણેણું,
અધ્યાણું વોસિરામિ ૫.

એક લોગસ્સનો ‘ચહેસુ નિમલયરા’ સુધી નીચે મુજબ
કાઉસસગ કરવો. ન આવડે તો ચાર નવકારનો કાઉસસગ કરવો.

લોગસ્સ

લોગસ્સ ઉજાલેઅગરે, ધર્મતિત્થયરે જિણુ;
અરિહંતે કિતાઈસં, ચઉવીસંપિ કેવલી. ૧
ઉસલમજિઅં ચ વંહે, સંભવમલિણુંદ્ધણું ચ સુમંહં ચ;
પહુંમખણું સુપાસં, જિણું ચ ચંહખણું વંહે. ૨
સુવિહિં ચ પુઢુંતં, સીઅલ સિજજાંસ વાસુપુજજાં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિણું, ધર્મં સંતિં ચ વંદ્ધામિ. ૩
કુંશું અરં ચ મહ્િં, વંહે સુણિસુવ્વયં નમિજિણું ચ;
વંદ્ધામિ રિદુનેમિં, પાસં જોતહ રસ્ફમાણું ચ. ૪
એવં મણે અલિથુઅા, વિહુયરેયમલા પણીણજરમરણા;
ચઉવીસંપિ જિણુવરા, તિત્થયરા એ પસીયંતુ. ૫
કિતિયવંહિયમહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરુગળ્યાહિલાલં, સમાહિવરમુત્તમં હિતુ. ૬
ચહેસુ નિમલયરા.

પછી ‘નમો અરિહંતાણું’ કહી કાઉસસગ પાર્યો બાદ
નાચેનું સૂત્ર ઘોલવું.

સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું

સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું, પારગયાણું પરંપરગયાણું;
લોચણગમુલગયાણું, નમો સયા સવ્વસિદ્ધાણું. ૧
જે હેવાણુવિ હેવો, જજ હેવા પંજલી નમંસંતિ;
તં હેવહેવમહિઅં, સિરસા વંહે મહાવીરં ૨

મફ્ઝો વિ નમુક્કરો, જિણુવરવસાહુસેસ વજ્ઞમાણુસેસ;
સંસારસાગરાએા, તારેઈ નરં વ નારિં વા. ૩

ઉજિજીંતસેલસિહુરે હિકખા, નાણું નિસીહિએા જસ્સ;
તં ધર્મચક્રવર્ણિં, અરિદૂનેમિં નમંસામિ. ૪

ચતારિ અદૃ હસ હોય, વંહિયા જિણુવરા ચઉભીસં;
પરમદૂનિદૃઘદૂના, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ હિસંતુ. ૫

સૂચના:—અહીંએા જે ભવન કહેતાં મુકામમાં સાધુ રહેતા
હોય તે મુકામની અધિધાયિકા દેવી તથા એ મુકામ જે ક્ષેત્રમાં હોય
તે ક્ષેત્રના દેવતા-દેવી આ બંનેની સહાય માટે એ કાઉસસગ
કરવાના છે. ચરવળાવાળાએએા બને ત્યાં સુધી ભિલા થઈને કરવા.
અહીંએા થોય વડીલને જ બોલવાની છે. ખીજાએએસે સાંલળવાની છે.
ઉપરનું સૂત્ર બોલ્યા બાદ તુરત જ—

લુવણુદેવયાએ કરેમિ કાઉસસગણા.

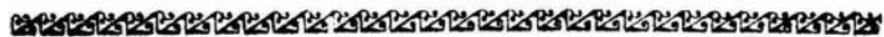
જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ् .com

અભિનથ

અભિનથ ઉસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જાંભાઈએણું, ઉડુકુએણું, વાયનિસસગેણું, ભમદીએ,
પિતમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં એંગસચાલેહિં, સુહુમેહિં
ખેલસચાલેહિં, સુહુમેહિં હિદ્દિસચાલેહિં. ૨. એવમાઈએહિં
આગારેહિં એભગેા એવિરાહિએા હુજઝ મે કાઉસસગેા.
૩. જાવ અરિહતાણું ભગવતાણું નમુક્કરેણું ન પારેમિ. ૪.
તાવ કાય ઢાણેણું માણેણું જાણેણું અપાણું વોસિરામિ ૫.

એક નવકારનો કાઉસસગ નીચે મુજબ કરવો.

નમો અરિહતાણું, નમો સિદ્ધાણું, નમો આયારયાણું,
નમો ઉવજાયાણું, નમો લોએ સંવસાહુણું, એસો પંચ-

નમુક્કરો, સંવપાવપ્પણાસણો, મંગલાણું ચ સંવેચિં,
પદમં હવાઠ મંગલં.

પછી ‘નમો અરિહંતાણુ’ કહી વડીલે કાઉસસગ પારી નીચે
મુજળ નમોડઈત કહી નીચે જણાવેલી થાય કહેવી-

નમોડઈતૂ૦

નમોડઈતસિજાચારોપાદ્યાય-સર્વસાધુલ્યઃ.

‘ભવનદેવતાની થાય

જ્ઞાનાદિગુણયુતાનાં, નિત્યં સ્વાધ્યાયસંયમરતાનામ;
વિદ્ધાતુ ર્ભુવનદેવી, શિવં સહા સર્વસાધુનામ. ૧.

સહુએ કાઉસગ પારી લેવો
નીચે જાઇટ
ખિતાદેવયાએ કરેમિ કાઉસસગાં.

અન્નતથી

જેનમ જ્યાતિ શાસનમ्

અન્નતથી ઉસસિઅણું, નીસસિઅણું, ખાસિઅણું,
છીઅણું, જંભાધાયેણું, ઉડુકુઅણું, વાય-નિસજોણું, ભભ-
લીએ, પિતમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં,
સુહુમેહિં ખેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં ફિદ્દિસંચાલેહિં: ૨.
અવમાધાહિં આગારેહિં, અભગો, અવિરાહિએ, હુજજ
મે કાઉસસગો. ૩. જાવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુક્કરેણું
ન પારેમિ. ૪. તાવ કાય ઢાણેણું, મોણેણું, જાણેણું,
અચ્ચાણું વોસિરામિ. ૫.

૧. પરંપરાથી ‘ભવન’ પાઠ ચાહ્યો આવે છે. એટલે મેં પણ
બંને સ્થળે એ જ પાઠ રાખ્યો છે, બાકી અર્થસંગતિની દષ્ટિએ
‘ભવન’ પાઠ સુયોગ્ય લાગે છે.

એક નવકારનો કાઉસ્સાગ નીચે મુજબ કરવો.

નમો અરિહતાણં, નમો સિજ્ઞાણં, નમો આયરિયાણં,
નમો ઉવજાયાણં, નમો લોચે સબ્વસાહૂણં, એસો પંચ-
નમુક્કારો, સબ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણં ચ સબ્વેસિં,
પદમં હવદ્ધ મંગલં.

પછી વડીલે ‘નમો અરિહતાણ’ કહી કાઉસ્સાગ પારીને નીચે
મુજબ નમોડઈત૦ કહી થાય કહેવી.

નમોડઈત૦

નમોડઈતસિજ્ઞાચાર્યોપાદ્યાય-સર્વસાહુલ્યઃ.

થસ્યાઃ ક્ષેત્રદેવતાની થાય
થસ્યાઃ ક્ષેત્ર સમાચ્રિત્ય, સાહુલિઃ સાધ્યતે કિયા;
સા ક્ષેત્રદેવતા નિત્યં, ભૂયાનઃ સુઅધાયિની. ૧

પછી લણુવનાર કે વડીલ એ હાથ નેડી મસ્તક નમાવી ઊભા
ઊભા ‘નવકાર’ બોલે. સહુ સાંલળે કે સહુ મનમાં બોલે.

નવકાર

નમો અરિહતાણં, નમો સિજ્ઞાણં, નમો આયરિયાણં,
નમો ઉવજાયાણં, નમો લોચે સબ્વસાહૂણં, એસો પંચ-
નમુક્કારો, સબ્વપાવપ્પણાસણો, મંગલાણં ચ સબ્વેસિં,
પદમં હવદ્ધ મંગલં.

છૂટું આવશ્યકું

અટો પદ્યકુખખાણ આવશ્યકની મુહુપત્તી ઊભડક બેસી એ હાથ
ઊભડકાનાં ઊભડકાનાં

એ પગ વચ્ચે રાખી પડિલેહી પણી જોલા થઈ એ વખત અગાઉની જેમ 'સુગુરુ વાંદણા' આપવા, તે નીચે મુજબ—

વાંદણાં

(પહેલી વાર)

ઇંદ્રામિ અમાસમણો ! વાંદ્રિં જાવણિજનાંએ નિસી-
હિઓયાએ. ૧. આણુજાણુહ મે મિઉગગહં. ૨. નિસીહિ. અહો-
કાયં કાય-સંક્રાસં અમણિજનો લે ! કિલાસો, અપકિલંતાણું-
અહુસુલેણું લે ! હિવસો વઠકુંતો ? ૩. જતા લે ? ૪. જવણિજનજ-
ચ લે ? ૫. ખામેમિ અમાસમણો ! દેવસિયં વઠકુંમં ૬. આવ-
સિસિયાએ પદિકમામિ અમાસમણુાણું દેવસિયાએ, આસા-
યણુાએ તિતીસનયરાએ, જર્કિનિમિચાયાએ, અણુદુક્કડાએ,
વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ. ટોણાએ માણુાએ માયાએ
લોલાએ, સંવકાલિયાએ સંવભિષણાવયારાએ સંવધ-
ધમાઈકમણુાએ, આસાયણુાએ જો મેરાએ અદ્ધારો કાયો,
તરસ અમાસમણો ! પદિકમામિ, નિંહામિ, ગરિહામિ,
અપાણું વેસિરામિ ૭.

વાંદણાં

(બીજી વાર)

ઇંદ્રામિ અમાસમણો ! વાંદ્રિં જાવણિજનાંએ નિસી-
હિઓયાએ. ૧. આણુજાણુહ મે મિઉગગહં. ૨. નિસીહિ. અહો-
કાયં કાય-સંક્રાસં અમણિજનો લે ! કિલાસો, અપકિલંતાણું-
અહુસુલેણું લે ! હિવસો વઠકુંતો ! ૩. જતા લે ? ૪. જવણિજનજ-
ચ લે ? ૫. ખામેમિ અમાસમણો ! દેવસિયં વઠકુંમં ૬. પદિકમામિ અમાસમણુાણું દેવસિયાએ આસા-

યણૂએ તિતીસનનયરાએ જંકિચિ મિચ્છાએ, ભણુદુક્કડાએ,
વયહુક્કડાએ, કાયહુક્કડાએ. ડેહાએ માણૂએ ભાયાએ
લેલાએ, સબ્વકાલિચાએ સબ્વમિચ્છેવયારાએ, સબ્વ-
ધમાઈક્કમણૂએ, વ્યાસાયણૂએ જો મે અધ્યારો કએા,
તરસ અમાસમણૂ! પડિકમાભિ નિંદાભિ ગરિષ્ઠાભિ
અર્પાણું વોસિરાભિ. ૭.

જિલા જિલા જ નીચે મુજબ બોલાને પલાંડી વાળી બેસવું.

સામાયિક, ચઉલીસત્થા, વંદ્ક, પદિક્કમણું, કાઉસસગ્ગા,
પચ્ચાકુખાણ કયું છે ૭.

“ દુચ્છામો અણુસટ્ટિ ” ^{નમો અમારમણૂણું} “ નમોડર્હાત સિદ્ધાચાર્યોપાદ્યાય-સર્વસાધુલ્ય :

સૂચના: આટલું બોલી રહ્યા ત્યારે છ આવશ્યકની આરાધના
આનંદપૂર્વક થઈ કહેવાય. અહીં આત્માચક્રમનારૂભોજનથી હળવો
થયો તેનો આનંદ વ્યક્ત કરવા મુહૂપત્તી હાથમાં રાખી, એ હાથ
નેરીને ઉચ્ચ સ્વરે ‘ નમોડસ્તુ વર્દ્ધમાનાય ’ની સ્તુતિ એક* સાથે
બધા ય મધુર સ્વરે બોલે.

ગમે ત મોટા અવાને ન બોલવું, ગમે તેમ આગળ પાછળ
રહીને ન બોલવું. સહુની સાથે બોલવાનો ઉપયોગ રાખી બોલવું.

પઢી પુરુષવર્ગે ‘ નમોડસ્તુ વર્દ્ધમાનાય ’ નીચે મુજબ કહેવું.

* ગુરુ મહારાજની સાથે પ્રતિક્રમણ થતું હોય ત્યારે પ્રથમ ગુરુ
મહારાજ ચોતે સંપૂર્ણ સ્તુતિ બોલી જય અને તે પઢી સમગ્ર
સમુદ્દર બોલે.

नमोऽस्तु वर्धमानाय

(वर्धमान स्तुति)

नमोऽस्तु वर्धमानाय, स्पर्धमानाय कमर्णिषाः;

तज्जयावामेक्षाय, परोक्षाय कुतीर्थिनाम्. १

येषां विक्यारविहराज्या, ज्यायः कमकमलावलिं हृत्या;

सदैशैरिति संगतं प्रशस्य, कथितं संतु शिवाय ते जिनेन्द्राः २

कथायतापाहितज्ञुनिर्वृतिं,

करोति यो जैनमुख्यां युद्धोद्दगतः;

स शुक्भासेद्वलव-वृष्टिसन्निभेष,

हृतु तुष्टिं भयि विस्तरो गिराम्. ३

*

‘नमोऽस्तु’ नी ज्याए खीओओ संसारदावानलनी त्रणु गाथाओ
नीचे मुज्जय ऐलवानी छे, ते आ प्रभाषे—

(संसारदावा स्तुति)

संसारदावानलद्वाहनीरं, संभाष्यद्वौदीहरणे सभीरं;
भायारसादारण्यसारसीरं, नमाभि वीरं गिरिसारधीरं. १
लावावनामसुरहनवमानवेन, चूलाविलोक्यमलावलिमालि-
तानि; संपूरितालिनतलेक्षमीहितानि, कामं नमाभि जिन-
राजपदानि तानि. २. एवागाधं सुपद्धपद्वी-नीरपूरालि-
रामं, श्वाहिं सा-विरललहरी-संगमागाहदेषं; चूलावेलं
युरुगमभिषिसंकुलं हूरपारं, सारं वीरागमजलनिधिं साहरं
साधु सेवे. ३.

ते पश्ची नीचेनुं सूतं ऐलवानुं—

नमुत्थुषुं सूतं

नमुत्थुषुं अरिष्ठं ताषुं, लगवं ताषुं १. आधिगराषुं

तिथयराषुं, सयं संयुज्जाषुं २. पुरिसुतमाषुं, पुरिस-

સીહાણું, પુરિસવરપુંડરિઅણું, પુરિસવરગંધહત્તીણું. ૩. લોણતમાણું, લોણનાહાણું, લોણહિઅણું, લોણપદ્ધવાણું, લોણપજનોઅગરાણું. ૪. અભયહૃદ્યાણું, અફ્ઝુહૃદ્યાણું, મગ્ગહૃદ્યાણું, સરણહૃદ્યાણું, બ્રાહ્મહૃદ્યાણું. ૫. ધર્મહૃદ્યાણું, ધર્મહેસયાણું, ધર્મનાયગાણું, ધર્મસારહીણું, ધર્મવરચાઉરંતચક્કવડીણું. ૬. અર્પદિહૃદ્યવર-નાણું-હંસણધરાણું, વિઅદ્ધઉમાણું. ૭. જિણાણું જાવયાણું; તિનાણું તારયાણું; ખુદ્ધાણું બ્રાહ્મયાણું; મુત્તાણું મોઅગાણું. ૮. સવ્વન્નૂળાણું, સવ્વદરિસીણું, સિવ-મયલ-મહુમ-મહણંત-મદ્ધય-મદ્વાખાહ-મપુષારાવિતી-સિદ્ધિગાનામધેય ઢાણું સંપત્તાણું નમો જિણાણું, જિઅભયાણું. ૯. જે અ અદ્ધિઅસ સિદ્ધા, જે અ ભવિસ્સંતિ ણાગએ કાલે; સંપર્ક અ વદ્ભમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદ્ધામિ. ૧૦.

સૂચના:—નમુખ્યાણું પૂરુથથે જેને શુદ્ધ અને સુંદર રીતે બોલતા આવડે તેમણે ‘અજિય-સંતિ’ સ્તવ=અજિત શાંતિનું સ્તવન બોલવાનું છે. આ ‘અજિય-સંતિ’ માં અજિતનાથ અને શાંતિનાથ ભગવાનની ગંભીરાર્થક અને પ્રલાવક સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. પ્રાકૃત લાખાનું આ એક શ્રેષ્ઠ કાવ્ય છે. ઐ હાથ નેડી ભાવથી સાંભળવી. આ સાંભળવાથી ઉપસર્ગો કે ઉપદ્રવો થતા નથી. થયા હોય તો નષ્ટ થઈ જય છે. અજિત શાંતિનો સમય એ ઉંઘવા માણી રહેઠી તક છે માટે પ્રમાદ ન સેવવો. જાગ્રતી રાખવી.

અહીં ‘અજિત શાંતિ સ્તવન’ શરૂ કરવા પહેલાં, બેઠા બેઠા ‘ખમાસમણું’ દઈને દુચ્છાકરેણું સંહિસહ ભગવન! અજિત શાંતિ સ્તવન ભાણું? એવો આદેશ માગી, ‘દુચ્છા’ કહીને નમોડર્ધતસિદ્ધાચાર્યોપાદ્યાય-સર્વસાધુલય: બોલવું. તે પણી ‘અજિત શાંતિ’ સ્તવન શરૂ કરવું. ઐ હાથ નેડીને બોલવું અને સાંભળવું.

अनितशांति स्तव

अनित्यं जिव्यसव्यभयं, संति य पसंतसव्यगयपायं;
जयगुह संतिगुणुकरे, हावि जिष्ठुवरे पणिवयामि. १. गाहा.

वयगयमं गुलभावे, ते हुं विउलतवनिभ्मलसहावे;
निरुवभमहेपलावे, थासामि सुहित्सग्नभावे २. गाहा.

सव्यहुक्षभ्यपसंतीषुं, सव्यपावभ्यपसंतीषुं;
सया अनियसंतीषुं, नमो अनियसंतीषुं ३. सिदोग्गा.

अनियनिषु ! सुहेपवताषुं, तव पुरिसुतम ! नामकिताषुं;
ताषु य द्विभद्रपवताषुं, तव यजिष्ठुतम ! संतिकिताषुं. ४.

जन साइट आगाहि

किरिया विलिसंचियकभ्मकिलेसविमुक्षयरं,
अनियं नियियं य गुणुहिं भद्रामुणिसिद्धिगयं;
अनियसस य संति भद्रामुणिष्ठु वि य संतिकरं,
सययं भम निवुहकारणुयं य नमंसणुयं ५.
आलिंगणुयं.

पुरिसा जधु हुक्षभवारणं, जधु य विमग्नाह सुक्षभकारणं,
अनियं संति य भावओ, अभयकरे सरणं पवज्ञहा.
६. आगाहिया.

२३ ‘सोऽब्बो सव्वेहिं’ आ पाठ नेतां एक जथु घेले अने
भीज सांखणे. धण्डा भाईओ चोपडीओ घाली घेलनारनी
साथे गणुगणुवा भांडे छ. नेथी भीजओने सांखणवामां
भ्लेल पहेंचे छे. माटे भौनपणे सांखणवुं.

अर्हत्यक्षतिभिरविरहिअमुवरयज्ञरमरणं,
सुरअसुरगलभुयगवध-पययपणिवधायं;
अजिअमहमवि अ सुनयनयनिउषुमलयकरं,
सरणमुवसरिअ लुवि-हिविजमहिअं सययमुवषुमे. ७.
संगययं.

८. य जिषुतमभुतमनितमसताधरं,
अज्ञवमदवात्तिविमुतिसमाहिनिहिं;
संतिकरं पशुमामि हमुतमतिथयरं,
संतिमुषी मम संतिसमाहिवरं दिसउ ८. सोवाणय.

सावत्थिपुव्यपत्थिवं य, वरहत्थिभत्थयपसत्थ-वित्थनसंथियं,
थिरसरिष्ठयवच्छं, जेन साइट
भयगलदीलायमाणु-वरांघात्थिपत्थाणुपत्थियं संथवारिहं;
हुत्थिहत्थयाङ्गु वं तक्षुगलभयग-निरुवहय-पिंजरं
पवर-लक्खणावथियसोमयारुदवं, ज्यविशासनम्
सुषुषुहमणालिरामपरमरमणिज्ञ-वरहेवदुहुहि निनाय
महुरयरसुषुगिरं ९. वेष्टयो.

अजिअं जिआरिगणं, जिअ-सव्यलयं लवोहरिउं;
पशुमामि अहं पययो, पावं पसमेउ मे भयवं. १०.
रासालुङ्गयो.

कुरुज्ञावयहत्थिष्ठाउरनरीसरो,
पठमं तयो भहायझवहिलोये भहेपलावो;
ज्ञे यावत्तरि-पुरवर-सहस्र-वरनगर-निगम-ज्ञावयवध
भत्तिसारायवरसहस्राणुयायमणो॥,

ચઉદ્દસવરરયણુ-નવમહાનિહિ-ચઉસટુ-
સહસ્ર-પવરજ્ઞાવાણુ સુદૃગાઈ,
ચુલસી હૃદયરહસ્યસહસ્ર-સામી-છજ્ઞવાઈ-
ગામકેહિસામી આસી જો ભારહાંમિ ભયથં ૧૧. વેઢુએ,

તં સંતિ સંતિકરં, સંતિષ્ઠું સવ્વભયા;
સંતિ શુષ્પામિ જિષ્ઠું, સંતિ વિહેઉ મે. ૧૨. રાસાનંહિઅયં.

ઈક્ખાગ ! વિહેહ-નરીસર ! નરવસહા ! મુણિવસહા !
નવસારયસસિસકલાણુણુ ! વિગયતમા ! વિહુયરયા !
અજિઉતામ-તેઅગુણુહિ મહામુણિ-અમિઅખલા ! વિઉલકુલા !
પણુમામિ તે ભવભયમૂરણુ ! જગસરણા ! મમ સરણું ૧૩.

જૈન સાઇટ
ચિત્તલેખા.

દેવદાણુવિન્દચંહસૂરવંહ ! હુડુ-તુડુ-જિડુ-પરમ-
લડુ-રવ ! ધંત-સુપ્ર-પણ-સેય-સુદુ-નિદ્ર-ધવલ-
દંતપંતિ ! સંતિ-સત્તિ ! કિત્તિ-મુત્તિ-જુત્તિ-ગુત્તિપવર !
દિતતેઅ ! વંહ ! ધેઅ ! સવ્વલોઅ-લાવિઅપભાવ !
શેઅ ! પઠસ મે સમાહિં. ૧૪. નારાયણો.

વિમલસસિકલાઈરેઅસોમં, વિતિમિરસૂરકરાઈરેઅતેઅં;
તિઅસવઈગણુાઈરેઅરવં, ધરણિધરરઘવરાઈરેઅસારં. ૧૫.
કુસુમલયા.

સતે અ સયા અજિઅં, સારીરે અ ખલે અજિઅં;
તવ સંજમે અ અજિઅં, એસ શુષ્પામિ જિષ્ઠું અજિઅં;
૧૬. ભુઅગપરિરિંગિઅં.

સોમગુણુહિ પાવાઈ ન તં નવસરયસસી,
તેઅગુણુહિ પાવાઈ ન તં નવસરયરવી;

इवगुणेषुहिं पावक्त न तं तिष्ठसगणुवर्क्ष,
सारगुणेषुहिं पावक्त न तं धरणिश्चरवर्क्ष. १७. जिनिजमयः.

तिथ्वरपवतयं तमरयरहिम्यः,
धीरज्ञाणुच्छ्रुत्यन्वियम्यः च्युभ्यक्लिकलुसः;
संति-सुषुप्पवतयं तिगरणुपयम्ना,
संतिमहं महामुष्टिं सरणुभुवणुमे. १८. ललिमयः.

विष्णुओणुय-सिर-रक्ष-अंजलिरिसिगणु-संथुम्यं थिमिम्यः,
विष्णुहाहिवधणुवर्क्ष-नरवर्क्ष-युम्य-महिम्यन्वियम्यः खडुस्मा;
अद्यक्तुग्यायसरयहिवायर-समहिम्य-सप्तम्य तवसा,
गयणु-गणुवियरणु-समुद्धम्य-यारणुवंहिम्यः सिरसा. १९.

ज्ञेन साईं किसलयमाला.

असुरगरुलपरिवंहिम्यः, किन्नरोरगनमंसिम्यः
देवकोहिसयसंथुम्यः, समणुसंघपरिवंहिम्यः. २०. सुमुहुः.
ज्ञेनम् ज्यति शासनम्
अलयं अणुहुः अस्यं अरुयं;
अजिम्यः अजिम्यः पयम्ना पणुमे. २१. विजग्नुविलसिम्यः.

आयगा वर-विमाणु-हिव्वकणुग-
रहतुरय-पहुकर-समेहिं हुलिम्यः,
ससंलभमाअरणु-मुलिम्यलुलिम्यवल-
कुंडलंगय-तिरीड-सोहंत-मउलिमाला. २२. वेङ्गम्ना.

२३. सुरसंबा सासुरसंबा, वेरविउता उतिसुज्जुता,
आयरभूसिम्यसंलभपिंडिम्य, सुदृहुसुविभिम्य-सव्वभलोबा;
उतम-क्याणु-रयणु-पदविम्य, -लासुरभूसणुआसुरिम्य-गा,
गायसमेणुय-लतिवसागय-पंजलि-पेसियसीसपणुमा. २३.
रयणुमाला.

વાંદિઓણ થાડોણ તો જિણું, તિણુણમેન ય પુણો પયાહિણું;
પણુમિઓણ ય જિણું સુરાસુરા, પમુઈઆ સલ્લવણું તો ગયા.
૨૪. ઘિતયં.

તં મહાભુણિમહં પિ પંજલિ, રાગહોસલયમોહવજિજયં;
દેવદાણુવનરિદ્વંદ્વિયં, ચાંતિમુતમં મહાતવં નમે. ૨૫.
ઘિતયં.

અંધરાંતરવિન્યારણિઓણાહિં, લલિઅહંસવહુગામિણિઓણાહિં;
પીણસોણિથણુસાલિણિઓણાહિં, સકલકમલહલલોઅણિઓણાહિં.
૨૬. હીવયં.

પીણનિરાંતરથણુભરવિષુમિયગાયલચાહિં,
મભણુકાચણુપસિદિલમેહલસોહિઅસોણિતડાહિં;
વરભિભિણિ-નેઉરસતિલયવલયવિલૂસણિઓણાહિં;
રક્ષકરચઉરમણોહરસું દરહંસણિઓણાહિં. ૨૭. ચિતકુખરા.

હેવસુંદરીહિં પાયવંહિઓણાહિં, વંહિઓય જસ્સ તે મુવિક્કમાકમા,
અઘણો નિડાલએહિં મંડળોણુઘપગારએહિં કેહિં કેહિં વિ;
અવંગતિલયપતલેહનામએહિં ચિદ્વાએહિં સંગયંગયાહિં,
ભત્તિસંનિવિરૂવંદળાગયાહિં હુંતિ તે વંહિઓ પુણો પુણો.
૨૮. નારાયણો.

તમહં જિણુચંડ, અજિચં જિચમોહ;
શુય-સંવકિલેસં, પયએ પણુમામિ. ૨૯. નંહિઅયં.
શુઅવંહિઅયસસા, રિસિગણુહેવગણુહિં,
તો હેવવહુહિં પયએ પણુમિઅસસા;
જસ્સ જગુતમ-સાસણુઅસસા,
ભત્તિવસાગયપિંહિઅયાહિં;

દેવવરચ્છરસા-ધ્યાનુચ્છાહિં;
સુરવરરચ્છગુણુપદિયાહિં. ૩૦. ભાસુરથઃ.
વંસસદતંતિતાલમેલિએ,
તિજીકખરાલિરામ-સદમીસએ કાએ અ;
સુઈસમાણુષેઅ સુદ્ધસજજગીઅપાયજાલબંદિયાહિં;
વલય-મેહલા-કલાવનેઉરાલિરામસદમીસએ કાએ અ;
હેવનહિયાહિં હાવલાવવિષભમઘગારએહિં;
નચિયડોણ અંગાહારએહિં;
વંદિયા ય જસ્તે સુવિક્કમા કમા,
તથં તિલોયસવ્વસતાસંતિકારથઃ;
પસંતસવ્વપાવહોસમેસહં, નમામિ સંતિમુતામં જિષું. ૩૧.

જૈન સાઇટ નારાયણો.

છતચામરપડાગળુચ્છવમંડિયા,
અયવરમગરતુરથસિંબચ્છસુલંછણા; જન્મનું જ્યતિ શાસનમ्
દીવસમુદ્મંદરદ્વિસાગયસોહિયા,
શતિચ્છવસહ-સીહરહયક્ષવરંકિયા. ૩૨. લલિયઃ.
સહાવલુંા સમપદ્ધિંા, અહોસહુંા ગુણેહિં જિંદૂા;
પસાયસિંદૂા તવેણ પુંદૂા, સીરિહિં ઈંદૂા રિસીહિં જુંદૂા. ૩૩.
વાણવાસિયા.

તે તવેણ ધુચ્છસવ્વપાવયા, સવ્વલોચ્છહિયમૂલપાવયા;
સંધુચ્છા અજિચ્છસંતિપાવયા, હુંતુ મે સિવસુહાણ હાયયા. ૩૪.
અપરાંતિકા.

એવં તવઅલવિલિં, ચુચ્છં મએ અજિચ્છસંતિજિષુચ્છાલ;
વયગયક્ષમરથમલં, ગાઈ ગયં સાસથં વિલિં. ૩૫.
ગાહા.

તં બહુગુણપ્રસાયં, મુક્તાસુહેષુ પરમેષુ અવિસાયં;
તાસેઉ મે વિસાયં, કૃષુઉ અપરિસાવિદ્ય-પ્રસાયં. ઉ૯.
ગાણ્ય.

તં મોચેઉ અ નાંહિં, પાવેઉ અ નાંહિસેષુમલિનાંહિં;
પરિસા વિ ય સુહુનાંહિં, મમ ય દિસઉ સંજમે નાંહિં. ઉ૧૦.
ગાણ્ય.

પદ્ધિઅદ્ય ચાઉમાસિદ્ય,-સંવર્ચારિએ અવસ્થા ભણ્યાયદ્વો;
સોદ્યદ્વો સંવેહિં, ઉવસળનિવારણો એસો. ઉ૧૧.

ઓપદ્ધ જોએ નિસુણુદ્ધ, ઉલાએ કાલાંપિ અજિદ્યસાંતિથયં;
ન હુ હુંતિ તસ્સ રોગા, પુન્યપ્રમા વિ નાસાંતિ. ઉ૧૨.
જાદ્ય દ્યાચ્છાહ પરમપદ્યં, અહોવા કિતિં સુવિદ્યં ભુવણુ;
તા તેલુકુદ્ધરણે, જિણુવયણુ આયરં કૃષુદ્ધ ૪૦.

અજિતશાંતિ પુરું થયે સહુએ એકો સાથે નીચેની સ્તુતિ બોલવી.

વર્કનકુ સ્તુતિ

વર્કનકશાંખવિદુમ,-મર્કતબનસન્નિલં વિગતમોહં;
સમતિશાતં જિનાનાં, સર્વમર્પૂજિતં વંદે. ૧.

પછી ચાર નમસ્કાર અમાસમણુપૂર્વક પ્રારંભમાં (જુઓ પાતું
૨૮) જેમ આથા હતાં તે રીતે જ સહુએ અહીં આપવાનાં છે.

ભગવાનાદિ વંદન

દ્યાચ્છામિ અમાસમણુ ! વંહિં જવણુજણએ
નિસીહિઅયે, મત્થએષુ વંહામિ. ભગવાન હં.

દુઃખામિ અમાસમણો ! વંદ્દિં જાવણીજજાએ
નિસીહિચાએ, મત્થએણુ વંદામિ. આચાર્ય હં.

દુઃખામિ અમાસમણો ! વંદ્દિં જાવણીજજાએ
નિસીહિચાએ, મત્થએણુ વંદામિ. ઉપાધ્યાય હં.

દુઃખામિ અમાસમણો ! વંદ્દિં જાવણીજજાએ
નિસીહિચાએ, મત્થએણુ વંદામિ. સર્વસાધુ હં.

આટલું થઈ રહ્યા બાદ આવક-આવિકાએએ જમણો હાથ
કટાસણો ઉપર થાપી, માથું નમાવી, સંઘમાં ને વડીલ હોય અને
સૂત શુદ્ધ આવડતું હોય તે, નીચેનું સૂત મુહૂપતી મુખ આગળ રાખીને
બાલે, ભીજ બધા સાંલળે.

જૈન સાઇટ

અહોર્જનોસુ હીવસમુદેસુ, પનરસસુ ક્રમભૂમીસુ,
જવાંત કેવિ સાહુ, રયહેરણુગુચ્છપણગુધારા;
પંચમહૂર્વયધારા, અહૃતરસ-સહસ્રસ-સીલ-ગધારા;
અક્રમુધાયારચરિતા, તે સરવે
સિરસા મણુસા મત્થએણુ વંદામિ. ૧.

પછી વડીલ આદેશ માગે—

દુઃખાકારેણુ સંહિસહ લગવન ! હેવસિય પાયચિન્ત
વિસોહણુથ્ય કાઉસસળાં કરું ? ‘દુઃખ’ હેવસિય પાય-
ચિન્ત વિસોહણુથ્ય કરેમિ; કાઉસસળાં.

અમત્થ

અમત્થ ઊસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
છીએણું, જાહાએણું, ઉદ્દુએણું, વાયનિસણોણું, ભમલીએ,

પિતામુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિ અંગસાચાલેહિ, સુહુમેહિ ઘેલસાંચાલેહિ, સુહુમેહિ દિહુસાચાલેહિ. ૨. અવમાઈઅહિ, આગારેહિ, અલગો, અવિરાહિએા, હુજુ મે કાઉસસગો. ૩ જાવ અરિહંતાણું, ભગવંતાણું, નસુકારેણું ન પારેમિ. ૪ તાવ કાયં ઠાણેણું, મોણેણું, જાણેણું, અપ્યાણું વોસિરામિ. ૫

તે પદ્ધી ચાર લોગસસનો કાઉસસગ ‘ચંદેસુ નિમલયરા’ સુધી કરવો. ન આવડે તેણે સોળ નવકારનો કાઉસસગ કરવો.

ચાર લોગસસના કાઉસસગ માટેનું લોગસસ સૂત્ર

લોગસસ ઉજાંગેઅગારે, ધર્મતિથયરે જિણું;
અરિહંતે કિરાઈસસં, ચલુવીસંપિંડિટ કેવલી. ૧
ઉસલમજિઅં ચ વંદે, સંભવમલિણુંણું ચ સુમંહ ચ;
પઉમધ્યાં સુપાસં, જિણું ચ ચંદેખ્યાં વંદે. ૨
સુવિહિ ચ પુરેઝંતાં, સીઅલ સિજુંસાવાસુપુજું ચ;
વિમલમણુંતાં ચ જિણું, ધર્મ સંતિ ચ વંદામિ. ૩
કુંશું અરં ચ મહિં, વંદે મુણિસુબ્યાં નમિજિણું ચ;
વંદામિ રિદુનેમિં, પાસં તહુ વદ્રમાણું ચ. ૪
અવં મગ્ને અલિથુએા, વિહુથરયમલાપહીણજરમરણા;
ચલુવીસંપિ જિણુવરા, તિથયરા એ પસીયંતુ. ૫
કિત્તિય વાહીય મહિયા, જે એ લોગસસ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરુગું ઓાહિલાલાં, સમાહિવરમુતમં દિંતુ. ૬
ચંદેસુ. નિમલયરા.

પદ્ધી ‘નમો અરિહંતાણું’ કહી કાઉસસગ પારી પ્રગટ લોગસસ કરેવો.

લોગસસ

લોગસસ ઉજાણેઅગરે, ધર્મતિત્થયરે જિષુ;
અરિહંતે કિતાઈસસં, ચઉવીસં પિ ડેવલી. ૧

ઉસલમજિઓં ચ વંદે, સંલવમલિષુંફણું ચ મુખ્યાંચ;
પઉમધ્યહું સુપાસં, જિષું ચ ચંદ્રપધ્યહું વંદે. ૨

સુવિહિં ચ પુષ્કદ્વંતં, સીઅલ સિજજસ વાસુપુજજં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિષું, ધર્મમં સાંતિં ચ વંદ્ધામિ. ૩

કુંશું અરં ચ મહ્િયાં, વંદે મુખિસુબ્બયં નમિજિષું ચ;
વંદ્ધામિ રિદુનેમિ, પાસં તહુ વદ્ધમાણું ચ. ૪

એવં મયે અલિષુઆ, વિહુયરેમલા પાહીષુજરમરણુા;
ચઉવીસં પિ જિષુવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૫

કિતિય વંહિય મહિયા, જે એ લોગસસ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરુંગ ઘાહિલાલં, સેમાહિવરસુતમં હિંતુ. ૬

ચંદેસુ નિમલયરા, આઈચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંલીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિ ભમ હિસંતુ. ૭

ત્યાર પણી ‘સજાય’ (સ્વાધ્યાય) બોલે.

સૂચના:—નીચેની સૂચના બરાબર ધ્યાનમાં લો.

જાણીતા ‘ઝંકારા’ આવે છે ત્યારે આરાધકોનાં હૈયામાં આનંદની ભરતી વધી જય છે ને શુદ્ધ મહારાજ કે વડીલ શ્રાવક સંસારદાવાની ચોથી ગાથા બોલવા મારે ત્યાં તો લોડો તે ગાથા સાથે જ બોલવા મારે છે. અથવા તો ઉતાવળા થઈ ‘ઝંકારા’ ઉપાડી લે. છે. પરન્તુ આથી અવિધિ-અવિનયનો દોષ લાગે છે. માટે ધીરતા રાખી પૂરું

સાંલળી સહુએ એક સાથે 'અંકારા' પદ્થી સ્તુતિ ઉપાડવી અને સાથે જ પૂરી કરવી. ડાધએ આગળ-પાછળ પૂરી ન કરવી.

પછી નીચે મુજબ બે ખમાસમણુપૂર્વક બે આદેશો માગે.

ખમાસમણુપૂર્વક આદેશ

ઇચ્છામિ ખમાસમણું ! વંદ્દિં જવણિજનાએ નિસી-હિંયાએ ભત્થબેણુ વંદ્દામિ.

ઇચ્છાકરેણુ સંહિસહ ભગવન ! સજાય સંહિસાહુ ? ઇચ્છા.

ઇચ્છામિ ખમાસમણું ! વંદ્દિં જવણિજનાએ નિસી-હિંયાએ ભત્થબેણુ વંદ્દામિ.

ઇચ્છાકરેણુ સંહિસહ ભગવન ! સજાય કરુ ? ઇચ્છા.

પછી અહી નીચેની સજાય કરે.

જૈત્ર સાઈટ
.com

જૈનમ જ્યતિ શાસનમ

નવકાર

નમો અરિહંતાણું, નમો સિદ્ધાણું, નમો આયરિયાણું,
નમો ઉવજાયાણું, નમો દોએ સબ્વસાહુણું, એસો પંચ-
નમુક્કરો, સબ્વપાવપ્પણાસણું, મંગલાણું ચ સબ્વેસિં,
પદમં હુવઠ મંગલં.

ઉવસગાહર

ઉવસગાહર પાસં, પાસ વંદામિ કર્મભણુમુક્ક;

વિસહરવિસનિનાસં, મંગલકદ્વાણુઆવાસં. ૧

વિસહરકુલિંગમંતં, કંઠ ધારેઈ જો સયા મણુએા;

તરસ ગાહ-રેણમારિ, દુર્જરા જંતિ ઉવસામં. ૨

ચિહૂઉ દૂરે માંતો, તુજ્જ પણામો વિ ઘડુફ્લો હેઠા;
નરતિરિયસુ વિ જીવા, પાવંતિ ન દુકઅદોગચ્ચયં. ૩
તુષ સમ્મતો લખે, ચિતામણિ-કપ્પાયવળભહિયે;
પાવંતિ અવિધેષું; જીવા અયરામરં ઢાણં. ૪
કૃચ્ચ સંથુએા મહાયસ ! ભત્તિભરનિભરેણુ હિયએણુ;
તા હેવ હિજબ બોહિં, ભવે ભવે પાસ ! જિથુચ્ચંહ !. ૫

સંસારદાવાનલ

સંસારદાવાનલહાહનીરં, સંમાધુલીહરણે સમીરં;
માયારસાહારણુસારસીરં, નમામિ વીરં ગિરિસારધીરં. ૧

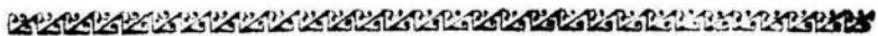
ભાવાવનામસુરહાનવમાનવેન,-
ચૂલાવિલોલકમલાવલિમાલિતાનિ; **સાઇટ**
સંપૂરિતાભિનતલોકસમીહિતાનિ,
કામં નમામિ જિનરાજ-પદ્માનિ તાનિ. જનમ જ્યોત શાસનમ्

૨

બોધાગામં ચુપહપહવીનીરપૂરાભિરામં,
જીવાહિસા-વિરલલહરી-સંગમાગાહદેહં;
ચૂલાવેલ યુરુગમમણિસ-કુલ દૂરપારં,
સારં વીરાગમજલનિધિં સાહરં સાધુ સેવે. ૩

આમૂલાલોલધૂલીઘડુલપરિમલાદીલોલાલિમાલા,-
જીજંકારારાવસારામલહલકમલાગારભૂભિનિવાસે !
છાયાસંભારસારે ! વરકમલકરે ! તારહારાભિરામે !
વાખુસંહાહદેહે ! ભયવિરહવરં દેહિ મે દેવિ ! સારં. ૪
પણી વડીલ સહુ સાંભળે તેમ એક નવકાર-બોલે.

૧. અહીંથી સહુ સાથે ઉચ્ચ સ્વરે બોલે.

નવકાર

નમો અરિહંતાણું, નમો સિક્ષાણું, નમો આયરિથાણું,
નમો ઉવજાયાણું, નમો લોએ સંવસાહુણું, એસો પંચ-
નસુક્કરો, સંવ્યપાવઘણાસણો, મંગલાણું એ સંવેચિ,
પદમં હવઈ મંગલં.

સૂચના:—હવે ખોટી શાંતિનો કાઉસંગ કરવાનો છે.
આ પ્રતિક્રમણનો અંતિમ કાઉસંગ છે, ને શાંતિ મારેનો છે.
માટે ચરવળાવણાએણે બિલા થઈને કરવો ઉત્તમ છે. શાંતિ
સાંભળીને પારવાનો છે. હીકનો ખાસ ઉપયોગ રાખવો અતિ જરૂરી
છે. આ શાંતિમાં તીર્થંકરદેવોની સ્તુતિ, પ્રાર્થના ઉપરાંત
બેદલાવ વિના સહુ ડ્રાઇ પ્રાણીની શાંતિ ઈચ્છાવામાં આવી છે.

જન સાહિત

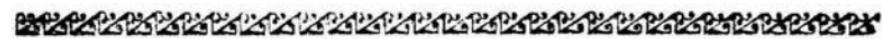
નાચે મુજબ આદેશ માગીને કાઉસંગ કરવાનો છે.

દુચ્છામિ અમાસમણો ! વંદ્દિં જાવણિજાએ નિર્સી-
હિયાએ મતથએણ વંદામિ.

દુચ્છાકરેણ સંહિસહુ અગવન ! દુર્ભાકૃભય કરેમકૃભય
નિમિતાં કાઉસંગા કરું ! દુચ્છા, દુર્ભાકૃભય કરેમકૃભય
નિમિતાં કરેમિ કાઉસંગા.

અનૃતથ

અનૃતથ ઊસસિએણું, નીસસિએણું, ખાસિએણું,
ભીએણું, જાંભાઈએણું, ઉદ્ધારેણું, વાયનિસંગેણું, ભમદીએ,
પિતમુચ્છાએ. ૧. સુહુમેહિં અંગરાંચાલેહિં, સુહુમેહિં
ખેલસાંચાલેહિં, સુહુમેહિં હિંદુસાંચાલેહિં. ૨. એવમાઈએહિં
આગારેહિં અલગ્ઝા અવિરાહિએ. હુજી મે કાઉસંગા.

૩. જવ અરિહંતાણું લગવંતાણું ન સુક્ષમરેણું ન પારેમિ. ૪
તાવ કાયં ઢાણેણું માણેણું જાણેણું અપ્યાણું વોસિરામિ ૫

ચાર દોગસ્સ સંપૂર્ણ ગણવાના ન આવડે તો ૧૬ નવકાર
ગણવા. (શુદુ પાર્થી બાદ) શાંતિ બોલનાર ધીમેથા શુદ્ધ રીતે
મેટી શાંતિ બોલે, તે પૂરી થયે સહુ ધીમેથા ‘નમો અરિહંતાણુ’
પદ બોલીને પારે.

કાઉસસગમાં ગણવાનું લોગસ્સ સૂત્ર
દોગસ્સ ઉજાલેઅગરે, ધ્રમતિથયરે જિણે;
અરિહંતે કિતાઈસ્સં, ચઉવીસં પિ ડેવલી. ૧
ઉસલમજિઅં ચ વંહે, સંભવમલિણંદણું ચ સુમઈય;
પઉમપહં સુપાસં, જિણું **જૈમ સાફાટ** ચાંદપહં વંહે. ૨
સુવિહિં ચ પુદ્જદંતં, સીઅલ સિજજં સં વાસુપુજજં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિણું; ધ્રમં સંતિ ચ વંહામિ. ૩
કુંઘું અરં ચ મહિં, વંહે સુણિસુબ્વયં નમિજિણું ચ;
વંહામિ રિદુનેમિં, પાસં તહુ વદ્ધમાણું ચ. ૪
એવં મચે અલિથુઆ, વિહુયરયમલા પહીણુજરમરણા;
ચઉવીસં પિ જિણુવરા, તિત્થયરા મે પસીથંતુ. ૫
કિતિય વંહિય મહિયા, ને એ દોગસ્સ ઉતમા સિંધા;
આરુગા બોહિલાલં, સમાહિવરમુતામં હિંતુ. ૬
ચંહેસુ નિમલયરા, આદ્યચ્યેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંલીરા, સિંધા સિંધિ ભમ હિસંતુ. ૭

એ પ્રમાણે સંપૂર્ણ ચાર દોગસ્સનો કાઉસસગ કરવો. પણી
આદેશ માગેલી બ્યંકિં ‘નમો અરિહંતાણુ’ બોલવા પૂર્વક કાઉ-
સસગ પારીને નમોઽર્ધતસિંધાચાર્યોપાદ્યાયસર્વસાહુલ્યઃ ડળી
મેટી શાંતિ બોલે, ખીંચ સંભળો.

बृहद् शांति स्तव-मेटी शांति

ओ ओ भव्या ! शृणुत वचनं प्रस्तुतं सर्वमेतद्,
ये यात्रायां त्रिलुभुवनगुरुरोरार्हता अक्षिलाजः,
तेषां शांतिर्भवतु भवतामर्हद्विद्विप्रभावा-
दारेऽथ-श्रीधृतिमतिकरी इलेशविद्वंसहेतुः।

ओ ओ भव्यलेकाः ! इह हि भरतैरावतविहेष्म-भवानां
समस्ततीर्थकृतां जन्मन्यासनप्रकम्पानं तरभवधिना विश्वाय,
सौधर्माधिपतिः सुवेषापादं यथालनानं तरं, सकलसुरासुरेन्द्रैः
सह समागत्य, सविनयमर्हद्विभट्टारकं श्रुहीत्वा, गत्वा कनकादि-
शृंगे, विहितजन्मालिषेकः शांतिमुद्वेष्यति यथा, ततोऽहं
कृतानुकारभिति कृत्वा ‘महाजनेज्ञयेन गतः स पंथा;’ धति
भव्यजनैः सह समेत्य सनात्रपीडे सनात्रं विश्वाय, शांतिमुद्व-
वेष्यामि तत्पूज्यात्रासनात्रामहिमेष्टासवानं तरभिति कृत्वा,
कष्णं हत्वा निशम्यतां निशम्यतां स्वाहा शासनम्

ॐ पुण्याहं पुण्याहं प्रीयं तां प्रीयं तां भगवं तोऽहर्हिं तः
सर्वज्ञाः, सर्वदर्शिनस्त्रिलोकनाथा-स्त्रिलोकमहितास्त्रिलोकपूज्या
स्त्रिलोकेश्वरा-स्त्रिलोकाधीतकराः।

ॐ ऋषभ-अजित-संभव-अभिनंहन-सुभति-पद-
प्रभ-सुपार्थ-वद्वप्रभ-सुविधि-शीतल-अद्यांस-वासुपूज्य-
विमल-अनंत-धर्म-शांति-कुञ्चु-अस-महिं-मुनिमुव्रत-नभि-
नेभि-पार्थि-वद्विमानांता जिनाः शांताः शांतिकरा भवं तु
स्वाहा।

ॐ मुनयो मुनिप्रवरा रिपुविजयदुर्लिङ्ककांतारेषु हुर्ण-
मार्गेषु रक्षं तु वो नित्यं स्वाहा।

ॐ શ્રી હૃતિ-મતિ-કીર્તિ-કાંતિ-યુદ્ધિ-લક્ષ્મી-મેધા-
વિદ્યાસાધન-પ્રવેશ-નિવેશનેથુ, સુશુહીતનામાનો જયંતુ તે
જિનેન્દ્રાઃ.

ॐ રેણુભૂ-પ્રજાપતિ-વજશૂખલા-વજ્રાઙુશી-અપ્રતિ-
ચક્ર-પુરુષદા-કાલી-મહાકાલી-ગૌરી-ગાંધારી-સર્વાન્ના-
મહાજન્વાલા-માનવી-વૈરોદ્ધ્યા-અચ્છુતા-માનસી-મહામાનસી
ચોડશ વિદ્યાહેવ્યો રક્ષંતુ વો નિત્ય સ્વાહા.

ॐ આચાર્યોપાદ્યાયપ્રભૂતિચાતુર્વિર્ણુસ્ય શ્રી શ્રમણ-
સંબસ્ય શાંતિભર્વતુ તુષ્ટિભર્વતુ પુષ્ટિભર્વતુ.

ॐ અહાશ્વન્દસૂર્યાંગારકયુધબૃહસ્પતિશક્રશૌક્રરાહુક્રેતુ-
સહિતાઃ સલોકપાલાઃ સોમ-યમ-વરુણ-કૃષ્ણ-ર-વાસવાહિત્ય-
સ્કંદવિનાયકેપેતા યે ચાન્યેપિ આમનગરક્ષેત્રહેવતાદ્યસ્તે-
સર્વો પ્રીયંતાં પ્રીયંતાં અક્ષીષ્ણકોશકોષાગારાcom નરપતયશ્ચ
ભવંતુ સ્વાહા.

ॐ પુત્ર-મિત્ર-ભાતુ-કલત્ર-સુહૃત્ત-સ્વજન-સંખ્ય-અંધ્ર-દુ-
વર્ગસહિતાઃ નિત્ય ચામોહ્રપમોહ્રારિષુઃ અસ્તિમંશ્ચ ભૂમંડલા-
યતનનિવાસિ-સાધુ-સાધી-શાવક-શાવિકાષ્ઠાં રેણોપસર્ગ-
વ્યાધિદુઃખદીર્મનસ્યોપશમનાય શાંતિભર્વતુ.

ॐ તુષ્ટિ-પુષ્ટિ-ઝડ્ધિ-વૃદ્ધિ-માંગલ્યોત્ત્સવાઃ સદ્ગ પ્રાઇ-
ભૂતાનિ પાપાનિ શાભ્યંતુ દુરિતાનિ, શત્રવઃ પરાણસુખા
ભવંતુ સ્વાહા.

શ્રીમતે શાંતિનાથાય, નમઃ શાંતિવિદ્યાયિને;
તૈતોકયસ્યામરાધીશા,-મુકુયાલ્યર્થિતાંધ્યે.

शांतिः शांतिकरः श्रीमान्, शांतिं दिशतु मे युरुः;
शांतिरेव सदा तेषां, येषां शांतिर्हृष्टेषुहृष्टे. २

उन्मृश्चरिष्ठदुष्टअर्हगतिहुःस्वभदुर्निभिताहि;
सप्ताहितहितसंपत्ताभयर्हुः जयति शान्तेः. ३

श्री संघजगज्जनपद्मराजधिपराजसन्निवेशानाम्;
गाढिकपुरमुख्याणां, व्याखरणैव्यर्हृष्टेष्टांतिम्. ४

श्रीशमण्डसंघस्य शांतिर्भवतु, श्रीजनपद्मानां शांतिर्भवतु;
श्रीराजधिपानां शांतिर्भवतु,
श्रीराजसन्निवेशानां शांतिर्भवतु,
श्रीगोषिकानां शांतिर्भवतु, श्रीपौरमुख्याणां शांतिर्भवतु,
श्रीपौरजनस्य शांतिर्भवतु, श्रीभूतलोकस्य शांतिर्भवतु.

ॐ स्वाहा ॐ स्वाहा ॐ श्री पार्थिनाथाय स्वाहा.

अया शांतिः प्रतिष्ठायात्रासनोत्राधवसनिनेषु, शांतिकलशं
चृहीत्वा कुमच्यंहनकपूर्वराग्युरुधूपवासकुसुमांजलिसमेतः
सनात्रयतुष्टिकायां श्रीसंघसमेतः शुचिशुचिवप्युः पुण्यवस्थ्यंह-
नालरण्यालंकृत०, पुण्यमालां कंडे हृत्वा, शांतिमुद्घोषयित्वा
शांतिपानीयं भस्तके हातव्यमिति.

नृत्यंति नृत्यं भण्डिपुण्यवप्य०,
सृजंति गायंति च भंगलानि;
स्तोत्राणि गात्राणि पठंति भंत्रान्,
कल्याणुभाजे हि जिनाभिषेके.

शिवमस्तु सर्व-जगतः, परहितनिरता भवतु भूतगण्णाः;
हापाः प्रयान्तु नाशां, सर्वत्र सुभी भवतु लोकाः. २

અહેં તિત્થયરમાયા, સિવાદેવી તુમહ નથરનિવાસિની;
અમહ સિવં તુમહ સિવં, અસિવોષસમં સિવં ભવતુ સ્વાહા.૩
ઉપસગ્નઃ ક્ષયં યાંતિ, છિધંતે વિષ્ણવહૃદયઃ;
મનઃ પ્રસન્નતામેતિ, પૂજયમાને જિનેશ્વરે. ૪

સર્વભંગલમાંગલ્યં, સર્વકલ્યાણુકારણુમઃ;
પ્રથાનં સર્વધર્માણું, જૈનં જયતિ શાસનમ. ૫

સહુએ કાઉસુગ્ગ પારી લેવો અને ભણ્ણાવનારે ગ્રગટ લોગસ્સ બોલવો.

લોગસ્સ

લોગસ્સ ઉજનેઅગરે, ધર્મતિત્થયરે જિણું;
અરિહંતે કિતાચસ્સં ચઉલીસં પિ કેવલી. ૧

ઉસલમજિઓં ચ વંહે, સંલબમલિણુંદણું ચ સુમર્દીઓ; ૨

પઉમપહું સુપાસં, જિણું ચ ચંહેપહું વંહે. ૩

ચુવિહિં ચ પુષ્ટિહંતં, સીચલ જિજાજં અ વાસુપુજાં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિણું, ધર્મં સંતિ ચ વંદ્ધામિ. ૪

કુંશું અરં ચ મહિં, વંહે મુખિસુબ્બયં નમિજિણું ચ;
વંદ્ધામિ રિદૂનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણું ચ. ૫

ચ્યેવંભયેઅલિણુઓ, વિહુયરયમલા પહીણુજરમરણું;
ચઉલીસં પિ જિણુવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૬

કિતિય વંદ્ધિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉતામા સિદ્ધા;
આરુગ્ગ બાહિલાલં, સમાહિવરમુતમં હિતુ. ૭

ચંહેસુ નિમલયરા, આઈચ્યેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંલીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિ મમ હિસંતુ. ૮

પણી નીચે આપેલ ‘સંતિકર’ સ્તવ એ હાથ લેડીને એક
જણુ બોલે અને ભીજ સાંલગે.

संतिकरं स्तव

संतिकरं संतिजिष्ठं, जगसरणुं जयसिरीक्षं दायारं;
समरामि लतपालग,-निव्याखी-गड़क्यसेवं.

ॐ सनमेा विष्णोसहि-पत्ताष्टुं संतिसामि-पायाष्टुं;
ज्ञौं स्वाहा भंतेष्टुं; सव्यासिवदुरिष्यहरणाष्टुं.

ॐ संतिनभुक्तारो, ऐलोसहिमाईलक्ष्मि-पत्ताष्टुं;
सौं छीं नमेा सव्यो,-सहिपत्ताष्टुं च हृष्टि सिरि.

वाखीतिहुअणुसामिषि,-सिरिदेवीजइभराय-गणिपिण्डा;
गहहिसिपाल-सुरिंदा, सथावि रहयंतु जिष्ठुभत्ते.

रहयंतु भम (भम) रेहिष्ठि, पत्तरी वज्रजसिअला य सया;
वज्रजं कुसि-चक्रसरि-नरहता-काली-महाकाली.

गारी तह गंधारी, महजला आणुवी अ वधुरुहा;
अच्छुता भाणुसिआ, महाभाणुसिआ उ हवीआ.

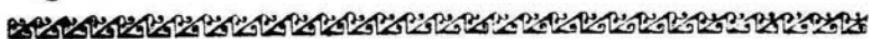
जइया गोमुह-माहजइय, तिमुह-जइमेस-तुर्यरु कुसुमेा;
मायंग-विजय-अजिया, अंलो माणुओ सुरकुमारो.

छमुह पयाल किन्त्र, गड़लोा(-३) गंधव्य तह य जटियंहा;
कुर्यर वरुणा लिउडी, गोमेहा पास-मायंगा.

हवीआ चक्रसरी-अजिआ-हुरिआरि-कालि-महाकालि;
अच्युय-संता-जला, सुतारया-सोय-सिरिवच्छा.

चंडा विजयं कुसि,-पत्तरितिनिव्याखी अच्युया धरणी;
वधुरुह-धुत-गंधारी, अंभ पउभावक्ष-सिङ्गा.

६

ઇચ્ચ તિત્થરકાયાંભુરયા, અન્નેવિ સુરાસુરી ય ચઉહા વિ;
વંતર-લોઈષ્ટિપમુહા, કૃષ્ણંતુ રક્ખં સયા અમણં. ૧૧

એવં મુદ્દિસુરગાંધુ-સહિતો સંબસસ સંતિજિષ્ટયાંદ્દા;
મજાવિ કરેઉ રક્ખં, મુષ્ણસુંડરસૂરિ-થુઅમહિમા. ૧૨

ઇચ્ચ “સંતિનાહસમ્ભ-દિલ્લીય,-રક્ખં” સર્જ તિકાલ જો;
સંવોદવદ્વ-રહિતો, સ લહ્દર સુહ-સંપથ પરમં. ૧૩

*

અહીં સંવચણી પ્રતિક્રમણ તથા તે દિવસનું દૈવતિક પ્રતિ-
ક્રમણ આ બંને પ્રતિક્રમણોનો વિધિ પૂરો થાય છે.

દેન સાઇટ

સાધુ-સાધીણ મહારાજાઓ પ્રતિક્રમણ દરમયાન અવિવિની
કંઈ પણ આદોચના રહી ગઈ હોય તેથી પુનઃ ‘વિધિ કરતાં જે
કંઈ અવિધિ થયો હોય તે સવિ હું મન-વચન-કાયાએ કરી તસ્સ
મિચામિ દુક્કડં’ આ પાઠ બોલી વિધિની સમાપ્તિ કરે છે.

હવે શ્રાવક-શાવિકા સલાસ્થિત ગુરુદેવ હોય તો તેની
અનુરૂપ માગીને, તે ન હોય તો સમુદ્દરની વડીલ વ્યક્તિ હોય તેની
રજ માગીને ‘સામાયિક પારવાનો વિધિ’ શરૂ કરે છે તે આ
પ્રમાણે—

સામાયિક પારવાનો વિધિ

અમાસમણુ

ધૃઢામિ અમાસમણુ! વંદિઉં જાવષ્ણિજજાએ નિસી-
હિઅાએ મથાએ વંદામિ.

ધરિયાવહિયં

ધ્રુષ્ટાકારેણ સંદ્વિસહ લગવન! ધરિયાવહિયં પડિ-
કમાભિ? ધ્રુષ્ટાભિ પડિક્રમિઓ. ૧. ધરિયાવહિયાએ,
વિરાહણાએ. ૨. ગમણાગમણે. ૩. પાણકમણે, બીજકમણે,
હરિયકમણે, આસા-ઉત્તિગ-પણુગહા-મદી-મકાસ-તાણા-
સ-કમણે. ૪. જે મે જ્વા વિરાહિયા. ૫. એગિહિયા,
ઘંઢહિયા, તેઢહિયા, ચઉરિહિયા, પંચિહિયા. ૬. અભિહિયા,
વત્તિયા, લેસિયા, સંધાયા, સંબહિયા, પરિયાવિયા,
કિલામિયા, ઉદ્વિયા, હાણુએ. હાણં સંકામિયા, જીવિયાએ
વવરેવિયા, તસ્સ મિંશા ભિ દુક્કડં. ૭.

તરસ ઉત્તરી

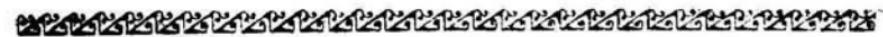
તરસ ઉત્તરીકરણુણં, પાયચિંઠાકરણુણં, વિસોહીકર-
ણુણં, વિસદ્ધીકરણુણં, પાવાણં કુમાણં નિઃબાયણુણુએ
ભાભિ કાઉસસગં ૧.

જૈનમ् જ્યતિ શાસનમ्

અજ્ઞત્થ

અજ્ઞત્થ ઉસસિઅણું, નીસસિઅણું, ખાસિઅણું,
છીઅણું, જંભાઈઅણું, ઉડકુઅણું વાયનિસગેણું, ભમલીએ
પિતમુંછાએ ૧. સુહુમેહિં અંગસ-ચાલેહિં, સુહુમેહિં
ખેલસ-ચાલેહિં, સુહુમેહિં દિર્દુસ-ચાલેહિં ૨. એવમાધ-
ાહિં આગારેહિં અલગો અવિરાહિએ હુજજ મે કાઉ-
સસગો ૩. જાવ અરિહંતાણું લગવંતાણું નમુકરેણું ન
પારેભિ ૪. તાવ કાય હાણેણું મોણેણું જાણેણું અપાણું
વોસિરાભિ ૫.

અહિ એક લોગસસનો કાઉસસગ ‘ચંદ્રેસુ નિમલયરા’
સુધી નીચે સુજાય કરવેા.

ਲੋਗ ਸੱਭਾ

લોગસસ ઉજાણેઅગરે, ધમતિથયરે જિણુ;
અરિહંતે કિતાઈસસં, ચઉલીસં પિ કેવલી. ૧

ଓসଲମଜିଅ' ଯଥିବାରେ, ସଂଭବମହିଷୁ' ଦ୍ୱାରା ଯ ମୁମର୍ଦ୍ଦିତ;
ପଉମଧ୍ୟରେ ମୁପାସ; ଜିଷୁ' ଯ ଯଦ୍ଵାପଣ ବାବାରେ. ୨

सुविहिं य पुर्वकंतः सीध्यल सिन्धूस वासुपुर्णज्ञं यः
विमलमणुंतः य जिष्ठा, धर्मं संति य वंद्वाभि. ३

કુંશું અરં ચ ભદ્રિં; વંહે સુણિસુવ્વયં નમિજિષું ચ;
વંહામિ રિદુનેમિં; પાસં તહે વદ્ધમાણું ચ. ૪

એવાં ભાગે અભિષુદ્ધા, વિહુયરથમલા પહીણજરેમરણા;
ચઉંબીસાં પિ જિણવરા, તિથયરા મે પસીયાંત. પ

કિત્તિયવંદ્દિયમહિયા, એ અલોગસસ ઉત્તમા સિદ્ધા; આરુગાયોહિલાભં, સમાહિવરમુતમં હિત. ઈ

અહેસુ નિમનલયરા.

કાઉસ્સુગ પારીને પુનઃ પ્રગત લોગસ્સ બોલવા.

લોગન્ઝ

લોગસ્સ ઉજાલેઅગરે, ધમતિથયરે જિણે;
અરિહંતે કિતાબસ્સ; ચાઉવીસં પિ કેવલી. ૧

ଓসলমজিয়ান্য বং হে, সংভবমিষ্টান্থুণ্য য মুভদ্য;
পটুমপহুণ্য মুপাসণ, জিষ্টুণ্য য চণ্ডুপহুণ্য বং হে, ২

भुविहि य पुरेष्टं, सीचल सिंजर स वासुपुंजर य;
विमलभण्टं य जिष्णु, धर्म संति य वंहामि. ३

कुंशु अरं य महिं, वं हे भुषिषुव्यय नभिजिष्णु य;
वंहामि रिद्धनेमि, पासं तहु वद्धमाणु य. ४

अथ भग्नभिथ्यआ, विहुयरयभला पहीशुजरभरणा;
अउवीसंपि जिष्णुवरा, तिथयरा भे पसीयंतु. ५

कित्तियवंहियमहिया, जे अ लोगसंस उतमा सिद्धा;
आसुगणेहिलाल, समाहिवरभुतम दितु. ६

यंहेसु निभमलयरा, आधिच्येसु अहियं पयासयरा;
सागरवरगंलीरा, सिद्धा सिद्धि भम दिसंतु. ७

जिला रहीने 'ईरियावडी' करनारायाए ऐसी जवानं छे.
केनम् ज्यति शासनम्

अमासभणु

इच्छामि अमासभणु ! वंहिउ जवषिषुज्ञामे, निसी-
हियाए भथयेणु वंहामि.

अउक्कसाय

अउक्कसायपडिमद्दुद्दुरण्डु, दुजज्यमयणुभाणुसुसुभूरण्डु;
सरसपिअंगुवन्तु गयगामिउ, ज्यउपासु भुवणुतयसामिउ १

जसु तण्डुक्तिकृप्प सिष्णुद्दउ, सोऽहृद्धिष्णुकिरण्डुलिद्दउ;
नं नवज्जलहरतिष्ठियलंछिउ, सोजिष्णुपासु पयच्छउवंछिउ. २

નમુલ્યાણ

નમુલ્યાણ અરિહંતાણ, ભગવંતાણ ૧. આઈગરાણ
 તિત્થયરાણ, સયંસંભુદ્વાણ ૨. પુરિસુતમાણ, પુરિસ-
 સીહાણ, પુરિસવરપુંડરિચાણ, પુરિસવરગંધકૃથીણ ૩.
 લોગુતમાણ, લોગનાહાણ, લોગહિચાણ, લોગપદ્ધવાણ,
 લોગપજનેચગરાણ ૪. અભયદ્વયાણ, બદ્ધપુદ્વયાણ,
 મળગદ્વયાણ, સરણુદ્વયાણ, બોહિદ્વયાણ ૫. ધર્મહેદ્વયાણ,
 ધર્મહેસયાણ, ધર્મનાયગાણ, ધર્મસારહીણ, ધર્મવર-
 બાઉરંતચક્વદીણ ૬. અર્પદિહુદ્વયવરનાણહસણવરાણ,
 વિચકૃષુમાણ ૭. જિથાણ જાવયાણ; તિન્નાણ તાર-
 યાણ; યુદ્વાણ બોહયાણ; મુતાણ મેચગાણ ૮.
 સંવન્નૂણ, સંવદરિસીણ, સિવ-મયલ-મહુચ-મણાંત-
 મદ્દખય-મદ્વાખાહ-મપુણારાવિત્તિ-સિદ્ધિગ્રનામધેય ટાણ ૯.
 સંપત્તાણ નમો જિથાણ, જિઅભયાણ ૧૦. એ અ અછિચા
 સિદ્ધા, એ અ ભવિસસંતિ છૂગાએ કાલે; સંપર્ક અ વહેમાણા,
 સંવે તિવિહેણ વંદ્ધામિ. ૧૦.

જવાંતિ ચેદિચાઈ

જવાંતિ ચેદિચાઈ, ઉદ્દે એ અહે એ તિરિચ-લોએ એ;
 સંવાઈ તાઈ વંદે, ઈહ સંતો તત્થ સંતાઈ. ૧

અમાસમણ

કૃષ્ણામિ અમાસમણો ! વંહિઓ જવણુજ્જાએ નિસી-
 હિચાએ મથ્યાણ વંદ્ધામિ.

જવાંત કે વિ સાહુ

જવાંત કે વિ સાહુ, ભરહેરવયમહાવિહેણ એ;
 સંવેસિ તેસિં પણાએ, તિવિહેણ તિહંડવિરયાણ. ૧

નમોડહ્રીત૦

નમોડહ્રીતસિદ્ધાચારોપાદ્યાય-સર્વસાહુલ્યઃ.

ઉવસગગઢરં

ઉવસગગઢરં પાસં, પાસં વાંદામિ કર્મભષુભુજું;
વિસહરવિસનિનાસં, મંગલકલાણુચ્ચાવાસં.

૧

વિસહરકુલિંગમંતં કરું ધારેદ્ધ જે સયા માણુંએ;
તસેસ ગઢ-રોગમારી, હુકુ-જરા જતિ ઉવસામં.

૨

થિદૂઉ દૂરે ભંતો, તુજજ પણુમો વિ અહુકુલો હોઽ;
નરતિશિંઘસુ વિ જીવા, પાવંતિ ન હુકુખોગચ્છાં.

૩

તુહ સર્વમને લદે ચિતામણુ-કર્પાયવળમહિએ;
પાવંતિ અવિશેષાં, જીવા અયરામરે ઠાણાં. જીનમંચનિયતિ સુસના
ઈએ સંશુએ મહાયસ ! ભત્તિષ્ઠલરનિષ્ઠલરણ હિએએષ;
તા હેઠ હિજાજ બ્યાહિં, લવે લવે પાસ ! જિણુચંદ !.

૪

ત્યાર પણી નેટેલા એ હાથ લલાટે સ્થાપીને રાચેનું સૂત્ર બોલવું.

જ્ય વીયરાય

જ્ય વીયરાય ! જગણું ! હેંડિ મમ તુહ પલાવએ લયવ;
ભવનિવૈએ મગગા-ણુસારિએ ઈહુકુલસિદ્ધી.

૧

લોગવિરુદ્ધચ્ચાએ, ગુણુજણુપૂચ્ચા પરત્થકરણ ચ;
સુહણુનેલેગો તબ્બયણુ-સેવણુા આલવમખંડા.

૨

(હેવે બંને હાથ લલાટથી નીચે ઉતારી નાસિકા પાસે લાવો.)

વાર્ણિકજી જીધવિ નિયાણુ-બંધણું વીચરાય ! તુહા સમચે; તાહ વિ મમ હુજુ સેવા, ભવે ભવે તુમ્હ ચલણાણું. ૩
હુક્મખાયો કર્મખાયો, સમાહિતરણાં ચ બોહિલાલો અ;
સર્પજગત માહ એચ્યાં, તુહા નાહ ! પણુમકરણેણું. ૪

સર્વીમંગલમાંગલ્યાં; સર્વીકલયાણુકારણુમાં;
પ્રધાન સર્વ-બર્માણ્યા, જૈન જીયતિ શાસનમ. ૫

ત્યાર પણી અમાસમણુ દેવું.

દુઃખામિ અમાસમણ્યા ! વંહિઉં જવણિજજાંય નિસી-
હિચ્છાયે મત્થચેણુ વંદ્ધામિ.

દુઃખાકચેણુ સંહિસહ ભગવન ! સુહુપતી પડિલેહું ?
દુઃખાં, કહીને સુહુપતી પડિલેહવી.

દુઃખામિ અમાસમણ્યા ! વંહિઉં જવણિજજાંય નિસી-
હિચ્છાયે મત્થચેણુ વંદ્ધામિ.

દુઃખાકચેણુ સંહિસહ ભગવન ! સામાયિક પારું^{૨૪} ?
યથાશક્તિ.

દુઃખામિ અમાસમણ્યા ! વંહિઉં જવણિજજાંય નિસી-
હિચ્છાયે મત્થચેણુ વંદ્ધામિ.

૨૪. જે શુદ્ધ મહારાજની નિશામાં પ્રતિકમણુ કર્યું હોય ત્યારે
શુરૂદેવ પ્રશ્ના જવાબમાં ‘પુણોવિ કાયવ્ય’ બોલે, એટલે હજુ
કર્દાથી કરવું જોઈએ એમ કહે, ત્યારે આવક જવાબમાં
‘યથાશક્તિ’ બોલે.

ઈच्छाकारेणु संहिसह अगवत्! सामाधिक पार्थुं, २५
तहति.

पधी जमेणा हाथ उंधो चरवला के कटासणु। उपर स्थापीने—

नवकार

नमो अरिहंताणुं, नमो सिद्धाणुं, नमो आयरियाणुं,
नमो उवज्जायाणुं, नमो लोक्ये सब्बसाहूणुं, एसो पंच-
नमुक्तरो, सब्बपावच्चणासणो, मंगलाणुं च सब्बेसिं,
पद्मं छवर्ति मंगलं.

सामाधिय वय-ज्ञुतो

सामाधिय वय-ज्ञुतो, जव मणे हैऽ मनियम-संज्ञुतो;
छिन्नध असुहुं कुभम्, सामाधिय ज्ञतिच्चा वारा. १

सामाधियं भि उ कर्ये, समेणा धव सावणो हृष्टम-जमहा;
अव्येषु कारणेषु, धरुसो सामाधियं कुञ्जा. २

सामाधिक विधिये लीषुं, विधिये पार्थुं, विधि करतां
के कुऽ अविधि हुयो हैय ते सवि हु भन, वयन, कायाये
करी भिन्ना भि हुक्तः.

२५. खीजु वार पारवानी रज माणी त्यारे शुद्धेवने नक्की लाज्जु
के इरी सामाधिक करवानी अनुकूलता नथी, घरे ज जवा धर्च्छे
छे, एट्ले पधी शुद्धेव ‘आयारो न भेत्तव्ये’ ऐले, अर्थात् आ
सामाधिकना आयारने तु छोडतो नहि’ एम जणावे. त्यारे
आवक ‘तहति’ ऐले अर्थात् आपना आहेशने मान आपीश,
अर्थात् इरी पाषुं करीश एम जणावे.

હશ મનના, હશ વચનના, બાર કાયાના એવં બગ્રીશા
હાપમાંહે કે કોઈ હાપ લાગ્યો હોય, તે સવિ હું મન, વચન,
કાયાએ કરી ભિન્ધામિ હુક્કડું.

ત્યારથાદ પુસ્તકની સ્થાપના સામે ઉત્થાન મુજબ એટલે કે
સવણો હાથ રાખી એક નવકાર ઘોલવો.

નમો અરિહંતાષું, નમો સિદ્ધાષું, નમો આયરિયાષું;
નમો ઉવળાયાષું, નમો લોએ સંવસાહુષું, એસો પંચ-
નમુક્કરો, સંવયાવધાષુસણો, મંગલાષું ચ સંવેસિં,
પદમં હૃવકું મંગલં.

અહીંઆ પ્રારંભમાં લીધિલું સામાયિક તામતું 'આવશ્યક'
પૂરું થયું. હવે પુસ્તકાદિકની કરેકી સ્થાપના ઉઠાવી લેવાની.

ગૃહસ્થ હવે પોતાનાં ગ્રત વખતનાં વર્ખોને બદલી શકે છે.

શ્રી સંખચંદ્રી પ્રતિક્રિમણુની સરળ-સળંગ વિધિ સંપૂર્ણ.

જૈન જયતિ શાસનમ् ।

વિ. મં. ૨૦૨૬

વાલકેશ્વર,

મુંબઈ.

}

૬૦
મુનિ યશોવિજ્ય.

पाक्षिक, चौमासी के संबंध में प्रतिक्रियाएँ छोड़ आवेदन तेना होष दूर करवाना विधि

सूचना:—पाक्षिक, चौमासी के सांवत्सरिक प्रतिक्रिया करता पाक्षिक अतिथार पहेलां ने छोड़ आवेदन तेना करेलुं प्रतिक्रिया नकाम थाय छे अने इरीने पहेलेथा पाष्ठुं शर करवुं पडे छे. अतिथार ऐली लीधा पठानी थती विधिएँ ने छोड़ आवेदन तेना अनिष्ट होषना निवारण माटे सकल संघे नाचे मुज्जनो विधि अवस्थ करवो नेईयो. ते आ ग्रमाणे—

जैन साईट

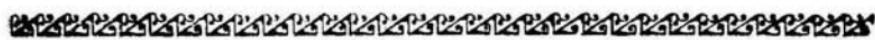
प्रथम खमासमण्ड दृष्टने 'धरियावडी' करवानी.

JAIN SITE .com

धरियावडियूं जयति शासनम्

धरियावडेषु संहिताहु भगवन्! धरियावडियूं पडिक्क-
मामि? धरियावडियूं, धरियावडियूं पडिक्कमिउं १. धरियावडियाएँ,
विराहणाएँ २. गमणागमणे ३. पाण्डुकमणे, धीयकमणे,
हुरियकमणे, आसा उत्तिंग, पण्डुग हग मझी मझडा संताणा
संकमणे ४. जे ऐ लुवा विराहिया ५. एगिंहिया, एईहिया,
तेईहिया, चउरिंहिया, पंचिंहिया ६. अभिहिया, वत्तिया,
लेसिया, संधारिया, संवदिया, परियाविया, किलामिया,
उदविया, ठाण्डाएँ ठाण्डुं संकामिया, लवियाएँ ववरोविया
तस्स मिच्छामि हुक्कड़ ७.

२६. प्रतिक्रियाएँ 'नासिका चिंतामणी सावधान'नी घोषणा थाय
छे पण 'नासिका चेतवणी, सावधान' आ वाक्य ऐलवुं नेईयो.

તરસ ઉત્તરીકરણેણું

તરસ ઉત્તરીકરણેણું પાયનિષિતકરણેણું, વિસોહીકરણેણું,
વિસંશીકરણેણું, પાવાણું કરમાણું નિગાયણદૂરી હામિ
કાઉસસગ્રા ૧.

અજ્ઞાન

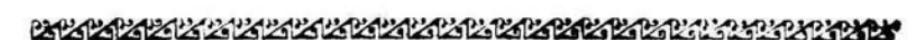
અજ્ઞાન ઉત્તરસિંઘેણું, નીતસિંઘેણું, ખાસસિંઘેણું,
છીએણું, જાંલાઈએણું, ઉહુએણું, વાયનિસગ્રાણું, ભામ-
લીએ, પિતમુચ્છાએ ૨. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં, સુહુ-
મેહિં એલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં દિન્દુસંચાલેહિં, ૩. એવ-
માધ્યમેહિં આગારેહિં, અભગ્રોજીવિરાહિએ, હુજજ એ
કાઉસસગ્રા ૪. જાવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુકારેણું
ન પારેમિ ૫. તાવ કાયં ઢાણેણું, માણેણું, જાણેણું,
અધ્યાણું વેાસિરામિ ૬.

જેનમ જ્યતિ શાસનમ्

અહિં એક લોગસસનો કાઉસસગ્રા ‘ચંદેસુ નિગમલયરા’ સુધી
નીચે મુજબ કરવો.

લોગસસ

લોગસસ ઉજનોચ્ચગરે, ધર્મતિત્થયરે જિણુ;
અરિહંતે કિસદીસસં, ચઉવીસં પિ કેવલી. ૧
ઉસભમજિઅં ચ વંદે, સંભવમલિણુંદણું ચ સુમધું ચ;
પઉભધ્યહ સુપાસં, જિણું ચ ચંદ્યેધ્યહ વંદે. ૨
સુવિહિં ચ પુર્ખદંતં, સીચ્યલ સિજજાંસ વાસુપુજજાં ચ;
વિમલમણુંત ચ જિણું, ધર્મ સંતિ ચ વંદામિ. ૩

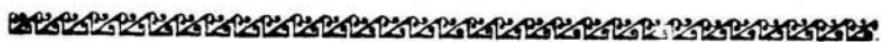

कुंथुं अरं य महिं; वं हे मुणिसुव्ययं नभिजिषुं य;
वं हामि रिद्वेभिं, पासं तष्ठ वद्धमाणुं य. ४
अेवं भग्ने अलिथुआ, विहुयरथमला पहीणुज्जरमरणाः;
अउवीसांपि जिषुवरा, तिथयरा मे पसीयंतु. ५
कितिय वंहिय महिया, ने ए लोगस्स उतमा सिद्धा;
आरुण—ऐलिलालं, समाहिवरमुतमं द्वितु. ६
यं हेमु निम्नलयरा.

पश्ची ‘नमो अरिहंताणु’ कडी काउस्सण्ग पार्या बाह नीचेतु
सूत्र घोलवुः.

जैन साइट
लोगस्स JAIN SITE

लोगस्स उज्जेऽगरे, धमतिथयरे .com जिषु;
अरिहंते किताईस्स, अउवीसं पि उवदी. १
उसलभजियं य वं हे, संभवमभिषुंहणुं य सुमहं य;
पउमध्ये सुपासं, जिषुं य यंहध्ये वं हे. २
सुविहिं य पुर्वदांतं, सीयल सिज्जंस वासुपुज्जं य;
विमलमण्डांतं य जिषुं, धमं सांति य वं हामि. ३
कुंथुं अरं य महिं; वं हे मुणिसुव्ययं नभिजिषुं य;
वं हामि रिद्वेभिं, पासं तष्ठ वद्धमाणुं य. ४
अेवं भग्ने अलिथुआ, विहुयरथमला पहीणुज्जरमरणाः;
अउवीसांपि जिषुवरा, तिथयरा मे पसीयंतु. ५
कितिय वंहिय महिया, ने ए लोगस्स उतमा सिद्धा;
आरुण—ऐलिलालं, समाहिवरमुतमं द्वितु. ६

ચંદ્રસુ નિમલયરા, બાધચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવરગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં ભમ હિસંતુ. ૭
પણી અમાસમણુ દેવું.

ઇચ્છામિ અમાસમણુ ! વંદિં જવષ્ણિજ્ઞાયે, નિસી-
હિઅયાયે મત્થએણ વંદામિ.

ઇચ્છાકારેણ સંહિસહ ભગવન् “શુદ્રોપદવચ્ચાહંડાવ-
ણાર્થ” કાઉસસળુ કરું ? ઇચ્છા, શુદ્રોપદવ ચ્ચાહંડાવણાર્થ
કરેમિ કાઉસસળા.

આનનદથ

અમૃતથ ઉસસિએણું, નીસસિએણું, આસિએણું,
શીએણું, જંભાધએણું, ઉદ્દાએણું, વાયનિસળોણું, ભમ-
દીએ, પિતમુચ્છાયે. ૧. સુહુમેહિં અંગસંચાલેહિં,
સુહુમેહિં ઘેલસંચાલેહિં, સુહુમેહિં હિટુસંચાલેહિં. ૨.
એવમાધએહિં આગારેહિં, અલગો, અવિરાહિએ, હુલજ
મે કાઉસસળો. ૩. જવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુકારેણું
ન પારેમિ. ૪. તાવ કાયં ઠાણેણું, મોણેણું, જાણેણું,
અર્પાણું વોસિરામિ. ૫.

અહિં ચાર લોગસસનો કાઉસસળુ ‘સાગરવરગંભીરા’ સુધી
નાચે મુજબ કરવો.

લોગસસ સૂત્ર

(ચારવાર મનમાં ગણુવાનું)

લોગસસ ઉજનોઅગરે, ધર્મતિથયરે જિણુ;
અરિહંતે કિતાઈસસ, ચઉલીસં પિ કેવલી. ૧

ઉસલમજિયં ચ વંદે, સંભવમલિષુંદષું ચ સુમારીયં;
પહીમધેણ સુપાસં, જિષું ચ ચંદ્રધેણ વંદે. ૨
મુવિહિં ચ પુષ્કરંતં, સીયલ સિજજંસ વાસુપુજજં ચ;
વિમલમણુંતં ચ જિષું, ધરેમ સાંતિં ચ વંદામિ. ૩
હુંથું અરેં ચ મહિં, વંદે મુખિસુબ્બયં નમિજિષું ચ;
વંદામિ રિદૂનેમિ, પાસં તણ વજ્ઞમાણું ચ. ૪
એવં માંગે અલિથુઅા, વિહુયરયમલા પહીષુજીરમરણા;
અઉવીસંપિ જિષુવરા, તિથયરા મે પસીયંતુ. ૫
કિન્જિયવંહિયમહિયા, જે એ લોગસસ ઉત્તમા સિજ્જા;
આરુગણ્ણાહિલાલં, સમાહિવરમુતમં દિનુ. ૬
ચંદ્રસુ નિમ્બમલથરા, આઈચ્છેયુ અહિયં પચાસયરા;
સાગરવરણાલીરા.

પછી ‘નમો અરિહંતાણું’ કહી કાઉસઙ્ગ પારી નીચે
મુજબ થાય કહેવો. કોઈ આ થાય પાંચ વાર બોલવાનું કહે છે.

સર્વે યક્ષાંબિકાવા ચે, વૈયાવૃત્ત્યકરા જિને;
શુદ્ધોપક્રવસંબાતં, તે ક્રતં દ્રાવયંતુ નઃ. ૭

કાઉસઙ્ગ પારી નીચે મુજબ પ્રગટ લોગસસ બોલવો.

લોગસસ

લોગસસ ઉજ્જોઅગરે, ધ્રમતિથયરે જિષે;
અરિહંતે કિનાઈસસં અઉવીસં પિ કેવલી. ૮

ઉસસમજિયાં ચ વંદે, સંભવમલિણંદ્ધાં ચ સુમર્હિયા;
પઉમઘેણં સુપાસં, જિણાં ચ ચંદ્રાપણં વંદે. ૨

સુવિહિં ચ પુષ્કણંતં, સીચલ સિજજાંસ વાસુપુજાં ચ;
વિમલમણાંતં ચ જિણાં, ધ્રમાં સંતિ ચ વંદ્ધામિ. ૩

કુંશું અરં ચ મહિં, વંદે મુણિસુવ્વયાં નમિજિણાં ચ;
વંદ્ધામિ રિદૃનેમિં, પાસં તહે વંદ્રમાણાં ચ. ૪

અબંમાએઅલિથુઆ, વિહુયરયમલા પહીણજરમરણા;
અભુવીસં પિ જિણાંબરા, તિથયરા મે પસીયાંતુ. ૫

કિન્તિય વંદ્દિય મહિયા, જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિંધા;
આરુગ્ગ એહિલાભં, સામાહિવરમુતમં હિતુ. ૬

ચંદેસુ નિભુલયરા, આઈચ્છેસુ અહિયાં પથાસયરા;
સાગરવરગાલીરા, સિંધા કેળું કાતિ શાસનમં હિસાંતુ. ૭

* શ્રી.ક બાબતનો વિશેષ ખુલાસો શુરૂગમથી જાણુંબો.

મુહુપત્તીના પચાસ બોલ

‘પડિલેહણુ’ એ પ્રાકૃત શબ્દ છે. તેનું સંસ્કૃત વર્પાત્તિર
‘પ્રતિલેખના’ છે. એનો અર્થ ‘ધ્યાનપૂર્વક નિરીક્ષણ કરવું’ એ થાય છે.

અહીંએ વસ્ત્રની પડિલેહણમાં આદ્ય પડિલેહણ મુહુપત્તીની
હોય છે. પણ ભીજ વસ્ત્રોની કરવાની હોય છે. મુહુપત્તીના ભીજ
લોક પ્રચલિત નામોમાં મહોપત્તી, મોપત્તી, મોમતી વગેરે છે. આ
મુહુપત્તી મોક્ષમાર્ગનું એક સાધન અને સાધુ જીવનનું પ્રતીક છે,
આ ધર્મોપકરણ છે અને તે ડિયામાં અપ્રમત્ત થના અને અહિંસા
ધર્મનું પાલન કરવા ઉપયોગી છે. મુહુપત્તીના અહેણુથી ઉત્તમ માર્ગને
હું અનુસરી રહ્યો છું, એવો ભાવ પ્રગટે છે. અને ધર્માનુષ્ઠાનમાં
જોડાયો છું. એવું લક્ષ્ય રહેતાં લક્ષ્ય પ્રત્યેની જગૃતિ વધે છે.
ચારિના ધડતર માટે જાની મહુર્ધિઓએ બહુ દીર્ઘ વિચાર કરી તે
તે ઉપકરણો-સાધનો બતાવ્યાં છે. માટે આને એક ટૂકડો કે ઇમાલ
નેવું ભીજ જરૂરી સાધન માની તેની પ્રત્યે ઉપેક્ષા કે અનાદર ભાવ
ન રાખતાં અછા રાખી શાખકથિત મોગરી અને પરંપરાને અનુસરવું
એ જ સુસુધુ જીવેનું કર્તવ્ય છે.

પ્રથમ મુહુપત્તીની ૨૫, તેમજ તે દારા શરીરની ૨૫, પડિ-
લેહણા-પ્રમાર્જના કરવાની છે, એ કરતી વખતે અર્થ વિચારણા-
પૂર્વક પચાસ બોલો મનમાં જોલવાના છે તે નીચે સુઝળ છે. તેને
પ્રથમ કંઠસ્થ કરી લેવા.

પચાસ બોલ

(માત્ર મુહુપત્તીની ૨૫ પડિલેહણાના બોલ)

સુત, અર્થ, તત્ત્વ કરી સહદૂ	૧
સમ્યક્ત્વમોહનીય, મિશ્રમોહનીય, મિદ્યાત્મમોહનીય, પરિહંડુ	૩
કામરાગ, સનેહરાગ, દ્રષ્ટિરાગ પરિહંડુ	૩
સુહેય, સુગુરુ સુધર્મ આદરું	૩

• વિધિ સહિત •

કુદેવ, કુશુર, કુધર્મ પરિહંતું	3
શાન, દર્શન, ચારિત્ર, આદંતું	3
શાન વિરાધના, દર્શન વિરાધના ચારિત્ર વિરાધના પરિહંતું	3
મનો ગુપ્તિ, વચન ગુપ્તિ, કાય ગુપ્તિ આદંતું	3
મનોદંડ, વચનદંડ, કાયદંડ પરિહંતું	3
	25

(હવે મુહુપતીદારા શરીરની 25 પડિલેહણાના બોલ)

હાસ્ય, રતિ, અરતિ પરિહંતું	3
ભય, શોક, જુગુપ્સા પરિહંતું	3
કૃષ્ણ લેશયા, નીલ લેશયા, કાપોત લેશયા પરિહંતું	3
રસગારવ, રિષ્ટિગારવ, સાતગારવ પરિહંતું	3
માયા શાલ્ય, નિયાય શાલ્ય, મિથ્યાત્વશાલ્ય પરિહંતું	3
ક્રોધ, માન પરિહંતું	2
માય, લોલ પરિહંતું	2
પૃથ્વી કાય, અપ કાય, તેજ કાયની રક્ષા કરું શાસનામ્	3
વાયુ કાય, વનરસપતિ કાય, નરસ કાયની જ્યાળા કરું	3
	40

મુહુપતી પડિલેહણ સાથે મનમાં ચિંતન કરવા માટે ને બોલેા ગોઠવ્યા ત એટલા માટે છે કે જિનેશ્વરના શાસનમાં ઉપાદેય અને હેય (મેળવવા જેવું અને ત્યાગ કરવા જેવું) શું છે ! વળી કંઈ વસ્તુ પરિહરવા જેવી, આદરવા જેવી કે યતના કરવા જેવી છે ? વગેરે ખાખતોનો જ્યાલ રહે, એ માટે વિચારની એક સુંદર તક પ્રાપ્ત થાય અને એમાંથી આરાધણ આત્માએમાં ત્યાગલાવ અને આરાધક લાવની માત્રામાં વૃદ્ધિ થતી રહે.

— એનું એ કે મુહુપતીનું પડિલેહણ એ એવી ખાખત છે કે તે જાણુકાર પાસેથી શીખી લેવાય તો જ જલદી તેની રીત જ્યાલમાં આવી જય છે.

મુહુપત્તીનું બોલ સાથે કમશાઃ પડિલેહણુ કેમ કરણું તે.

(૧) ગ્રથમ ઉલ્લડક બેસો, એ હાથ એ પગની વચ્ચે રાખો પછી મુહુપત્તીની ઘડીને પૂરી ઉંડલી નાંખો, બિલી રાખો, અસલીધાર ઉપર રહેવી જોઈઓ. આ ધારના બંને છેડાને એ હાથની આંગળીઓથી પકડી રાખો પછી, દ્રષ્ટિ પડિલેહણુ કરો એટલે મુહુપત્તી તરફ નજર નાંખો, સૂક્ષ્મ જરૂર કોઈ છે કે નહિં તે જોઈલો, હોય તો ઉપરોગ પૂર્વક બાળુમાં મૂકો, આ મુહુપત્તી ઉપર નજર કરો ત્યારે મનમાં નીચેના કાળા અક્ષરથી છાપેલા શબ્દો બોલો.

‘સૂત્ર’

શબ્દ બોલ્યાની સાથે મુહુપત્તીની એક બાળુની પડિલેહણુ થઈ ગઈ.

(૨) હવે મુહુપત્તીની બીજી બાળુની પડિલેહણુ કરવાની છે એટલે મુહુપત્તીના પડને હૈરવીને ડાબા હાથે પકડેલા છેડાને જમણ્ણા હાથમાં પકડો અને જમણ્ણા હાથે પકડાયેલો છેડા ડાબા હાથે પકડો અને મુહુપત્તી સામે નજર રાખી મનમાં – .com

‘અર્થ’ તર્ત્વ કરી સદ્ગુણ;

શબ્દાને બોલો.

(આ વખતે મુહુપત્તી પોતાની સામે સવળી રહેશે)

(૩) પછી મુહુપત્તીના ડાબી બાળુના છેડાને જરા ઉંચો કરો અને તે છેડાને ઉંચો નીચો કરવા દારા ત્રણવાર ખંખેરો અને ખંખેરતાં સંયુક્ત મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય, મિથ્યાત્વમોહનીય પરિહિતું

(૪) પછી જમણ્ણા છેડાવાળો ભાગ ડાબા હાથ ઉપર મૂકો, અને ડાબા હાથમાં રહેલા છેડાને જમણ્ણા હાથે પકડો એટલે નંબા ૧ નેવી વખતે અર્વળી મુહુપત્તી હતી તેવી સવળી થઈ જશે. પછી જમણ્ણા હાથ જરા ઉંચો કરી જમણ્ણા છેડાને ત્રણવાર ખંખેરો અને ખંખેરતાં

કામ રાગ, સ્નેહ રાગ, દ્રષ્ટિ રાગ પરિહિતું, બોલો.

(૫) પછી જમણા હાથના છેડાને પકડી ડાખા હાથ ઉપર એવી રીતે નાંખો કે (જુઓ ચિત્ર નં. ૪ ની નાચેનું) મુહૂપતી ડાખા હાથને ઢાંકી હો, પછી જમણા હાથથી મુહૂપતીને ડાખા હાથ ઉપરથી બાહાર એંચો ને ડાખો હાથ બાહાર કાંઠો અને સાથે સાથે અડધી વાળેલી મુહૂપતીના એ છેડાને એ હાથથી પકડી રાખો.

(૬) પછી જમણા હાથની ટચલી અને અનામિકા વચ્ચે મુહૂપતીને ભરાવો, ટચલી અંદરના ભાગે રહે, તેની જેઠેની અનામિકા એ ઉપરના ભાગે રહે, અંગુઠો અંદરના ભાગે જ ટચલી આંગળીની બાજુમાં રહે અને બાકીની એ આંગળીએ મધ્યમાં અને તર્ફની ઉપરના ભાગે અનામિકાની બાજુમાં રહે. આ રીતે રહ્યા પછી આંગળીએ દારા મુહૂપતીની કરચલી પાડો એટલે ચાર આંગળાના ત્રણું આંતરામાં મુહૂપતીને ભરાવો (ચિત્ર ૫).

(૭) તે કર્યા બાદ ડાખા હાથની હેઠેલીને મુહૂપતી ન સ્પર્શ એ રીતે ત્રણું ટાપો (એક આંગળીએ ઉપર, બીજી હેઠેલી ઉપર અને ત્રીજી કાંડા ઉપર) કાંડા સુધી પોતાના તરફ લઈ જવ, અને લઈ જતી વખતે ત્રણું ટાપા અનુકૂમે

સુહેલ, સુચુરુ, સુધર્મ આચરું, એમ બાલો.

(૮) હેઠે ઉલટી રીતે એટલે કાંડાથી આંગળીએના ટેરવા સુધી ત્રણું ટાપે પ્રમાર્જના કરતા હોય તેવો ભાવ બ્યક્ત કરવા મુહૂપતી હાથને અડાડતા જરૂર અને પ્રથમની જેમ દરેક ટાપે અનુકૂમે

કુહેલ, કુચુરુ, કુધર્મ પરિહરું, બોલવું.

(૯) તે પછી સુહેલ૦ વખતે જેમ કર્યું હતું તેજ પ્રમાણે આંગળી-એથી કાંડાસુધી ત્રણું ટાપે-

જાન, હર્ષન, ચારિત્ર આહરું, બાલો.

(૧૦) તે પછી કુહેલ૦ વખતે કર્યું હતું તે રીતે કાંડાથી આંગળીએ તરફ મુહૂપતી હાથને અડાડતાં જરૂર કરશઃ—

જ્ઞાનવિરાધના, દર્રોનવિરાધના, ચારિત્રવિરાધના પરિહંડું;

(૧૧) મુહુપત્તીને સુદેવની માદ્ધક પૂર્વવત નીચેની ત્રણ બાબતો હૈયામાં દાખલ કરતા હોય તેથે બાવ ધારણું કરવા પૂર્વક આંગળાઓથી કંડા સુધી ત્રણ ટર્પે અંદર લેા અને કુમશઃ-

મનોગુપ્તિ, વચ્ચનગુપ્તિ, કાયગુપ્તિ આહંડું; બોલે.

(૧૨) હવે નીચેની ત્રણ વસ્તુઓ બહાર કાઢવાની હોવાથી મુહુપત્તીને કંડાથી આંગળાઓ તરફ ત્રણ ટર્પે લઈ જતાં

મનોહંડ, વચ્ચનહંડ, કાયહંડ પરિહંડું; એમ બોલે.

(અહીં ૨૫ બોલ મુહુપત્તી પડિલેહણુના થયા.)

શરીર પડિલેહતી વખતે વિચારવાના રૂપ બોલ.

આ બોલે દારા આભ્યન્તર પ્રમાર્જના કરવાની છે.

(૧૩) હવે આંગળામાં ભરાવેલી મુહુપત્તીને એજ ડાખા હાથના પંન ઉપર પ્રદક્ષિણાકારે (ચિત્ર નં. ૭) પ્રમાર્જનાં મનમાં બોલે કે-

હાસ્ય, રતિ, અરતિ પરિહંડું;

(૧૪) પછી મુહુપત્તીને નેવી રીતે જમણું હાથના આંગળાઓના આંતરામાં રાખી હતી તે જ રીતે ડાખા હાથના આંગળાઓના આંતરામાં ભરાવીને હવે જમણું હાથના પંન ઉપર, પ્રદક્ષિણાકારે વચ્ચે અને બંને બાજુઓ પ્રમાર્જના કરો અને મનમાં બોલે કે-

ભય, શોક, હુંણા પરિહંડું;

(૧૫) પછી મુહુપત્તીને આંતરામાંથી કાઢી લઈ બેવડીને બેવડી જ બંને છેડાને બંને હાથથી પડકી રાખી, માથા ઉપર વચ્ચે અને પછી કુમશઃ જમણી અને ડાખી બાજુઓ પ્રમાર્જના કરતાં અનુકૂમે મનમાં બોલે કે-

કૃષ્ણલેશ્યા, નીલલેશ્યા, કાપોતલેશ્યા પરિહંડિં,

(૧૬) પછી એજ મુહુપત્તી મુખ પાસે લાવો, વચ્ચે અને જમણી ડાખી બંને બાજુઓ પ્રમાર્જના કરો અને બોલે કે-

રસગારવ, રિદ્ધિગારવ, સાતાગારવ પરિહિતું;

(૧૭) પછી મુહુપત્તીને છાતી ઉપર લાણી, વચ્ચે અને બંને બાજુઓ
પણ વાર પ્રમાર્જના કરો અને બોલો કે-

માયાશાલ્ય, નિયાણુશાલ્ય, મિથ્યાત્થશાલ્ય પરિહિતું;

(૧૮) હવે મુહુપત્તીથી જમણા ખલાને પ્રમાર્જનાં બોલો કે-
કેંધ, માન પરિહિતું;

(૧૯) અને એ જ પ્રમાણે ડાખા ખલાને પ્રમાર્જના કરતાં બોલો કે
માયા, લોલ પરિહિતું;

(૨૦) પછી જમણા પગની જંધા અને આજુખાજુના લાગ ઉપર
ચરવલાથી આજુખાજુએ પ્રમાર્જના કરતાં બોલો કે-

પૂઢવીકાય, અપકાય, તેઉકાયની રક્ષા કરું.

(૨૧) પછી ડાખા પગની જંધા-પગ અને તેના આજુખાજુના લાગની
પૂર્વોક્ત રીતે પ્રમાર્જના કરતાં બોલો કે-

વાયુકાય, વનસ્પતિકાય, વ્રસકાયની જયણા કરું;

નોંધ : ૨૦-૨૧ નંબરની પડિલેહણા મુહુપત્તીથી પણ કરવામાં આવે છે.
સાધ્વીજીની ૧૮ અને આવિકાએની ૫૮૮ પડિલેહણા હોય છે.

**૪. સુનિરાજ સાથે પ્રતિકમણ થતું હોય ત્યારે
સુનિરાજને શ્રી સંધ સહિત ખામવાનાં ચાર ખામણાં**

સૂચના:—આ પુસ્તકમાં આ ‘ખામણાં’ આપવાની જરૂર ન
હતી. પણ કયારેક નવદીક્ષિત સુનિરાજને શ્રી સંધને પ્રતિકમણ
કરવાતું હોય ત્યારે તેણાને આની જરૂરિયાત અવશ્ય પડે છે તેથી
અહીં આપ્યાં છે.

આ ‘ખામણાને વિધિ ખીજ વખતના ‘વંદિતુ’ સૂત્ર પછી
‘સમાપ્તખામણાં’ નો વિધિ થયા ખાદ તરતજ આવે છે.

સૂચના:—ગુરુહેવ ચાર વખત ખામણું ખામે ત્યારે શુદ્ધ કે
વડીલે સલાને સૂચના કરવી કે મહાતુલાવો। ખમાસમણું સહુએ
સાથે બોલીને હેવાનું છે અને અન્તનો શબ્દ ‘મત્થએણુ વંદ્ધામિ’
અને ‘મિચ્છામિ દુક્કડ’ આ બે શબ્દો સહુએ ઉદાતનાદે એટલે કે
મોટા અવાજે એક સરખી રીતે બોલવાના છે. આમ કરવાથી
ઉંઘણુસીની ઉંઘ ઉડી જશે, જગૃતિ આવશે અને સહુને આનંદ થશે.

ચાર ખામણુંની કિયા

પ્રથમ ખમાસમણું હેવું. ઈચ્છામિ ખમાસમણું વંદ્હિઉં
અહીંચા પ્રથમ આહેશ માગવો—

ઈચ્છાકારેણુ સંહિસહુ જગવન! સંવચ્છરી ખામણું ખામું?

પછી શિષ્ય સકલ સંઘ સાથે ખમાસમણું દઈ એ જ આદેશ
માગો, ગુરુ ‘ખામેહ’ કહે એટલે શિષ્ય ‘ઈચ્છ’ એલે.

પ્રથમ ખમાસમણુ સૂત્ર
ઈચ્છામિ ખમાસમણું! પિ અં ચ એ જંબે, હંડુણં
તુંદુણં, અપાય કાણં, અલગ્ગામ લેગ્ગાણં, સુસીલાણં,
સુવ્યાણં, સાયરિય ઉવનજાયાણં, નાણુણં, હંસણુણં,
ચરિતેણં, તવસા અપાણં ભાવે માણુણં, અહુ સુલેણ લે
હિવસો પોસહો સંવચ્છરિયો વઈક્કંતો; અન્તા ય લે
કિલાણુણં પળજુવહુંઓ, સિરસા મણુસા મત્થએણુ વંદ્ધામિ.

પાઠ પૂરો થાય એટલે ગુરુ કે વડિલ ને હોય તો તે ‘તુષબે
હિ સમ’ (અથવા તુષલહ સમ) વાક્ય ઉચ્ચારે.

બીજું ખામણું

ઈચ્છામિ ખમાસમણું! પુંબિ ચેદાયાદ વંદ્હિતા,
નમંસિતા, તુષલહ પાયમૂલે વિહરમાણુણં, જે કેદ
અહુ હેવસિયા સાહુણો હિંદી સમાણા વા વસમાણાવા
ગામાણુગામ દૂધજનમાણા વા, રાહણિયા જાપુંચંતિ, એમ

રાઈણિયા વંદંતિ, અજગ્યા વંદંતિ, અજિજયાએ વંદંતિ,
સાવિયા વંદંતિ, સાવિયાએ વંદંતિ, અહું પિ નિસ્સકો
નિક્ષસાએ તિ કહું, સિરસા મણુસા મત્થએણુ વંદામિ. ૨

પાઠ પૂરો થયે ગુરુ 'અહુમવિ વંદાવેમિ શ્રદ્ધાર્થ' બોલે

ત્રીજું ખામણું

ઇચ્છામિ અમાસમણો ! ઉવદ્ધિઓહં, (અભલુદ્ધિઓ-
હં) તુલભણહં, સંતિઅં, આહાકચ્ચં વા, વત્થં વા, પડિ-
ગાહં વા, કંખલં વા, પાયપુચ્છણું વા, (રથહરણું વા)
અકઅરં વા, પથં વા ગાહં વા સિલેણાં વા (સિલેણાં
વા) અહું વા, હેઉં વા, પસિણું વા, વાગરણું વા, તુલભેહિ
ચિચ્છતેણું સમ્મં દિનં, મએ અવિષુચ્છેણું પડિચ્છિઅં,
તરસ્સ ભિચ્છામિ હુક્કં.

જૈન સાહિત

પાઠ પૂરો થયે ગુરુ 'આયરિય સંતિઅં' બોલે.

ચાણું ખામણું

ઇચ્છામિ અમાસમણો ! આહુમપુલ્વાર્થ, કયાંહં ચ મે,
કિદ્ધ કરમાંહ, આયારમંતરે, વિષ્ણુયમંતરે, સેહિએ, સેહા-
વિએ, સંગહિએ, ઉવગાહીએ, સારિએ વારિએ,
ચાંગએ, પડિચ્છાંગએ, ચિચ્છતા મે પડિચ્છાયણું, (અભલુ-
દ્ધિએહં) ઉવદ્ધિએહં, તુલભણહં તવતેય સિરિએ, ઈમાએ
ચાઉરંત સંસારકંતારાએ, સાહું નિથરિસસામિ તિ કહું,
સિરસા મણુસા મત્થએણુ વંદામિ.

પાઠ પૂરો થયે ગુરુ-વડીલ 'નિથારણ પારણા હોહં' બોલે.
અટલે શિષ્યો 'ઇચ્છામા અણુસહું' બોલે. પછી ગુરુ 'સંવચ્છરિઅં
સમતાં, હેવસિઅં લણિજળ' બોલે. શિષ્યો 'તહતી' કહે.

